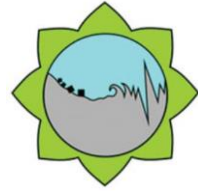

جمعیت هلال احمر
جمهوری اسلامی ایران

اداره کل مدیریت بحران استانداری همدان

برنامه استانی آمادگی و پاسخ به حوادث و سوانح مبتنی بر تحلیل مخاطرات رایج و شناخته شده استان همدان

مشاور:

جمعیت هلال احمر استان همدان

نماینده مشاور:

احسان ثقه ئی

ناظر کشوری

مؤسسه آموزش عالی هلال ایران

ناظر استانی

اداره کل مدیریت بحران استان همدان

خرداد ۱۴۰۱

همکاران طرح:

نوع همکاری	ردیف	نام و نام خانوادگی	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	محل تحصیل	عنوان شغل	محل اشتغال
الف) همکاران اجرایی	۱	احسان ثقه ئی	دکتری	مهندسی صنایع	دانشگاه آزاد تهران جنوب	عضو هیئت علمی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر
	۲	سمیه خداویسی	کارشناسی ارشد	مدیریت شهری	دانشگاه تهران	کارشناس دهستانها و شوراها	بخشداری صالح آباد
	۳	فرشاد فرهنگی دلجو	کارشناسی ارشد	مهندسی صنایع	دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک	مدیر عامل	شرکت پویان زربار
	۴	علی سنجربگی	کارشناسی ارشد	مدیریت بازرگانی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر	مدیر عامل	جمعیت هلال احمر استان همدان
	۷	وحید عرفانی	کارشناسی ارشد	مدیریت بازرگانی	دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر	معاون آموزش	جمعیت هلال احمر استان همدان
	۸	حمید عرفی یگانه	کارشناسی	حسابداری	علمی کاربردی ملایر	معاون امداد و نجات	جمعیت هلال احمر استان همدان
	۹	پریسا رستمی معز	کارشناسی ارشد	مهندسی منابع طبیعی	آزاد همدان	کارشناس مسئول آموزشهای تخصصی	جمعیت هلال احمر استان همدان
ب) تیم نظارتی	۱۰	مهدی نجفی	دکترای تخصصی	سلامت در حوادث و بلاها	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	عضو هیئت علمی	مؤسسه آموزش عالی هلال ایران
	۱۱	علی وجدانی نوذر	دکتری	مهندسی سوانح	دانشگاه تهران	معاون اداره کل مدیریت بحران	استانداری همدان
ج) نماینده ستاد	۱۲	علیمردان طالبی	کارشناسی	زمین شناسی	دانشگاه بوعلی سینا	مدیر کل مدیریت بحران	استانداری همدان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیر و تشکر:

در آغاز سخن خداوند یکتا را به خاطر نعمت‌هایی که ارزانی داشت سپاس می‌گوییم. از مسئولین و کارکنان اداره کل مدیریت بحران استانداری همدان، اعضاء محترم ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران استان همدان و شهرستان‌های تابعه و کلیه دوستانی که به نوعی با اینجانب همکاری داشته‌اند سپاسگزارم.

به صورت ویژه از زحمات جناب آقای مهندس علیمردان طالبی به عنوان مدیر کل مدیریت بحران استانداری همدان و نماینده ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران استان همدان و جناب آقای علی وجدانی نوذر، معاون اداره کل مدیریت بحران استانداری همدان به عنوان داور علمی طرح و برنامه و جناب آقای دکتر مهدی نجفی (ناظر طرح) نهایت تشکر و قدردانی را دارم و از خداوند متعال برای همه عزیزان سلامتی و توفیق روزافزون آرزو مندم.

ضمناً از مجموعه سازمان مدیریت بحران کشور و پژوهشکده سوانح طبیعی کشور در راستای راهنمایی و هماهنگی لازم در تدوین این سند نهایت قدردانی و سپاس را دارم.

در نهایت جا دارد از همراهی و همیاری بی دریغ معاون محترم آموزش، پژوهش و فناوری جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی جناب آقای دکتر مهرباب شریفی سده و کارکنان این حوزه و همچنین مدیر عامل محترم جمعیت هلال احمر استان همدان جناب آقای علی سنجربگی که موجبات تخصیص منابع را فراهم و روند جاری امورات مربوط به پروژه را تسهیل نمودند، تشکر ویژه نمایم.

لازم به ذکر است؛ فاز نخست از پروژه تدوین برنامه استانی آمادگی و پاسخ استان همدان با همکاری جناب آقای وحید عرفانی معاونت محترم آموزش و پژوهش جمعیت هلال احمر استان همدان، مهندس فرشاد فرهانی دلجو، خانم مهندس سمیه خداویسی، خانم پریسا رستمی معز و خانم مریم خاکیان صورت پذیرفت که از همه همکاران محترم، بابت تلاش دلسوزانه شان در طول عمر پروژه، قدردانی ویژه می‌نمایم.

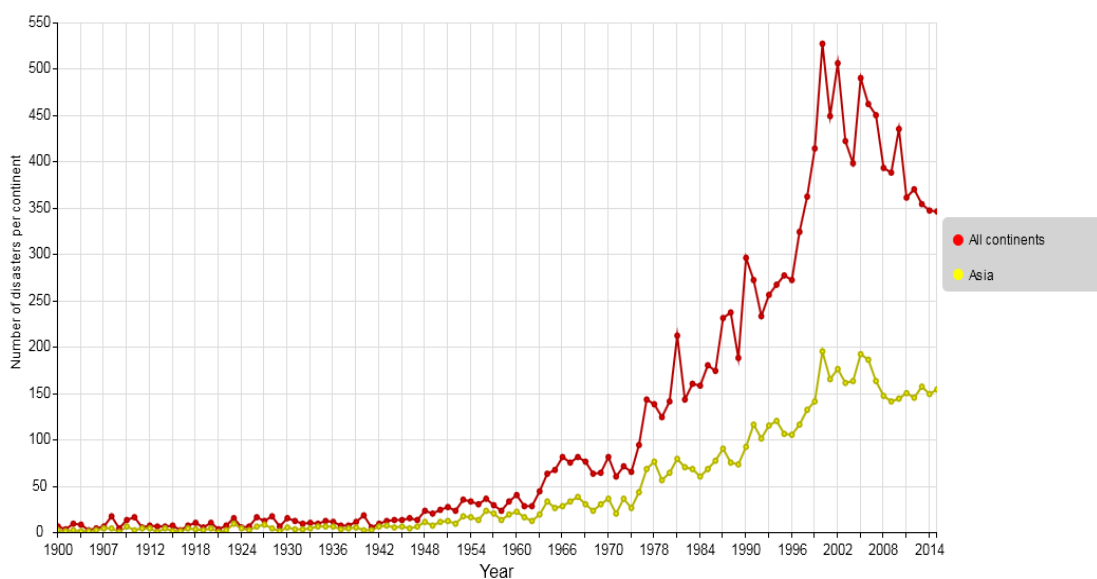
در خاتمه از ارائه اطلاعات، مساعدت‌ها، رهنمودهای روشنگرانه و بی دریغ مدیران و کارشناسان حوزه مدیریت بحران و دستگاه‌هایی که در حین انجام پژوهش با ایشان مصاحبه‌هایی داشته‌ام، سپاسگزار می‌نمایم.

فصل اول کلیات تحقیق

۱،۱. بیان مساله و ضرورت انجام تحقیق

بلایای طبیعی بخشی از واقعیت دنیای امروز می باشند که با وجود پیشرفت‌های فراوان علم و تکنولوژی همچنان هر ساله باعث ایجاد خسارت‌های اجتماعی و اقتصادی فراوان می شوند. در سال ۲۰۱۹ وقوع ۳۹۶

بحران، بیش از ۹۰ میلیون نفر را در دنیا تحت تاثیر قرار داده است و خسارتهای ناشی از آنها رقمی معادل ۱۰۳ میلیارد دلار تخمین زده شده است. در همان سال تقریباً حدود ۱۱۷۵۵ نفر در اثر این بحران ها جان خود را از دست داده اند (CRED,2019). همانطور که در شکل (۱-۱) مشخص است با نگاهی اجمالی به آمار مربوط به تعداد وقوع بلایای طبیعی در دنیا همچون زلزله، سیل، گردباد، تند باد، آتشفشان و.. متوجه افزایش سیر صعودی وقوع این رویدادها در چند سال اخیر نسبت به دهه های قبلی آن می شویم. این موضوع در خصوص بحران های ناشی از دخالت بشر همچون جنگ، حملات تروریستی و بیماری های واگیردار نیز صادق است.

EM-DAT: The OFDA/CRED International Disaster Database - www.emdat.be - Universite Catholique de Louvain, Brussels - Belgium

شکل (۱-۱): تعداد بحران های طبیعی بین سالهای ۱۹۰۰ الی ۲۰۱۶.

از طرف دیگر به دلیل افزایش خسارت های جانی و مالی بحران های مختلف، علاقه مندی و تلاش در خصوص توسعه فرایندهای مدیریت بحران در دنیا نیز روبه افزایش می باشد. مدیریت بحران یک حوزه بین رشته ای در حال رشد برای کمک و توانا ساختن جوامع مختلف جهت آماده سازی و پاسخ به بحران های مختلف و حوادث شدید است. یکی از چالش هایی که در مدیریت شرایط اضطراری و پاسخ به بحران ها در ایران رخ داده است، عدم هماهنگی برون سازمانی به دلیل فقدان یک برنامه عملیات آمادگی و پاسخ به مخاطرات در سطح ملی، استان و شهرستان ها بوده است به طوری که نبود چنین برنامه هایی در هر جامعه ای منجر به هدررفت زمان مناسب و طلایی در مرحله پاسخ به بحران و به دنبال آن اقدامات تأثیرگذار در نجات جان انسان های آسیب دیده می شود. می توان گفت خلاءهای قانونی و کمبود اسناد بالادستی، برنامه های تدوین شده مشخص در سطح ملی و استانی از سوی سیاست گذاران و متولیان حوزه بحران نقش مهمی در پایین بودن اثربخشی و کارایی چرخه مدیریت بحران دارد. پس از تصویب قانون مدیریت بحران کشور، یکی از موضوعات مطرح در حوزه مدیریت بحران کشور، تدوین اسناد ملی و استانی مورد نیاز این قانون می باشد. یکی از اسناد تعیین شده در قانون مدیریت بحران کشور، سند برنامه استانی آمادگی و پاسخ می باشد.

استانی آمادگی، سندی است که اداره کل مدیریت بحران استان با رعایت قوانین و مقررات و با مشارکت کلیه دستگاه‌های مسئول، موضوع ماده ۲ این قانون متناظر در استان، بر مبنای اهداف کلان تصریح شده در سند راهبرد ملی مدیریت بحران کشور و بر اساس برنامه ملی آمادگی و پاسخ تهیه کرده و وظایف و اقدامات دستگاه‌های مسئول و نحوه هماهنگی بین‌سازمانی را جهت آمادگی مطلوب، پاسخ مؤثر و به‌موقع به حوادث و بحران‌ها تبیین می‌کند. این سند پس از تأیید سازمان لازم‌الاجرا است.

طرح حاضر با هدف تدوین برنامه استانی آمادگی و پاسخ استان همدان با بهره‌گیری از مطالعات و فعالیتهای انجام شده قبلی، توانایی‌ها و پتانسیل‌های موجود در استان همدان تهیه شده است. از آن‌جا که هر یک از استان‌های کشور دارای ویژگی‌های منحصربه‌فرد و شاخص‌ها و اولویت‌های خاص خود می‌باشند، ضروری است مباحث عدم قطعیت (مخاطرات، خطرپذیری‌ها و تهدیدات) و رخدادها و قطعیت‌ها (حوادث، سوانح، بلایا، بحران‌ها و فجایع) بر اساس تجربیات و وضعیت موجود در هر استان به‌طور دقیق شناخته شده و برنامه استانی و دستورالعمل‌های متناسب با آن تدوین گردد. برنامه استانی آمادگی و پاسخ برای دوره‌های ۵ ساله قابل بازنگری، ارزیابی و قضاوت خواهد بود. موفقیت برنامه در الزام کلیه دستگاه‌های مشمول قانون به اجرای بی‌وقفه و مستمر آن است.

۲/۱. هدف انجام طرح (اهداف اصلی و فرعی)

الف) تحلیل مشکلات و چالش‌های فعلی استان در خصوص پاسخ مؤثر و به‌موقع به حوادث و بحران‌ها در استان همدان

ب) تشریح وظایف سازمان‌های مسئول، سازمان‌های همکار و پشتیبان در قالب کارکردهای اختصاصی و مدیریتی برنامه آمادگی و پاسخ استان همدان

ج) تعیین راهنماهای اجرایی کارکردهای برنامه آمادگی و پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

۳/۱. فرضیات یا سوالات تحقیق:

الف) تاکنون چه مطالعاتی در خصوص برنامه‌ریزی عملیاتی پاسخ به بحران در استان همدان انجام شده است؟

ب) وضعیت دستورالعمل‌های تدوین شده و برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته در استان همدان از سمت سازمان‌ها متولی بحران در حوزه آمادگی و پاسخ به چه نحوی می‌باشد؟

ج) کارکردها مختلف فاز پاسخ به بحران‌ها ی مختلف برای سازمان‌های متولی بحران در استان همدان به چه نحوی می‌باشد؟

د) شرح وظایف هر یک از سازمان‌ها استان همدان در خصوص انجام کارکردهای مدیریتی و تخصصی فاز پاسخ بحران چگونه می‌باشد؟

ه) چالشها و راهکارهای اصولی جهت حل موانع تدوین برنامه آمادگی و پاسخ مناسب در استان همدان به چه نحوی می‌باشند؟

۴/۱. جامعه آماری تحقیق

- کارشناسان و خبرگان سازمان‌های متولی مدیریت بحران در استان همدان

۵/۱. تعداد و نحوه انتخاب نمونه تحقیق و روش نمونه‌گیری

نمونه‌گیری در تحقیق حاضر، بر اساس نمونه‌گیری کیفی است که بر اساس نظریه‌های احتمال آماری قرار ندارد و به روش نمونه‌گیری هدفمند^۱ می‌باشد که در آن پژوهشگر، عمدتاً به انتخاب محیط‌ها، افراد یا رخدادهای ویژه‌ای اقدام می‌کند که تامین‌کننده اطلاعات مهمی هستند. منطق نمونه‌گیری هدفمند، عبارت از انتخاب موارد غنی از اطلاعات، یعنی انتخاب مواردی است که امکان مطالعه عمیق را فراهم می‌سازند.

۶/۱. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در قسمت شناخت و بررسی وضع موجود، تجزیه و تحلیل داده‌ها بصورت کیفی از طریق برگزاری جلسات مصاحبه با متخصصان و خبرگان حوزه مدیریت بحران در دستگاه‌های مسئول می‌باشد. دلیل به کارگیری روشهای کیفی، وجود ضعف در پیشینه نظری و تجربی تحقیق می‌باشد. همچنین بخشی از اطلاعات نیز بصورت چک‌لیست و از طریق ارسال پرسشنامه از سازمان‌های موجود در استان جمع‌آوری شده است. بصورت کلی شیوه گردآوری داده‌ها به منظور انجام پژوهش، استفاده تلفیقی از شیوه مطالعه اسناد و مدارک، پرسشنامه و مصاحبه می‌باشد.

۷/۱. محدودیت‌ها و ریسک‌های پروژه

بدیهی است تدوین کارا و موفقیت برنامه استانی پاسخ، منوط به همکاری و هماهنگی کلیه دستگاه‌های مشمول قانون در همه مراحل برنامه‌ریزی است، که باید مورد توجه قرار گیرد. لذا یکی از ریسک‌های مهم پروژه مذکور، عملکرد ضعیف سازمان مدیریت بحران در خصوص تشکیل و برگزاری جلسات کمیته‌های مختلف تعیین کارکردها و همچنین راهبری ضعیف سازمان‌های مربوطه در خصوص تدوین دستورالعمل‌ها و روش‌های اجرایی وظایف محول شده و همچنین ارائه اطلاعات ناقص و بی‌کیفیت به مجریان پروژه حاضر می‌باشد.

همچنین لازم به ذکر است تکمیل برنامه ای کارا در استان، نیازمند تکمیل چرخه برنامه‌ریزی شامل اجرای فعالیت‌هایی همچون آموزش، برنامه‌های مانور، گرفتن بازخورد و اصلاح برنامه‌های تدوین شده قبلی می‌باشد که بعد از اجرای پروژه حاضر می‌تواند در قالب طرح دیگری اجرا گردد.

۸/۱. روش انجام تحقیق

به منظور تدوین برنامه استانی آمادگی و پاسخ بر اساس برنامه ملی آمادگی و پاسخ با مشارکت کلیه

¹ Purposeful sampling

دستگاه‌های موضوع ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور، کارکردهای اختصاصی دستگاه‌های اجرایی استخراج شده و کارکردها و وظایف سازمان مسئول، همکار و پشتیبان تعیین خواهد شد. اقدامات لازم و فرایند استخراج کارکردها در برنامه استانی آمادگی و پاسخ به شرح زیر است:

شکل (۱-۲): روش انجام تحقیق

واژگان و مفاهیم

مفهوم واژگان و عبارتهای کلیدی و اختصاری به کاررفته در این برنامه به شرح زیر است:

مخاطره: پدیده طبیعی یا کنش انسانی (به جز موارد نظامی امنیتی و اجتماعی) که در صورت وقوع در محیط یا جامعه آسیب پذیر می تواند تبدیل به یک بحران و حادثه خسارت بار شود.

بحران: از هم گسیختگی جدی عملکرد یک جامعه که ناشی از وقوع مخاطره است و منجر به خسارات و اثرات منفی گسترده انسانی، اقتصادی یا زیست محیطی می شود، به طوری که مواجهه با آن فراتر از توانایی جامعه متأثر و دستگاه های مسؤول موضوع ماده (۲) قانون مدیریت بحران کشور باشد.

آسیب پذیری: ضعف و کمبودهای مادی و غیرمادی شامل فیزیکی، اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی در جامعه است که باعث می شود وقوع مخاطرات منجر به بحران شود.

خطر: مقدار یا اندازه خسارات انسانی و مادی احتمالی، در صورت وقوع یک مخاطره در جامعه آسیب پذیر است.

مدیریت بحران: نظام حاکم بر راهبردها، رویکردها، برنامه ها و اقداماتی است که با هدف پیش بینی، پیشگیری و کاهش خطر، آمادگی و پاسخ کارآمد و بازتوانی و بازسازی پس از وقوع حوادث و سوانح، به صورت چرخه ای صورت می گیرد.

پیشگیری و کاهش خطر: به مجموعه تدابیر و اقداماتی گفته می شود که شامل شناسایی، شناخت و تحلیل مخاطرات، آسیب پذیری ها، الزام به کارگیری مدیریت کاهش

آمادگی: مجموعه تدابیر و اقداماتی است که ظرفیت جامعه و دستگاههای مسئول را برای پاسخ مؤثر به حوادث و سوانح افزایش می دهد به طوری که خسارات انسانی و مادی ناشی از آن را به حداقل برساند.

پاسخ: مجموعه فعالیت ها و اقداماتی است که با وقوع حادثه آغاز شده و شامل هشدار سریع، تخلیه، جستجو، نجات و امداد، تأمین امنیت و نظایر اینها، متناسب با ویژگی های هر بحران می باشد.

بازسازی و بازتوانی: به مجموعه تدابیر و اقداماتی گفته می شود که برای ترمیم و بهبود خدمات و ساختارها، معیشت، توانمندی و شرایط زندگی جوامع متأثر از حوادث و سوانح انجام می شود؛ به نحوی که موجب ارتقای توانایی و ظرفیت آنها در جهت کاهش خطر حوادث آتی شود.

تاب آوری: به توانایی یک نظام یا جامعه در معرض مخاطرات، برای ایستادگی، تحمل و سازگاری در برابر حوادث و سوانح و بازتوانی و بازسازی مؤثر و به موقع جامعه آسیب دیده گفته می شود.

شرایط اضطراری: وضعیتی است که در پی وقوع مخاطرات و قریب الوقوع بودن حادثه یا بعد از وقوع آن ایجاد می شود و نیاز به اقدامات فوق العاده برای پاسخ دارد.

ساختار پاسخ ملی^۱: راهنمایی کلی در خصوص چگونگی ارائه پاسخ دستگاههای کشور به شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) میباشد؛ در واقع یک چهارچوب مفهومی، منعطف و سازگار با برنامه عملیاتی پاسخ به شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) طبیعی و انسانی است. هدف اصلی چهارچوب پاسخ ملی، تعیین نقشها، مسئولیتها و وظایف مدیران ارشد سازمانها، نهادها و دستگاههای اجرایی مسئول در شرایط اضطراری و ایجاد یک بستر عملیاتی منسجم، یکپارچه و هماهنگ به منظور تمرکزبخشی به فعالیت دستگاههای مختلف در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) میباشد.

پست یا مقر فرماندهی سانحه^۲: مطابق با برنامه ملی آمادگی و پاسخ و همچنین سامانه فرماندهی سانحه، پست، مقر یا مکان فرماندهی سانحه یکی از تسهیلات و امکانات موقت از پیش تعیین شده بوده و نمایانگر موقعیت فیزیکی

¹ National Response Structure (NRS)

² Incident Command Post (ICP)

ساختار(سازمان) میباشد. این پست یا مقر برای شرایط اضطراری در On-Scene سطح تاکتیکی مدیریت و فرماندهی سانحه در صحنه رخداد نظر گرفته شده و در آن تصمیمات مربوط به فرماندهی سانحه اتخاذ شده و ابلاغ میشود. پس از خاتمه چنین شرایطی این مقر جمع می‌شود.

پست یا مقر فرماندهی یکپارچه^۱: پست، مقر یا مکانی که فرماندهان بخشهای مختلف عملیاتی در آن گرد هم می‌آیند و تصمیمات واحدی را به صورت یکپارچه اتخاذ می‌نمایند.

سامانه فرماندهی سانحه^۲: سیستمی برای مدیریت و سازماندهی شرایط اضطراری(حوادث و سوانح) در سطح عملیاتی و میدانی است. به عبارت دیگر، این سامانه مکانیزمی برای هماهنگی مؤثر عملیات مدیریت و هماهنگی مقابله در شرایط غیرمعمول است. این سامانه در صحنه سانحه و صف مورد استفاده قرار می‌گیرد، موقعیت و محل استقرارش، انواع پستها، مقرها و یا مکانهای فرماندهی سانحه(ICP) و مقر فرماندهی یکپارچه(UCP) بوده و از جنس فرماندهی است.

سامانه فرماندهی یکپارچه^۳: ساختاری است متشکل از فرماندهان سوانح با حوزه‌های اختیارات و سطوح عملکردی مختلف از سازمان‌های متنوع به منظور تأمین و شکل دهی یک چهارچوب و ساختار فرماندهی واحد که بتوانند با یکدیگر قالب ساختار تلفیق یافته جدید مشغول به فعالیت و عملیات باشند.

سامانه مدیریت سانحه^۴: نظامی برای مدیریت و سازماندهی شرایط اضطراری(حوادث و سوانح) در سطح عملیاتی و میدانی است. این سامانه در ستاد مورد استفاده قرار می‌گیرد، موقعیت و محل استقرارش، انواع مراکز عملیات اضطراری(NRCC, PRCC, EOC, DOC) بوده و از جنس مدیریتی است.

مرکز عملیات اضطراری^۵(در سطح دستگاهها و وزارتخانه ها): مرکزی است برای هدایت، کنترل و هماهنگی عملیات اضطراری در فرمانداریها و در دستگاههای اجرایی و تخصصی موضوع ماده ۲ قانون در سطوح استانی و شهرستانی.

مرکز عملیات سازمانی^۶ (سازمان‌های تابعه دستگاهها و وزارتخانه ها): نوعی مرکز عملیات اضطراری که معمولاً در بخشها، ادارات و سازمان‌های تابعه یک وزارتخانه یا یک سازمان گسترده برای کنترل، هماهنگی و هدایت پاسخ اضطراری وارد عمل می‌شود.

مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ^۷: مرکزی برای هماهنگی پاسخ در سطوح ملی و استانی، که مرکز اصلی برای مدیریت اطلاعات و برنامه‌ریزی منابع در شرایط اضطراری میباشد و زمینه لازم برای هشدار سریع و پایش و ارزیابی هر یک از مخاطرات را فراهم می‌سازد.

سامانه هشدار سریع: سامانه هشدار سریع به مجموعه ظرفیتهایی اطلاق میشود که برای تولید و انتشار به موقع و مؤثر اطلاعات هشدار به کار می‌رود.

1 Unified Command Post (UCP)

2 Incident Command System (ICS)

3 Unified Command System (UCS)

4 Incident Management System (IMS)

5 Emergency Operations Center (EOC)

6 Departmental Operations Center (DOC)

7 Response Control and Coordination Center (RCC)

تمرین! فعالیت هایی هستند که با هدف آموزش و تمرین توانمندی و صلاحیتهای اساسی پیشگیری و کاهش اثرات، کاهش آسیبپذیری، پاسخ و بازیابی در محیطی که برای مشارکت کنندگان بدون خطر میباشد، انجام می شوند. به عبارت دیگر، انجام دادن دوباره و دوباره فعالیتی برای بهتر شدن در آن.

فرآیند عملیاتی استاندارد^۲: روش استاندارد و بهینه اجرای فرآیندها و کارکردهای مرتبط با مرحله پاسخ به شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) که به منظور اجرای صحیح نقشها و وظایف و جلوگیری از ایجاد خطا تدوین و پیاده سازی میگردد.

فرمانده میدان: فرمانده میدان شخصی حقوقی است و دارای صلاحیتهای و توانمندیهای تخصصی لازم که بنا به تشخیص فرمانده عملیات پاسخ به بحران منصوب و در سطوح شهرستانی، استانی و ملی مسئولیت تخصصی عملیات برنامه ریزی، مدیریت، فرماندهی، سازماندهی و رهبری صحنه یا منطقه وقوع حادثه یا سانحه را در کلیه ابعاد پاسخ به شرایط اضطراری متناسب با نوع بحران برعهده می گیرد.

سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح: سامانه های متمرکز و برخط که توسط سازمان به منظور مدیریت یکپارچه خطر حوادث و سوانح راه اندازی می شود.

معادل فارسی و انگلیسی مخفف های استفاده شده در متن در جدول (۱-۱) آورده شده است.

جدول (۱-۱): معادل فارسی و انگلیسی مخففهای استفاده شده در برنامه

مخفف	معادل انگلیسی	معادل فارسی
EOC	Emergency Operation Center	مرکز عملیات اضطراری
DOC	Departmental Operations Center	مرکز عملیات سازمانی
EOP	Emergency Operation Plan	برنامه عملیات شرایط اضطراری
NRCC	National Response Control and Coordination Center	مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی
ICP	Incident Command Post	مقر فرماندهی سانحه
ICS	Incident Command System	سامانه فرماندهی سانحه
IMS	Incident Management System	سامانه مدیریت سانحه
MROC	Ministry Regional Operations Center	مرکز عملیات استانی وزارتخانه
NRF	National Response Framework	چارچوب پاسخ ملی
NRS	National Response Structure	ساختار پاسخ ملی
PRCC	Provincial Response Coordination Center	مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی
SOP	Standard Operation Procedure	فرآیند عملیات استاندارد
UCP	Unified Command Post	مقر فرماندهی یکپارچه

¹ Exercise, Practice

² Standard Operation Procedure (SOP)

فصل دوم
شناسایی، بررسی و تحلیل وضعیت موجود

۱/۲ . مقدمه:

همانطور که می‌دانیم برنامه یک چارچوب روشمند پیشنهادی است که چگونگی انتقال از یک مرحله به مرحله دیگر را مشخص می‌سازد. این چارچوب، نحوه حرکت از وضع موجود به سوی دستیابی به یک یا چند هدف عینی یا آرمانی را دربر می‌گیرد. بنابراین گام اول در تدوین یک برنامه‌ریزی عملیاتی، شناسایی و تحلیل وضعیت موجود است. برنامه‌ریزی برای مدیریت بحران از جمله تدوین برنامه آمادگی و پاسخ با پژوهش محیط یا بررسی و شناخت وضع موجود شروع می‌شود و سپس به تجزیه و تحلیل وضع موجود می‌رسد. در مرحله تجزیه و تحلیل برنامه آمادگی و پاسخ در سطح استانی، اقدام به شناخت مخاطرات عمده و رایج استان، مسائل، امکانات، وظایف و برنامه‌های موجود دستگاه‌های مسئول شده است. برای برنامه‌ریزی کارآمد، ضروری است ابتدا تصویری کلی از وضعیت کنونی آمادگی و پاسخ استان در ارتباط با مؤلفه‌های مختلف تأثیرگذار بر مدیریت بحران ترسیم شود. کلید تبیین وضعیت موجود «مدیریت اطلاعات» است. لذا در این فاز از پروژه اقدام به جمع‌آوری اطلاعات میدانی در خصوص فعالیتهای صورت گرفته گذشته از سمت سازمان‌های مرتبط با این برنامه پرداختیم.

۲/۲ . اهداف فاز شناسایی، بررسی و تحلیل وضعیت موجود:

اهداف تحلیل وضعیت موجود در برنامه آمادگی و پاسخ استانی بصورت خلاصه در ادامه بیان شده است:

- شناخت و اولویت‌بندی مخاطرات عمده و مهم استان
- بررسی طرح‌ها، مطالعات و فعالیتهای علمی و پژوهشی در حوزه مدیریت بحران استان همدان
- بررسی میزان آمادگی سازمان‌ها و دستگاه‌های مسئول در برابر سوانح و بحران‌های طبیعی و غیرطبیعی
- بررسی وظایف و اختیارات قانونی مسئولین اصلی پاسخ در سطح استان
- شناخت ساختارها، سازمان‌ها و نهادهای دارای همپوشانی اقدامات پاسخ اضطراری در استان
- بررسی تمرین‌ها و مانورهای آمادگی و پاسخ به شرایط اضطراری در استان همدان
- بررسی برنامه‌های آموزشی و مدیریت امور رسانه در استان همدان
- بررسی تسهیلات و فضاهاى مدیریت شرایط اضطراری در استان همدان
- بررسی دستورالعمل‌های آمادگی و پاسخ به شرایط اضطراری در استان همدان
- بررسی تجارب قبلی سازمان‌ها در استان همدان در خصوص بحران‌های گذشته
- بررسی چالش‌ها و مشکلات مدیریت بحران در استان همدان
- بررسی نقاط ضعف و قوت سازمان‌ها در پاسخ به شرایط اضطراری

۳/۲ . شناخت مخاطرات استان

طبق متن قانون مدیریت بحران کشور، مخاطره بدینصورت تعریف شده است: پدیده طبیعی یا کنش انسانی (جز موارد نظامی امنیتی و اجتماعی) که در صورت وقوع در محیط یا جامعه آسیب پذیر میتواند به بحران و حادثه‌های خسارت بار تبدیل شود. بنابراین، در قانون مدیریت بحران کشور علاوه بر مخاطرات طبیعی به

مخاطرات انسان ساخت نیز توجه شده است. از اینرو مخاطرات موردنظر سند حاضر نیز بنا به منشأ آنها، دو دسته مخاطرات طبیعی و مخاطرات انسان ساخت را شامل میشود. بطور کلی مخاطرات رایج در کشور همراه با طبقه‌بندی آن‌ها به شرح ذیل می‌باشند:

- طبقه‌بندی بر اساس منشأ: مخاطرات طبیعی (حوادث طبیعی) و مخاطرات رایج انسانی (حوادث و سوانح جاده‌ای، آتش‌سوزی و ...)
- طبقه‌بندی بر اساس ضایعات و تلفات: تلفات کم، تلفات در حد متوسط و تلفات سنگین.
- طبقه‌بندی بر اساس قلمرو: فراگیر جهانی، فراگیر ملی، سطح وسیع و سطح محدود.
- طبقه‌بندی بر اساس عامل زمان: مخاطرات ناگهانی (مانند زلزله) و مخاطرات تدریجی (مانند خشکسالی)

همچنین برخی از نمونه‌های مخاطرات طبیعی و غیر طبیعی رایج در استان همدان شامل موارد زیر می‌باشد:

- بحران‌های طبیعی: زلزله، رانش زمین، سیل، خشکسالی، بارش سنگین برف، بهمن، یخبندان، سرمازدگی، توفان، ریزگردها

- بحران‌های غیرطبیعی (انسانی): بیابان‌زایی، حوادث حمل و نقل، آتش‌سوزی اماکن، تاسیسات و منابع (جنگل‌ها، مخازن سوخت، مراکز صنعتی و تجاری)، قطع خطوط ارتباطی، اپیدمی، آفات و حشرات

به گفته مدیر کل مدیریت بحران استان همدان تاکنون وقوع ۲۴ مورد از مخاطرات طبیعی رایج در استان همدان، این استان را جزء استان‌های مخاطره خیز کشور به شمار می‌آورد ("ثبت ۲۲ مخاطره طبیعی در استان همدان،" ۱۳۹۶). براساس گزارش نهایی طرح "بررسی میزان خطرپذیری مخاطرات رایج استان همدان با رویکرد تدوین برنامه کاهش خطر حوادث و سوانح" نتایج آمار توصیفی از سطح بندی مخاطرات در استان همدان، بحران‌های با اهمیت پایین، نسبتاً بالا و بالا به شرح جدول (۱-۲) می‌باشد. (مریانجی، ۱۴۰۰):

جدول (۱-۲): نتایج آمار توصیفی از سطح بندی مخاطرات براساس نظرات کارشناسان

سطح بندی	مخاطره
اهمیت پایین	مخاطرات حمل و نقل (هوایی و ریلی)، بهمن، سقوط بنا و ساختمان، مخاطرات صنعتی، بیابان‌زدایی، فرسایش، آتش‌سوزی و حریق، صاعقه
اهمیت نسبتاً بالا	کولاک برف، آفات و امراض کشاورزی، مسمومیت و اپیدمی‌های انسانی و مشترک، مخاطرات حمل و نقل (جاده‌ای)، آلودگی محیطی (انتشار مواد سمی و خطرناک)، تگرگ، فرونشست و فروچاله، ناپایداری دامنه‌ای (ریزش، لغزش، رانش)، برف سنگین، ریزگردها و گرد و غبار و طوفان و گرد و خاک، طوفان و تند باد، یخبندان
اهمیت بالا	زلزله، سیلاب، خشکسالی

۴/۲. انواع برنامه‌ریزی حوادث و سوانح

در حوزه مدیریت بحران برنامه ریزی براساس سه حالت یک نوع خاصی از مخاطره^۱، مخاطرات اولویت دار^۲ و با در نظر گرفتن همه مخاطرات ممکن^۳ صورت می‌گیرد. بیشتر حوادث و سوانح دارای چالش‌های یکسان و نیازمند خدماتی مشابه برای امداد رسانی به مردم هستند عموماً در سطح ملی برنامه ریزی با رویکرد تمام مخاطراتی انجام می‌شود. اما در مطابق با توصیه برنامه ملی، برنامه استانی بر اساس رویکرد چند مخاطراتی با تعیین مخاطرات اولویت دار استانی تدوین شده است.

۵/۲. وظایف دستگاهها و سازمان‌ها در قانون مدیریت بحران

کلید فعالیت‌های قابل انجام در مدیریت بحران را می‌توان به صورت کلی در سه فاز قبل از وقوع بحران، در حین وقوع بحران و بعد از وقوع بحران تقسیم بندی نمود. به عبارت دیگر، مدیریت بحران به مجموعه‌ای از فعالیت‌های متوالی با هدف اجتناب و کاهش تلفات، جراحات‌ها و خسارت‌های ناشی از بحران و با هدف بازگشت به وضعیت قبل از بحران گفته می‌شود. از نگاه ترتیب زمانی فعالیتها، فرایند مدیریت بحران شامل چهار مرحله کاهش^۴، آمادگی^۵، پاسخ^۶ و بازسازی^۷ می‌باشد. در مرحله کاهش تمام فعالیتها معطوف جلوگیری از رخداد بحران و یا کاهش اثرات مربوط به آن می‌باشد. در مرحله آمادگی، هدف کاهش زمان پاسخ به بحران می‌باشد. موقعیت‌یابی و ذخیره‌سازی از پیش^۸ اقلام و تجهیزات مورد نیاز بحران یکی از فعالیت‌های اصلی مربوط به این فاز می‌باشد. در مرحله پاسخ تمامی فعالیت‌های مربوط به برنامه‌ریزی و ارسال امکانات اضطراری صورت می‌پذیرد. تمامی فعالیت‌های نهایی عملیات امداد مانند بازیابی مجروحان، بازسازی زیر ساختها و کاهش خسارات در مناطق آسیب دیده در مرحله بازسازی صورت می‌گیرد.

فصل سوم قانون مدیریت بحران کشور (ماده ۱۳ و ماده ۱۴)؛ وظایف دستگاه‌های دولتی، غیر دولتی، تعاونی‌ها و موسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی را مشخص نموده است. در این بخش وظایف دستگاه‌ها و سازمان‌ها مستخرج از متن قانون مدیریت بحران کشور در جدول (۲-۲) لیست شده‌اند. در این جدول نوع همکاری دستگاه به عنوان دستگاه مسئول، همکار و همچنین فاز زمانی مدیریت بحران مشخص شده است.

1 Single Hazard Planning

2 Multi hazard Planning

3 All hazard Planning

4 Mitigation

5 Preparedness

6 Response

7 Recovery

8 Pre-positioning

جدول (۲-۲): وظایف دستگاه‌ها و سازمان‌های مسئول و همکار در مدیریت بحران (مستخرج از قانون مدیریت بحران کشور)

سازمان مسئول	سازمان همکار	وظایف	فاز
وزارتخانه‌های آموزش و پرورش علوم، تحقیقات و فناوری بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور	طراحی و ارائه واحد درسی «آمادگی در مقابل حوادث و سوانح»	آمادگی
جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	شوراهای اسلامی شهر و روستا، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان‌های مسئول در امور فرهنگی و تبلیغی و ستاد کل نیروهای مسلح	آموزش آحاد جامعه و سازمان‌های مردم‌نهاد در برابر حوادث و سوانح	آمادگی
	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت کشور، نیروهای مسلح، شوراهای اسلامی شهر و روستا، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، فدراسیون‌های ورزشی از جمله نجات غریق و غواصی و کوهنوردی و صعودهای ورزشی	نجات آسیب‌دیدگان از حوادث و سوانح و انتقال آنها به مراکز درمانی، اسکان اضطراری و تأمین مایحتاج ایشان تا رفع نیاز و ذخیره اقلام امدادی	پاسخ
	کمیته امداد امام خمینی (ره)، سازمان بسیج مستضعفین، سازمان بهزیستی کشور، وزارت امور خارجه	اقدامات لازم در زمینه جذب، هدایت و توزیع کمک‌های غیردولتی داخلی و خارجی	آمادگی و پاسخ
وزارت نیرو	وزارت جهاد کشاورزی و وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور)	کنترل آب‌های سطحی (سیلاب)	کاهش
	وزارت جهاد کشاورزی، سازمان هواشناسی کشور و سایر دستگاه‌های مرتبط	پیشگیری از خشکسالی	کاهش
	وزارت کشور	تأمین آب و برق مراکز جمعیتی در شرایط اضطراری	پاسخ

ادامه جدول (۲-۲): وظایف دستگاه‌ها و سازمان‌های مسئول و همکار در مدیریت بحران (مستخرج از قانون مدیریت بحران کشور)

فاز	وظایف	سازمان همکار	سازمان مسئول
کاهش	توسعه تحقیقات، مطالعات و شبکه‌های اطلاعاتی تخصصی درباره پیشگیری و کاهش خطر حوادث و سوانح	سازمان هواشناسی (پژوهشکده هواشناسی و اقلیم‌شناسی) و انجمن‌های علمی	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از طریق مؤسسات وابسته از جمله مؤسسه ژئوفیزیک، پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله، پژوهشگاه ملی اقیانوس‌شناسی و علوم جوی
کاهش	پیش‌بینی دقیق و هشدار به‌هنگام وقوع مخاطرات زمین‌ساخت از طریق ایجاد یا تقویت مراکز پایش و هشدار زلزله، آتشفشان، سونامی و لغزش زمین	وزارت راه و شهرسازی (مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، پژوهشکده هواشناسی و اقلیم‌شناسی)، وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور)، وزارت صنعت، معدن و تجارت (سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور) و سایر دستگاه‌های مرتبط	
کاهش	برنامه‌ریزی و عملیاتی کردن سازوکارهای مناسب برای اعمال مدیریت یکپارچه حمل و نقل و عبور (ترانزیت)، شریان‌های مواصلاتی و همچنین ایمن‌سازی قطارهای شهری در شرایط اضطراری	وزارت کشور و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	وزارت راه و شهرسازی
کاهش	ایمن‌سازی مراکز درمانی	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	
پاسخ و بازسازی	در چهارچوب برنامه ملی بازسازی و بازتوانی، ضمن آواربرداری مستحذات و اماکن آسیب‌دیده، در بازسازی مناطق روستایی آسیب‌دیده از حوادث و سوانح، به‌گونه‌ای عمل کند که با اطمینان از ساخت واحدهای مسکونی مقاوم در مناطق ایمن، فرهنگ، آداب و رسوم، اقلیم و مصالح بومی منطقه رعایت شود.	شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) و ستاد کل نیروهای مسلح	وزارت راه و شهرسازی از طریق بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

ادامه جدول (۲-۲): وظایف دستگاهها و سازمان‌های مسئول و همکار در مدیریت بحران (مستخرج از قانون مدیریت بحران کشور)

فاز	وظایف	سازمان همکار	سازمان مسئول
کاهش	پیش‌بینی دقیق و هشدار به‌هنگام وقوع مخاطرات آب و هوایی از طریق ایجاد مرکز پایش و هشدار بهمن، طوفان، گردباد، صاعقه، تگرگ، موج گرما (باد و باد گرم) و سرما	وزارت جهاد کشاورزی و سایر دستگاه‌های مرتبط	سازمان هواشناسی کشور
کاهش	تکمیل شبکه پایش و هشدار سیل در سطح کشور	وزارت نیرو و وزارت جهاد کشاورزی	
کاهش	پیش‌بینی دقیق و اعلام هشدارهای لازم، نسبت به تقویت مراکز پایش و هشدار خشکسالی		
کاهش	انجام اقدامات پیشگیرانه در زمینه همه‌گیری (اپیدمی) آفات و بیماری‌های گیاهی و جنوری و مشترک انسان و دام از طریق مراکز پایش و هشدار همه‌گیری (اپیدمی) آفات و بیماری‌های گیاهی و حیوانی و مشترک انسان و دام	با مشارکت سازمان هواشناسی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت نیرو و سایر دستگاهها و نهادهای مرتبط	وزارت جهاد کشاورزی
پاسخ	اطفای حریق در جنگل‌ها	نیروهای مسلح	سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
آمادگی	تهیه برنامه‌های آموزشی برای ارتقای سطح آگاهی مردم در برابر بحران	با مشارکت جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	
آمادگی	اعلام هشدارهای لازم و اطلاع‌رسانی آگاهانه به مردم در خصوص مخاطرات و بحران‌ها		

ادامه جدول (۲-۲): وظایف دستگاهها و سازمان‌های مسئول و همکار در مدیریت بحران (مستخرج از قانون مدیریت بحران کشور)

سازمان مسئول	سازمان همکار	وظایف	فاز
وزارت امور اقتصادی و دارایی (بیمه مرکزی)	با هماهنگی سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و همکاری دستگاههای مرتبط	فراهم کردن سازوکارهای لازم جهت گسترش بیمه حوادث و سوانح با اولویت آتش سوزی، سیل و زلزله	کاهش
وزارت نفت	وزارت کشور	ایجاد زیرساخت‌های مناسب و ایمن، برای ذخیره مناسب حاملهای انرژی (گاز، نفت سفید، بنزین و گازوئیل) و تأمین سوخت مورد نیاز وزارت کشور مناطق آسیب‌دیده در شرایط اضطراری	کاهش
وزارت کشور	ستاد کل نیروهای مسلح	انتظام امور و تأمین امنیت جانی و مالی مردم و سازمان‌های مسؤول در شرایط اضطراری	پاسخ
سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور	نیروی انتظامی و وزارت راه و شهرسازی	اجرا سازوکارهای لازم برای اعمال مدیریت تردد (ترافیک) در شهرها و روستاهای آسیب‌دیده	پاسخ
	سازمان پزشکی قانونی، نیروی انتظامی و متولیان دینی و مذهبی	انتقال، تشخیص هویت و تدفین متوفیان ناشی از وقوع بحران با رعایت آداب محلی و مذهبی ایشان	پاسخ
وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	وزارت کشور	توسعه ایمنی، اطفای حریق، جست‌وجو و نجات آسیب‌دیدگان از حوادث شهری و روستایی در مراکز جمعیتی	پاسخ
		ایجاد زیرساخت‌های لازم جهت تأمین ارتباطات (ماهواره‌ای، باسیم، تلفن همراه و بی‌سیم اعم از صوتی و تصویری) در شرایط اضطراری	آمادگی و پاسخ

ادامه جدول (۲-۲): وظایف دستگاهها و سازمان‌های مسئول و همکار در مدیریت بحران (مستخرج از قانون مدیریت بحران کشور)

سازمان مسئول	سازمان همکار	وظایف	فاز
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	-	ذخیره‌سازی دارو، واکسن و تجهیزات پزشکی جهت درمان آسیب‌دیدگان از حوادث و سوانح در شرایط اضطراری	آمادگی
	-	انجام کمک‌های اولیه، تخلیه و انتقال مصدومین با تعداد زیاد و درمان آنها	پاسخ
	وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط‌زیست	پیش‌بینی دقیق، هشدار به موقع و انجام اقدامات پیشگیرانه در زمینه همه‌گیری (اپیدمی) بیماری‌های انسانی، نسبت به ایجاد مراکز پایش و هشدار	کاهش
ستاد کل نیروهای مسلح	جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، سازمان بهزیستی کشور و ستاد کل نیروهای مسلح،	برنامه‌ریزی و اعمال سازوکارهای لازم جهت تأمین بهداشت و درمان (جسمی و روحی) آسیب‌دیدگان در شرایط اضطراری	آمادگی و پاسخ
	وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	اتخاذ و اجرا سازوکارهای لازم جهت اطفای حریق هوایی در سطح کشور	پاسخ
	-	تشکیل یگان‌های ویژه‌ای در سطح کشور با هدف پشتیبانی از سازمان‌های امدادی در شرایط اضطراری	پاسخ
	-	پذیرش، راهبری و نظارت عملیاتی گروه‌های امدادی که از نیروهای مسلح کشورهای دیگر به محل بحران اعزام می‌شوند	پاسخ
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور	آموزش و توسعه مهارت‌های نیروی انسانی در حوزه ساخت و ساز به منظور کاهش خطر حوادث و سوانح	کاهش

ادامه جدول (۲-۲): وظایف دستگاهها و سازمان‌های مسئول و همکار در مدیریت بحران (مستخرج از قانون مدیریت بحران کشور)

سازمان مسئول	سازمان همکار	وظایف	فاز
وزارت راه و شهرسازی	سازمان نظام مهندسی ساختمان، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها	اجرای قوانین و مقررات مربوط به مقاوم‌بودن ساختمان‌ها، استناداردهای سازمان	کاهش
	مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی	تهیه نقشه حریم گسلها را با اولویت کلانشهرها به همراه دستورالعمل‌های فنی نحوه ساخت و ساز در حریم گسل‌ها با رعایت ضوابط شورای عالی معماری و شهرسازی	کاهش
		تهیه و تصویب نقشه‌های پهنه‌بندی خطر زلزله، خطرپذیری (ریسک) لرزهای در سطوح ملی، استانی و شهری و بازبینی نقشه‌های طرح‌های تفصیلی شهری	کاهش
		راه‌اندازی سامانه‌های پاسخ سریع زلزله را از طریق توسعه شبکه ملی شتاب‌نگاری کشور در کلانشهرها	آمادگی
		تعیین مناطق (زون‌های) با خطر فروریزش و فرونشست با در نظر گرفتن اثرات قنوات، گودبرداری، حفاری‌های زیرسطحی و مواردی از این قبیل در حوزه‌های شهری و در مسیر سامانه‌های حمل و نقل جاده‌ای و ریلی و در فرودگاهها و بنادر	کاهش
		تدوین ضوابط و آیین‌نامه‌های مرتبط جهت اجرای تمهیدات مهندسی در خصوص مقابله با فروریزش‌های شهری و فرونشست زمین	آمادگی
		انجام ارزیابی ایمنی ساختمان‌های مهم و بلندمرتبه با کاربری‌های مختلف را با اولویت‌بندی کلانشهرها در برابر آتش‌سوزی، زلزله، فرونشست و فروریزش زمین	کاهش
		ارزیابی آسیب‌پذیری و اولویت‌بندی نشان‌های (المان‌های) حمل و نقل هوایی، دریایی، ریلی و جاده‌ای را از دیدگاه خطر زلزله، فرونشست، فروریزش زمین	کاهش
	وزارتخانه‌های نفت، نیرو و ارتباطات و فناوری اطلاعات	ارزیابی قرارگیری شریان‌های حیاتی و مجموعه‌های مرتبط با سازمان‌های دولتی و شرکتها در حریم گسلها و مناطق (زون‌های) با خطر بالای زلزله، فرونشست و فروریزش زمین	کاهش

۶/۲. دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط با فرایند آمادگی و پاسخ به بحران در استان همدان مطابق با لیست اعضای ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی پاسخ به بحران استان همدان و سازمان‌های مطرح شده در سند ملی آمادگی و پاسخ، دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط با فازهای آمادگی و پاسخ مطابق با جدول (۲-۳) می‌باشند.

جدول (۲-۳): لیست سازمان‌های متولی آمادگی و پاسخ به بحران در استان همدان

گروه	نام سازمان یا واحد	گروه	نام سازمان یا واحد
۱	سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان همدان اداره کل مدیریت بحران استان همدان معاونت هماهنگی امور عمرانی استانداری همدان معاونت امنیتی سیاسی استانداری همدان دفتر امور شهری و شوراهای استانداری همدان دفتر امور امنیتی و انتظامی، اتباع و مهاجرین خارجی استان همدان فرمانداری‌ها	۸	شرکت آب و فاضلاب استان همدان شرکت آب منطقه ای همدان شرکت توزیع نیروی برق استان همدان شرکت مخابرات استان همدان شرکت گاز استان همدان شرکت توزیع فرآورده‌های نفت منطقه همدان منطقه ۷ عملیات انتقال گاز
۲	فرماندهی ارشد ارتش در استان وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح دفتر امور امنیتی و انتظامی فرماندهی انتظامی استان همدان سازمان بسیج سازندگی سپاه انصارالحسین (ع) وزارت دفاع و تامین اجتماعی نیروهای مسلح	۹	جمعیت هلال احمر استان همدان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها سازمان مدیریت بحران شهرداری همدان آتش نشانی همدان دانشگاه علوم پزشکی همدان مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی استان همدان اداره کل پزشکی قانونی استان همدان
۳	مرکز لرزه نگاری اداره کل هواشناسی استان	۱۰	اداره کل تامین اجتماعی استان همدان اداره کل بهزیستی استان همدان
۴	اداره کل صنعت و معدن و تجارت استان همدان اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان همدان اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان همدان	۱۱	اداره کل آموزش و پرورش استان همدان اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان همدان دانشگاه بوعلی سینا همدان
۵	اداره کل راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای استان همدان اداره کل راه آهن غرب کشور فرودگاه همدان اداره کل راه و شهرسازی استان همدان سازمان بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان همدان	۱۲	مرکز خدمات حوزه‌های علمیه استان همدان اداره کل تبلیغات اسلامی استان همدان اداره کل سازمان اوقاف و امور خیریه استان همدان کمیته امداد امام خمینی (ره) استان همدان سمنها و نهادهای خیریه و بشردوستانه
۶	اداره کل آبخیزداری و منابع طبیعی استان همدان سازمان جهاد کشاورزی استان همدان اداره کل دامپزشکی استان همدان اداره کل حفاظت محیط زیست استان همدان	۱۳	اداره کل ورزش و جوانان استان همدان اداره کل ثبت احوال استان همدان اداره کل ثبت اسناد و املاک استان همدان مدیرکل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس همدان اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان همدان
۷	صدا و سیما جمهوری اسلامی مرکز استان همدان اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان همدان		

۷/۲. جمع آوری و تحلیل اطلاعات میدانی سازمان‌ها در خصوص وضع موجود

شناخت وضع موجود استان همدان در خصوص فعالیت‌های صورت گرفته در حوزه آمادگی و پاسخ به بحران، نیازمند جمع‌آوری اطلاعات میدانی از دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط با فرایند آمادگی و پاسخ به بحران در استان همدان می‌باشد. برای این منظور بعد از نامه نگاری با سازمان‌های لیست شده در جدول (۲-۳) از طریق پرسشنامه اطلاعات موردنیاز از این سازمان‌ها جمع‌آوری شد. دسته‌بندی اطلاعات مورد نیاز به شرح زیر می‌باشد. برای انجام این مرحله از پروژه حدود ۴ ماه زمان صرف شد که نتایج حاصل در بخش‌های بعدی طبقه‌بندی و ارائه شده است.

- طرح‌ها، مطالعات، فعالیت‌های علمی و پژوهشی مدیریت بحران در سطح استان همدان
- مستندات، رویه‌ها تدوین شده در زمینه برنامه آمادگی و پاسخ در استان همدان
- اقدامات صورت پذیرفته آمادگی و پاسخ به بحران
- طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی
- مانورها و برنامه‌های آموزشی

پرسشنامه ارسالی دستگاه‌ها و سازمان‌ها

۱. آیا طرح و مطالعه پژوهشی در موضوع مدیریت بحران در سطح استان داشته‌اند؟ اگر بلی؛ لطفا ارائه دهند.
۲. ارائه هر نوع مستنداتی که در زمینه آمادگی و پاسخ به شرایط اضطراری و بحرانی در اختیار دارند. (مانند: دستورالعمل، آئین‌نامه، اساسنامه، سند راهبردی، مستندسازی، چارچوب، روش اجرایی)
۳. تا کنون چه اقداماتی در زمینه برنامه آمادگی و پاسخ به شرایط اضطراری و بحرانی انجام داده‌اند.
۴. ارائه هرگونه دستورالعملی که برای آمادگی و پاسخ به شرایط بحرانی در سازمان وجود دارد.
۵. ارائه لیستی از تمرین‌ها و مانورهایی که برای آمادگی و پاسخ به شرایط بحرانی در سازمان انجام داده‌اند.
۶. آیا تسهیلات و فضاهایی برای مدیریت شرایط اضطراری و بحرانی در سازمان در نظر گرفته‌اند؟ اگر بله؛ نام ببرند.
۷. آیا تا کنون تجاربی در خصوص برنامه‌های عملیاتی در شرایط بحرانی دارند؟ چه بحرانی؟ در چه سالی؟
۸. آیا تا کنون برنامه‌های آموزشی در زمینه آمادگی برای حوادث غیرمترقبه و مدیریت شرایط بحرانی برای پرسنل سازمان خود برگزار کرده‌اند؟ چه برنامه‌هایی بوده؟ و در چه تاریخی؟
۹. آیا در چارت سازمانی آنها واحد مدیریت بحران یا پدافند غیرعامل وجود دارد؟

۱.۷.۲. بررسی طرح‌ها و مطالعات علمی - پژوهشی سازمان‌ها در حوزه مدیریت بحران

در جدول (۲-۴) مطالعات و طرح‌های پژوهشی سازمان‌های مختلف استان همدان مطابق با معیارهای فازهای بحران و نوع مخاطره دسته‌بندی شده‌اند. باتوجه به اطلاعات جمع‌آوری شده تا زمان اتمام طرح فعلی، ۶ سازمان مجموعاً ۱۵ مورد طرح پژوهشی در حوزه مدیریت بحران استان همدان انجام داده‌اند و شواهدی دال بر انجام پژوهش‌های کاربردی توسط سایر دستگاه‌ها و سازمان‌ها مشاهده نشد. فقر پژوهشی در سازمان‌های مسئول و همکار عملیات آمادگی و پاسخ همچون جمعیت هلال احمر، هواشناسی، لرزه‌نگاری، آتش‌نشانی، شرکت برق منطقه‌ای، شرکت گاز و آب و فاضلاب مشهود می‌باشد. یکی از موارد قابل توجه در این بخش عدم انجام طرح‌های پژوهشی کاربردی توسط دانشگاه و مراکز پژوهشی استان همدان به ویژه دانشگاه علوم پزشکی استان همدان به عنوان متولی اصلی حوزه درمان بحران می‌باشد.

در لیست مطالعات انجام شده تا کنون هیچ سازمانی مطالعه‌ای در خصوص مشکلات و چالش‌های حوزه مدیریت بحران در استان همدان انجام نداده است. تمرکز بیشتر مخاطرات در نظر گرفته شده در این حوزه بیشتر معطوف به بحران سیل و زلزله بوده است و سایر انواع بلایا طبیعی در نظر گرفته نشده است. یکی از جدیدترین و شاید جامع‌ترین پژوهش‌های صورت گرفته در خصوص میزان خطرپذیری مخاطرات رایج استان همدان توسط محققان دانشگاه سید جمال الدین اسدآبادی و با سفارش اداره کل مدیریت بحران استانداری همدان صورت گرفته است. در این طرح با هدف تدوین برنامه کاهش خطر حوادث و سوانح، لیست جامعی از مخاطرات طبیعی و بشر ساخت در استان همدان شناسایی و با استفاده از نظرات خبرگان اولویت بندی شد. در ادامه به تفیک شهرستانها تحلیل دقیق تری بر ریسک وقوع مخاطرات طبیعی همچون سیل، زلزله و خشکسالی به لحاظ خسارات مالی و جانی ناشی از وقوع آنها صورت گرفت.

با توجه به اهمیت ترویج و توسعه دانش تخصصی و به روز در زمینه مدیریت بحران مخصوصاً مراحل آمادگی و پاسخ در سازمان‌ها، تهیه و تدوین طرح‌های پژوهشی مرتبط با مدیریت بحران در چارچوب قوانین و سیاست‌های کلی نظام با ارائه راه‌کارهای اجرایی مطابق با دانش تخصصی روز در استان همدان ضروری است.

جدول (۲-۴): مطالعات و طرح‌های علمی و پژوهشی مدیریت بحران در سطح سازمان‌های استان همدان

ردیف	عنوان طرح و مطالعه علمی و پژوهشی	مخاطره	محدوده	کارفرما	سال	فاز
۱	طرح پژوهشی نقش و قابلیت دهیاری‌ها در مدیریت بحران روستاهای استان همدان	چند مخاطره ای	استان همدان	استانداری همدان	۱۳۹۹	آمادگی و پاسخ
۲	ارزیابی مخاطره پذیری و ریسک لرزه ای در سطح استان همدان: ریز پهنه‌بندی خطر لرزه‌ای شهر همدان ارزیابی مخاطره پذیری شهر همدان ارزیابی ریسک در شهر همدان طرح کاهش مخاطرات لرزه ای در شهر همدان	زلزله	استان همدان	شهرداری همدان و بانک جهانی	۱۳۸۸- ۱۳۸۹	کاهش
۳	مدیریت رودخانه‌ها و طراحی سیل برگردان‌های شهر همدان	سیلاب	شهر همدان	شهرداری همدان	۱۳۹۲	کاهش
۴	مطالعات جمع‌آوری آب‌های سطحی شهر همدان	سیلاب	شهر همدان	شهرداری همدان	۱۳۹۰	کاهش
۵	مطالعات سطح اول و دوم اسکان اضطراری شهر همدان	چند مخاطره ای	شهر همدان	شهرداری همدان	-	پاسخ
۶	مطالعات ایمن‌سازی بازار همدان	چند مخاطره ای	شهر همدان	آتش نشانی	۱۳۹۰	کاهش
۷	مطالعه پایداری شیروانی های محدوده گنج‌نامه و ارائه روشهای بهسازی	زلزله	شهر همدان	دانشگاه بوعلی سینا	-	کاهش
۸	لرزه زمین ساخت، لرزه خیزی، پهنه بندی خطر نسبی زمین لرزه در استان همدان	زمین لرزه	استان همدان	سازمان مسکن شهرسازی استان همدان	۱۳۸۰	کاهش
۹	ساخت ، لرزه خیزی و پهنه بندی خطر نسبی زمین لرزه در تهیه طرح مطالعاتی لرزه زمین- استان همدان سال ۱۳۸۰	زمین لرزه	شهر همدان	سازمان مسکن و شهرسازی	۱۳۸۰	کاهش
۱۰	بررسی وضعیت مدیریت بلایا مبتنی بر برنامه‌ریزی استراتژیک و ارائه الگوی اجرایی مناسب در بیمارستان شهید بهشتی همدان	چند مخاطره ای	شهر همدان	مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی	۱۳۹۹	آمادگی
۱۱	بررسی اثرات ارتباطات و فرهنگ سازمانی در آمادگی مقابله با بحران در بیمارستان های آموزشی شهر همدان	چند مخاطره ای	شهر همدان	مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی	۱۳۹۸	آمادگی
۱۲	بررسی میزان خطر پذیری مخاطرات رایج استان همدان با رویکرد تدوین برنامه کاهش خطر حوادث و سوانح		استان همدان	اداره کل مدیریت بحران استانداری همدان	۱۴۰۰	کاهش

۲.۷.۲. بررسی وضعیت مستندات و رویه‌های سازمان‌ها در خصوص آمادگی و پاسخ به بحران

در این بخش بررسی مستندات مرتبط با آمادگی و پاسخ بحران را به دو گروه سوابق و دستورالعمل‌های تقسیم نموده و اطلاعات جمع‌آوری شده به شرح زیر تحلیل می‌گردد.

براساس اطلاعات میدانی جمع‌آوری شده مطابق با جدول (۲-۵) در خصوص تدوین دستورالعمل، آیین‌نامه یا روش‌های اجرایی مراحل آمادگی و پاسخ به بحران، ۱۲ سازمان در استان همدان دارای دستورالعمل‌های در خصوص آمادگی و پاسخ به بحران می‌باشند و اطلاعات دقیقی در خصوص سایر سازمان‌ها در اختیار مجریان طرح مذکور قرار نگرفت. یکی از موضوعات قابل توجه در این حوزه، ضعف سازمان‌هایی همچون جمعیت هلال احمر و آتش نشانی در حوزه مستندسازی و تدوین فرایند به عنوان سازمان‌های اصلی آمادگی و پاسخ می‌باشد. دو سازمان نظام پزشکی و اداره منابع طبیعی و آبخیزداری در حوزه تخصصی مرتبط با وظایف خود به ترتیب دستورالعمل بیماری آنفولانزا و اطفاء حریق را طراحی کرده‌اند. لازم به ذکر است به دلیل محرمانه بودن مستندات سازمان‌های نظامی، هیچگونه مستنداتی از این دست ارگاتها در اختیار این پروژه قرار نگرفت. یکی از موضوعات ضروری در آینده، به روز رسانی مستندات فعلی و تدوین دستورالعمل‌های آمادگی و پاسخ براساس کارکردها و وظایف محول شده در برنامه آمادگی و پاسخ استان همدان می‌باشد.

در خصوص مستندات و سوابق ثبت شده عملیات آمادگی و پاسخ به بحران‌های گذشته مطابق با جدول (۲-۶) تمرکز اصلی استان بیشتر بر ثبت گزارش عملکرد اطلاعات مربوط به سیلابهای سال ۹۸ توسط سازمان‌های متولی با نظارت مدیریت بحران استان همدان بوده است و در خصوص سایر بحران‌ها اطلاعات مشخصی در اختیار تیم این پروژه قرار نگرفته است که این خود نشانه‌ای در خصوص ضعف سازمان‌ها در خصوص ثبت درس‌آموخته‌ها و سوابق مربوط به با عملیات آمادگی و پاسخ بحران‌های گذشته است.

جدول (۲-۵): دستورالعمل‌های سازمان‌ها در حوزه آمادگی و پاسخ بحران

ردیف	عنوان	سازمان	فاز
۱	دستورالعمل برنامه عملیاتی واحدهای مختلف شهرداری همدان	مدیریت بحران شهرداری	آمادگی و پاسخ
۲	دستورالعمل باد	مدیریت بحران شهرداری	آمادگی و پاسخ
۳	دستورالعمل مدیریت سیلاب	مدیریت بحران شهرداری	آمادگی و پاسخ
۴	دستورالعمل مدیریت آواربرداری	مدیریت بحران شهرداری	پاسخ
۵	چارچوب ملی پاسخ به حوادث و بلایا در نظام سلامت (NRF)	مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی	پاسخ
۶	کتاب نقشه راه مدیریت و کاهش خطر بلایا در نظام سلامت جمهوری اسلامی ایران	مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی	آمادگی و پاسخ
۷	دستورالعمل اجرایی ستاد مدیریت بحران وزارت راه و شهرسازی	راه و شهرسازی	آمادگی و پاسخ
۸	دستورالعمل کارگروه تخصصی ارزیابی خسارات	راه و شهرسازی	پاسخ
۹	دستورالعمل کارگروه تخصصی حمل و نقل، شریان‌های حیاتی، بلایای جوی و طوفان استان	راه و شهرسازی	پاسخ
۱۰	دستورالعمل مقابله با بحران سیل در تاسیسات صنعتی و ابنیه	شرک گاز استان همدان	پاسخ
۱۱	دستورالعمل مدیریت بحران و پدافند غیرعامل شرکتهای گاز استانی	شرک گاز استان همدان	همه فازها
۱۲	روش اجرایی مدیریت بحران و پدافند غیرعامل ساتا	تامین اجتماعی نیروهای مسلح	همه فازها
۱۳	دستورالعمل مدیریت حوادث ساتا	تامین اجتماعی نیروهای مسلح	همه فازها
۱۴	دستورالعمل تجهیز خودروهای گشت راهداری جاری	اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای استان همدان	آمادگی
۱۵	دستورالعمل طرح محب (راهنمای جامع طرح مشاوره و حمایت‌های روانی اجتماعی در بلایای طبیعی و انسان‌ساخت	سازمان بهزیستی کشور(اداره بهزیستی همدان)	پاسخ
۱۶	دستورالعمل گام‌های سه‌گانه در شرایط اضطراری	شرکت توزیع نیروی برق استان همدان	آمادگی و پاسخ
۱۷	روش اجرایی آمادگی و واکنش در شرایط اضطراری	شرکت توزیع نیروی برق استان همدان	آمادگی و پاسخ
۱۸	برنامه اجرایی تیم‌های عملیاتی سازمان پزشکی قانونی استان همدان در مدیریت بحران است.	پزشکی قانونی	همه فازها
۱۹	طرح اضطراری فرودگاه همدان	فرودگاه همدان	پاسخ

جدول (۲-۶): مستندات مربوط به سیلاب‌های سال ۱۳۹۸

متولی	محدوده	عنوان
فرمانداری شهرستان اسدآباد، کیبودراهنگ، نهاوند، همدان	شهرستان‌ها	مستندسازی آب- گرفتگی و سیلاب فروردین ماه ۱۳۹۸
شرکت آب منطقه‌ای	عملکرد کارگروه امور سیل و مخاطرات رودخانه‌ای استان همدان	
شرکت آبفا و آبفار	عملکرد کارگروه مخاطرات آب و فاضلاب شهری و روستایی استان همدان	
اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	عملکرد کارگروه حمل و نقل، شریان‌های حیاتی، بلایای جوی و طوفان استان همدان	
سازمان جهاد کشاورزی	عملکرد کارگروه خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات کشاورزی و منابع طبیعی استان همدان	
شرکت توزیع نیروی برق استان همدان	عملکرد کارگروه مخاطرات برق استان همدان	
شرکت پخش فراورده‌های نفتی منطقه	عملکرد کارگروه تأمین سوخت و مواد نفتی استان همدان	
صدا و سیما مرکز همدان	عملکرد کارگروه آموزش و اطلاع‌رسانی استان همدان	
اداره کل هواشناسی استان همدان	عملکرد اداره کل هواشناسی	

۳.۷.۲. اقدامات صورت پذیرفته آمادگی و پاسخ به بحران توسط دستگاه‌های مرتبط

بعد از تکمیل فاز جمع‌آوری اطلاعات میدانی از طریق پرسشنامه، اقدامات آمادگی و پاسخ به بحران سازمان‌ها در جدول‌های (۲-۷) الی (۲-۱۰) لیست شده است. همچنین این اقدامات در خصوص عملیات آمادگی و پاسخ به سیلاب‌های سال ۱۳۹۸ نیز در جدول‌های (۲-۱۱) الی (۲-۱۶) ارائه شده است. لازم به ذکر است اطلاعات خاصی از سازمان آتش‌نشانی در اختیار این پروژه قرار نگرفته است. همچنین از سازمان‌های خدماتی تنها پنج سازمان شامل شرکت توزیع نیروی برق، راه و شهرسازی، اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، اداره کل هواشناسی، شرکت مخابرات، اطلاعات مربوط به اقدامات آمادگی و پاسخ خود را در خصوص بحران‌های گذشته گزارش نموده‌اند. این موضوع می‌تواند سه دلیل اصلی شامل ضعف مستندسازی، عدم در اختیار گذاشتن اطلاعات و عدم انجام فعالیت در فازهای آمادگی و پاسخ در بحران داشته باشد. همانطور که در این جدول‌ها مشخص است اکثر اقدامات گزارش شده مربوط به فاز آمادگی می‌باشد و سازمان‌ها اقدامات عملیات فاز پاسخ به بحران را کمتر گزارش کرده‌اند.

جدول (۲-۷): اقدامات صورت پذیرفته (مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی استان همدان)

ردیف	عنوان اقدام و رویه صورت پذیرفته	فاز
۱	خرید ۱۶ سیم‌کارت و تلفن ماهواره‌ای	آمادگی
۲	تدوین چارت HICS مراکز درمانی	آمادگی
۳	ایجاد بخش CBRNE در بیمارستان تازه تأسیس گوراب ملایر	آمادگی
۴	بازدید کارشناسان ایمنی آتش‌نشانی از کلیه واحدهای دانشگاه	کاهش
۵	افزایش ظرفیت سردخانه‌های بیمارستانی	آمادگی
۶	افزایش ضریب ایمنی غیر سازه‌ای در واحدهای دانشگاه	کاهش
۷	چاپ کارت تریاژ به تعداد یک درصد جمعیت استان	آمادگی
۸	صدور ابلاغ و تشکیل تیم واکنش سریع	آمادگی
۹	ایجاد EOC سیار	آمادگی
۱۰	عقد تفاهم‌نامه جهت استفاده از ظرفیت بخش خصوصی	آمادگی

جدول (۲-۸): اقدامات صورت پذیرفته (شرکت توزیع نیروی برق استان همدان)

ردیف	عنوان اقدام و رویه صورت پذیرفته	فاز
۱	پایش بهنگام مخاطرات و گزارش وضعیت جوی استان بصورت روزانه و اعلام هشدار و آماده باش به واحدهای تابعه	آمادگی
۲	شاخه زنی و هرس شاخه درختان مشرف به شبکه های برق بمنظور جلوگیری و کاهش حوادث در مواقع باد و طوفان.	کاهش
۳	تشکیل مستمر جلسات مدیریت بحران در ستاد شرکت و واحدهای اجرایی تابعه بمنظور آمادگی و پاسخ بهنگام در شرایط اضطرار	آمادگی
۴	شناسایی نقاط ضعف و حادثه خیز شبکه و اقدام به اصلاح و بهینه و مقاوم سازی آن با توجه به اعتبارات و نقدینگی شرکت	کاهش
۵	تهیه و بروز رسانی بانک اطلاعاتی و کتابچه مدیریت بحران در سطح کلیه واحدهای تابعه (بانک اطلاعاتی اعضاء گروه مدیریت بحران و کلیه نیروها پیمانکاران و تجهیزات و وسائط نقلیه آنها)	آمادگی
۶	بازدید و تهیه گزارش از کلیه مراکز مهم و حساس و حیاتی، براساس دستورالعمل ابلاغی توانیر مبنی بر لزوم تهیه و فعال نمودن ژنراتور یا مولدهای برق اضطراری	آمادگی
۷	خرید وسایل (یک دستگاه پست سیار ، ۳ دستگاه دیزل ژنراتور سیار، ۱۵ دستگاه موتور برق	آمادگی
۸	مجهر نمودن کلیه خودروهای اتفاقات و عملیات سطح استان با دستگاه GPS	آمادگی
۹	تهیه سناریوهای مانور عملیاتی جهت تعمیر خطوط شهرستان ها با هدف پیشگیری و افزایش سطح آمادگی	آمادگی
۱۰	تهیه سناریو از مدار خارج شدن پست های ۶۳ کیلوولت و چگونگی تامین انرژی از پستهای مجاور	آمادگی
۱۱	هماهنگی با شرکت های توزیع نیروی برق استانهای جانشین و معین به منظور تبادل اطلاعات و هماهنگی در مواقع بحران	آمادگی
۱۲	اجرای برنامه بازدید و تعمیرات پیشگیرانه (PM) در کل استان.	آمادگی
۱۳	افزایش قابلیت اطمینان با رینگ خطوط ۲۰ کیلوولت	آمادگی

جدول (۲-۹): اقدامات صورت پذیرفته (راه و شهرسازی)

ردیف	عنوان اقدام و رویه صورت پذیرفته	فاز
۱	نصب ۲۰ دستگاه شتاب‌نگار نسل سوم در شهرهای استان طی سال‌های گذشته	آمادگی
۲	پیگیری به منظور نصب دستگاه شتاب‌نگار نسل جدید در شهرهای استان همدان از محل اعتبارات ملی	آمادگی
۳	نصب ۵ دستگاه شتاب‌نگار نسل چهارم در شهرهای همدان، ملایر، نهاوند، اسدآباد و رزن در سال ۱۳۹۸	آمادگی
۴	ابلاغ مکرر قانون جدید مدیریت بحران به حوزه‌های مرتبط اداره کل و پیگیری اجرایی شدن آن	آمادگی
۵	پیگیری به منظور تأمین اعتبار نقشه برداری و تعیین حریم گسل شهرستان‌های همدان، نهاوند و رزن	آمادگی
۶	پیگیری تأمین اعتبار برای مطالعه و تثبیت کامل لغزش و رانش گردنه اسدآباد	آمادگی
۷	برگزاری جلسه کارگروه مدیریت بحران راه و شهرسازی استان همدان	آمادگی
۸	تشکیل جلسه و اقدامات لازم در راستای انجام اقدامات پیشگیرانه و آمادگی جهت مقابله با مخاطرات احتمالی فصل پاییز و زمستان	آمادگی
۹	پیگیری و جذب اعتبار خسارات سیل به منظور خاتمه پروژه‌ها	آمادگی
۱۰	شرکت در جلسات سایر کارگروه‌های تخصصی مدیریت بحران استان	آمادگی
۱۱	بازدید و تعویض قطعات و رفع نقص دستگاه‌های شتاب‌نگار سطح استان همدان	آمادگی
۱۲	مکاتبه با معاونت‌های زیر مجموعه به منظور در اختیار قرار دادن امکانات موجود بخش‌های خصوصی و تعاونی در شرایط اضطراری و پاسخ به بحران به درخواست رئیس ستاد	آمادگی
۱۳	ابلاغ دستورالعمل‌ها، پیگیری و انجام اقدامات لازم برای پیشگیری از ابتلا به بیماری کرونا	آمادگی
۱۴	برنامه ریزی، نظارت و اعلام گزارشات کشیک‌های شبانه روزی در ایام نوروز	آمادگی

جدول (۲-۱۰): اقدامات صورت پذیرفته (سایر دستگاه ها و سازمان ها)

ردیف	عنوان اقدام و روبه صورت پذیرفته	سازمان متولی	فاز
۱	تهیه باکس بتنی و لوله کاروگیت برای مواقع بحران	اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	آمادگی
۲	خرید ماشین‌آلات سنگین راهداری اعم از لودر، بیل مکانیکی	اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	آمادگی
۳	تهیه و ذخیره لوازم و ملزومات ماشین‌آلات اعم از تیغه برفروبی، روغن موتور و گازوئیل	اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	آمادگی
۴	تهیه بولتن ماهانه وضعیت بارش استان، دمای استان، رخداد باد، شاخص خشکسالی، تحلیل سینوپتیکی، تحلیل مخاطرات جوی و گزارشی از توسعه هواشناسی کاربردی	اداره کل هواشناسی	آمادگی
۵	ارائه هشدارهای هواشناسی (رگبار باران و رعد و برق و بارش برف، کاهش دما و احتمال خسارت به محصولات کشاورزی، وزش باد شدید و خیلی شدید)	اداره کل هواشناسی	آمادگی
۶	انعقاد تفاهم‌نامه همکاری بین جمعیت هلال احمر استان همدان و اداره کل هواشناسی استان همدان	اداره کل هواشناسی	آمادگی

جدول (۲-۱۱): اقدامات صورت پذیرفته سیلاب ۱۳۹۸ (شهرداری همدان)

ردیف	عنوان اقدام و روبه صورت پذیرفته	فاز
۱	تشکیل چارت ICS مناطق چهارگانه شهرداری همدان و به روزرسانی سالانه	آمادگی
۲	لایروبی و پاکسازی رودخانه‌ها و مسیل‌ها	پاسخ
۳	آمادگی کامل ستاد مدیریت بحران و نیروهای خدمات شهری	آمادگی
۴	آمادگی کامل مرکز فرماندهی آتش نشانی	آمادگی
۵	آمادگی کامل مرکز ارتباط مردمی ۱۳۷	آمادگی
۶	بازدید میدانی کارشناسان و مسئولین	آمادگی
۷	تغییر مسیر سیلاب و جلوگیری از ورود آب به رودخانه‌هایی که گذردهی سیلاب را نداشتند	پاسخ
۸	احداث خاکریز و آب‌بندها در حین بارش‌ها	پاسخ
۹	بازگشایی گرفتگی نهری‌ها و کلکتورها	پاسخ
۱۰	پاکسازی ولایروبی مسیر رودخانه همزمان با بارش‌ها	پاسخ
۱۱	انتقال شهروندان در معرض خطر به محل‌های اسکان	پاسخ
۱۲	ایجاد دیوار کیسه‌ای شن و ماسه	پاسخ
۱۳	ایجاد راه عبوری برای شهروندان و رفع موانع عبور آب از نهرها	پاسخ
۱۴	رفع خطر از منازل سطح شهری	پاسخ
۱۵	پاسخ و اعزام سریع نیروهای خدمات‌رسان	پاسخ
۱۶	برفروبی و برف‌تکانی کلیه مناطق سطح شهر	پاسخ
۱۷	نظارت در مرکز کنترل ترافیک	آمادگی
۱۸	آماده باش ستاد مدیریت بحران و نیروهای خدمات شهری	آمادگی
۱۹	آماده باش مرکز فرماندهی آتش نشانی - ۱۲۵	آمادگی
۲۰	آماده باش مرکز فرماندهی ارتباط مردمی - ۱۳۷	آمادگی
۲۱	بازدید میدانی کارشناسان از حریم رودخانه‌ها	آمادگی
۲۲	تغییر مسیر سیلاب	پاسخ

جدول (۲-۱۲): اقدامات صورت پذیرفته سیلاب ۱۳۹۸ (شورای هماهنگی مدیریت بحران)

ردیف	عنوان اقدام و روبه صورت پذیرفته	فاز
۱	انجام هماهنگی های بین دستگاهی در اجرای تصمیمات شورا	پاسخ
۲	لغو مرخصی پرسنل و استقرار کشیک شبانه روزی و پاسخ و تسهیل خدمت رسانی به شهروندان	آمادگی و پاسخ
۳	اطلاع رسانی، هشدار و اخطار، از طریق رسانه ها و ارسال پیامک انبوه به کاربران، به منظور پیشگیری از ایراد صدمات جانی و مالی به شهروندان و مسافری در سیلاب	آمادگی و پاسخ
۴	تهیه و تنظیم بانک اطلاعاتی ماشین آلات، ادوات و تجهیزات مرتبط با سیلاب، آماده سازی و تامین نیروی انسانی	آمادگی
۵	ایجاد هماهنگی لازم با فرمانده انتظامی شهرستان ، پلیس راه استان در برقراری گشت های ویژه در محور های برگزیر و پرخطر و اداره راهداری و حمل و نقل جاده ای استان به منظور پاکسازی معابر و شریان های اصلی	آمادگی و پاسخ
۶	آماده سازی و تجهیز مراکز اسکان اضطراری در حسینیه ها، تکایا، سالن های ورزشی و نظائر آن در سطح شهرستان با هماهنگی دستگاه های مرتبط و هلال احمر	آمادگی
۷	ایجاد موانع کنترل سیلاب در سطح روستاهای بخش مرکزی و شرا	پاسخ
۸	نظارت از روند و نحوه اقدامات در مرکز کنترل و هماهنگی عملیات	پاسخ
۹	بازدید میدانی از رودخانه های سطح شهر همدان به منظور اتخاذ تدابیر لازم و پیشگیری از طغیان احتمالی	پاسخ
۱۰	پیگیری لازم در خصوص تنقیه، لایروبی، پاکسازی و بازگشایی رودخانه ها و برطرف نمودن موانع سد راه تخلیه آب های سطحی در شهر و اطراف شهر، همچنین مدیریت متناسب آب رودخانه های ورودی به شهر از سر شاخه	پاسخ
۱۱	هماهنگی های لازم در خصوص تخلیه اهالی و ساکنین روستاهای در معرض سیلاب	پاسخ

جدول (۲-۱۳): اقدامات صورت پذیرفته سیلاب ۱۳۹۸ (شرکت پخش فرآورده های نفتی)

ردیف	عنوان اقدام و رویه صورت پذیرفته	فاز
۱	آماده به کار بودن و تست آژاکسها در انبار ایثارگران	آمادگی
۲	تخلیه کلیه SLOP TANK ها و OWS های انبارنفت ایثارگران و سوخت گیری هواپیمایی در چندین مرحله قبل از بارشها	آمادگی
۳	آماده به کار بودن تجهیزات آتش نشانی و اقلام مدیریت بحران منطقه	آمادگی
۴	بازدید از کانالهای آب رو در انبارها بطور مستمر در حین بارندگی	پاسخ
۵	آماده به کار بودن ژنراتور برق اضطراری انبارهای منطقه	آمادگی
۶	بازدیدهای مکرر قبل و حین بارندگیها از مخازن شناور و کمپارتمانهای آنها	پاسخ
۷	آزمایش کنترل کیفی از فرآورده های جایگاه که مشکلی نداشته اند	آمادگی
۸	تخصیص و تحویل فرآورده اعتباری به جایگاهها برای عدم وقفه احتمالی در سوخت رسانی	آمادگی
۹	تحويل سوخت به خودروها، تجهیزات و ادوات سنگین راهداری و نیروی انتظامی در محل به مقدار (۵۲۰۰ لیتر نفت گاز) - ۲۸۰ لیتر بنزین	آمادگی
۱۰	تقویت سیل بندها با افزایش ارتفاع آنها همچنین حفر ۳ کانال انحرافی جدید برای هدایت آب به بیرون از تاسیسات انبار نفت	پاسخ
۱۱	تخلیه آب های محوطه سوخت گیری هواپیمایی با استفاده از پمپ و بررسی فرونشستهای زمین و احتمال بروز خسارت به مخازن، اتصالات و هدر رفت فرآورده در برخی نقاط محوطه	پاسخ
۱۲	هماهنگی با آبفای جهت تامین پمپ تخلیه آب	پاسخ

جدول (۲-۱۴): اقدامات صورت پذیرفته سیلاب ۱۳۹۸ (جمعیت هلال احمر)

ردیف	عنوان اقدام و رویه صورت پذیرفته	فاز
۱	فراخوان تیمهای عملیاتی	پاسخ
۲	تحويل و تجهیز نفرات تیمها از اتاق آماده عملیات در کمترین زمان ممکن	پاسخ
۳	تشکیل جلسه همزمان با باشگاه نجاتگران جهت همفکری در روند کار	پاسخ
۴	اعزام تیم ارزیاب به مناطق آسیب دیده	پاسخ
۵	گزارش از ۱۱۲ و اعزام در کمترین زمان ممکن به محل حادثه	پاسخ
۶	برگزاری جلسه با دهیاران و اجرای طرح خادم	پاسخ
۷	برگزاری کارگروه امداد و نجات شهرستان با حضور دستگاهها	پاسخ
۸	آماده سازی وسایل امدادی و درخواست و تهیه وسایل مورد نیاز	پاسخ

جدول (۲-۱۵): اقدامات صورت پذیرفته سیلاب ۱۳۹۸ (اداره راهداری و حمل و نقل جاده‌ای)

ردیف	عنوان اقدام و رویه صورت پذیرفته	فاز
۱	هماهنگی با مدیریت بحران شهرستان همدان و بخشداران محترم مرکزی و در هنگام بارش و ارسال دستگاه، جهت کمک رسانی به مردم و روستاهای در معرض سیل	پاسخ
۲	هماهنگی های صورت گرفته با پیمانکاران نسبت به در اختیار دادن بیل مکانیکی به صورت ۲۴ ساعته جهت هدایت سیلاب‌ها و تخلیه جاده ها	پاسخ
۳	هماهنگی با پلیس راه استان و برقراری گشت‌های ۲۴ ساعته در محورهای کوریجان - قهاوند و قهاوند - شیرین آباد - امامزاده محسن (ع) به دلیل عبور آب‌های سطحی از روی جاده	پاسخ
۴	پاکسازی سطح جاده‌های راه های حوزه استحفاظی این هرستان، با گردیدر از گل و لای	پاسخ
۵	لکه‌گیری مستمر و مداوم در کلیه راه‌های حوزه استحفاظی این شهرستان با اولویت راه‌های شریانی	پاسخ
۶	رفع آبگرفتگی راه‌ها در نقاط مختلف حوزه استحفاظی	پاسخ
۷	برچیدن پل عابر پیاده تقاطع بهرام آباد در محور همدان - تهران	پاسخ
۸	ایجاد خاکریز در شانه راه و ایجاد کانال جهت هدایت سیلاب به دهانه پل	پاسخ
۹	بازگشایی دهانه‌های پل	پاسخ
۱۰	رفع آبگرفتگی پل	پاسخ
۱۱	تنقیه و لایروبی مسیل‌ها	پاسخ

جدول (۲-۱۶): اقدامات صورت پذیرفته سیلاب ۱۳۹۸ (سایر دستگاه ها)

ردیف	عنوان اقدام و رویه صورت پذیرفته	سازمان متولی	فاز
۱	جلسه بخشداری در خصوص بند احمدآباد شراء	اداره جهاد کشاورزی شهرستان همدان	پاسخ
۲	لایه‌روبی کانال احمدآباد شراء	اداره جهاد کشاورزی شهرستان همدان	پاسخ
۳	مسدود نمودن کانال‌های انحرافی	اداره جهاد کشاورزی شهرستان همدان	پاسخ
۴	احداث کانال	اداره جهاد کشاورزی شهرستان همدان	پاسخ
۵	بازدید میدانی مسئولین	اداره جهاد کشاورزی شهرستان همدان	پاسخ
۶	بازدید میدانی مسئولین از رودخانه‌ها و آبگرفتگی‌های سطح شهر	شرکت آبفا	پاسخ
۷	آماده سازی ماشین آلات سنگین مورد استفاده آبفا	شرکت آبفا و منابع آب شهرستان همدان	آمادگی

۴.۷.۲. طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی

بر اساس اطلاعات موجود، از سازمان‌های مسئول در امر مدیریت بحران استان، جمعیت هلال احمر برای هر دو فاز آمادگی و پاسخ دارای دستورالعمل‌ها و آئین‌نامه‌های اجرایی می‌باشد که جدیدترین دستورالعمل مربوط به سال ۱۳۹۳ می‌باشد. بنابراین با توجه به تغییر و تحولات صورت گرفته در امر مدیریت بحران کشور از جمله تصویب قانون مدیریت بحران در سال ۱۳۹۸، ضروری است در این دستورالعمل‌ها و آئین‌نامه‌ها بازنگری‌های لازم صورت گرفته و به روز شوند. همچنین برنامه ۵ ساله جمعیت هلال احمر (۱۳۹۶-۱۴۰۰) برای دو مرحله آمادگی و پاسخ تهیه شده است. سازمان هلال احمر استان همدان در سال ۱۳۹۹ برای همه شهرستانهای استان طرح‌های عملیاتی اسکان اضطراری و موقت تدوین نموده است. تمرکز اصلی این طرح‌ها بیشتر بر جمع آوری داده‌های موجود در خصوص فضاهای فیزیکی قابل اسکان و تسهیلات مرتبط با اسکان اضطراری همچون ورزشگاه، مساجد، حسینیه، درمانگاه، بیمارستان، ایستگاه آتش‌نشانی و تجهیزات ناوگان حمل و نقل می‌باشد. لازم به ذکر است در این طرح تحلیلی در خصوص تسهیلات مورد نیاز، روشهای اسکان اضطراری با اولویت بالاتر مطابق با تحلیل مخاطرات هر منطقه، ریسکها و چالشهای اسکان اضطراری در واقعیت در این طرح صورت نگرفته است. همچنین طرح عملیاتی زلزله فرضی نهاوند برای شهرستان نهاوند در سال ۱۳۹۷ توسط جمعیت هلال احمر استان همدان تهیه شده است.

اداره کل مدیریت بحران استان همدان، سندی تحت عنوان "سند راهبردها، اهداف و برنامه‌های آموزشی مدیریت بحران استان همدان به انضمام فرآیند اجرای مانورهای آموزشی و عملیاتی" در سال ۱۳۹۶ تدوین نموده است و مباحث مورد ذکر در این سند مربوط به فاز آمادگی می‌باشد. همچنین "آئین‌نامه اجرایی طرح جامع ملی بازتوانی در حوادث طبیعی" توسط سازمان مدیریت بحران کشور در سال ۱۳۹۱ تدوین گردیده است که مربوط به فاز پاسخ می‌باشد. اداره کل مدیریت بحران استان با همکاری کلیه سازمان‌های درگیر در بحران سیلاب، مستندسازی "آب گرفتگی و سیلاب فروردین ماه سال ۱۳۹۸" را انجام داده است. سازمان‌های مورد اشاره عبارتند از: شرکت آب منطقه‌ای، شرکت آبفا و آبفارا، اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، سازمان جهاد کشاورزی، شرکت توزیع نیروی برق، شرکت پخش فراورده‌های نفتی منطقه، صدا و سیمای مرکز همدان، جمعیت هلال احمر، اداره کل هواشناسی استان همدان، و فرمانداری‌های نهاوند، کبودرآهنگ و اسدآباد می‌باشند. با توجه به اینکه سیلاب ۱۳۹۸ از جدیدترین بحران‌های پیش آمده می‌باشد، مستندات این سازمان‌ها، برنامه آنها را در مدیریت بحران سیل برای دو فاز آمادگی و پاسخ به میزان زیادی مشخص می‌نماید.

جدول (۱۷-۲): طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی (جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران)

ردیف	عنوان	محدوده	فاز
۱	برنامه ۵ ساله جمعیت هلال احمر (۱۳۹۶-۱۴۰۰)	ملی	آمادگی و پاسخ
۲	طرح عملیاتی اسکان اضطراری و موقت	۹ شهرستان	پاسخ
۳	طرح عملیاتی سناریوی زلزله فرضی نهاوند	نهاوند	آمادگی
۴	طرح اضطراری کارگروه امداد و نجات و آموزش همگانی (سناریو رخداد زلزله فرضی نهاوند)	استان همدان	آمادگی و پاسخ
۵	برنامه عملیاتی آمادگی و توان‌افزایی تیم واکنش سریع	استان همدان	آمادگی و پاسخ
۶	برنامه عملیاتی آمادگی واحد لجستیک و پشتیبانی معاونت امداد و نجات	استان همدان	آمادگی
۷	برنامه مدون تهیه لیست منابع و تجهیزات امداد و نجات شعب و تهیه بانک اطلاعاتی	استان همدان	آمادگی
۸	برنامه مدون طرح پاسخ به حوادث و بحران استان	استان همدان	پاسخ
۹	برنامه جامع سامانه ارتباطات رادیویی استان	استان همدان	پاسخ
۱۰	تهیه اکشن پلن عملیاتی معاونت امداد و نجات استان	استان همدان	پاسخ
۱۱	تهیه فلوجارت پاسخ به حوادث مختلف رایج در استان	استان همدان	پاسخ
۱۲	برنامه بازآموزی و انجام آزمون استانی ایثار	استان همدان	آمادگی
۱۳	برنامه توان‌افزایی کارکنان حوزه معاونت امداد	استان همدان	آمادگی
۱۴	برنامه‌های مدون و شیوه‌نامه‌های مقابله با کرونا در حوزه‌های معاونت امداد و پایگاه‌های استان	استان همدان	پاسخ
۱۵	برنامه عملیاتی واحد نقلیه سبک و سنگین جمعیت در حوادث و سوانح	استان همدان	پاسخ

جدول (۱۸-۲): طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی (اداره کل مدیریت بحران)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده	سال	فاز
۱	طرح جامع ملی بازتوانی در حوادث طبیعی	کل حوادث	کل کشور	۱۳۹۱	پاسخ
۲	آئین نامه اجرایی طرح جامع ملی بازتوانی در حوادث طبیعی	کل حوادث	کل کشور	۱۳۹۱	پاسخ
۳	طرح عملیات مدیریت جامع بحران شهرستان همدان	زلزله، سیل و شیوع بیماری آنفلوآنزا	همدان	۱۳۹۸	آمادگی و پاسخ
۴	برنامه مدیریت عملیات و پاسخ به حوادث و بلایا	زلزله	نهاوند	۱۳۹۸	آمادگی و پاسخ
۵	طرح مدیریت جامع بحران شهرستان ملایر	سیل و زلزله	ملایر	۱۳۹۸	آمادگی و پاسخ
۶	سناریو مدیریت جامع سوانح و بلایا مدیریت بحران شهرستان کبودرآهنگ	سیل و زلزله	کبودرآهنگ	۱۳۹۹ ؟	آمادگی و پاسخ
۷	مدیریت جامع بحران شهرستان رزن	سیل و زلزله	رزن	۱۳۹۸	آمادگی و پاسخ
۸	کارگاه آموزشی مدیریت جامع سوانح و بلایا شهرستان تویسرکان	سیل و زلزله	تویسرکان	۱۳۹۸	آمادگی و پاسخ
۹	کتابچه عملیاتی مدیریت جامع بحران شهرستان اسدآباد	زلزله	اسدآباد	۱۳۹۸	آمادگی و پاسخ
۱۰	برنامه عملیاتی مدیریت جامع سوانح و بلایای طبیعی شهرستان بهار	سیل، زلزله، آنفلوآنزا	بهار	؟۱۳۹۸	آمادگی و پاسخ
۱۱	برنامه واکنش اضطراری در مرحله پاسخ به سوانح	سیل	اسدآباد	۱۳۹۹	پاسخ
۱۲	برنامه واکنش اضطراری در مرحله پاسخ به سوانح	سیلاب	همدان	۱۳۹۹	آمادگی و پاسخ
۱۴	طرح عملیات اضطراری کارگروه امنیت (سناریو رخداد زلزله فرضی نهاوند)	زلزله	نهاوند	۱۳۹۷	آمادگی و پاسخ
۱۵	سناریو عملیاتی وقوع رخداد سیلاب و زلزله در شهرستان ملایر	سیلاب و زلزله	ملایر	۱۳۹۸	آمادگی و پاسخ
۱۶	سناریوی مربوط به حادثه سیل و زلزله در تاریخ ۱۷ آبانماه ۱۳۹۸	سیل و زلزله	فامنین	۱۳۹۸	آمادگی و پاسخ
۱۷	برنامه راهبردی مدیریت بحران شهرداری همدان (۵ ساله)	سیل و زلزله	همدان	۱۳۹۴	آمادگی و پاسخ
۱۸	تهیه برنامه عملیاتی واحدهای مختلف شهرداری	کل حوادث	همدان		پاسخ

جدول (۱۹-۲): طرح‌ها و برنامه‌های عملیاتی (سایر سازمان‌ها)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده	سازمان متولی	سال	فاز
۱	طرح عملیات مدیریت شرایط اضطراری آبفا در هنگام زلزله ۶.۵ ریشتری احتمالی نهاوند	زلزله	استان همدان	شرکت آبفا	خرداد ۱۳۹۷	آمادگی و پاسخ
۲	طرح عملیات مدیریت شرایط اضطراری شرکت گاز در هنگام زلزله ۶.۵ ریشتری احتمالی نهاوند	زلزله	استان همدان	شرکت گاز	خرداد ۱۳۹۷	پاسخ
۳	طرح اضطراری کارگروه اطلاع رسانی و آموزش عمومی (سناریو رخداد زلزله فرضی نهاوند)	زلزله	استان همدان	صدا و سیمای مرکز همدان	خرداد ۱۳۹۷	آمادگی و پاسخ
۴	طرح اضطراری کارگروه راه و شهرسازی (سناریو رخداد زلزله فرضی نهاوند)	زلزله	شهرستان نهاوند	اداره کل راه و شهرسازی	خرداد ۱۳۹۷	پاسخ
۵	طرح اضطراری کارگروه تأمین سوخت و مواد نفتی استان همدان (سناریو رخداد زلزله فرضی نهاوند)	زلزله	شهرستان نهاوند	شرکت پخش فراورده‌های نفتی	خرداد ۱۳۹۷	آمادگی و پاسخ
۶	طرح اضطراری کارگروه تأمین مسکن (سناریو رخداد زلزله فرضی نهاوند)	زلزله	شهرستان نهاوند	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	خرداد ۱۳۹۷	آمادگی و پاسخ
۷	طرح اضطراری کارگروه تخصصی امور سیلاب و مخاطرات برق، آب و فاضلاب (سناریو رخداد زلزله فرضی نهاوند)	زلزله و سیلاب	شهرستان نهاوند	شرکت آب منطقه‌ای	۱۳۹۷	آمادگی و پاسخ
۸	طرح اضطراری کارگروه تخصصی مخاطرات زیست محیطی (سناریو رخداد زلزله فرضی نهاوند)	زلزله	شهرستان نهاوند	اداره کل حفاظت محیط زیست	۱۳۹۷	پاسخ
۹	طرح اضطراری کارگروه خشکسالی، سرمازدگی و مخاطرات کشاورزی (سناریو رخداد زلزله فرضی نهاوند)	زلزله	شهرستان نهاوند	سازمان جهاد کشاورزی	۱۳۹۷	پاسخ
۱۰	برنامه ملی پاسخ نظام سلامت در بلایا و فوریتها جمهوری اسلامی ایران (مبانی EOP)		کل کشور	مرکز مدیریت حوادث و فوریتهای پزشکی	۱۳۹۶	پاسخ
۱۱	برنامه‌های سه‌گانه (کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت) آمادگی و پاسخ به شرایط اضطراری و بحرانی	چند مخاطره	استان همدان	اداره کل راهداری و حمل و نقل جاده‌ای		آمادگی و پاسخ

۵.۷.۲. بررسی برنامه های آموزشی و مدیریت امور رسانه در استان همدان

در حوزه مدیریت رسانه در خصوص مدیریت بحران علاوه بر سوالات نه گانه ارسالی به سازمان صدا و سیما در خصوص لیست برنامه های آموزشی که صدا و سیما مرکز استان در مورد بحران های مختلف تاکنون تهیه و پخش نموده است نیز سوال گردید که نتایج مطابق با جدول (۲-۲۰) جمع آوری شد.

جدول (۲-۲۰): لیست برنامه های آموزشی صدا و سیما مرکز استان همدان در حوزه مدیریت بحران

ردیف	نام رسانه	مدت (دقیقه)	توضیحات
۱	صدا	۵۴۲	دریچه- پرسمان- پیام- رادیو محله- بارگذاری بیش از ۵۲۰ اسلاید در رادیونما
۲	سیما	۲۵۴	صبح عالی- همدان توسعه- ایسوا
۳	خبر	۸۷	گفتگوی ویژه خبری و گزارش
۴	مجازی	۱۲	موشن گرافیک
جمع کل		۸۹۵	

۶.۷.۲. مانور و آموزش

لیست عناوین مانورها و دوره های آموزشی سازمان های اصلی در جدولهای (۲-۲۱) الی (۲-۲۵) ارائه شده است. تمرکز بیشتر این مانورها بر اساس کلیه بحران و یا بحران سیل و زلزله تنظیم شده اند. در این بخش همانطور که انتظار میرفت سازمان مدیریت بحران شهرداری و جمعیت هلال احمر از لحاظ کمیت تعداد مانورها و دوره های آموزشی برگزار شده به عنوان سازمان پیشرو بوده اند. سازمان هایی همچون سازمان پزشکی قانونی، اداره میراث فرهنگی، فنی و حرفه ای به ویژه بنیاد مسکن هیچگونه اقدامی را در این حوزه گزارش نکرده اند که این موضوع جای بحث و آسیب شناسی بیشتر دارد.

جدول (۲-۲۱): مانورها و دوره های آموزشی آمادگی و پاسخ (اداره کل مدیریت بحران شهرداری همدان)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده	سال
۱	همایش های همیاران مدیریت بحران (ویژه دانش آموزان)	کل بحران ها	شهر همدان	تیر و مهرماه ۱۳۹۲
۲	دوره آموزشی مدیریت بحران در مدارس ویژه مدیران مدارس	کل بحران ها	شهر همدان	مهرماه ۱۳۹۲
۳	دوره آموزشی مدیریت بحران محله محور	کل بحران ها	شهر همدان	آبان ۱۳۹۲
۴	دوره آموزشی سناریونویسی و مانور ویژه مدیران	کل بحران ها	شهر همدان	۱۳۹۰
۵	دوره آموزشی مدیریت بحران راهبرد دستیابی به توسعه پایدار ویژه مدیران	کل بحران ها	شهر همدان	آبان ۱۳۹۲
۶	دوره آموزشی امداد و نجات ویژه پرسنل	کل بحران ها	شهر همدان	اردیبهشت ۱۳۹۳
۷	برنامه آموزش محله محور (دوام الوند)	کل بحران ها	شهر همدان	دی ماه ۱۳۹۲
۸	آموزش رانندگان تاکسی (امدادگران شهر)	کل بحران ها	شهر همدان	خرداد ۱۳۹۲
۹	دوره آموزشی مدیریت بحران اماکن (مسکونی و عمومی)	کل بحران ها	شهر همدان	اسفند ۱۳۹۳
۱۰	طرح پایش شهری	کل بحران ها	شهر همدان	۱۳۹۴
۱۱	کارگاه آموزشی مدیریت و مهندسی آواربرداری شهری	زلزله، سیل، آتش سوزی، گردباد، توفان های دریایی	شهر همدان	اسفند ۱۳۹۴
۱۲	معرفی اداره کل مدیریت بحران شهرداری همدان به عنوان "دبیرخانه کمپین شهرهای تاب آور استان همدان"	کل بحران ها	شهر همدان	تیرماه ۱۳۹۸
۱۳	گزارش کار مانور سراسری زلزله و ایمنی	زلزله	شهر همدان	آذرماه ۱۳۹۵
۱۴	برگزاری مانور دورمیزی سیلاب	سیلاب	شهر همدان	اردیبهشت ۱۳۹۷
۱۵	برگزاری مانور دورمیزی زلزله	زلزله	شهر همدان	تیر ۱۳۹۷
۱۶	برگزاری مانور دورمیزی سیلاب و انسداد معابر	سیلاب	شهر همدان	آبان ۱۳۹۹
۱۷	برگزاری مانور پدافند غیر عامل	کل بحران ها	شهر همدان	آبان ۱۳۹۹

ادامه جدول (۲-۲۱): مانورها و دوره های آموزشی آمادگی و پاسخ (اداره کل مدیریت بحران شهرداری همدان)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده	سال
۱۸	برگزاری دوره آموزشی مدیریت سیلاب برای مدیران و اعضای شورای اسلامی شهر همدان	سیلاب	شهر همدان	اسفند ۱۳۹۴
۱۹	برگزاری دوره آموزشی مدیریت سیلاب برای مدیران و کارشناسان شهرداری همدان	سیلاب	شهر همدان	آذر ۱۳۹۷
۲۰	برگزاری مانور سیلاب برای مدیران	سیلاب	شهر همدان	اردیبهشت ۱۳۹۷
۲۱	برگزاری مانور سیلاب برای کانون معماران و شهرسازان	سیلاب	شهر همدان	تیر ۱۳۹۷
۲۲	آموزش های شهروندی (توزیع بروشور، پوستره های آموزشی و...)	سیلاب	شهر همدان	
۲۳	برگزاری دوره های تخصصی نجات در سیلاب و انجام مانورها	سیلاب	شهر همدان	۱۳۹۸
۲۴	آموزش مجازی پدافند غیرعامل	کل بحران ها	شهر همدان	آبان ۱۳۹۸
۲۵	دوره CBRN ۱	حملات شیمیایی، میکروبی و هسته ای	شهر همدان	۱۳۹۸
۲۶	پدافند فنی - مهندسی	کل بحران ها	شهر همدان	۱۳۹۸
۲۷	پدافند غیرعامل و توسعه زیرساخت های کشور	کل بحران ها	شهر همدان	آبان ۱۳۹۹
۲۸	بهداشت روان در بحران های ناشی از مخاطرات طبیعی	کل بحران ها	شهر همدان	آذر ۱۳۹۹
۲۹	آموزش مجازی دوره عمومی پدافند غیرعامل	کل بحران ها	شهر همدان	آذر و دی ۱۳۹۹
۳۰	دوره آموزشی قنات و رودخانه ها	سیلاب	شهر همدان	خرداد ۱۳۹۷
۳۱	برگزاری کارگاه آموزشی سیلاب	سیلاب	شهر همدان	آبان ۱۳۹۷
۳۲	برگزاری دوره آموزشی سیلاب های شهری	سیلاب	شهر همدان	آبان ۱۳۹۸
۳۳	دگرگونی در حکمرانی ریسک	کل بحران ها	شهر همدان	اسفند ۱۳۹۹

¹ Chemical, Biological, Radiological and Nuclear defense

ادامه جدول (۲-۲۱): مانورها و دوره های آموزشی آمادگی و پاسخ (اداره کل مدیریت بحران شهرداری همدان)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده	سال
۳۴	مدیریت بحران و سیل	سیلاب	شهر همدان	دی ۱۳۹۹
۳۵	اصول و کلیات اطلاع رسانی و آگاه سازی	کل بحران ها	شهر همدان	مرداد ۱۳۹۹
۳۶	فرماندهی بحران	کل بحران ها	شهر همدان	اردیبهشت ۱۴۰۰
۳۷	تمرین و مانورهای مقابله با آتش سوزی، حوادث آوار، فوریت های پزشکی در حوادث، حمل مصدوم، رهاسازی افراد گرفتار	کل بحران ها	شهر همدان	-
۳۸	دوره پدافند غیرعامل	کل بحران ها	شهر همدان	-
۳۹	آشنایی با مفاهیم پدافند پرتویی	بشر ساخت	شهر همدان	-
۴۰	بهداشت روان در بحران های ناشی از مخاطرات طبیعی	مخاطرات طبیعی	شهر همدان	-

جدول (۲-۲۲): مانورها و دوره های آموزشی آمادگی و پاسخ (جمعیت هلال احمر)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده
۱	تمرین TABLE TOP دور میزی امداد و نجات استانی	کل بحران‌ها	استان همدان
۲	تمرین TABLE TOP با همکاری معاونت درمان و توانبخشی جمعیت	کل بحران‌ها	استان همدان
۳	تمرین عملکردی ساعت صفر زلزله فرضی توسط معاونت امداد	زلزله	استان همدان
۴	تمرین عملکردی تیم‌های نجات در محیط‌های آبی استان	حوادث آبی	استان همدان
۵	تمرین نجات از ارتفاع و کوهستان تیم واکنش سریع استان	حوادث کوهستان	استان همدان
۶	تمرین عملیاتی تیم‌های نجات در کوهستان شعب استان	حوادث کوهستان	استان همدان
۷	تمرین تیم آنست جمعیت	کل بحران‌ها	استان همدان
۸	تمرین دور میزی کارگروه مدیریت بحران استان	کل بحران‌ها	استان همدان
۹	تمرین دور میزی اسکان اضطراری جهت زلزله فرضی تهران	زلزله	همدان
۱۰	تمرین مهارت‌های کار با دستگاه‌های نجات در حوادث جاده‌ای در پایگاه‌های سطح استان	حوادث جاده‌ای	استان همدان
۱۱	انجام تمرین امداد و نجات در شرایط واقعی استانی	کل بحران‌ها	استان همدان
۱۲	انجام تمرین امداد و نجات استانی به صورت عملکردی	کل بحران‌ها	استان همدان
۱۳	انجام تمرین امداد و نجات استانی به صورت تک مهارتی	کل بحران‌ها	استان همدان
۱۴	انجام تمرین امداد و نجات در شرایط واقعی شهرستانی	کل بحران‌ها	شهرستان‌های استان
۱۵	انجام تمرین امداد و نجات شهرستانی به صورت عملکردی	کل بحران‌ها	شهرستان‌های استان
۱۶	انجام تمرین امداد و نجات شهرستانی به صورت تک مهارتی	کل بحران‌ها	شهرستان‌های استان
۱۷	انجام تمرین امداد و نجات شهرستانی به صورت دورمیزی	کل بحران‌ها	شهرستان‌های استان
۱۸	توان‌افزایی نیروهای عملیاتی استانی	کل بحران‌ها	استان همدان
۱۹	توان‌افزایی نیروهای عملیاتی شهرستانی	کل بحران‌ها	شهرستان‌های استان
۲۰	مانور امداد و نجات در زلزله	زلزله	همدان
۲۱	مانور تیم واکنش سریع در پاسخ به حوادث	کل بحران‌ها	همدان
۲۲	مانور تیم امداد و نجات در محیط‌های آبی	حوادث آبی	همدان
۲۳	مانور سگ‌های نجات (آنست)	کل بحران‌ها	همدان
۲۴	مانور گروگان‌گیری در ایستگاه راه‌آهن با حضور دستگاه‌های متولی و سازمان‌های نظامی	گروگان‌گیری	همدان

ادامه جدول (۲-۲۲): مانورها و دوره های آموزشی آمادگی و پاسخ (جمعیت هلال احمر)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده
۲۶	آموزش احیای قلبی و ریوی	کل بحران‌ها	همدان
۲۷	کارگاه آموزش و کنترل فشار خون	کل بحران‌ها	همدان
۲۸	آموزش نرم‌افزار عملیات نگار	کل بحران‌ها	همدان
۲۹	دوره تکمیلی امداد و نجات	کل بحران‌ها	همدان
۳۰	طرح نوروز	کل بحران‌ها	همدان
۳۱	برگزاری دوره پیش بیمارستانی	کل بحران‌ها	همدان
۳۲	دوره تخصصی جستجو و نجات در حوادث جاده‌ای	حوادث جاده‌ای	همدان
۳۳	برگزاری دوره تربیت مربی پایه	کل بحران‌ها	همدان
۳۴	برگزاری دوره تربیت مربی کد ۳	کل بحران‌ها	همدان
۳۵	مهارت‌های پایه داوطلبی ۴۰ ساعته	کل بحران‌ها	همدان
۳۶	برگزاری دوره کمک‌های اولیه و آمادگی در برابر مخاطرات در خانه‌های هلال	کل بحران‌ها	روستاهای استان
۳۷	برگزاری دوره حمایت‌های روانی و اجتماعی	کل بحران‌ها	همدان
۳۸	آمادگی در برابر مخاطرات	کل بحران‌ها	همدان
۳۹	مانور زلزله - پناهگیری	زلزله	همدان
۴۰	مانور اطفای حریق	آتش‌سوزی	همدان
۴۱	مانور زلزله - پناهگیری - و نحوه صحیح خروج اضطراری	زلزله	همدان
۴۲	مانور زلزله - لحظه صفر	زلزله	همدان
۴۳	مانور زلزله - دورمیزی - نحوه صحیح پناهگیری	زلزله	همدان
۴۴	دوره توان‌افزایی	کل بحران‌ها	همدان
۴۵	دوره بازآموزی	کل بحران‌ها	همدان
۴۶	آمادگی و امداد رسانی در سیل	سیلاب	همدان
۴۷	چک کردن و به‌روزرسانی موتور روبین	کل بحران‌ها	همدان
۴۸	آماده‌سازی کوله امدادی زلزله	زلزله	همدان
۴۹	جابه‌جایی چادر امدادی	زلزله	همدان
۵۰	توزیع بسته حمایتی ماسک و محلول محرم	اپیدمی	همدان

جدول (۲-۲۳): مانورها و دوره های آموزشی آمادگی و پاسخ (مرکز مدیریت حوادث وفوریتهای پزشکی)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده	سال
۱	اورژانس یاران داوطلب	کل بحرانها	همدان	
۲	مانورهای فصلی بیمارستانهای استان	اطفا حریق، قطع برق، مقابله با کرونا، حوادث ترافیکی پرتلفات، شیوع بیماری عفونی	استان همدان	۱۳۹۹
۳	آموزش مجازی مدیریت بحران (پایه) به کارکنان بیمارستان بعثت و بهشتی	کل بحرانها	همدان	۱۳۹۹
۴	آموزش مجازی اطفا حریق به کارکنان بیمارستان بهشتی	آتشسوزی	همدان	۱۳۹۹
۵	ارزیابی آمادگی و آموزش خانوارها در برابر بلایا به بهورزان (مراقبان سلامت)	کل بحرانها	همدان	۱۳۹۹
۶	اطفای حریق	آتشسوزی	همدان	۱۳۹۹
۷	ارزیابی ایمنی و خطر واحدهای بهداشتی (SARA)	کل بحرانها	همدان	۱۳۹۹
۸	اطفا حریق عملی	آتشسوزی	همدان	۱۳۹۹
۹	کارگاه آموزشی EOP	کل بحرانها	همدان	۱۳۹۹
۱۰	تریژ (مجازی)	کل بحرانها	همدان	۱۳۹۹

جدول (۲-۲۴): مانورها و دوره های آموزشی آمادگی و پاسخ (شرکت توزیع نیروی برق استان همدان)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده	سال
۱	مانور تمرینی - عملیاتی تعمیرات جهادی شبکه	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹
۲	مانور تمرینی - عملیاتی قطع برق مراکز حساس، مهم و حیاتی	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹
۳	مانور تمرینی - عملیاتی سراسری تعمیرات شبکه‌های فرسوده	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹
۴	مانور تمرینی - عملیاتی اصلاح ولتاژ	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹
۵	مانور تمرینی - عملیاتی تخلیه ساختمان	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹
۶	مانور تمرینی - عملیاتی جمع آوری برقه‌های غیرمجاز و ماینرهای ارزهای دیجیتال	-	همدان	۱۳۹۹
۷	مانور تمرینی - عملیاتی مدیریت بار زمستان	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹
۸	دوره آموزشی مبانی پیش بینی بارش و سیلاب ویژه مدیران	سیلاب	همدان	۱۳۹۹
۹	دوره مجازی آمادگی در برابر زلزله (کارکنان)	زلزله	همدان	۱۳۹۹
۱۰	بهداشت روان در بحران‌های ناشی از مخاطرات (مدیران ستادی و اجرایی و جانشین مدیر)	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹
۱۱	مدیریت بحران (ویژه مدیران)	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹
۱۲	مدیریت بحران و اغتشاش (ویژه کارشناسان حراست)	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹
۱۳	مدیریت بحران (ویژه دبیران بحران شهرستان‌ها و کارشناسان)	کل بحران‌ها	شهرستان‌های استان	۱۳۹۹
۱۴	سناریونویسی در شرایط اضطراری (ویژه مدیران و کارشناسان)	کل بحران‌ها	همدان	۱۳۹۹

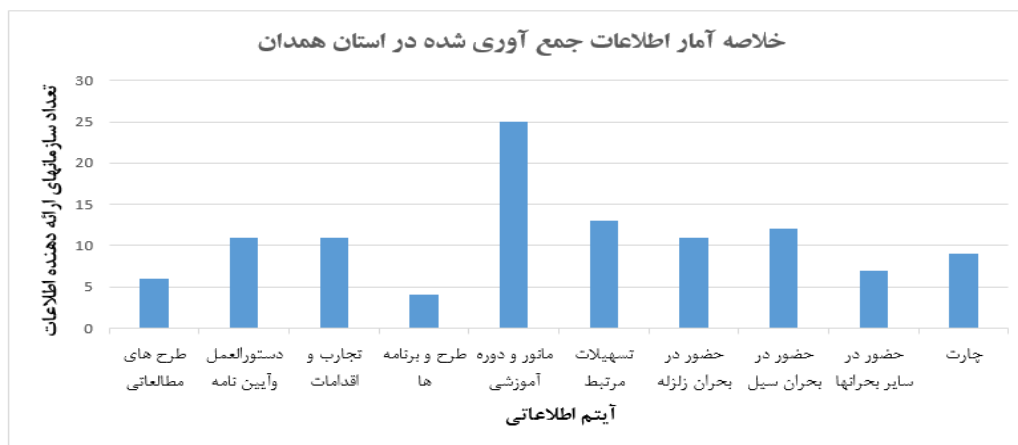
جدول (۲-۲۵): مانورها و دوره های آموزشی آمادگی و پاسخ (سایر دستگاه ها)

ردیف	عنوان	مخاطره	محدوده	سازمان متولی	سال
۱	آشنایی با مدیریت ریسک مخاطرات جوی	مخاطرات جوی	شهر همدان	اداره هواشناسی	۱۳۹۹
۲	آمادگی و مقابله با حوادث طبیعی و غیر مترقبه	حوادث طبیعی	شهر همدان	اداره هواشناسی	۱۳۹۹
۳	مدیریت بحران (ویژه مدیران)	کل بحرانها	شهر همدان	اداره هواشناسی	۱۳۹۹
۴	مانور روز بدون حادثه	کل بحرانها	استان همدان	اداره کل راهداری و حمل و نقل جادهای	سالیانه
۵	مانور ایمنی حمل و نقل	حوادث جادهای	استان همدان	اداره کل راهداری و حمل و نقل جادهای	سالیانه
۶	مانور راهداری (زمستانی، نوروزی و تابستانی)	کل بحرانها	استان همدان	اداره کل راهداری و حمل و نقل جادهای	سالیانه
۷	آموزش راهداری زمستانی اکیپهای راهداری برای امر برفروبی	حوادث زمستانی	استان همدان	اداره کل راهداری و حمل و نقل جادهای	سالیانه
۸	عملیات راهداری جاری	کل بحرانها	استان همدان	اداره کل راهداری و حمل و نقل جادهای	سالیانه
۹	مانور زلزله در مراکز تحت نظر سازمان و مهدهای کودک	زلزله	همدان	اداره بهزیستی	سالیانه
۱۰	آموزش مقابله با بحران (ویژه کارکنان)	کل بحرانها	همدان	اداره بهزیستی	۱۳۹۹
۱۱	اصول و مبانی مدیریت بحران	کل بحرانها	همدان	اداره بهزیستی	۱۳۹۹
۱۲	اقدام و برنامه ریزی در بحران	کل بحرانها	همدان	اداره بهزیستی	۱۳۹۹
۱۳	آموزشهای تخصصی تیمهای مداخله در بحران سازمان	کل بحرانها	همدان	اداره بهزیستی	۱۳۹۹
۱۴	دوره آموزشی پدافند غیرعامل	کل بحرانها	همدان	اداره کل تبلیغات اسلامی	۱۳۹۶
۱۵	دوره آموزشی امداد و نجات	کل بحرانها	همدان	اداره کل تبلیغات اسلامی	۱۳۹۱

۷.۷.۲. تحلیل خلاصه آمار جمع آوری شده از طریق پرسشنامه

بطور کلی جمع آوری اطلاعات میدانی از طریق پرسشنامه، دارای نقاط ضعف مختلفی همچون نقص اطلاعات جمع آوری شده و زمانبر بودن آن می باشد. ۱۰ آیتم اطلاعاتی از پرسشنامه ارسالی دستگاهها و سازمانها مد نظر بوده است که بعد از تکمیل فاز جمع آوری اطلاعات میدانی، خلاصه تعدادی سازمانهایی که از آنها مستندات در خصوص آیتم اطلاعاتی مربوطه تهیه شده است در شکل (۲-۱) مشخص شده است. برای مثال در خصوص برگزاری تمرینها، مانورها و اجرای دوره های آموزشی مرتبط با حوزه آمادگی و پاسخ به شرایط اضطراری، وضعیت به مراتب بهتر از سایر حوزه ها بوده و براساس اطلاعات جمع آوری شده، ۲۵ سازمان اقدام به اجرای مانور و دوره آموزشی در این حوزه نموده اند. بدترین حوزه را طرح و برنامه ها با ۴ سازمان به خود اختصاص داده است. این موضوع نشان دهنده ضعف دستگاهها در خصوص فرایند برنامه ریزی در حوزه آمادگی و پاسخ و تهیه مستندات مربوطه دانست.

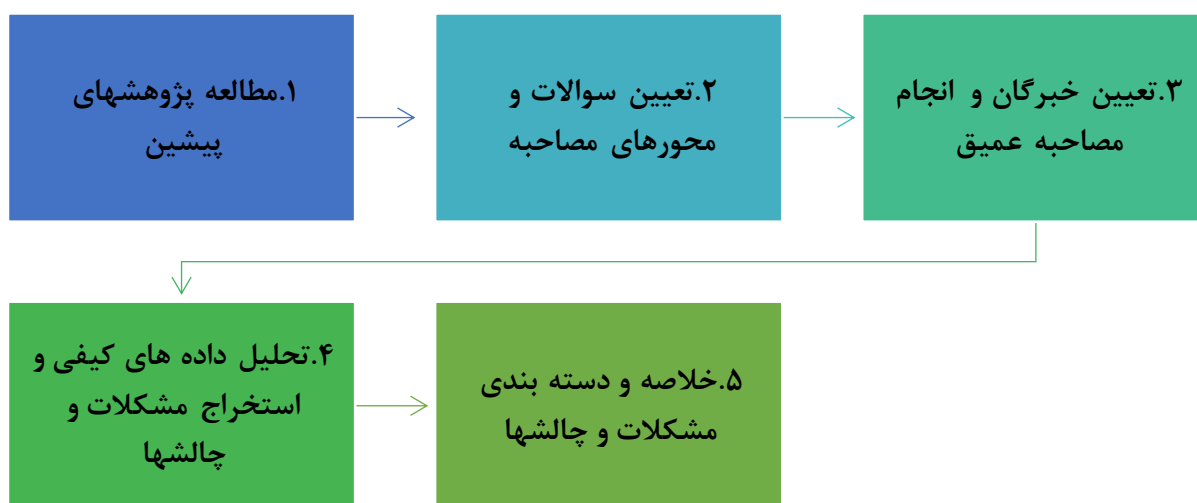
از حدود ۵۰ دستگاه حوزه مدیریت بحران استان همدان، تنها ۹ مورد دارای چارت سازمانی مشخص در زمان بحران می باشند که این موضوع خود می تواند کارایی و اثربخشی فرایند پاسخگویی را کاهش دهد. ضمناً فقر انجام کارهای مطالعاتی و تحقیقاتی در حوزه مدیریت بحران در اکثر سازمانها به وضوح مشخص است. چالش کمبود مستندات با کیفیت در خصوص تدوین طرحها و برنامه ها و دستورالعملهای اجرایی آمادگی و پاسخ در مورد سازمانهایی همچون سازمان صنعت، معدن و تجارت، اداره کل بهزیستی، سازمان جهاد کشاورزی، آموزش و پرورش، اداره میراث فرهنگی، سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان، سازمان اوقاف و امور خیریه، اداره کل تبلیغات اسلامی، اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سازمان بسیج سازندگی، مرکز خدمات حوزه های علمیه که به عنوان سازمان مسئول یا همکار یا پشتیبان در فرایند آمادگی و پاسخ در قانون وظایفی برای آنها مشخص شده است از جمله نتایج این فاز می باشد. این موضوع قابلیت تعمیم به اکثر دستگاههای مربوطه حتی سازمانهای همچون هلال احمر، شهرداری همدان، دانشگاه علوم پزشکی به عنوان سازمانهای اصلی تر حوزه آمادگی و پاسخ را دارد.

شکل(۲-۱): خلاصه آمار در خصوص اطلاعات جمع آوری شده از طریق پرسشنامه

۸/۲. بررسی و شناسایی چالشهای آمادگی و پاسخ در استان همدان

در گام نخست به انجام مرور سیستماتیک ادبیات با استفاده از روش کتابخانه‌های در پایگاه داده‌های معتبری همچون، امرالد، اسکپوس، سیج، گوگل اسکولار، السیور و ... پرداخته شد که منجر به شناسایی محورهای چالشهای رایج حوزه مدیریت بحران شد. با استفاده محورهای بدست آمده از مرور سیستماتیک، پرتکل مصاحبه طراحی تا امکان یافتن وجه اشتراک و افتراق میان نظرات و دیدگاه های مصاحبه شوندگان آسان، ریسک جهت گیری پژوهشگر کمتر و در نتیجه داده های قابل استنادتر گردند و پس از آن انتخاب سازمان های اصلی تر حوزه پاسخ بحران، انجام مصاحبه پژوهش ارائه گردید. بصورت خلاصه. مراحل انجام کار مطابق با شکل (۲-۲) می باشد:

شکل (۲-۲): مراحل بررسی و شناسایی چالشهای آمادگی و پاسخ در استان همدان

۱.۸.۲. مرور پژوهشهای پیشین در خصوص مدیریت بحران در سطح استان همدان

در این بخش مقالات و تحقیقات منتشر شده در نشریات علمی در حوزه مدیریت بحران با تاکید بر اقدامات مربوط به فازهای آمادگی و پاسخ در استان همدان مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. در نهایت خلاصه مطالب مطابق با جدول (۲-۲۶) دسته بندی شدند. بررسی مقالات مدیریت بحران در سطح استان نشان می دهد که بیشتر آن ها مخاطرات زلزله، سیل و خشکسالی را مورد مطالعه قرار داده اند که رایج ترین مخاطرات استان می باشند. محدوده مورد بررسی بیشتر آن ها شهرستان همدان می باشد، و مقالات علمی و پژوهشی در محدوده شهرستان های استان بسیار محدود است. بیشتر مطالعات و مقالات به مرحله آمادگی پیش از بحران پرداخته اند و در زمینه مرحله پاسخ، مطالعات و تحقیقات چندانی صورت نگرفته است.

میرزایی سامعی و همکاران (۱۳۹۶) بحران ناشی از اثرات زلزله بر شبکه آبرسانی شهری را بررسی کرده اند. در این مقاله با استفاده از تجربیات و نظرات مدیران، کارشناسان و استادکاران شرکت آب و فاضلاب استان همدان که در

زلزله سر پل ذهاب حضور داشته و بعنوان استان معین وظیفه ارایه خدمات آبرسانی و انجام تعمیرات شبکه و انشعابات آب در مناطق تعیین شده شهر سرپل ذهاب را به عهده داشته‌اند و همچنین با استفاده از روش آماری، به نتایج مثبتی دست یافته‌اند که امکان بهره برداری از این نتایج، جهت پیشگیری و کاهش اثرات بحران در دیگر مناطق کشور نیز وجود خواهد داشت.

عباس زاده شهری (۱۳۸۷) به بررسی تأثیرپذیری لوله‌های انتقال گاز از زمین‌لرزه‌ها پرداخته است و اشاره می‌کند که رفتار لوله‌های انتقال گاز در زلزله‌های گذشته نشان‌دهنده آسیب‌پذیری آن‌ها در برابر زلزله می‌باشد. بر این اساس مقاوم‌سازی این خطوط در برابر زلزله مخصوصاً در مناطق لرزه‌خیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

نیوشا و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی آسیب‌پذیری ساختمان‌های منطقه‌ی ۱ شهر همدان و همچنین میزان مقاومت ساختمان‌های مسکونی شهری در برابر زلزله پرداخته شده است و به این نتیجه رسیده‌اند که در منطقه ۱ شهر همدان ۳۳ درصد از ساختمان‌ها دارای خطر آسیب‌پذیری بسیار زیاد، ۲۱ درصد با آسیب‌پذیری زیاد و ۲۲ درصد با آسیب‌پذیری متوسط می‌باشند که در برابر زلزله‌های متوسط و شدید مستعد خسارات جدی سازه‌ای می‌باشند و لذا ضروریست نسبت به برآورد تفصیلی آسیب‌پذیری و در صورت نیاز مقاوم‌سازی و یا نوسازی آن‌ها اقدام فوری صورت گیرد. همچنین غالب ساختمان‌های مسکونی شهر همدان در برابر زلزله مقاومت ندارند و مناطق مختلف شهر از نظر شاخص‌های مورد بررسی تفاوت داشته که این امر به خاطر وجود بافت‌های فرسوده بیشتر این مناطق است. در مجموع با اینکه زلزله از مخاطرات رایج و محتمل استان می‌باشد تحقیقات علمی و پژوهشی در زمینه مدیریت بحران زلزله در سطح استان همدان کافی نیست.

در بحث مخاطره سیل، در مورد پهنه‌بندی سیل خیزی استان تحقیق شده است اما جای مطالعات و تحقیقات علمی مناسب برای اقدامات ممکن و لازم در زمینه پیش‌گیری از وقوع سیلاب و همچنین کاهش اثرات مخرب آن خالی می‌باشد. همچنین میزان آسیب‌پذیری شهرستانهای استان در مقابل سیلاب‌های محتمل مورد ارزیابی قرار نگرفته است. در تحقیق سپهری و همکاران (۱۳۹۴) این موضوع یادآوری شده است که سیل یکی از بلایای طبیعی است که به خودی خود به وجود نمی‌آید بلکه نحوه کاربری موجب بروز آن می‌شود که هر ساله خسارات جانی و مالی فراوانی را ایجاد می‌کند. طی یک مرحله فراز غیرمعمول رودخانه با خارج شدن جریان آب از بستر قانونی آن است که طی آن رودخانه طغیان کرده و نواحی مجاور ساحل رودخانه را به زیر آب می‌برد.

غالب مطالعات مربوط به بحران خشکسالی، به پهنه‌بندی خشکسالی اختصاص دارند و تحقیقاتی درباره‌ی بخشهای مختلف این بحران انجام شده است. لازم به ذکر است که تعداد مقالات با موضوع خشکسالی در استان همدان بیشتر از موارد ذکر شده در این جدول می‌باشد اما تحقیقات درباره راهکارهای مدیریت بحران خشکسالی و مدیریت بهینه منابع آب در استان همدان بسیار محدود است. به عنوان مثال، مهندسين بیشترین نقش را در ارتباط با کنترل روان‌آب‌های سطحی (آب‌بند و سد) دارند، اما کمترین تحقیقات مرتبط با خشکسالی در این حوزه است. لذا تحقیقات درباره راه‌حل‌های علمی و کاربردی مدیریت بحران خشکسالی ضروری است.

جدول (۲-۲۶): مقالات علمی حوزه مدیریت بحران در سطح استان همدان

ردیف	نویسندگان (سال)	عنوان مقاله علمی-تحقیقی	مخاطره	محدوده	محل انتشار	فاز
۱	سامعی و همکاران (۱۳۹۶)	مدیریت بحران زلزله با رویکرد بهره برداری از تجربیات زلزله سرپل ذهاب (پایلوت شهر همدان)	زلزله	شهر همدان	اولین کنفرانس ملی زلزله و مدیریت ریسک با رویکرد آسیب پذیری سازه ها و شریان های حیاتی	آمادگی
۲	عباس زاده شهری و همکاران (۱۳۸۷)	اثر زلزله بر شریان های حیاتی استان همدان با نگاه ویژه به خطوط انتقال گاز	زلزله	استان همدان	همایش ملی مقاوم سازی ایران	آمادگی
۳	نیوشا و همکاران (۱۳۹۳)	بررسی آسیب پذیری لرزه ای ساختمان های شهر همدان	زلزله	شهر همدان	دومین همایش ملی پژوهش های کاربردی در عمران، معماری و مدیریت شهری	آمادگی
۴	وارثی و مهمام (۲۰۱۲)	بررسی مقاومت ساختمان های مسکونی شهری در برابر زلزله (مطالعه موردی: شهر همدان)	زلزله	شهر همدان	نشریه مطالعات محیطی هفت حصار	آمادگی
۵	سپهری و همکاران (۱۳۹۴)	ارزیابی ریسک سیل در شهر تاریخی همدان	سیل	شهر همدان	کنفرانس بین المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در مهندسی عمران معماری شهرسازی	آمادگی
۶	فتح الله زاده و روشن نکو (۱۳۹۶)	پهنه بندی سیل خیزی شهر همدان با استفاده از تحلیل سلسله مراتبی فازی	سیل	شهر همدان	پنجمین کنفرانس جامع مدیریت و مهندسی سیلاب	آمادگی
۷	کرمی نور (۱۳۸۸)	تهیه نقشه سیل خیزی حوضه قره چای همدان با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)	سیل	استان همدان	همایش ملی علوم و مهندسی آبخیزداری ایران (مدیریت پایدار بلایای طبیعی)	آمادگی
۸	موقر پاک (۱۳۹۹)	تدوین استراتژی موثر در مدیریت بحران ویروس کرونا با تأکید بر نقش ناجا به روش ماتریس SWOT	بیماری همه گیر	شهر همدان	فصلنامه علمی دانش انتظامی	پاسخ
۹	حبیب و همکاران (۱۳۹۵)	سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در مدیریت بحران در شهرها	چند مخاطره	شهر همدان	فصلنامه علمی دانش انتظامی	آمادگی و پاسخ
۱۱	قربانی (۱۳۹۱)	تحلیل بحران آب در دشت همدان-بهار	خشکسالی	استان همدان	سومین همایش ملی-دانشجویی مرتع، آبخیز و بیابان	آمادگی
۱۲	یزدانی و همکاران (۱۳۸۷)	پهنه بندی خشکسالی هواشناسی با استفاده از GIS در استان همدان	خشکسالی	استان همدان	اولین کنفرانس بین المللی بحران آب	آمادگی

۲.۸.۲. مرور پژوهش‌های پیشین در خصوص چالش‌های رایج آمادگی و پاسخ در مدیریت بحران

مک کول در پژوهشی ضمن بررسی ضرورت بحث آمادگی و استراتژی‌های سازمان‌ها در مواجهه با بحران‌ها عوامل تاثیر گذار در برنامه ریزی مدیریت بلایا همچون مرکز فرماندهی هدایت و کنترل، اورژانس، نگهداری سوابق در هنگام فاجعه و بلافاصله پس از آن، هماهنگی با پاسخ دهندگان خارجی، سیستم‌های ارتباطی، هشدارها، ایمنی زندگی، تخلیه محل، آموزش را طرح و مورد بررسی بیشتر قرار دادند (McCool, 2012).

در تحقیق دیگر که توسط درودی و سپهری انجام شده است مدیریت بحران در ایران بر مبنای مدل لیتل جان مورد ارزیابی قرار گرفته است. در مدل لیتل جان اولین گام مدیریت بحران، طراحی ساختار سازمانی مدیریت بحران است و پایه ریزی مدیریت بحران بر این مبنا شکل می‌گیرد. در گام بعدی این مدل انتخاب تیم و تناسب افراد انتخابی تیم در مدیریت بحران مربوطه، بسیار موثر واقع می‌شود. همچنین سازماندهی تیم و آموزش کافی و آماده سازی تیم برای مقابله با بحران، نیاز ضروری مدیریت بحران‌ها است. سازماندهی و آموزش تیم‌های انتخابی در بحران‌های مختلف از طریق تدارک مانورهای شبیه سازی شده تمرین می‌گردد. در راستای نزدیک سازی شرایط آموزش تیم‌ها با موقعیت بحران، سناریوهای مشخصی تدوین و به تیم‌ها ارائه می‌شود. در این تحقیق براساس مدل لیتل جان، پرسشنامه‌ای در خصوص نقاط قوت و ضعف مدیریت بحران براساس مطالعه موردی سیل فروردین ۱۳۹۸ لرستان، مازندران و زلزله آبان ۱۳۹۶ کرمانشاه توزیع و نظرات کارشناسان سازمان‌های مربوطه جمع‌آوری و تحلیل شده است (Doroudi & sepehrifar 2019).

در تحقیقی که توسط پطروودی و همکاران در خصوص چالش‌های حاکمیت شبکه مدیریت بحران صورت گرفته است چالش‌های این حوزه، شناسایی، اولویت بندی و ساختاردهی شده است. مطالعه موردی در خصوص مدیریت بحران شهر تهران انجام شده است. نتایج این پژوهش، ۱۸ چالش اصلی را که حاکمیت شبکه مدیریت بحران با آن مواجه است، را مشخص نموده است. برخی از آنها در جدول زیر لیست شده است (هاشمی پطروودی et al., 1396).

یکی از کارکردهای مهم و اساسی جهت ارتقای آمادگی و ظرفیت سازی، برگزاری انواع تمرین برای مقابله با بحران‌های مختلف می‌باشد. دهکردی و غلامی در تحقیقی مشکلات این حوزه را شناسایی و با استفاده از تکنیک‌های تصمیم‌گیری اولویت بندی نمودند. چالش‌های مشخص شده عبارت از آشنا نبودن بعضی افراد با تجهیزات و امکانات، بی‌نظمی در انجام عملیات، عدم وجود سناریوی دقیق و مشخص نبودن دقیق نقش، وظیفه و مسئولیت افراد، گم شدن و از دست دادن وسایل و امکانات مورد استفاده در عملیات، عدم انجام ارزیابی دقیق پس از برگزاری تمرین بلایا، عدم وجود هماهنگی بین سازمان‌های برگزار کننده مانور، عدم وجود امکانات کافی در زمان انجام تمرین عملیاتی، عدم وجود هماهنگی کافی بین اعضای یک سازمان بودند. در نهایت مهم‌ترین و عمده‌ترین مشکل در برگزاری تمرینات عملیاتی و مانورها، مشکلات مدیریتی و عدم تهیه سناریو تعیین شد (Kolahi Dehkordi & Gholami, 2018).

جدول (۲-۲۷): موانع و چالشهای حاکمیت شبکه مدیریت بحران

گروه اصلی چالش	موانع و چالشهای حاکمیت شبکه مدیریت بحران
مدیریت دانش و مستند سازی	عدم ثبت دقیق و جامع درس آموخته ها و یادگیری از تجارب پیشین عدم تسلط مدیران ارشد به اصول و دانش مدیریت
آموزش و فرهنگ سازی	عدم باور و درک صحیح برخی نیروها نسبت به ماهیت بحران فقدان نگاه حرف های و علمی به مسائل مدیریت بحران عدم آگاهی و دانش درباره فعالیت سازمان های دیگر
ساختارها و سازماندهی	عدم وجود مدیریت یکپارچه و وحدت فرماندهی وجود نهادهای موازی در فرماندهی مدیریت بحران شهر تهران عدم ثبات در پستهای مدیریتی در سازمان های مربوط فقدان استفاده و بهره مندی مناسب از داوطلبان فقدان ظرفیت اضافی در مراکز خدمت رسان
نظام های مدیریتی و فرایندها	فقدان سیستم پاداش و تنبیه مناسب برای نیروهای حوزه مدیریت بحران عدم وجود استانداردها و معیارهایی برای اندازه گیری عملکرد فرایند نامناسب جذب نیرو در سازمان های متولی مدیریت بحران عدم ارزیابی دقیق و علمی از خسارت پس از حوادث نظارت ضعیف بر اقدامات و عملیات قبل، حین و بعد از بحران ناکارآمدی در روش تدوین و کلی بودن راهبردهای ملی و منطقه ای
قوانین و مقررات	عدم به روزرسانی برخی اسناد و قوانین قدیمی

یکی از عوامل مهم و تاثیر گذار بر اثربخشی فرایند مدیریت بحران نقش مدیران در این حوزه می باشد. میزان تعهد، توانایی، شایستگی ها، سطح آگاهی و سبک های مدیریتی ایشان از موارد اثرگذار در این خصوص می باشد. در همین راستا کاووسی و همکارانش تحقیقی را در خصوص چگونگی تاثیر ویژگی های شخصیتی مدیران حوزه بحران و تاثیر آن بر سبکهای مدیریتی و فرایند مدیریت بحران با مطالعه موردی مدیران و کارشناسان ستاد مدیریت بحران استان خوزستان انجام دادند (Kavoosi et al., 2019). در همین راستا، احمدی و همکارانش تحقیقی در خصوص نقش و اهمیت نیروی انسانی در مراحل مختلف بحران و عوامل فرهنگی مؤثر بر آن انجام دادند (Akbar Ahmadi et al., 2012).

موضوع عدم همکاری و هماهنگی بین بازیگران مختلف زنجیره تامین بحران می تواند منجر به کاهش کارایی عملیات پاسخ به بحران شود. دلیل این عدم همکاری را می توان در تنوع بالا این سازمان ها و همچنین علایق و انتظارات، ظرفیتهای و رسالتهای مختلف آنها دانست. بالسیک و همکارانش در همین خصوص، تحقیقی جهت بررسی بیشتر این چالشها و ارائه راهکارهایی جهت حل آنها در زنجیره های تامین امدادی انجام دادند (Balcik et al., 2010). کواچز و اسپنز در پژوهشی در سال ۲۰۰۹ چالش های لجستیک بشردوستانه را براساس داده های کشور غنا شناسایی نمودند. در این تحقیق با توجه به انواع مختلف بلایا، مراحل امداد رسانی در بلایا و نوع سازمان بشردوستانه مواردی همچون عدم همکاری سازمان ها با یکدیگر، کمبود دانش در مورد سایر

سازمان‌ها، عدم رعایت استانداردها و رویه‌ها، کمبود زیر ساخت حمل و نقل و تجهیزات مورد نیاز به عنوان چالشهای مدیریت بحران معرفی شدند (Kovács & Spens, 2009). کابرا و رامش نیز موانع هماهنگی در مدیریت زنجیره های تامین بشر دوستانه را که شامل ۲۳ آیتم بود را در پنج گروه استراتژی، تکنولوژی، فرهنگی، فردی و سازمانی دسته بندی نمودند. متعهدنبودن مدیریت ارشد و سیاست های ناهماهنگ از جمله مهمترین عوامل شناسایی شدند. در این تحقیق نهایتاً، ۱۵ راه حل برای غلبه بر موانع پیشنهاد و اولویت بندی شد (Kabra & Ramesh, 2015).

۳.۸.۲. تعیین سوالات و محورهای مصاحبه

مطابق با لیست زیر سوالاتی در خصوص ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران بصورت کلی و چالشهایی اساسی، نقاط ضعف هر سازمان در حوزه آمادگی و پاسخ مد نظر قرار گرفت. همچنین با توجه به اهمیت موضوع موازی کاری و همپوشانی و تخصیص نامناسب فعالیتها در زمان بحران در این خصوص هم سوالاتی طراحی گردید. در انتها نیز در خصوص راهکارهای پیشنهادی متولیان بحران تبادل نظر صورت گرفت.

۱. ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟
۲. محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و پاسخ به بحران‌ها را بیان کنید؟
۳. مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحران‌ها در سازمان خود با آنها مواجه هستید شامل چه موضوعاتی هستند؟
۴. نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می‌دانید؟
۵. چه عملیاتی در زمان پاسخ به بحران را بدون متولی می‌شناسید؟
۶. آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمان‌هایی که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟
۷. بطور کلی آمادگی سازمان خود را جهت پاسخ به بحران‌ها ی احتمالی آتی چطور ارزیابی می کنید؟
۸. در صورت امکان چند راه کار پیشنهادی جهت بهبود فرایند آمادگی و پاسخ سازمان خود را بفرمایید؟

۴.۸.۲. تعیین خبرگان و انجام مصاحبه عمیق

مطابق با جدول (۲-۲۸)، مدیران و کارشناسان ۴ سازمان اصلی حوزه آمادگی و پاسخ به بحران استان همدان و ۸ سازمان پشتیبان به عنوان خبرگان طرح تعیین و مصاحبه های عمیقی در حوزه محورهای تعیین شده صورت گرفت. در ادامه شرح هر یک از مصاحبه ها به تفکیک سازمان ارائه شده است.

جدول (۲-۲۸): لیست سازمان ها انتخاب شده جهت انجام مصاحبه عمیق

نوع سازمان	نام سازمان
اصلی	جمعیت هلال احمر شهرداری آتش نشانی مرکز مدیریت حوادث و فوریت های پزشکی استان
پشتیبانی	سازمان مسکن و شهرسازی اداره بهزیستی شرکتهای آبفا و آبفار شرکت توزیع نیروی برق بنیاد مسکن انقلاب اسلامی شرکت گاز راهداری و حمل و نقل جادهای شرکت توزیع فرآورده های نفت

نتایج مصاحبه به تفکیک هر سازمان

نام سازمان: مدیریت بحران شهرداری

نام و نام خانوادگی: خانم روحی و تیم کارشناسان سمت: دبیر ستاد و رئیس اداره کل مدیریت بحران

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

- ✓ شهر امنی بوده است لذا درکی از خطر نداریم.
 - ✓ مستند سازی خوبی در خصوص تجربیات حوزه بحران نداریم.
 - ✓ در خصوص فرماندهی بحران متولی واحد نداریم.
 - ✓ موضوعات دوستانه و شخصی حل و فصل میشود.
 - ✓ مشارکت ضعیف مردم و ضعف در آموزشهای همگانی
 - ✓ بی ثباتی مدیریت و چالش مدیران جدید
 - ✓ شناخت ناکافی مدیران سازمانها از نقش سازمان آنها در بحران
 - ✓ مدیران در جلسات، دوره های آموزشی و مانورها خوب شرکت نمی کنند
 - ✓ آگاهی پایین مدیران با مقوله مدیریت بحران و آموزش ناکافی مدیران در این حوزه
 - ✓ نقشها و شرح وظایف مشخص نیست و دوباره کاری صورت میگیرد.
- محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و

پاسخ به بحرانها را بیان کنید؟

- ✓ محدودیتهای امنیتی جهت برگزاری مانورها
 - ✓ وجود تصمیم گیرندگان مختلف در شهرداری
 - ✓ جایگاه پیشگیری بحران خوب تعریف نشده است
- مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحرانها در سازمان خود با آنها مواجه هستید
- شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ اولویت مدیران بحران با مدیران عالی سازمان یکی نیست
- ✓ مدیران محافظه کار هستند
- ✓ عدم هماهنگی بین واحدهای شهرداری و جزیره ای عمل شدن
- ✓ نبود فرماندهی واحد در شهرداری

نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می دانید؟

- ✓ ضعف در سیستمهای هشدار سریع
 - ✓ ضعف در مشخص بودن فرایندها و روال کار
 - ✓ عدم اطلاع از منابع موجود و قابل تخصیص به بحران
- آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمانهایی که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟
- ✓ آوار برداری با بنیاد مسکن
 - ✓ جمع آوری آبهای سطحی، بارشها، مدیریت رودخانه ها و گرفتگی فاضلابها با اداره آب و فاضلاب

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

- ✓ اهمیت بیش اندازه به جنبه های فیزیکی و درک ضعیف از پیامدهای فرهنگی، محیط زیستی و اجتماعی بحران
- ✓ تداخل وظایف و عدم یکپارچگی وجود دارد.
- ✓ چارت و بودجه مشخص برای سازمان ها در حوزه مدیریت بحران وجود ندارد.
- ✓ توجه سخت افزاری به مقوله مدیریت بحران و غفلت به توسعه فرایندها و نرم افزارهای این حوزه
- ✓ برنامه مشخصی برای توزیع اقلام امدادی وجود ندارد.

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و

پاسخ به بحرانها را بیان کنید؟

- ✓ عدم وجود چارت سازمانی در حوزه مدیریت بحران و تخصیص سلیقه ای افراد در زمان وقوع بحرانها

مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحرانها در سازمان خود با آنها مواجه هستید

شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ عدم تخصیص منابع لازم توسط مدیران به موضوعات حوزه آمادگی بحران

نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می دانید؟

- ✓ کمبود اطلاعات مورد نیاز در زمان وقوع بحرانها
- ✓ مراحل فرایند ارزیابی خسارتها در زمان بحرانها مشخص نیست.
- ✓ نیاز به به روز رسانی تکنولوژی و تجهیزات حوزه پاسخ وجود دارد.
- ✓ با سازمانهای تحقیقاتی در حوزه بحران همچون مراکز تحقیقاتی خانه های پیش ساخته ارتباط ضعیفی داریم.

چه عملیاتی در زمان پاسخ به بحران را بدون متولی میشناسید؟

- ✓ عدم حمایت از ساخت و سازهای خارج از منطقه شهری

آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمانهایی

که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟

- ✓ عدم هماهنگی با سازمانهای منابع طبیعی، محیط زیست، امور آب در آوار برداری
- ✓ همپوشانی با جمعیت هلال احمر در حوزه اسکان اضطراری و موقت
- ✓ تداخل وظایف با راه و شهرسازی
- ✓ تداخل وظایف با سمنها

نام سازمان: شرکت توزیع و پخش فراورده های نفتی

سمت: کارشناس مدیریت بحران

نام و نام خانوادگی: آقای محمودوند

مهمترین چالش‌هایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحران‌ها در سازمان خود با آنها مواجه هستید شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ عدم تخصیص منابع لازم توسط مدیران به موضوعات حوزه آمادگی
- ✓ نبود تجهیزات مانند لودر، گریدر، بیل و بابت

نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می‌دانید؟

- ✓ بحث پول سوخت بود که حل شد.

آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمان‌هایی

که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟

- ✓ با شرکت گاز همپوشانی داریم.

بطور کلی آمادگی سازمان خود را جهت پاسخ به بحران‌های احتمالی آتی چطور ارزیابی می‌کنید؟

- ✓ آمادگی خوب در خصوص پاسخ به بحران‌ها داریم.

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

- ✓ نقص قانون گذاری در خصوص تقسیم وظایف داریم.
- ✓ اختیارات و شرح وظایف بصورت کامل واضح و شفاف نیست.
- ✓ سیستمی نبودن کارها
- ✓ ضعف در هماهنگی بین سازمانهای مشترک وجود دارد.

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و

پاسخ به بحرانها را بیان کنید؟

- ✓ انتظار اشتباه مردم از حضور مسئولین جهت حضور مستقیم در منطقه حادثه و ایجاد مشکلات مرتبط
- ✓ عدم تفویض اختیار در خصوص خرید اقلام امدادی
- ✓ داوطلب محور بودن جمعیت و مشکل تامین نیروی انسانی

مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحرانها در سازمان خود با آنها مواجه هستید

شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ کمبود تجهیزات و ماشین آلات مورد نیاز
- ✓ عدم تخصیص منابع لازم توسط مدیران به موضوعات حوزه آمادگی
- ✓ داوطلب محور بودن

نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می دانید؟

- ✓ استفاده نامناسب از تکنولوژی های نوین و فناوری اطلاعات در پاسخ به بحران
- ✓ جانمایی نامناسب برخی از پایگاههای امداد و نجات
- ✓ در حوزه توزیع اقلام امدادی سنتی عمل میکنیم
- ✓ EOC کار را تسهیل نکرد و سخت تر کرد

چه عملیاتی در زمان پاسخ به بحران را بدون متولی میشناسید؟

- ✓ اطفاء حریق در جاده، نجات افراد غرق شده در چاه و سد و حمل اجساد در جاده و کوهستان

آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمانهایی

که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟

- ✓ همپوشانی وظایف با فوریتهای پزشکی و سمنها
- ✓ عدم هماهنگی با شهرداری

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

- ✓ نبود سامانه واحد مدیریت بحران جهت اشتراک اطلاعات در خصوص استفاده از منابع موجود
- ✓ کمبود اطلاعات مورد نیاز جهت هماهنگی بیشتر سازمانها و پاسخ مناسب آنها
- ✓ آشنایی کم با مخاطرات اصلی استان
- ✓ در خصوص بحرانهای خارج از استان، اطلاع رسانی از سمت وزارتخانه صورت میگیرد و از سمت فرماندهی استان انجام نمی شود.
- ✓ سلسله مراتب زیاد
- ✓ ارتباطات ضعیف با سایر دستگاهها
- ✓ برگزاری جلسات ستاد پیشگیری تنها در سطح مدیران نباشد و در سطح کارشناسان هم باشد.
- ✓ برخی ادارهها چارت مدیریت بحران ندارند.

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و

پاسخ به بحرانها را بیان کنید؟

- ✓ ضعف مستندات و فرایند نداریم دستورالعملهای مورد نیاز تهیه شده است.

مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحرانها در سازمان خود با آنها مواجه هستید

شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ کمبود منابع پولی جهت خرید و نوسازی تجهیزات مورد نیاز
- ✓ عدم تخصیص منابع لازم توسط مدیران به موضوعات حوزه آمادگی

در صورت امکان چند راه کار پیشنهادی جهت بهبود فرایند آمادگی و پاسخ سازمان خود را بفرمایید؟

- ✓ تشکیل پایگاه داده و سامانه یکپارچه مدیریت بحران
- ✓ برگزاری مانور مشترک به معنی واقعی
- ✓ تهیه برنامه PM
- ✓ مقاوم سازی شبکه فرسوده
- ✓ اجرای مانورهای مختلف

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

- ✓ مدیران از مقوله مدیریت بحران شناخت کافی ندارند
- ✓ عدم وجود فرماندهی واحد و ناهماهنگی در بین سازمانها
- ✓ وجود تصمیم گیرندگان مختلف
- ✓ اطلاع رسانی و آگاهی دادن از طریق صدا سیما باید بیشتر صورت بگیرد

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و پاسخ به بحرانها را بیان کنید؟

- ✓ آشنایی ضعیف مدیران با شرح وظایف خود در حوزه مدیریت بحران
- ✓ ضعف قانونی در حوزه برخورد با متخلفین تماسهای اشتباهی

مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحرانها در سازمان خود با آنها مواجه هستید شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ اولویت بندی در بازسازی راهها وجود ندارد.
 - ✓ تلفنهای اعلام نیاز اشتباه مردم و اتلاف منابع
 - ✓ منابع قابل تخصیص در مقابل تقاضا موجود کم است
 - ✓ شناخت مردم از سازمان راهداری کم است.
- نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می دانید؟
- ✓ ماشین آلات فرسوده شده است
 - ✓ آمادگی براساس مخاطرات مختلف صورت نگرفته است.

آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمانهایی که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟

- ✓ بنیاد مسکن و شهرداری ها در بحث آواربرداری

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می‌دانید؟

- ✓ توجه ناکافی به فرایند پیشگیری و آمادگی و تمرکز بیشتر در پاسخ و جبران خسارت
- ✓ حجم بالا مستندات و عدم وجود دستورالعمل‌های مشترک (زبان مشترک وجود ندارد)
- ✓ وجود استانداردهای مختلف هر سازمان در خصوص سطح بندی حوادث
- ✓ آموزش ناکافی مدیران و آگاهی پایین ایشان از بحران و تغییر و بی ثباتی مدیریت
- ✓ افراد کارها را جدی نمی‌گیرند
- ✓ ضعف فرهنگی مردم در خصوص تماسها گرفته شده با اورژانس

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و

پاسخ به بحران‌ها را بیان کنید؟

- ✓ انتقال اجساد به اشتباه به فوریت‌های محول شده است.

مهمترین چالش‌هایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحران‌ها در سازمان خود با آنها مواجه هستید

شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ کمبود و نقص در تجهیزات مورد نیاز و موجود
- ✓ آموزش ناکافی مدیران و آگاهی پایین ایشان و تغییر و بی ثباتی مدیریت
- ✓ EOC برای مانیتورینگ اطلاعات ندارد

نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می‌دانید؟

- ✓ بحث آمادگی توجه کمتری نسبت به پاسخ می‌شود
- ✓ کمبود مانورهای مشترک

چه عملیاتی در زمان پاسخ به بحران را بدون متولی میشناسید؟

- ✓ تصادفات منجر به آتش سوزی
- ✓ جابجایی اجساد حیوانات تصادفی در جاده‌ها
- ✓ امداد و نجات مصدومین در خارج از محدوده شهری و باغات و مناطق کوهستانی

آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمان‌هایی

که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟

- ✓ جابجایی و انتقال مصدومین توسط جمعیت هلال احمر و مردم
- ✓ انجام عملیات امداد در بحران‌ها

در صورت امکان چند راه کار پیشنهادی جهت بهبود فرایند آمادگی و پاسخ سازمان خود را بفرمایید؟

- ✓ واگذاری حمل اجساد به بخش خصوصی
- ✓ برگزاری مانورهای واقعی مشترک
- ✓ برگزاری کارگاه‌های آموزشی اثر بخش برای مدیران ارشد و میانی در بدو شروع کار ایشان
- ✓ راه اندازی پایگاه امداد و اورژانس هوایی
- ✓ تاسیس سوله بحران

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

- ✓ جلسات کارشناسی در خصوص تحلیل عملیات کم برگزار می شود
- ✓ تفویض اختیارات توسط فرمانده بحران به خوبی صورت نگرفته است
- ✓ توجه زیاد به بحران های طبیعی و بی توجهی به سایر بحران ها
- ✓ سیاسی بودن مدیریت بحران
- ✓ مستند سازی و تحلیل علتها کمتر اتفاق می افتد
- ✓ مشکلات از بحرانی به بحران دیگر تکرار میشود

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و

پاسخ به بحران ها را بیان کنید؟

- ✓ تفویض اختیار از سمت فرمانده بحران استان نامناسب است.

مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحران ها در سازمان خود با آنها مواجه هستید

شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ آمادگی نیاز به فضا دارد که آن را در اختیار نداریم
- ✓ در حوزه دستاورد عملیات مستندسازی ضعیف است.
- ✓ در سطح مفهومی مستندات وجود دارد اما در سطح جزئی تر دستورالعمل های اجرایی ناکافی است.
- ✓ اجرای ضعیف دستورالعملهای آمادگی و پاسخ

چه عملیاتی در زمان پاسخ به بحران را بدون متولی می شناسید؟

- ✓ اطفاء حریق خارج از شهر

آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمان هایی

که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟

- ✓ مدیریت بحران شهرداری بایستی سیاستگذار باشد تا مجری
- ✓ در بحث آواربرداری با جمعیت هلال احمر، مدیریت بحران و اداره راهداری

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

- ✓ شناخت ناکافی از متولیان مدیریت بحران در سایر سازمانها در سطح مدیران میانی و کارشناسی
- ✓ جلسات کار گروه اثربخش نیست
- ✓ فقدان بانک اطلاعات جامع از منابع همچون نیروی انسانی، تسهیلات و تجهیزات سایر ارگانها
- ✓ عدم برگزاری مانورهای مشترک با تعیین سناریو برای هر سازمان
- ✓ نتایج ارزیابی مانورها اطلاع رسانی نمی شود
- ✓ نقص در اجرای فرماندهی حادثه
- ✓ مستندسازی حوادث به خوبی صورت نمی گیرد

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و

پاسخ به بحرانها را بیان کنید؟

- ✓ نیاز به بروز رسانی قراردادها با پیمانکاران

مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحرانها در سازمان خود با آنها مواجه هستید

شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ خروج افراد با تجربه از سازمان و عدم مستندسازی دانش آنها
- ✓ عدم دسترسی به تکنولوژی به روز در حوزه بحران

نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می دانید؟

- ✓ هماهنگ نبودن واحدهای درون سازمانی و جزیره ای عمل کردن آنها
- آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمانهایی که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند کدام ها هستند؟
- ✓ باشکرت گاز منطقه هفت همپوشانی داریم

در صورت امکان چند راه کار پیشنهادی جهت بهبود فرایند آمادگی و پاسخ سازمان خود را بفرمایید؟

- ✓ ایجاد شبکه ارتباطات ویژه بحران
- ✓ تشکیل بانک اطلاعاتی اشتراک اطلاعات منابع موجود در بحران
- ✓ برگزاری نشستها و جلسات در سطح مدیران عملیاتی
- ✓ برگزاری دوره های آموزشی مدیران ارشد فرماندهی حادثه

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

تضاد قوانین بین سازمانها در خصوص شرح وظایف آنها

- ✓ مطلع نبودن از قوانین مدیریت بحران
 - ✓ قوانین و شرح وظایف متناقض باهم هستند
 - ✓ عدم مستند سازی دستورالعملهای سازمانها در حوزه آمادگی و پاسخ
 - ✓ گفتمان مشترکی در حوزه مدیریت بحران وجود ندارد
 - ✓ شرح وظایف شفاف نیست و همپوشانی دارد
 - ✓ عدم هماهنگی با سایر سازمانها
 - ✓ برگزاری جلسات فرمالیته مدیریت بحران
- محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و پاسخ به بحرانها را بیان کنید؟
- ✓ همخوان نبودن قوانین سازمان با قوانین بالادستی مدیریت بحران
 - ✓ عدم فهم مشترک از وظایف اصلی

مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحرانها در سازمان خود با آنها مواجه هستید شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ کمبود نیروهای داوطلب در حوزه روان پزشکی در زمان وقوع بحرانها
- ✓ مشکلات تامین اعتبار به بحران (عدم تخصیص ردیف بودجه ای مشخص برای مدیریت بحران)
- ✓ کمبود منابع لازم جهت استقرار تیمهای اعزامی
- ✓ انبار ذخیره سازی اقلام امدادی ندارند

نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می دانید؟

- ✓ ضعف در تدوین و اجرای دستورالعملهای خاص بحران
- ✓ ضعف در باور مدیران به بحران

آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمانهایی که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟

- ✓ همپوشانی با علوم پزشکی، محققان حوزه روانشناسی و سمنها در مدد کاری اجتماعی
- ✓ همپوشانی با جمعیت هلال احمر و کمیته امداد در توزیع اقلام امدادی

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

✓ ساختارمند نیست

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و

پاسخ به بحرانها را بیان کنید؟

✓ چندگانگی متولیان و وجود چند رئیس در این حوزه

✓ حجم بالای آمار و گزارشهای درخواستی باعث میشود منابع را نتوانیم صرف کار اصلی کنیم

✓ اعمال قدرت از سمت سایر مسئولین سیاسی و نهادهای نظامی

✓ اولویت دادن به دستورالعملهای وزارتخانه نسبت به فرماندهی بحران استان

مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحرانها در سازمان خود با آنها مواجه هستید

شامل چه موضوعاتی هستند؟

✓ عدم شفافیت در ساختار بودجه و تامین منابع مورد نیاز

✓ بودجه موجود نیز بر اساس پیشگیری نیست

✓ منابع به راحتی در اختیار ما گذاشته نمی شود

آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمانهایی

که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟

✓ تفکیک وظایف بر سیلاب رودخانه ها با شهرداری و امور آب

✓ تفکیک وظایف بر آبهای سطحی در خانه ها با شهرداری

در صورت امکان چند راه کار پیشنهادی جهت بهبود فرایند آمادگی و پاسخ سازمان خود را بفرمایید؟

✓ سامانه اشتراک منابع قابل استفاده در مدیریت بحران

ضعفها و مشکلات حوزه مدیریت بحران استان همدان را شامل چه موضوعاتی می دانید؟

- ✓ ارزیابی عملکرد صورت نمی گیرد
- ✓ فرماندهی یکپارچه ای نداریم
- ✓ ترکیب موضوعات سیاسی و فنی
- ✓ عدم وجود سامانه جامع و یکپارچه اطلاعاتی
- ✓ جمع آوری کمکهای امدادی و نقدی از مردم بصورت چندگانه
- ✓ امکانات قبلی را عودت نمی دهند (عدم ردیابی امکانات تخصیص داده شده در بحرانها)
- ✓ دیدگاه ملی نداریم و دیدگاه محلی داریم
- ✓ نقاط ضعفها مکتوب نشده است

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین داخل سازمان خود در خصوص فرایند اثربخش آمادگی و

پاسخ به بحرانها را بیان کنید؟

- ✓ پستهای سازمانی مشخص برای بحران وجود ندارد
 - ✓ مشکل تراشی دستگاه های نظارتی بعد از بحران و عدم حضور آنها در زمان وقوع بحران
- مهمترین چالشهایی اساسی که در حوزه آمادگی و پاسخ به بحرانها در سازمان خود با آنها مواجه هستید شامل چه موضوعاتی هستند؟

- ✓ کمبود نیرو
- ✓ عدم تخصیص اعتبارات مشخص در خصوص پیشگیری و آمادگی
- ✓ عدم امکان تخصیص مجدد آنها در بحرانها ی پیشرو
- ✓ سازمانهای بالادستی گزارشهای ارسالی همدیگر را قبول ندارند (فرمها و گزارشهای چندگانه)
- ✓ واگذاری همه تسهیلات و وسایل به بخش خصوص مانند ماشینهای سنگین و در اختیار نداشتن وسایل ضروری

نقاط ضعف سازمان خود را در حوزه آمادگی و پاسخ چه می دانید؟

- ✓ نیاز به آموزش بیشتر داریم

آیا فعالیت سازمان شما در مقوله آمادگی و پاسخ به بحران به سازمان دیگری همپوشانی دارد؟ سازمانهایی

که هماهنگی با آنها برای پاسخ مناسب اهمیت دارند چه هستند؟

- ✓ تداخل جهاد کشاورزی و محیط زیست در تامین علوفه حیوانات و جمع آوری لاشه های حیوانات
- ✓ تامین امکانات مورد نیاز اعشایر با کمک هلال احمر

۵.۸.۲. تحلیل داده های کیفی و استخراج مشکلات و چالش های آمادگی و پاسخ در استان همدان در این بخش با بررسی کلیه متن جواب کلیه مصاحبه ها، سعی بر خلاصه سازی، حذف و ادغام چالشها شده است. در نهایت بروندهای تحلیل صورت گرفته در قالب ۱۱ محور به شرح زیر موارد دسته بندی و ارائه شده است.

بروندهای تحلیلی داده های کیفی:

- محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین سطح کلان
- مشکلات مرتبط با مدیریت منابع انسانی
- مشکلات مرتبط با منابع مالی
- مشکلات مرتبط با مدیران سازمان های متولی بحران
- مشکلات مرتبط با فرماندهی بحران
- مشکلات مرتبط با فرایندها و مستندات سازی
- مشکلات مرتبط با مدیریت داده و تکنولوژی
- مشکلات مرتبط با تسهیلات مورد نیاز
- مشکلات مرتبط با فرهنگ جامعه
- مشکلات مرتبط با آموزش، تمرین و مانور
- همپوشانی وظایف و موازی کاری

محدودیتها و موانع مرتبط با اختیارات و قوانین سطح کلان

- ✓ نقص قانون گذاری در خصوص تقسیم وظایف
- ✓ ساختار چند گانه نظارتی مدیریت بحران
- ✓ وجود تصمیم گیرندگان مختلف در فرایند آمادگی و پاسخ به بحران
- ✓ ضعف قانونی در برخورد های قانونی با متخلفین در حوزه درخواست های اشتباه مردم
- ✓ ضعف در سیستم های نظارتی
- ✓ همپوشانی وظایف برخی دستگاه ها
- ✓ همخوان نبودن قوانین سازمان با قوانین بالادستی مدیریت بحران
- ✓ اعمال قدرت سیاسی از سمت سایر مسئولین
- ✓ وجود سلسله مراتب چندگانه تصمیم گیری در حوزه مدیریت بحران در سطح استان
- ✓ جود سلسله مراتب چندگانه تصمیم گیری در حوزه مدیریت بحران در سطح دستگاه

مشکلات مرتبط با مدیریت منابع انسانی

- ✓ عدم وجود چارت سازمانی مشخص مدیریت بحران در برخی سازمان ها
- ✓ ابهام در نقشها و شرح وظایف سازمان ها در عملیات آمادگی و پاسخ
- ✓ داوطلب محور بودن نیروهای امدادی
- ✓ کمبود نیروی متخصص بحران در برخی سازمان ها
- ✓ ضعف در تفویض اختیارات

مشکلات مرتبط با منابع مالی

- ✓ عدم تخصیص اعتبارات مشخص در خصوص مدیریت بحران به سازمان ها
- ✓ تخصیص اعتبارات کم به موضوع پیشگیری و آمادگی بحران ها

مشکلات مرتبط با مدیران سازمان های متولی بحران

- ✓ آشنایی ضعیف مدیران با شرح وظایف خود در حوزه مدیریت بحران
- ✓ کم بودن طول عمر مدیریت در دستگاه های دولتی
- ✓ کم اهمیت بودن موضوع مدیریت بحران از نگاه مدیران سازمان ها
- ✓ عدم نگاه تخصصی مدیران به مدیریت بحران
- ✓ غفلت از پیامدهای اجتماعی، محیط زیستی و فرهنگی بحران
- ✓ عدم حضور موثر در جلسات مدیریت بحران

مشکلات مرتبط با فرماندهی بحران

- ✓ عدم یکپارچگی در فرماندهی مدیریت بحران
- ✓ وجود تصمیم گیرندگان مختلف در حوزه فرماندهی بحران
- ✓ تفویض اختیار نامناسب از سمت فرمانده بحران استان
- ✓ اعمال نفوذ تصمیم گیرندگان سیاسی در تغییر تصمیمات کارشناسی
- ✓ ضعف در هماهنگی بین سازمان‌ها

مشکلات مرتبط با فرایندها و مستندسازی

- ✓ شخص محور بودن موضوع مدیریت بحران
- ✓ منظم نبودن برگزاری جلسات مدیریت بحران در برخی سازمان‌ها
- ✓ عدم تدوین دستورالعمل‌های آمادگی و پاسخ در برخی سازمان‌ها
- ✓ ضعف در اجرای صحیح دستورالعمل‌های موجود در حوزه بحران
- ✓ عدم بازنگری و به روز رسانی دستورالعمل‌های آمادگی و پاسخ
- ✓ مستند سازی ضعیف سازمان‌ها در خصوص تجربیات و دستاوردهای گذشته آنها در عملیات آمادگی و پاسخ
- ✓ وجود مشکلات مختلف در فرایند ارزیابی خسارت‌ها و توزیع اقلام امدادی
- ✓ اثربخشی پایین نشست‌ها و جلسات کارگروه مدیریت بحران در سطح استان
- ✓ وجود مستندات چندگانه در حوزه بحران و نبود زبان مشترک
- ✓ نیاز به بروز رسانی قراردادها با پیمانکاران
- ✓ ضعف در اطلاع رسانی ارزیابی های صورت گرفته

مشکلات مرتبط با مدیریت داده و تکنولوژی

- ✓ عدم وجود سیستم رهگیری اقلام امدادی قابل توزیع
- ✓ ضعف در خصوص اطلاع رسانی و هشدار به موقع و سریع بحران
- ✓ عدم وجود سامانه یکپارچه هماهنگی بین سازمان‌ها
- ✓ نبود سیستم اطلاعاتی در خصوص منابعو ظرفیتهای قابل استفاده در زمان وقوع بحران‌ها
- ✓ عدم استفاده از تکنولوژی به روز در حوزه آمادگی و پاسخ
- ✓ ارتباط ضعیف با پژوهشگران و مراکز تحقیقاتی حوزه بحران

مشکلات مرتبط با تسهیلات مورد نیاز

- ✓ برون سپاری ماشین آلات سنگین و در اختیار نداشتن تجهیزات ضروری
- ✓ فرسودگی برخی از تجهیزات موجود
- ✓ کمبود تجهیزات مورد نیاز سازمان‌ها

مشکلات مرتبط با فرهنگ جامعه

- ✓ ضعف در اطلاع‌رسانی عمومی در خصوص وظایف دستگاه های متولی بحران
- ✓ مشارکت ضعیف مردم در شرکت در برنامه های آموزش‌های همگانی
- ✓ عدم اهمیت به موضوع مخاطره و بحران در سطح جامعه

مشکلات مرتبط با آموزش، تمرین و مانور

- ✓ کمبود اجرای مانورهای مشترک اثربخش بین سازمانی
- ✓ آموزش ناکافی کارشناسان بحران برخی سازمان‌ها در حوزه آمادگی و پاسخ
- ✓ کمبود اجرای برنامه های آموزشهای همگانی
- ✓ آموزش ناکافی مدیران در حوزه بحران
- ✓ عدم حضور موثر مدیران ارشد در کلاسهای آموزشی
- ✓ فقدان برگزاری تمرینات موثر در برخی سازمان‌ها

با توجه به اینکه همپوشانی وظایف و موازی کاری در بین وظایف در فرایند پاسخ به بحران یکی از چالش‌های اصلی مدیریت بحران و عوامل مهم در کاهش کارایی و اثربخشی آن می باشد، تحلیل این موضوع و شناسایی مصادیق آن در استان همدان یکی از اهداف فاز شناخت بوده است. در این بخش موارد بیان شده در مصاحبه های عمیق دسته بندی و در جدول (۲-۲۹) ارائه شده است.

جدول (۲-۲۹): لیست فعالیتها و سازمان‌هایی که تداخل و همپوشانی وظایف دارند

ردیف	سازمان اصلی	فعالیت	سازمان موازی
۱	بنیاد مسکن	اسکان اضطراری و موقت	جمعیت هلال احمر سمنها راه و شهرسازی
۲	جمعیت هلال احمر	عملیات امداد	فوریت‌های پزشکی
		توزیع اقلام امدادی	سمنها و سایر دستگاه‌ها
		آوار برداری	شهرداری
۴	اداره راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	آوار برداری	بنیاد مسکن شهرداری‌ها
۵	آتش نشانی	آواربرداری	جمعیت هلال احمر مدیریت بحران شهرداری اداره راهداری
۶	فوریت‌های پزشکی	انتقال مصدومین و امداد رسانی	جمعیت هلال احمر
۷	اداره گاز	گاز رسانی	شرکت گاز منطقه هفت
۸	بهبودی	مدد کاری اجتماعی	علوم پزشکی سمنها اساتید محققان حوزه روانشناسی
		توزیع اقلام امدادی	کمیته امداد جمعیت هلال احمر سمنها
۹	آب و فاضلاب	سیلاب رودخانه‌ها	امور آبفا شهرداری
۱۰	جهاد کشاورزی	تامین علوفه حیوانات و جمع‌آوری لاشه‌های حیوانات	محیط زیست
۱۱	شهرداری	جمع‌آوری آبهای سطحی، مدیریت رودخانه‌ها، گرفتگی فاضلابها	اداره آب و فاضلاب

فعالیت‌های دارای نقص هماهنگی و بدون متولی در پاسخ به بحران هستند

در این بخش نام سازمان‌هایی که جهت افزایش اثربخشی و کارایی عملیات پاسخ به بحران نیاز به هماهنگی بیشتر با یکدیگر دارند در جدول (۲-۳۰) لیست شده است همچنین لیست فعالیت‌هایی فاز پاسخ که از دیدگاه سازمان‌های مصاحبه شونده بدون متولی می‌باشند در جدول (۲-۳۱) ارائه شده است.

جدول (۲-۳۰): سازمان‌هایی که نیاز به هماهنگی بیشتر دارند

ردیف	نام سازمان اصلی	نام سازمان مرتبط
۱	بنیاد مسکن	منابع طبیعی محیط زیست امور آب
۲	جمعیت هلال احمر	شهرداری‌ها

جدول (۲-۳۱): لیست فعالیت‌هایی فاز پاسخ که بدون متولی می‌باشند

ردیف	نام سازمان اصلی	فعالیت
۱	بنیاد مسکن	ساخت و سازه‌های خارج از منطقه شهری
۲	جمعیت هلال احمر	اطفاء حریق در جاده نجات افراد غرق شده در چاه و سد حمل اجساد در جاده و کوهستان
۳	فوریت‌های پزشکی	تصادفات منجر به آتش سوزی جابجایی اجساد حیوانات تصادفی در جاده‌ها امداد و نجات مصدومین در خارج از محدوده شهری و باغات و مناطق کوهستانی
۴	آتش نشانی	اطفاء حریق در جاده

فصل سوم
برنامه آمادگی به بحران

۱.۳. سامانه هشدار سریع

دو رویکرد برای برخورد با حوادث و سوانح وجود دارد:
الف- رویکرد اول واکنشی است. در این رویکرد، جامعه صبر می‌کند تا حادثه یا مشکلی بروز کند و سپس درصدد پاسخ به آن یا حل مشکل می‌پردازد.

ب- در رویکرد دوم که پیش‌دستانه^۱ نامیده می‌شود جامعه، تهدیدها یا مخاطرات را شناسایی می‌کند و برای پیشگیری از آنها و افزایش آمادگی برای مقابله، برنامه‌ریزی می‌کند. با توجه به این که در زمان حوادث و سوانح فرصت برای اقدام‌های حیاتی بسیار محدود است، رویکرد دوم برای کاهش اثر حوادث و سوانح توصیه می‌شود.

حین تغییر فرهنگ جامعه از رویکرد واکنشی به رویکرد پیش‌دستانه، دو سامانه توسعه پیدا می‌کند: سامانه هشدار سریع و نظام مراقبت. در برنامه‌ریزی برای حوادث و سوانح، طراحی و استقرار سامانه هشدار سریع یکی از مهم‌ترین جنبه‌های مدیریت حوادث و سوانح است. سامانه هشدار سریع جهت تولید اطلاعات به‌موقع و مؤثر توسط سازمان‌های تعریف‌شده برای افراد در معرض مخاطره به‌منظور پیشگیری یا کاهش خطر و آمادگی برای پاسخ مؤثر تعریف شده است. به‌عبارتی تهیه سامانه هشدار سریع نیاز به مجموعه‌ای از ظرفیت‌ها است تا اطلاعات هشدار مناسب و به‌موقع برای جامعه در معرض خطر ارسال گردد و اقدامات مناسب و مؤثر برای کاهش احتمال خسارات و آسیب‌ها صورت گیرد. بنابراین، این سامانه تنها ارسال خبر وقوع حادثه نمی‌باشد و مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و برنامه‌ها در کنار هم این سامانه را تکمیل می‌کند.

۱.۱.۳. هدف سامانه هشدار سریع

مجموعه‌ای از ظرفیت‌های مورد نیاز برای تولید و انتشار به‌موقع و معنی‌دار اطلاعات هشداردهنده به افراد، جوامع و سازمان‌های مورد تهدید مخاطرات است که به‌منظور آمادگی و واکنش مناسب در زمان کافی برای کاهش آسیب تعریف می‌شود. سامانه هشدار سریع برای شناسایی خطرات قریب‌الوقوع و ارسال پیام‌های شفاف، مناسب و بدون ابهام جهت واکنش مناسب به حوادث و سوانح طراحی می‌شود.

۲.۱.۳. اهمیت سامانه هشدار سریع

هشدار سریع یکی از مؤلفه‌های اصلی در مدیریت حوادث و سوانح، اولین جزء و از جمله مهم‌ترین ارکان و یک مرحله حیاتی در آمادگی و پاسخ می‌باشد. بنابراین، سامانه هشدار سریع برای فواید مورد انتظار می‌تواند کمک‌کننده باشد و با افزایش آگاهی و دانش نسبت به مخاطرات و اطمینان از واقعی بودن واکنش‌ها، مزایای استفاده از آن افزایش می‌یابد.

¹ Proactive

۳.۱.۳. اجزای سامانه هشدار سریع

هر سامانه هشدار سریع چهار جزء اصلی دارد و جهت تحقق هدف این سامانه، لازم است همه اجزای طراحی و اجرا شود:

- **دانش خطر:** ارزیابی خطر شامل تحلیل مخاطرات و ارزیابی آسیب‌پذیری‌ها و بررسی ظرفیت‌هاست. در گام اول نیاز است مخاطرات مهم مجموعه‌ای که برای آن سامانه هشدار سریع طراحی می‌شود، شناسایی، ارزیابی و اولویت‌بندی شود. لذا استخراج مخاطرات اولویت‌دار استان از مهم‌ترین بخش‌های طراحی و اجرای سامانه هشدار سریع می‌باشد.

- **پایش خطر:** برای هر کدام از مخاطرات باید پارامتر مناسب بر اساس توانمندی موجود جامعه و با پایه‌های علمی و تناوب زمانی مؤثر تعیین و پیش‌بینی شود. برای پیش‌مخاطره باید پیش‌بینی علمی وجود داشته باشد و بر اساس حدس و گمان نمی‌توان سامانه طراحی کرد. همچنین، باید به گونه‌ای باشد که هشدار دقیق و در زمان مناسب صادر شود. در سطح ملی و بین‌المللی سازمان‌ها و دستگاه‌های مسئول پیش‌مخاطرات مشخص است و کافی است در طراحی سامانه اتصال با آن‌ها برقرار شود.

- **انتشار خبر و ارتباطات مؤثر:** این نکته هسته اصلی سامانه است. هشدار باید واضح و قابل فهم باشد و برای همه کسانی که در معرض خطر هستند منتشر شود. ممکن است از فناوری‌های پیشرفته برای انتشار هشدار استفاده شود. استفاده از وسایل ارتباط جمعی مثل رادیو و تلویزیون و به خصوص توسعه شبکه‌های محلی و تشویق مردم برای استفاده از آن‌ها ابزار مناسبی برای ارسال سریع خبر به جمعیت در معرض خطر هستند.

- **ظرفیت پاسخ:** در این بخش این سؤال مطرح است که آیا برنامه‌های پاسخ به‌روز و آزمایش شده و آماده برای اجرا وجود دارد؟ به عبارت دیگر، برای آن‌ها که سامانه هشدار سریع مؤثر باشد، ضروری است برنامه پاسخ مناسبی برای فعال شدن به‌محض اطلاع از حادثه وجود داشته باشد. اگر ظرفیت پاسخ مؤثر به حادثه وجود نداشته باشد، استقرار مراحل قبل چندان اثری در کاهش خطر حوادث و سوانح نخواهد داشت. به‌محض ارسال علائم احتمالی وقوع یک حادثه یا رخداد یک مخاطره، عملیات پاسخ بر اساس برنامه‌های از قبل تهیه شده فعال می‌شود.

۳، ۱، ۴. سطوح هشدار سریع

سطوح هشدار ویژه هر مخاطره، به‌خصوص مخاطرات آب‌وهوایی مانند سیل، طوفان و خشکسالی توسط مرکز هدایت عملیات و با هماهنگی سازمان هشداردهنده (عمدتاً سازمان هواشناسی) تعریف می‌شود. سطوح هشدار معمولاً به صورت «اعلامیه/اخطاریه» یا تقسیم‌بندی بر مبنای رنگ‌های قراردادی مثلاً «زرد/ نارنجی/ قرمز» مطابق با جدول (۳-۱) تعریف می‌شوند.

جدول (۳-۱): سطوح هشدار در حوادث و سوانح استانی

سطح هشدار	رنگ	سطح فعالیت
E ₀	سفید	پایش
E ₁	زرد	هشدار
E ₂	نارنجی	فعال سازی نسبی
E ₃	قرمز	فعال سازی کامل

۱.۱.۳. تقسیم بندی انواع اطلاعات

اطلاعاتی که به مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ وارد یا خارج می شوند می بایست به دقت مدیریت شوند. به طور معمول اطلاعات مراکز عملیات اضطراری شامل اطلاعات مربوط به هدایت عملیات^۱، گزارش موقعیت^۲، درخواست منابع^۳، و اطلاعات عمومی^۴ می باشند.

۱.۱.۳.۶. اعلام هشدار

شروع فعالیت های مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ با اعلام حادثه آغاز می شود. یکی از مهم ترین وظایف مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ مدیریت اطلاعات و گردش داده / اطلاعات می باشد. فرایند مدیریت اطلاعات مشتمل بر مراحل زیر می باشند:

- دریافت داده

- تحلیل و پردازش داده و تولید اطلاعات

- توزیع و انتشار اطلاعات

- ذخیره و ثبت اطلاعات

دسته بندی منابع دریافت داده ها: به طور کلی منابع دریافت داده / اطلاعات مرکز قابل دسته بندی در سه سطح زیر است:

- منابع اولیه، اصلی، موثق و قابل استناد: مرجعی برای تأیید سایر داده ها مانند مؤسسه ژئوفیزیک و اطلاعات ارائه شده توسط آن

- منابع ثانویه و کمکی که نیاز به تأیید دارند: نیازمند تأیید از طریق داده ها / اطلاعات موثق مانند گزارش های مردمی

¹ Management Direction

² Situation Reporting

³ Resource Requests

⁴ General Information

منابع ثالثیه و فرعی: در صورتی قابل استفاده هستند که در کنار سایر منابع استفاده شوند، مانند اطلاعات ریافتی از رسانه‌ها. مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ در جهت دستیابی به منابع قوی، موثق و قابل استناد دریافت داده/اطلاعات نیاز دارد که منابع اولیه و ثانویه خود را تقویت و گسترش دهد.

جدول (۳-۲): فهرست منابع بالقوه و بالفعل مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی

ردیف	منابع بالفعل	منابع بالقوه
۱	گزارش‌های مردمی	اداره کل اطلاعات
۲	دوربین‌های کنترل ترافیک	سپاه و بسیج و ارتش
۳	سامانه زلزله‌نگاری مؤسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران	EOC سازمان‌های همکار
۴	شبکه ملی شتاب‌نگاری زلزله‌ایران	اداره کل پدافند غیرعامل
۵	اداره کل هواشناسی استان	نیروهای همکار در شهرداری (رفنگران، پارکبانان و ...)
۶	داده‌های خبرگزاری‌ها	تاکسیرانی و اتوبوس‌رانی
۷	رسانه‌های صوتی و تصویری	فرمانداری‌ها
۸	بی‌سیم سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی	پلیس راهور ناجا
۹	بی‌سیم سازمان اورژانس پیش‌بیمارستانی (۱۱۵)	پلیس پیشگیری ناجا
۱۰	بی‌سیم پلیس	سازمان‌های مردم‌نهاد
۱۱	مکاتبات و درخواست‌های موردی سازمان‌های خدمات‌رسان	اداره کل پزشکی قانونی استان
۱۲	دانشگاه‌های علوم پزشکی	سازمان حفاظت محیط‌زیست
۱۳	شهرداری‌ها	مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
۱۴	شرکت برق	سامانه ۱۲۳ (اورژانس اجتماعی)
۱۵	شرکت آب و فاضلاب	جمعیت هلال احمر استان

تأیید و اعتبار سنجی خبر: یکی از اولین فعالیت‌ها بر روی داده‌ها و اخبار دریافتی، اعتبارسنجی و تأیید اخبار و داده‌های ورودی به مرکز است. منابع و مجاری متعددی برای اعتبارسنجی دریافتی‌های مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ذکر گردید؛ که از جمله منابع مهم و قابل اتکا بازدید از عرصه می‌باشد. جهت تأیید داده‌ها و اخبار دریافتی مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ، لازم است مسیر مشخصی در EOC استانی تبیین شود که بدین‌منظور می‌توان به الگوی ارائه‌شده در برنامه ملی آمادگی و پاسخ مراجعه کرد.

علاوه بر لایه‌های ارتباطی برای کمک به اشتراک‌گذاری اطلاعات، طراحی فرم‌های دریافت، اخطار و انتشار اطلاعات برای اطمینان از دریافت و پیگیری اطلاعات مهم کمک‌کننده هستند. برنامه‌های نرم‌افزاری متعددی برای مدیریت اطلاعات در مراکز عملیات اضطراری طراحی شده‌اند.

- **ذخیره و انتشار:** جمع‌آوری اطلاعات درست و قابل اعتماد بخش حیاتی در مدیریت شرایط اضطراری و کلید موفقیت در آن است. بنابراین مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ با توجه به رسالت وجودی خود نیاز به

سامانه‌های مدیریت اطلاعات جهت پردازش داده‌ها، ارائه و نمایش به‌موقع اطلاعات و ذخیره آنها دارد. اگر چه فناوری برای مدیریت اطلاعات در مراکز عملیات اضطراری لازم است، اما ضروری است سامانه‌های پشتیبان مانند سامانه‌های کاغذی در صورت بروز سناریوهای مختلف محتمل نیز در نظر گرفته شوند.

۲/۳. مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی

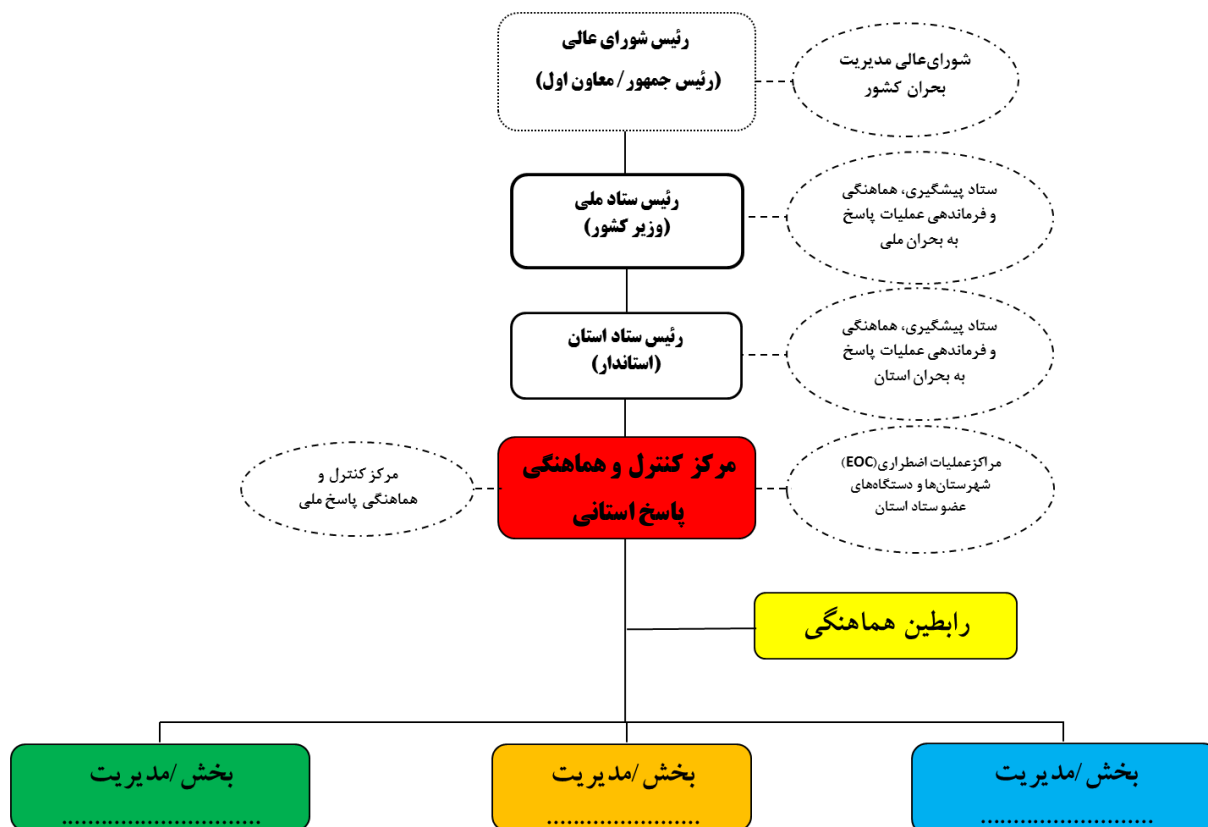
مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی، بخش اصلی فرایند مدیریت اطلاعات اضطراری در استان است که شرایط مناسبی برای پایش مخاطرات در شرایط عادی، حضور و تصمیم‌گیری ستاد استان در شرایط اضطراری و همچنین درک و آگاهی از وضعیت رخداد، پیامدهای آن و ظرفیت‌های پاسخ استان را فراهم می‌سازد. کارکنان این مرکز با استفاده از منابع سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مناسب، پس از جمع‌آوری و تحلیل داده‌های مرتبط با شرایط اضطراری، اطلاعات مناسبی را برای تصمیم‌گیری ستاد استان فراهم نموده و فرایند اجرای برنامه استانی آمادگی و پاسخ و کنترل شرایط اضطراری را توسط ایشان تسهیل می‌نمایند. بنابراین، مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی در کلیه حوادث و سوانح، نقش مهمی را با هدف حمایت و پشتیبانی از پاسخ به شرایط اضطراری از سطح استانی تا محلی (شهرستان) بر عهده دارد. این مرکز با ظرفیت‌های پاسخ در مناطق آسیب‌دیده هماهنگ می‌شود و منابع و سیاست‌گذاری‌های لازم را برای پاسخ مؤثر فراهم می‌کند. به‌عبارت‌دیگر، در صورت وقوع شرایط اضطراری، این مرکز سریعاً اطلاعات و داده‌های مرتبط را دریافت و تحلیل کرده، سپس سطح سانحه را تعیین می‌نماید و در صورت استانی بودن سطح اضطرار، ظرفیت‌های خدمات اضطراری و پشتیبانی اضطراری را متناسب با دستور مافوق، فراخوان، بسیج و حسب تصمیم ستاد استان عملیاتی می‌کند. در طول مرحله پاسخ، این مرکز هماهنگی بین ستاد استان و منطقه عملیات (شهرستان یا شهرستان‌های آسیب‌دیده) را نیز بر عهده دارد.

ساختار این مرکز به شکلی انعطاف‌پذیر است که می‌تواند با گسترش و یا منقبض شدن به‌تناسب نوع، مدت و پیچیدگی شرایط اضطراری، وظایف و مأموریت خود را به انجام رساند. سلسله مراتب این مرکز در شکل (۳-۱) مشخص شده است.

این مرکز در ۲۴ ساعت شبانه‌روز فعالیت دارد و وجود و عملکرد این مرکز در پاسخ مؤثر و هماهنگ در شرایط اضطراری ملی و استانی می‌تواند از تلاش‌های موازی و تکراری در ارائه کمک‌های امدادی جلوگیری نموده و اطمینان حاصل کند که پاسخ مناسب و به‌هنگام به نیازهای اجتماع آسیب‌دیده فراهم است. این مرکز از طریق سامانه ارتباطات، هشدار و اطلاع‌رسانی اضطراری مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات، امکان تبادل اطلاعات در زمان واقعی را فراهم نموده و همچنین با داشتن ظرفیت مقابله با چندین رخداد خسارت‌بار به‌طور هم‌زمان و در مناطق مختلف، پاسخ یکپارچه در مواقع اضطراری را برای ستاد استان تسهیل کرده و به کاهش عوارض و هزینه‌های مرحله پاسخ کمک می‌کند. کارکرد مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی توسط رئیس و کارکنان این مرکز در بخش‌های مختلفی انجام می‌پذیرد که وظایف مدیریت اطلاعات اضطراری، طرح، برنامه و هماهنگی منابع را عهده‌دار هستند.

اگر چه این مرکز در حال حاضر در ساختار سازمانی استانداری‌ها وجود ندارد، اما ضروری است به‌طور مستقیم به عنوان زیرمجموعه استاندار (رئیس ستاد استان) مدنظر قرار گیرد. این مرکز در طراحی ساختار جدید

استانداری یا ساختار اداره کل مدیریت بحران استان با ساختار اداره کل مذکور ادغام شده و مدیرکل مربوطه، تحت عنوان «رئیس مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی» عهده‌دار عملکرد این مرکز نیز باشد. اما در شرایط فعلی، این مرکز باید با مدیرکل بحران استان هماهنگ بوده و در شرایط اضطراری در سطح ملی و استانی، در ارتباط مستقیم با استاندار (رئیس ستاد استان) قرار گیرد.

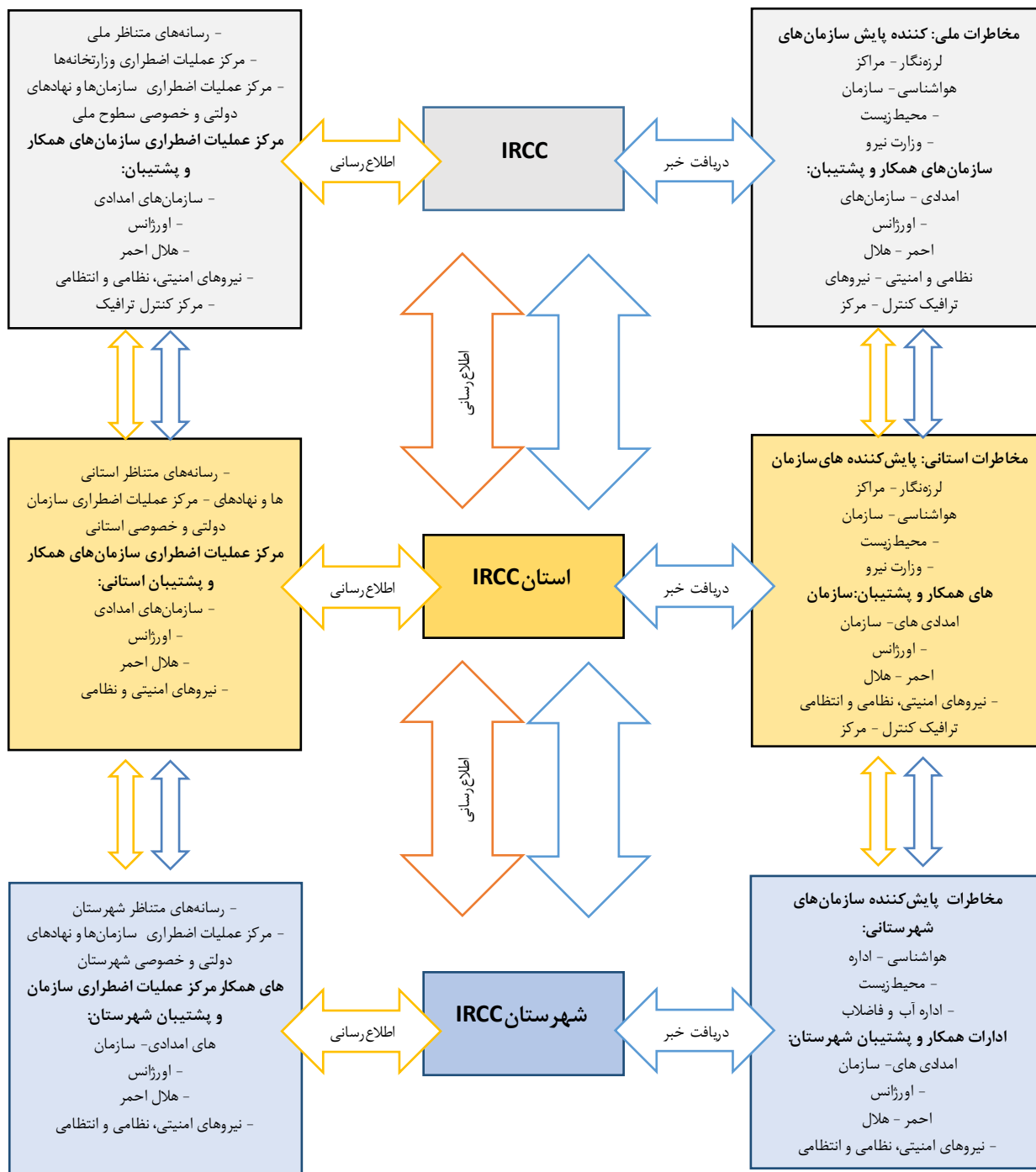

شکل (۳-۱): نمودار سازمانی مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی

۳.۳. فرماندهی حادثه استانی

بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور، در صورتی که فرماندار، میزان و شدت حادثه یا بحران را فراتر از ظرفیت پاسخ شهرستان محل وقوع حادثه تشخیص دهد، مراتب را به استاندار گزارش می‌دهد. استاندار در صورت تایید گزارش وی، ضمن اطلاع رسانی به رییس سازمان، فرماندهی عملیات پاسخ را بر عهده می‌گیرد. در حالت اخیر، استاندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند. در صورتی که استاندار گزارش فرماندار را تایید نکند، فرماندار مسئولیت فرماندهی عملیات پاسخ به بحران و اعلام خاتمه شرایط اضطراری را بر عهده خواهد داشت. در صورت وقوع مخاطره یا حادثه در فراتر از قلمرو یک شهرستان، استاندار ضمن اطلاع رسانی به رییس سازمان، در صورت لزوم شرایط اضطراری اعلام می‌کند و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران را بر عهده می‌گیرد و در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می‌کند.

به طور خلاصه مسیر گردش اطلاعات در مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ می‌تواند مطابق با شکل (۳-۲) جریان یابد.

شکل (۳-۲): نمودار سامانه هشدار سریع سازمان مدیریت بحران با رویکرد چندمخاطره‌ای

۴,۳. سطح‌بندی شرایط اضطراری

تعیین سطح شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) یکی از اقدامات مهم و بنیادین در مرحله مقابله با بحران می‌باشد. چرا که تشخیص نادرست سطح حادثه می‌تواند خسارات جبران‌ناپذیری را به دنبال داشته باشد. سطح بحران در واقع برآیند مؤلفه‌های بزرگی شرایط اضطراری، آسیب‌پذیری، میزان آمادگی و توانمندی جامعه در برابر شرایط اضطراری است. تشخیص سطح شرایط اضطراری بر اساس شاخص‌هایی از قبیل تعداد تلفات جانی، مصدومیت‌ها، متأثرین از شرایط اضطراری، گستره جغرافیایی و خسارات اقتصادی و منطبق با دستورالعمل ملی سطح‌بندی شرایط اضطراری سازمان مدیریت بحران کشور در سطوح محلی، استانی و ملی محاسبه می‌گردد.

۱.۴.۳. دستورالعمل سطح‌بندی شرایط اضطراری

این دستورالعمل با هدف تعیین بزرگی و شدت حادثه و تأثیرات منتج از آن برای تصمیم‌گیری جهت تعیین سطح فعالسازی برنامه‌های عملیاتی پاسخ (NRP/EOP¹) و مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی (NRCC) و تأمین پاسخ مناسب در زمان مقتضی طراحی شده است. با استفاده از این شاخصها، مراکز عملیات اضطراری (EOC) از سطح محلی (شهرستان) و استانی تا سطح ملی برای تصمیم‌گیری به منظور فعالسازی برنامه پاسخ اولیه سریع و پاسخ عملیاتی اقدام خواهند نمود مراکز عملیات اضطراری در کلیه سطوح بر اساس ساختار پاسخ ملی (NRS) برنامه پاسخ ملی (NRP) را فعال نموده و بر مبنای آن اقدامات لازم توسط دستگاهها و سازمانها به منظور تأمین پاسخ متناسب در زمان مناسب اقدامات لازم را طبق قانون با استفاده از منابع لازم انجام می‌دهند.

رئیس ستادهای ملی، استانی و شهرستانی و دستگاههای موضوع ماده ۱۰ قانون لازم است ضمن استخراج شاخصهای سطح‌بندی استانی/شهرستانی/دستگاهی، برای هر سطح فعالیت مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری (استانی، شهرستانی و دستگاهی) مجموعه‌های از شرح وظایف و خدمات مورد نیاز را به صورت برنامه پاسخ سریع در راستای برنامه پاسخ سریع ملی به دقت تدوین کرده و پس از آموزش، موارد را تمرین نمایند.

در صورت رخداد هر نوع از شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)، سطوح مختلفی از شدت وقوع شرایط اضطراری قابل تعریف است که بر اساس اطلاعات حاصل از ارزیابی سریع، دقیق و مداوم با استفاده از ابزار ملی مخاطرات (تدوین ابزار ملی ارزیابی و ابزار استخراج مخاطرات و همچنین سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح ضروری است) و پایگاه ملی ثبت حوادث و سوانح قابل استخراج و طبقه‌بندی بوده و بر اساس کفایت امکانات و منابع موجود و نیاز یا عدم نیاز به منابع خارج از محل شرایط اضطراری یا سایر سازمانها /دستگاهها تقسیم بندی می‌شود.

¹ National Response Plan (NRP)/ Emergency Operations Plan (EOP)

بر اساس اطلاعات دریافتی از محل حادثه با استفاده از ابزار ملی ارزیابی سریع و سامانه مذکور و بر اساس این شاخصها چهار سطح فعالسازی مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری تعریف شده است. در کلیه سطوح نظارت، مشارکت و یا مداخله سطح ملی مورد نیاز می باشد. لازم به توضیح است که سطح بندی فعلی بر اساس ۵ شاخص که مورد تأیید مراجع علمی ملی و بین المللی هستند تدوین شده است. این پنج شاخص به شرح زیر است:

- تعداد کشته
- تعداد مصدوم
- گستره جغرافیایی بر حسب شهرستان و استان
- برآورد خسارت اقتصادی
- و تعداد افراد نیازمند به امدادرسانی.

در سطح ملی (E3) در صورت تأیید ۳ شاخص از ۵ شاخص، سطح ملی تأیید می شود. در سطوح شهرستان و استانی (E2, E1) در صورت تأیید هر یک از شاخص های پنج گانه بر اساس نتایج حاصل از ارزیابی سریع، و در ادامه ارزیابی دقیق و مداوم سطح متناظر تأیید و اعلام خواهد شد. لازم به توضیح است که بر اساس اطلاعات حاصله حداکثر هر ۶ ساعت تا ۷۲ ساعت اول و هر روز تا هفته اول و هر هفته تا ماه اول سطح بندی توسط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ (IRCC) لازم است انجام شده و توسط رئیس ستاد استان طبق قانون و مطابق با دستورالعمل ملی اعلام گردد.

توصیه می شود در ۰ تا ۲ ساعت اول به علت دقت پایین اطلاعات دریافتی، سعی شود تا یک سطح بالاتر برآورد گردد تا خسارات احتمالی کاهش یافته، منابع مورد نیاز سریع تر و به اندازه لازم تأمین شده و پاسخ مناسبی ارائه گردد و در ادامه بر اساس دقت اطلاعات دریافتی تا ۶ ساعت اول سطح شرایط اضطراری به طور واقعی تعیین و اعلام گردد.

در سطح E1 یا حادثه شهرستانی (زرد)، لازم است مراکز عملیات اضطراری شهرستان های معین و استان حادثه را به دقت رصد کرده و در صورت تغییر شرایط حادثه یا وقوع حوادث بعدی، آمادگی لازم را برای مداخله بر اساس ساختار پاسخ ملی (NRS) داشته باشند. بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور به دنبال وقوع مخاطره یا حادثه در قلمرو یک شهرستان، فرماندار شهرستان ضمن اطلاع رسانی به استاندار، در صورت لزوم اعلام شرایط اضطراری می کند و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران (ریاست ستاد شهرستانی) را بر عهده می گیرد. فرماندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می کند.

در سطح E2 (وضعیت نارنجی ملی) بیش از یک شهرستان از حادثه متأثر شده است و در این شرایط، به منظور مدیریت حادثه، حداقل نیاز به مداخله و تخصیص منابع استان ضرورت دارد. بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور در صورتیکه فرماندار، میزان و شدت حادثه، بحران و شرایط اضطراری را فراتر از ظرفیت پاسخ شهرستان محل وقوع حادثه تشخیص دهد، مراتب را به استاندار گزارش می دهد. استاندار در صورت تأیید گزارش وی، ضمن اطلاع رسانی به رئیس سازمان، فرماندهی عملیات پاسخ (ریاست ستاد استانی) را بر عهده می گیرد. در حالت اخیر، استاندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می کند. در صورتیکه

استاندار گزارش فرماندار را تأیید نکند، فرماندار مسئولیت فرماندهی عملیاتی پاسخ به بحران و اعلام خاتمه شرایط اضطراری را بر عهده خواهد داشت.

در صورت وقوع مخاطره یا حادثه فراتر از قلمرو یک شهرستان، استاندار ضمن اطلاع رسانی به رئیس سازمان مدیریت بحران کشور، در صورت لزوم، شرایط اضطراری اعلام نموده و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران (ریاست ستاد استانی مدیریت بحران) را بر عهده می گیرد و در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می نماید یا حادثه ملی (وضعیت قرمز ملی) بیش از ۱ استان از شرایط اضطراری متأثر شده و در چنین وضعیتی، به منظور مدیریت شرایط مذکور، حداقل نیاز به مداخله و تخصیص منابع ۲ استان یا بیشتر ضرورت دارد.

بر اساس بند پ ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور در صورتیکه استاندار، شدت یا میزان حادثه یا بحران را فراتر از ظرفیت پاسخ استان محل وقوع حادثه تشخیص دهد، مراتب را به رئیس سازمان گزارش می دهد. رئیس سازمان در صورت تأیید گزارش وی، مراتب را به وزیر کشور اطلاع می دهد. وزیر کشور در صورت تأیید گزارش رئیس سازمان، ضمن اعلام شرایط اضطراری، فرماندهی عملیات پاسخ بحران را بر عهده می گیرد و پس از رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می کند. در صورتیکه وزیر کشور و رئیس سازمان، به ترتیب گزارش رئیس سازمان و استاندار را تأیید نکنند، استاندار مسئولیت فرماندهی شرایط اضطراری و خاتمه آن را بر عهده خواهد داشت.

در تبصره ۱ این ماده ذکر شده است که در خصوص آن دسته از بحران‌های ملی که پاسخ به آنها نیاز به بسیج کلیه منابع و ظرفیتهای سراسر کشور و احتمالاً درخواست کمکهای بین‌المللی دارد، وزیر کشور شرایط را به رئیس شورای عالی گزارش می دهد و رئیس شورای عالی در صورت تأیید گزارش وی، مستقیماً فرماندهی عملیات پاسخ به بحران را بر عهده می گیرد. در این حالت اعلام خاتمه شرایط اضطراری با رئیس جمهور است. در تبصره ۲ نیز ذکر شده است که اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در شهر تهران بر عهده وزیر کشور می باشد.

۲.۴.۳. تعاریف و الزامات مربوط به سطحبندی ملی شرایط اضطراری

ارتباط بین شاخصهای تعریف شده در این بخش در سطح شهرستان (E1) و استان (E2) یا می باشد به این معنی که در صورت وقوع هر یک از شاخصهای پنجگانه، سطح متناظر تأیید و اعلام خواهد شد. در سطح ملی (E3) حداقل باید ۳ شاخص از ۵ شاخص تأیید شود تا سطح شرایط اضطراری به طور ملی تأیید و برنامه پاسخ ملی فعال گردد.

- منظور از امدادرسانی، خدمات مورد نیاز اولیه شامل: جستجو و نجات، جابه جایی، انتقال و اسکان اضطراری، تریاژ و تخلیه، تأمین و توزیع منابع و امکانات، تدفین، آواربرداری، اسکان موقت می باشند.
- در سطح استان بهتر است خسارات وارده به شریان‌های حیاتی و زیرساختها، شامل خسارات در شبکه آب، برق، گاز، مخابرات و خطوط و مسیرهای مواصلاتی اصلی که منتج به اختلال در ارائه خدمات شود نیز مورد نظر قرار گیرد.

- مقیاس بندی خسارات اقتصادی بر اساس برآورد کارشناس مربوطه از تأمین خسارات (کارشناس ارزیابی شرایط اضطراری حوادث و سوانح) با هماهنگی مرکز عملیات اضطراری صورت گیرد.
 - محاسبه کلیه خسارات و داراییها به منظور برآورد ظرفیتهای، نیازها و خسارات ناشی از شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) بر اساس ارز رایج بین المللی که در مبادلات اقتصادی جریان دارد صورت خواهد گرفت.
 - در صورت اعلام وضعیت اضطراری و یا تعیین وضعیت با دستور سازمان مدیریت بحران کشور و یا مقام مافوق، مرکز عملیات اضطراری بدون در نظر گرفتن شاخصهای فوق فعال خواهد شد.
 - در ۰-۲ ساعت اول، ارزیابی (تخمینی) بیشتر به صورت دیداری انجام می گیرد. لازم است به دنبال وقوع شرایط اضطراری (حوادث، سوانح، بحرانها و فجایع)، گزارش حاصل از ارزیابی سریع، دقیق و مداوم تا پایان ماه اول به مرکز عملیات اضطراری عملیات اضطراری سطح بالاتر ارسال گردد.
 - درصدهای ذکر شده به منظور برآورد تعداد کشته، مصدوم و میزان نیاز به امداد رسانی می باشد.
 - کلیه ارزیابی های سریع و مداوم لازم است بر مبنای ابزار استاندارد ارزیابی در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) صورت گیرد.
- در ادامه جداول مربوط به فرم ثبت مشخصات شرایط اضطراری حوادث و سوانح (بلافاصله پس از وقوع) جدول (۳-۳) و دستورالعمل فراخوانی ظرفیت منابع در حوادث و سوانح جدول (۳-۴) ارائه گردیده است.

جدول (۳-۳): فرم ثبت مشخصات شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) بلافاصله پس از وقوع^۱

زمان ارزیابی سریع: روز: مورخ: / / ساعت آغاز: ساعت پایان: شماره فرم:

مشخصات مربوط به فرد (گروه) ارزیابی کننده					
نام و نام خانوادگی:	پست سازمانی:	سمت / جایگاه:	منبع اطلاعات		
اطلاعات جغرافیایی محل حادثه / بلیه					
استان:	شهرستان:	شهر:	منطقه:	ناحیه:	منبع اطلاعات
اطلاعات مربوط به وضعیت اضطراری به وجود آمده					
۳-۱ نوع حادثه:					
۳-۲ تاریخ رخداد حادثه:					
۳-۳ زمان رخداد حادثه: ☐ صبح ☐ عصر ☐ شب ساعت رخداد حادثه / بلیه:					
۳-۵ شدت و وسعت جغرافیایی حادثه / بلیه: ☐ کمتر از ۲۰٪ ☐ ۲۱-۴۰٪ ☐ ۴۱-۶۰٪ ☐ بیش از ۶۰٪					
اطلاعات مربوط به تأثیرات حادثه					
۴-۱ تعداد کشته/مفقود/تریاژ سیاه): نفر					
۴-۲ تعداد افراد مصدوم نیازمند به امدادرسانی فوری (تریاز قرمز): نفر					
۴-۳ تعداد افراد مصدوم با امکان تأخیر در اعزام (تریاز زرد): نفر					
۴-۴ تعداد افراد مصدوم نیازمند به درمان سرپایی (تریاز سبز): نفر					
۴-۵ برآورد خسارت اقتصادی (به دلار)					

^۱ اطلاعات این فرم با هدف سطحبندی اولیه به NRCC انتقال مییابد و از طریق بانک اطلاعات بخش مدیریت اطلاعات و ارتباطات NRCC در سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح ثبت می گردد.

جدول (۳-۴): دستورالعمل فراخوانی ظرفیت منابع در حوادث و سوانح

E3	E2	E1	E0	سطح بندی حوادث
فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	-	شهرستان
فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۷۰-۵۰ درصد در صورت نیاز	-	استان
فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۷۰-۵۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۳۰ درصد در صورت نیاز	-	ملی

۳.۴.۳. سطح شرایط اضطراری (حادثه سانحه) E₀ (سفید)

در این سطح، حادثه و سانحه‌ای، رخ نداده است و یا در صورت وقوع در محدوده جغرافیایی یک شهرستان بوده و تعداد کشته، تعداد مصدوم، برآورد خسارت اقتصادی و تعداد افراد نیازمند به امدادرسانی بسیار محدود است و در فرایند ارائه خدمات و زندگی اجتماعی هیچ اختلالی ایجاد نکرده و مدیریت آن با منابع محلی امکان پذیر است. در چنین شرایطی وقایع روزمره توسط مسئولین مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری در سطوح شهرستان، استان و ملی، پایش، ثبت و گزارش داده می شوند. در صورت مشاهده علائم هشداردهنده وقوع، یا تغییر شرایط حادثه و یا رخداد، تأثیرات بعدی (آبشاری و دومینویی)، لازم است ضمن ارزیابی دقیق و تعیین سطح حادثه، اطلاعات مربوط توسط مسئولین به سطح بالاتر اطلاع داده شود.

در این شرایط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی فعالیتهای معمول خود را انجام داده و اطلاعات به طور منظم از تمام مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری دریافت، تأیید و تحلیل شده و گزارشهای مورد نیاز نمایش میگذارند. مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی در هر سطحی به طور منظم باید اطلاعات مربوط به حوادث بر اساس فرم اطلاع رسانی را دریافت و به سطوح بالاتر خود اطلاع رسانی کند. علاوه بر این، اطلاعات مربوط به زیرساختها، داده های جمعیت شناختی و منابع و ظرفیتهای منطقه نیز باید توسط دستگاهها و سازمانهای مسئول هر سال یک بار به روز رسانی شده و به مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری سازمانها و دستگاههای ملی اطلاع رسانی شود. کلیه اطلاعات مربوط به ظرفیتهای موجود باید با استفاده از ابزار ملی و بومی ارزیابی ظرفیت، تکمیل و پس از بارگذاری در سامانه ارزیابی خطر نسبت به به روزرسانی آن در صورت وقوع هرگونه تغییر اقدام شود.

۴.۴.۳. سطح شرایط اضطراری حوادث و سوانح (E₁ - وضعیت زرد ملی) در سطح شهرستان

در این سطح، حادثهای اتفاق افتاده است و در محدوده جغرافیایی یک شهرستان بوده و تعداد کشته، تعداد مصدوم، برآورد خسارت اقتصادی و تعداد افراد نیازمند به امدادرسانی در حد منابع شهرستانی است. به علت وقوع این حادثه، در فرایند تأمین خدمات و روند زندگی اجتماعی مردم در سطح شهرستان اختلالی ایجاد

کرده و مدیریت آن با منابع شهرستان امکان پذیر است. در این سطح از ارائه خدمات مثل ارائه خدمات امداد و نجات، اسکان موقت، تأمین خدمات سلامتی، ارزیابی خسارات و نمونه های دیگر کلیه موارد باید توسط اداره کل مدیریت بحران و پدافند غیرعامل شهرستان باید هماهنگ شده و مدیریت گردد. در این سطح، مرکز عملیات اضطراری شهرستان کلیه مداخلات لازم در شرایط وقوع حوادث را با استفاده از منابع شهرستان متناسب با شرایط، مدیریت می کند. علاوه بر این، مرکز عملیات اضطراری شهرستان موظف است اطلاع رسانی لازم را به مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استان انجام دهد.

جدول (۳-۵): شاخصهای سوانح محلی

شاخص	شاخص سطح سانحه E1 محلی (شهرستانی)
تعداد کشته ها	از ۱۰ نفر تا ۱۰۰ نفر
تعداد مصدومین	بیشتر از ۱۰۰ نفر تا ۱۰۰۰ نفر
تعداد افراد نیازمند به امداد رسانی (جمعیت متأثر مستقیم)	بیشتر از ۱۰۰۰۰ نفر تا ۱۰۰۰۰۰ نفر
خسارت اقتصادی	معادل ریالی ۱۰ میلیون دلار تا معادل ریالی ۱۰۰ میلیون دلار ^۱
گستره جغرافیایی در سطح	چند دهستان و بخش و یک شهرستان

۵.۴.۳. سطح شرایط اضطراری حوادث و سوانح (E2 - نارنجی ملی) در سطح استان

در این سطح لازم است مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ شهرستانهای معین و استان سانحه دیده را به دقت رصد کرده و در صورت تغییر شرایط حادثه یا وقوع حوادث بعدی آمادگی لازم را برای مداخله بر اساس ساختار پاسخ ملی (NRS) داشته باشند.

بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور به دنبال وقوع مخاطره یا حادثه در قلمرو یک شهرستان، فرماندار شهرستان ضمن اطلاع رسانی به استاندار، در صورت لزوم اعلام شرایط اضطراری می کند و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران را بر عهده می گیرد. فرماندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می کند.

در این سطح، گستره جغرافیایی، خسارت اقتصادی، میزان تلفات/ مصدومین، اختلال در خدمات اجتماعی خسارات وارد شده از وضعیت زرد بیشتر است و به ظرفیت بیشتر از شهرستان محل سانحه برای پاسخ نیاز است. در این شرایط لازم است تلاش شود تا شرایط پیش آمده در سطح استان مدیریت شود. سانحه قابل مدیریت با منابع استان محل رخداد شرایط اضطراری می باشد.

در وضعیت نارنجی بیش از ۱ شهرستان از حادثه متأثر شده است و در این شرایط، به منظور مدیریت حادثه، حداقل نیاز به مداخله و تخصیص منابع استان ضرورت دارد. در این سطح از ارائه خدمات مثل ارائه خدمات

^۱ رقم خسارت اقتصادی در فرایند بروزرسانی برنامه، بنا به تشخیص سازمان مدیریت بحران برای تمامی سطوح شرایط اضطراری، قابل تغییر است.

امداد و نجات، اسکان موقت، تأمین خدمات سلامت، ارزیابی خسارات و نمونه های مشابه می بایستی توسط اداره کل مدیریت بحران و پدافند غیرعامل استان با کمک سایر استانهای معین باید هماهنگ و مدیریت شود. در این سطح مرکز عملیات اضطراری استان کلیه مداخلات لازم در شرایط وقوع سوانح را با استفاده از منابع استان متناسب با شرایط، مدیریت می کند. علاوه بر این، مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استان موظف است اطلاع رسانی لازم را به مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استانهای معین و ملی انجام دهد.

در این شرایط لازم است اطلاع رسانی به طور مداوم به مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استانهای معین و ملی صورت پذیرد. در چنین سطحی، لازم است مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استانهای معین و ملی، سانحه را به دقت رصد کرده و در صورت تغییر شرایط سانحه یا وقوع شرایط اضطراری بعدی آمادگی لازم را برای مداخله بر اساس الگوی ملی پاسخ داشته باشند.

بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور در صورتیکه فرماندار، میزان و شدت سانحه، بحران و شرایط اضطراری را فراتر از ظرفیت پاسخ شهرستان محل وقوع سانحه تشخیص دهد، مراتب را به استاندار گزارش میدهد. استاندار در صورت تأیید گزارش وی، ضمن اطلاع رسانی به رئیس سازمان، فرماندهی عملیات پاسخ را بر عهده می گیرد. در حالت اخیر، استاندار در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می کند. در صورتیکه استاندار گزارش فرماندار را تأیید نکند، فرماندار مسئولیت فرماندهی عملیاتی پاسخ به بحران و اعلام خاتمه شرایط اضطراری را بر عهده خواهد داشت. در صورت وقوع مخاطره یا شرایط اضطراری فراتر از قلمرو یک شهرستان، استاندار ضمن اطلاع رسانی به رئیس سازمان مدیریت بحران کشور، در صورت لزوم، شرایط اضطراری اعلام نموده و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران را بر عهده می گیرد و در صورت رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می نماید.

جدول (۳-۶): شاخصهای سوانح استانی

شاخص	شاخص سطح سانحه (E2 استانی)
تعداد کشته ها	بیشتر از ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ نفر
تعداد مصدومین	بیشتر از ۱۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ نفر
تعداد افراد نیازمند به امداد رسانی (جمعیت متأثر مستقیم)	بیشتر از ۱۰۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰۰ نفر
خسارت اقتصادی	معادل ریالی ۱۰۰ میلیون دلار تا معادل ریالی یک میلیارد دلار
گستره جغرافیایی در سطح	بیشتر از یک شهرستان

۶.۴.۳. سطح شرایط اضطراری حوادث و سوانح (E3 - قرمز) در سطح ملی

در این سطح، شرایط اضطراری، در گستره وسیعی رخ داده است. تعدادی از استانها مستقیماً درگیر شرایط اضطراری هستند میزان خسارت، مصدومین، کشته شده ها و افراد نیازمند به خدمات امدادی بیشتر از توان یک استان بوده، نیاز به درخواست و ارسال کمک از استانهای معین و سطح ملی وجود دارد. در این سطح، میزان آسیب از وضعیت نارنجی بیشتر است و به ظرفیتی بیش از امکانات کامل استان برای پاسخگویی نیاز می باشد. با این وجود، لازم است تلاش شود تا شرایط پیش آمده در سطح استان با مشارکت استانهای معین و با هماهنگی و نظارت سطح ملی مدیریت شود.

در وضعیت قرمز بیش از یک استان از شرایط اضطراری متأثر شده و در چنین وضعیتی، به منظور مدیریت شرایط مذکور، حداقل نیاز به مداخله و تخصیص منابع ۲ استان یا بیشتر ضرورت دارد. میزان آسیب، قابل مدیریت با حمایت منابع در سطح ملی می باشد. در این سطح، خدماتی مثل ارائه خدمات امداد و نجات، اسکان اضطراری، تأمین خدمات سلامتی، ارزیابی خسارات و نمونه های مشابه توسط سازمان مدیریت بحران کشور با کمک کلیه دستگاهها و سازمانها هماهنگ و مدیریت می شود.

در این سطح، مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی، شرایط را مدیریت میکنند و مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری استانهای معین با هماهنگی مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی همکاری لازم را با مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانهای محل حادثه انجام خواهند داد. در این شرایط لازم است بهطور مداوم ارزیابی صورت گرفته، به مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی اطلاع رسانی صورت گرفته و نقش هماهنگی ملی توسط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ ملی صورت گیرد.

بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور، در صورتیکه استاندار، شدت یا میزان حادثه یا بحران را فراتر از ظرفیت پاسخ استان محل وقوع حادثه تشخیص دهد، مراتب را به رئیس سازمان گزارش میدهد. رئیس سازمان در صورت تأیید گزارش وی، مراتب را به وزیر کشور اطلاع میدهد. وزیر کشور در صورت تأیید گزارش رئیس سازمان، ضمن اعلام شرایط اضطراری، فرماندهی عملیات پاسخ بحران را بر عهده میگیرد و پس از رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام میکنند.

در صورتیکه وزیر کشور و رئیس سازمان، به ترتیب گزارش رئیس سازمان و استاندار را تأیید نکنند، استاندار مسئولیت فرماندهی شرایط اضطراری و خاتمه آن را به عهده خواهد داشت.

جدول (۳-۷): شاخصهای سوانح ملی

شاخص	سطح سانحه (E3 ملی)
تعداد کشته ها	بیش از ۱۰۰۰ نفر
تعداد مصدومین	بیش از ۱۰۰۰۰ نفر
تعداد افراد نیازمند به امدادرسانی (جمعیت متأثر مستقیم)	بیش از ۱۰۰۰۰۰ نفر
خسارت اقتصادی	بیش از معادل ریالی یک میلیارد دلار
گستره جغرافیایی در سطح	بیش از یک استان

بر اساس بند الف ماده ۱۱ قانون مدیریت بحران کشور، در صورتیکه استاندار، شدت یا میزان حادثه یا بحران را فراتر از ظرفیت پاسخ استان محل وقوع حادثه تشخیص دهد، مراتب را به رئیس سازمان گزارش می دهد. رئیس سازمان در صورت تأیید گزارش وی، مراتب را به وزیر کشور اطلاع می دهد. وزیر کشور در صورت تأیید گزارش رئیس سازمان، ضمن اعلام شرایط اضطراری، فرماندهی عملیات پاسخ بحران را بر عهده می گیرد و پس از رفع شرایط اضطراری، خاتمه آن را اعلام می کند. در صورتیکه وزیر کشور و رئیس سازمان، به ترتیب گزارش رئیس سازمان و استاندار را تأیید نکنند، استاندار مسئولیت فرماندهی شرایط اضطراری و خاتمه آن را به عهده خواهد داشت.

۵/۳. راهنمای تدوین برنامه تمرین استانی

هدف اصلی از تدوین این برنامه، تشریح ضرورت و فرآیند تدوین یک تمرین استاندارد و ساختار اجرایی مدیریت تمرین در سطح استان است. این برنامه که قسمتی از برنامه استانی آمادگی و پاسخ در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) است، جایگاه و نقش تمرین را در فرایند مدیریت خطر حوادث و سوانح تشریح و کلیه تمرین ها را هماهنگ و سازماندهی می کند. تمرین، ضمن کاربرد آموزشی، به منظور ارزیابی و بازبینی مداوم برنامه ها و دستورالعمل ها طراحی و اجرا می گردد.

برنامه حاضر در راستای اسناد بالادستی و به منظور دستیابی به چهارچوب، ساختار و فرآیندهای استاندارد مربوط به برگزاری تمرین در کشور و در راستای افزایش سطح آمادگی و ارتقای توان عملیاتی مدیریت بحران کشور در برابر شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) لازم است تدوین گردد. هرگونه برنامه تمرین باید بر اساس ساختار پاسخ ملی (NRS) و نظام ملی مدیریت خطر شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) (NIMS) باشد. زیربنای کسب آمادگی در برابر شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) ارزیابی جامع خطر می باشد. لازم به توضیح است که سناریوهای انجام تمرین و مانور معمولاً محصول ارزیابی جامع و مداوم خطر می باشد. مهم ترین شاخص کیفی یک تمرین، انتخاب اهداف انجام آن می باشد. کسب نتایج مورد انتظار در انجام یک تمرین بستگی به نحوه سازماندهی و اجرا و چگونگی استفاده از درس های آموخته شده در جهت توسعه فرایند مدیریت خطر دارد. لازم به توضیح است که در خصوص یک تمرین چهار بخش اصلی وجود دارد که به شرح زیر است:

- بخش طراحی و تدوین؛
- بخش اجرا؛
- بخش ارزیابی و ارزشیابی؛
- بخش مستندسازی و تهیه گزارش.

۱.۵.۳. فرآیند اجرای تمرین

گام‌های مربوط به مدیریت تمرین شامل بررسی نقشه‌های خطر و اتخاذ تصمیم پیرامون برگزاری تمرین، طراحی و تدوین، اجرا، ارزیابی و اقدام در جهت ارتقای کارکردهای عمومی/مدیریتی، اختصاصی و تخصصی برنامه استانی آمادگی و پاسخ و سایر برنامه‌ها می‌باشد. تمرین می‌تواند تک‌سازمانی، بین‌سازمانی و چندسازمانی باشد.

۲.۵.۳. انواع تمرین

بر اساس شاخص‌های مختلف، انواع مختلفی از تمرین وجود دارد. به‌طور مثال، از نظر بزرگی و گستردگی، می‌تواند تمرین دورمیزی کوچک تا تمرین عملیاتی تمام‌عیار با شبیه‌سازی یک حادثه واقعی در وسعت بزرگ باشد. تمرین‌ها در دو دسته کلی طبقه‌بندی می‌شوند:

- تمرین‌های مباحثه‌محور؛

- تمرین‌های عملیاتی (یا زنده).

برنامه استانی تمرین هر دو سال یک‌بار توسط گروه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دفتر استانی تمرین بازنگری شده و به دستگاه‌های استانی موضوع ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور، مطابق با برنامه تمرین ملی، در سطح استان ابلاغ می‌گردد.

۳.۵.۳. الزامات اجرایی

فرایند انجام تمرین در سطح استانی باید به گونه‌ای طراحی گردد که در سطح دستگاه‌های موضوع ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور، هر سال، بر اساس برنامه عملیاتی پاسخ اضطراری دستگاه ذی‌ربط و در راستای برنامه ملی آمادگی و پاسخ باشد. همچنین ۲ تمرین مباحثه‌محور با استفاده از سناریوی حاصل از ارزیابی خطر (ریسک) استانی یا دستگاهی انجام شده و ضمن آمادگی‌های لازم، بر اساس نتایج حاصل از تمرین، برنامه عملیات استانی و دستگاهی اصلاح و بازبینی گردد. لازم است اداره کل مدیریت بحران استان، گزارش کامل انجام تمرین و همچنین پیشنهاد اصلاح و بازبینی برنامه‌ها در سطح استانی را به سازمان مدیریت بحران کشور ارسال نماید.

هر ۳ تا ۵ سال یک تمرین تمام‌عیار با هماهنگی اداره کل مدیریت بحران استان به صورت چنددستگاهی و توسط دستگاه‌ها به‌طور جداگانه با کسب اجازه از عالی‌ترین مقام استان و دستگاه و با هماهنگی اداره کل مدیریت بحران استان قابل اجراست. در همین راستا، لازم است بر اساس نتایج تمرین‌های مباحثه‌محور، تمرین‌های عملیاتی کوچک هر سال یک‌بار به صورت چنددستگاهی و نیز توسط خود هر دستگاه صورت گیرد. برنامه تمرین در هر دستگاه بر اساس فرایند مذکور به صورت ۳ تا ۵ ساله تدوین و پس از تأیید اداره کل مدیریت بحران استان و ساختار مشابه در دستگاه اجرا خواهد شد. بنابراین، سالیانه ۲ تمرین مباحثه‌محور، یک تمرین عملیاتی کوچک (مشق) یا متوسط (کارکردی) و هر ۳-۵ سال یک تمرین عملیاتی تمام‌عیار صورت خواهد گرفت.

اداره کل مدیریت بحران استان نیز به منظور ارزیابی، بازبینی و اصلاح برنامه استانی پاسخ لازم است بر اساس همین زمان بندی، برنامه استانی تمرین را برنامه ریزی و اجرا نماید. کلیه فرایندها تدوین و اجرای برنامه تمرین در دستورالعمل کشوری به تفصیل تشریح شده است.

در مرحله طراحی و تدوین تمرینها توجه به موارد ضروری است:

- هدف از اجرای تمرین (شامل گستره و بزرگی تمرین، انگیزه و علت انجام تمرین) که معمولاً دارای اهداف جزئی نیز خواهد بود.
- سناریوی تمرین (شامل مشخصات منطقه جغرافیایی و سازمان محل انجام تمرین؛ ابعاد و ویژگیها، پیامدها و پیچیدگیهای حادثه؛ نوع و ابعاد پاسخ مورد انتظار؛ نقش سایر دستگاههای مسئول و نحوه تعامل با ایشان؛ و مانند آن)
- مستندات تمرین (شامل برنامه تمرین، برنامه کنترل، گزارش نحوه اجرای تمرین، فرمهای ارزیابی و فرم درس آموخته های تمرین)؛
- زمان برگزاری تمرین (روز، تاریخ، طول مدت تمرین)؛
- سازماندهی تمرین مطابق ساختار پیشنهادی (شامل تعیین مدیر، کارکنان هدایت کننده، ارزیاب ها و مشارکت کنندگان و ناظرین)
- تعیین نقش و مسئولیت مشارکت کنندگان اصلی؛
- قوانین و اصول پایه هدایت کننده تمرین؛
- مسائل مرتبط با سلامت و ایمنی مشارکت کنندگان (پیش بینی مداخلات لازم در صورت وقوع حادثه واقعی حین تمرین، مسئولیت ارشد ایمنی و اقداماتی که انجام آنها ممنوع و مخاطره آمیز است)؛
- پشتیبانی تمرین (پارکینگ، مکانهای شبیه سازی شده، نقل و انتقال، سرویسهای بهداشتی، غذا، آب و سایر ملزومات مورد نیاز)
- مسائل امنیتی و سطح دسترسی (کارت شناسایی، جلیقه، تعیین دسترسیها و مسیرهای تردد)؛
- ارتباطات (تلفن، بیسیم و مانند آن)
- برنامه توالی زمانی رخدادها (توضیحات اولیه، شروع و خاتمه تمرین هر رخداد)
- نقشه ها و علائم راهنما و مدیریت رسانه ها؛
- ارزشیابی، گزارشها و توصیه های پایانی؛
- برنامه تقدیر از دست اندرکاران موفق تمرین

۴.۵.۳. اهداف طراحی و اجرای تمرین

به طور کلی و به منظور حفاظت از جان، مال و محیط زندگی مردم، تمرین، آمادگی برای ارائه پاسخ مؤثر و نیز بازیابی از شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) افزایش می دهد. برنامه تمرین باید همسو، هماهنگ و ادغام شده با برنامه های آموزشی مدیریت خطر باشد برگزاری هر تمرین یک یا چند هدف از اهداف زیر را دنبال میکند:

- تقویت ارتباطات و هماهنگیهای درون و بین سازمانی؛
- آموزش عملی کارکنان و مدیران جهت شفاف کردن و آشنایی بیشتر با نقشها و وظایفشان در شرایط اضطراری(حوادث و سوانح)؛
- حصول شناخت از برنامه عملیات اضطراری؛
- ارتقای حرفه ای گری و اعتماد به نفس در مشارکت کنندگان؛
- شناسایی کمبودها و مشکلات مرتبط با منابع و تجهیزات؛
- تقویت عملکرد فردی؛
- اطمینان یابی از عملکرد تیمهای حرفهای پاسخ اضطراری؛
- شناسایی فرصتهایی برای بهبود و توسعه برنامه و عملکرد؛
- ایجاد و افزایش اطمینان و اعتماد نسبت به برنامه و عملکرد افراد و سازمان؛
- ایجاد فرصتی برای بحث و تبادل نظر پیرامون برنامه ها؛
- ارتقای وضعیت ارتباط با جامعه؛
- معرفی توانمندی حوزه مدیریت خطر (ریسک) به جامعه و حمایت طلبی؛
- مشخص کردن نقاطی از ساختار یا برنامه ها که نیاز به توسعه و اصلاح دارند؛
- رفع آسیب پذیری ها و ارتقای توانمندی های سازمان مبتنی بر کاربرد یافته های حاصل از درس آموخته ها؛
- شناخت ویژگیها و اقتضائات برخی از شرایط اضطراری(حوادث و سوانح) خاص؛
- آشنایی کار با تجهیزات و دستگاهها

هدف اصلی یک تمرین بزرگ و همه جانبه شبیه سازی بعضی یا تمام عناصر و مشخصات یک شرایط اضطراری واقعی است. کیفیت یک تمرین، کمتر به اندازه و بزرگی آن بستگی دارد. مهمترین شاخص کیفی یک تمرین، انتخاب اهداف انجام آن می باشد. کسب نتایج مورد انتظار در انجام یک تمرین بستگی به نحوه سازماندهی و اجرا و چگونگی استفاده از درس های آموخته شده در جهت توسعه فرایند مدیریت خطر دارد.

۵.۵.۳. کمیته های تخصصی استانی - شهرستانی و دستگاهی آموزشی مدیریت بحران

کمیته های تخصصی استانی - شهرستانی که زیر نظر اداره کل مدیریت بحران و استان بر مبنای نتایج ارزیابی خطر شهرستان و استان فعالیت می کند. این کمیته ها ضمن تدوین برنامه ۳ ساله تمرین به صورت درون سازمانی و بین سازمانی در سطح شهرستان و استان، با تشکیل کارگروه های تمرین سازمانی و بین سازمانی در سطح شهرستان و استان به سازماندهی تمرین در سطح دستگاه های موضوع ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور می پردازد.

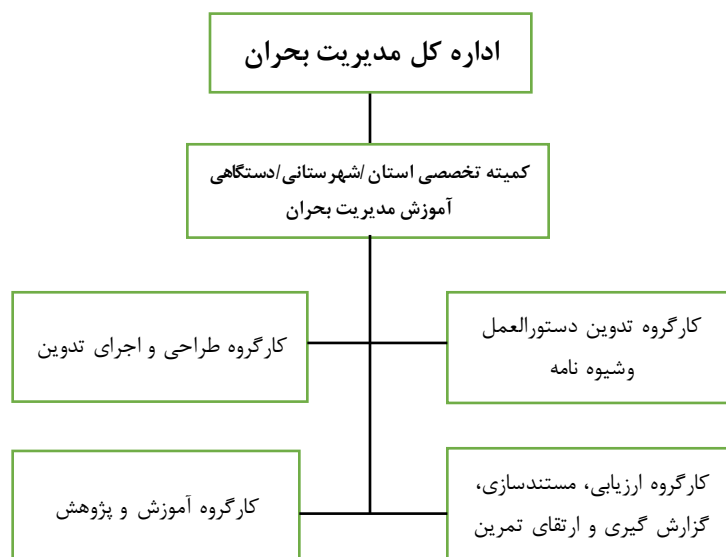
این برنامه تمرین درون سازمانی توسط کمیته تخصصی آموزش مدیریت بحران مستقر در دستگاهها در سطح شهرستان و استان انجام خواهد پذیرفت. همچنین، تدوین برنامه تمرین بین سازمانی بر عهده کمیته تخصصی آموزش مدیریت بحران سازمان مدیریت بحران شهرها و استانها در سطح شهرستان و استان می باشد.

۶.۵.۳. شرح وظایف ساختار اجرایی تمرین

این کمیته ها در سطوح استانی و شهرستانی و در تمامی دستگاههای موضوع ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور و زیر نظر کمیته ملی فعالیت می نماید. شرح وظایف این کمیته ها از این قرار است:

- تدوین برنامه سالانه تمرینهای آمادگی در استان/شهرستان/دستگاه
- اجرا و ارزیابی تمرینهای برگزار شده
- اصلاح برنامه ها و ارتقای عملکردها

در ادامه مطابق با شکل (۳-۳) ساختار کمیته تخصصی آموزش استانی، شهرستانی و دستگاهی و شرح وظایف کارگروه های آن ارائه شده است. ساختار کمیته و وظایف کارگروه ها در سطوح یاد شده مشابه است.

شکل (۳-۳): ساختار کمیته تمرین استان / شهرستان / دستگاه (ساختار محلی)

۱.۶.۵.۳. کمیته تخصصی استانی آموزش مدیریت بحران

- تدوین جدول سالانه تمرین های استانی و ارائه به دفتر ملی تمرین
- نظارت بر فرآیند طراحی، اجرا، اعتباربخشی تمرین و اصلاح برنامه های دستگاه های تابعه
- نظارت بر فرآیند طراحی، اجرا، اعتباربخشی تمرین و اصلاح برنامه های شهرستان های تابعه
- برنامه ریزی جهت اجرای برنامه چند دستگاهی، بین سازمانی و چند شهرستانی و به همراه استانهای مجاور (معین)
- اصلاح برنامه عملیاتی آمادگی و پاسخ استانی بر اساس نتایج تمرین

۲.۶.۵.۳. کمیته تخصصی شهرستانی آموزش مدیریت بحران (محلی)

- تدوین جدول سالانه تمرین های محلی و ارائه به کمیته تمرین استان
- نظارت بر فرآیند طراحی، اجرا، اعتبار سنجی و اصلاح برنامه های عملیاتی در تمامی دستگاهها
- در سطوح، پشتیبانی و حیطه های ستادی و عملیاتی تابعه شهرستان
- برنامه ریزی جهت اجرای برنامه چند دستگاهی در سطح شهرستان و به همراه شهرستان های مجاور (معین)
- اصلاح برنامه عملیاتی آمادگی و پاسخ شهرستان بر اساس نتایج تمرین

۳.۶.۵.۳. کارگروه طراحی و اجرای تمرین

- استخراج مخاطرات اولویت دار به منظور برگزاری تمرین های آمادگی؛
- گردآوری سناریوهای محتمل و قطعی مؤثر بر کارکردهای پاسخ؛
- تدوین سناریوهای اصلی تمرین های مباحثه محور و عملیاتی؛
- برنامه ریزی و تهیه جدول زمانبندی برگزاری تمرین از مرحله پیش طراحی تا مرحله اصلاح و ارتقای برنامه های عملیاتی پاسخ؛
- تدوین لیست کارکردها و فعالیت های اصلی مورد انتظار در تمرین؛
- برگزاری تمرین مطابق برنامه ریزی انجام شده و سناریوی تدوین شده؛
- هدایت و کنترل فرآیند برگزاری تمرین

۴.۶.۵.۳. کارگروه ارزیابی، مستندسازی، گزارش گیری و ارتقای تمرین

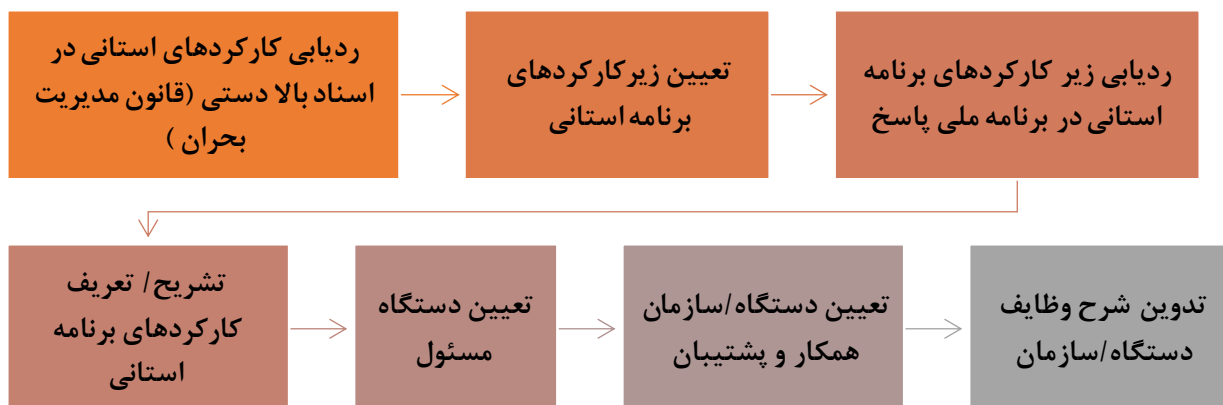
- ارزیابی تمرین ها؛
- نظارت بر اصلاحات برنامه های تمرین؛
- اعتباربخشی واحدهای زیرمجموعه شهرستان در حوزه مدیریت تمرین و اعطای گواهی های لازم؛
- بررسی و مطالعه گزارش سالانه آمادگی شهرستانی؛

- تدوین برنامه های سالیانه برگزاری تمرین های آمادگی در حوزه شهرستان بر اساس گزارش سالانه آمادگی؛
- شناسایی و معرفی دستگاه های اولویت دار در زمینه برگزاری تمرین؛
- بررسی و تحلیل داده های مربوط به نتایج حاصل از ابزارهای ارزیابی آمادگی و ظرفیت
- تهیه جدول زمانبندی برگزاری تمرین ها (سالانه)

فصل چهارم
برنامه پاسخ به بحران

۱/۴ . مقدمه:

فرایند تهیه برنامه پاسخ در استان همدان مطابق با مراحل مشخص شده در شکل (۴-۱) صورت گرفته است. در این فرایند ابتدا با توجه به اسناد بالادستی (قانون مدیریت بحران و آیین نامه اجرایی قانون مدیریت بحران) کارکردهای اختصاصی پیشنهادی برنامه استانی مورد مطالعه بیشتر قرار گرفتند و ارتباط این کارکردها با ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران مشخص شده است. در گام بعدی در صورت نیاز به تعیین زیرکارکرد برای کارکردهای اصلی موارد زیر مجموعه آن کارکرد اختصاصی مشخص شده است. در ادامه ارتباط متناظری بین زیرکارکردهای استانی و کارکردهای مدیریتی و اختصاصی برنامه ملی آمادگی و پاسخ برقرار شده است. در نهایت با توجه به زیرکارکرد مرتبط در برنامه پاسخ ملی، دستگاه مسئول، همکار و پشتیبان در سطح استان مشخص شده است.

شکل(۴-۱): مراحل تهیه برنامه پاسخ استان همدان

۲/۴ . تعاریف مورد نیاز برنامه پاسخ

کارکرد^۱: عبارت است از فعالیتهای اصلی که باید در هر فاز مدیریت شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) انجام گیرد.

دستگاه مسئول: دستگاهی که در ارتباط با فعالیت موردنظر دارای وظایف قانونی است.

دستگاه همکار: دستگاهی که در چهارچوب اختیارات قانونی خود و با توجه به ظرفیتهای اجرایی با هماهنگی دستگاه مسئول، عهده دار بخشی از وظایف و پاسخگوی مسئولیت محوله می باشد. سازوکار همکاری بر اساس توافق فی مابین دستگاه مسئول و همکار تعیین می گردد.

دستگاه پشتیبان: دستگاهی که با توجه به ظرفیت ها و منابع خود با هماهنگی دستگاههای مسئول و همکار در تحقق فعالیت مورد نظر ایفای نقش می نماید. سازوکار پشتیبانی بر اساس توافق با دستگاههای مسئول و همکار تعیین می گردد.

¹ Function

۳،۴. کارکردهای مدیریتی و اختصاصی برنامه پاسخ ملی بحران

کارکردهای فاز پاسخ که به استناد بندهای قانونی استخراج شده به سه گروه زیر تقسیم می شوند:

- کارکردهای مدیریتی
- کارکردهای اختصاصی
- کارکردهای تخصصی

کارکردهای تخصصی در واقع اجزای ارائه خدمت در یک کارکرد اختصاصی هستند (هر کارکرد اختصاصی می تواند دارای یک یا چند کارکرد تخصصی باشد). به ازای هر کارکرد یک پیوست در سند برنامه ملی آمادگی و پاسخ ارائه شده است و در آن، موارد زیر بیان شده است:

- ۱- کد و نام کارکرد
- ۲- نام دستگاه مسئول و دستگاه های همکار
- ۳- شرح کارکرد
- ۴- شرح وظایف دستگاه مسئول و دستگاه های همکار
- ۵- راهنماهای اجرایی

جدول (۴-۱): کارکردهای مدیریتی برنامه پاسخ ملی

پیوست	عنوان کارکردهای مدیریتی
M1	هشدار سریع
M2	فرماندهی و کنترل
M3	ارتباطات
M4	سازماندهی
M5	هماهنگی
M6	حمایت طلبی
M7	پایش و ارزشیابی
M8	مدیریت منابع

جدول (۴-۲): کارکردهای اختصاصی برنامه پاسخ

پیوست	عناوین کارکردهای اختصاصی
S1	ارزیابی و جبران خسارت
S2	تأمین ایمنی
S3	مدیریت شریان های حیاتی
S4	تأمین سلامت آسیب دیدگان
S5	تأمین امنیت
S6	امداد، نجات و اسکان
S7	سیستم حمل و نقل
S8	مدیریت اجساد
S9	بازیابی
S10	خدمات پشتیبانی

۵/۴. کارکردهای اختصاصی برنامه استانی پاسخ بحران

در راهنمای تدوین برنامه استانی آمادگی و پاسخ (پیوست ۴ برنامه ملی آمادگی و پاسخ) ۳۲ کارکرد پیشنهاد شده است که یک مورد آن تکراری بوده و در نهایت ۳۱ کارکرد اختصاصی مطابق با جدول (۴-۳) جهت برنامه ریزی پاسخ در سطح استان پیشنهاد شده است.

جدول (۴-۳): لیست کدگذاری شده کارکردهای اختصاصی برنامه استانی پاسخ بحران

کد کارکرد	عنوان کارکرد	کد کارکرد	عنوان کارکرد
F0	برنامه ارزیابی و جبران خسارت	F16	برنامه مدیریت اجساد قربانیان و حیوانات
F1	تأمین سرپناه/اسکان اضطراری/ سرویس‌های بهداشتی	F17	تهیه و توزیع آبرسانی اضطراری
F2	تخلیه افراد، گروه‌ها، جوامع و حیوانات اهلی در معرض خطر	F18	برنامه برق‌رسانی در شرایط اضطراری
F3	هدایت و هماهنگی اقدامات مقابله	F19	برنامه سوخت‌رسانی در شرایط اضطراری
F4	ارتباط / مدیریت رسانه‌های گروهی	F20	ارتباطات مخابراتی ثابت و سیار در شرایط اضطراری
F5	به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری	F21	برنامه حمل و نقل در شرایط اضطراری
F6	کنترل و توزیع تدارکات اضطراری	F22	برنامه عملیات آواربرداری / راه‌یابی به آوار
F7	عملیات جستجو و نجات	F23	برنامه اطفای حریق جاده‌ای
F8	امداد و نجات هوایی	F24	مدیریت داوطلبان داخلی و خارجی
F9	کمک‌های پزشکی در شرایط اضطراری	F25	برنامه حفظ روحیه عمومی آسیب‌دیدگان و تأمین سلامت روانی
F10	اولویت‌بندی بیماران و مجروحان (تریاز)	F26	برنامه سلامت روان کارکنان مدیریت بحران / امدادگران
F11	انتقال مصدومان به مراکز درمانی	F27	برنامه حمایت از خانواده کارکنان عملیاتی حین شرایط اضطراری
F12	تهیه و توزیع اضطراری غذا	F28	برنامه مقابله با مواد خطرناک (HAZMAT)
F13	دریافت و توزیع کمک‌های مالی / بشردوستانه	F29	برنامه مدیریت شرایط اضطراری پیچیده (Complex Emergency)
F14	جمع‌آوری مواد زائد / مدیریت پسماند	F30	برنامه مدیریت حوادث پرمصدوم / پرتلفات (MCM)
F15	برنامه پاک‌سازی محیط از آلاینده‌های زیست‌محیطی	F31	برنامه مدیریت ازدحام (Mass Gathering)

۴/۴. تخصیص کارکردهای برنامه استانی پاسخ به دستگاه ها

در این قسمت ابتدا کارکردهای اختصاصی برنامه استانی پاسخ با ماده های قانونی مدیریت بحران انطباق داده می شود و زیرکارکردها (کارکردهای تخصصی) تعیین می شود. سپس کارکردهای متناظر این کارکردهای تخصصی برنامه استانی در برنامه ملی پاسخ تعیین شده و با توجه به تعاریف آن شرح کارکرد و شرح وظایف مشخص شده است.

جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F0: برنامه ارزیابی و جبران خسارت	F0-1: برآورد میزان خسارت وارده	S1	S1-1	ماده ۱۲- بند ب-۵ تبصره ماده ۷ آئین‌نامه	ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطح استان و شهرستان‌ها	پزشکی قانونی، هلال احمر، دانشگاه علوم پزشکی، اداره ثبت احوال، آبفا و آبفار، شرکت آب منطقه‌ای استان، شرکت گاز، شرکت توزیع نیروی برق، شرکت پخش فرآورده‌های نفتی استان، منطقه ۷ عملیات انتقال گاز، سازمان جهاد کشاورزی، دامپزشکی، سازمان صمت، پلیس راهور، نیروی انتظامی استان، آتش‌نشانی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، فرودگاه، راه آهن غرب کشور، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، راه و شهرسازی استان، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای، دانشگاه‌ها، میراث فرهنگی و سایر سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان همدان

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F0: برنامه ارزیابی و جبران خسارت	F0 - 2: برنامه‌ریزی، هدایت و حمایت جهت ایجاد و ارتقای روش‌های جبران خسارت	S1	S1 - 2	ماده ۹ - بند ح ماده ۱۲ - بند الف ۵ -	<p>گزارش مرحله اول:</p> <p>دانشگاه‌ها، سازمان نقشه‌برداری کشور، ارتباطات و فناوری اطلاعات استان، آبفا و آبفا، شرکت آب منطقه‌ای استان، شرکت توزیع نیروی برق، جهاد کشاورزی، هواشناسی، راه و شهرسازی، صمت، حفاظت محیط زیست، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، شهرداری‌ها، علوم پزشکی، استانداری و فرمانداری‌ها</p>	<p>دانشگاه‌ها، راه و شهرسازی، سازمان نقشه‌برداری، حفاظت محیط زیست، ارتباطات و فناوری اطلاعات، شهرداری‌ها، آبفا و آبفا، شرکت آب منطقه‌ای استان، شرکت توزیع نیروی برق، جهاد کشاورزی، هواشناسی، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، علوم پزشکی، استانداری و فرمانداری‌ها</p>	
					<p>گزارش مرحله دوم:</p> <p>دانشگاه‌ها، آبفا و آبفا، شرکت آب منطقه‌ای استان، شرکت توزیع نیروی برق، جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی، صمت، حفاظت محیط زیست، علوم پزشکی، استانداری و فرمانداری‌ها، شرکت نفت، ارتباطات و فناوری اطلاعات، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی، آموزش و پرورش، مرکز آمار ایران، تعاون کار و رفاه اجتماعی، هلال احمر</p>	<p>بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، نقشه‌برداری، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، راه و شهرسازی و سایر سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور</p>	

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F1: تأمین سرپناه/اسکان اضطراری/سرویس‌های بهداشتی	F1-1: تأمین سرپناه و اسکان اضطراری	S6	-	ماده ۱۴-بند ۲-مواد ۳۴ و ۳۶ و ۳۷ آئین‌نامه	جمعیت هلال احمر و استانداری و فرمانداری‌ها	دانشگاه علوم پزشکی، استانداری و فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها، شوراهای اسلامی شهر و روستا، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان اوقاف و امور خیریه، اداره کل ورزش و جوانان، سازمان بهزیستی، آموزش و پرورش، اداره ثبت احوال، جهاد کشاورزی	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، سازمان مسکن و شهرسازی، جهاد کشاورزی، سازمان نقشه‌برداری، صدا و سیما، اداره کل بهزیستی، مرکز آمار ایران، کمیته امداد امام، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان، شرکت توزیع فرآورده‌های نفت، شرکت آب منطقه‌ای همدان، شرکت‌های آبفا و آبفای شرکت توزیع نیروی برق
	F1-2: سرویس‌های بهداشتی	S6	-	ماده ۱۴-بند ۲-تبصره ماده ۳۴ آئین‌نامه	استانداری و فرمانداری‌ها، شرکت آبفا و آبفای شرکت برق، علوم پزشکی (اداره بهداشت)، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، نیروی انتظامی، شرکت آب منطقه‌ای همدان، جهاد کشاورزی، شوراهای اسلامی شهر و روستا	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	ستاد کل نیروهای مسلح

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F2: تخلیه افراد، گروه‌ها، جوامع و حیوانات اهلی در معرض خطر	F2-1: تخلیه افراد، گروه‌ها و جوامع در معرض خطر	S4 S5 S6	S4-1 S4-3	ماده ۱۴- بند ر-۲ ماده ۱۴- بند ب-۲ ماده ۱۴- بند د-۱	هلال احمر، علوم پزشکی (مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی استان)، استانداری و فرمانداری‌ها	ستاد کل نیروهای مسلح، شوراهای اسلامی شهر و روستا، شهرداری‌ها (آتش‌نشانی و خدمات شهری)، دهیاری‌ها، سازمان بهزیستی، سازمان راه و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ثبت احوال، ورزش و جوانان، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، صدا و سیما، مرکز آمار ایران، اداره کل ورزش و جوانان استان	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، اداره کل مدیریت بحران
حیوانات اهلی در معرض خطر	F2-2: تخلیه حیوانات اهلی در معرض خطر	S6	-	ماده ۱۴- بند ب-۲	جهاد کشاورزی	شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، منابع طبیعی، سازمان حفاظت از محیط زیست	شوراهای اسلامی شهر و روستا، فرماندهی انتظامی استان همدان، ناحیه مقاومت بسیج سپاه همدان، سپاه انصارالحسین (ع)، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
F3: هدایت و هماهنگی اقدامات مقابله	F3-1: فرماندهی و کنترل	M2	-	ماده ۱۱- الف و ب	ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطوح استانی و شهرستانی	کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	-

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F3: هدایت و هماهنگی اقدامات مقابله	F3-2: هماهنگی بین سازمانی	M5	M5-1	ماده ۱۲- بند ب - ۲	ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطوح استانی و شهرستانی	اداره کل مدیریت بحران، استانداری و فرمانداری‌ها، هلال احمر، نیروی انتظامی، ستاد کل نیروهای مسلح، کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
			M5-2	ماده ۹ - بند ب	اداره کل مدیریت بحران	کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
	F3-3: سازماندهی گروه‌های امدادی نیروهای مسلح	M4	M4-2	ماده ۱۴- بند ز- ۳	ستاد کل نیروهای مسلح (کلیه سازمان‌های ذیل ستاد کل نیروهای مسلح)	استانداری و فرمانداری‌ها، هلال احمر	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
F4: ارتباط / مدیریت رسانه‌های گروهی	F4-1: تشکیل کمیته امور آموزش و مدیریت رسانه در سطح استان و شهرستان	صفحه ۱۱۷ سند ملی بند ب	-	ماده ۱ آئین‌نامه (تعریف) صفحه ۱۱۷ سند	ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطح استانی و شهرستان‌ها	صدا و سیما، مخابرات، اداره کل تبلیغات اسلامی، اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی، روابط عمومی کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	-

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F4: ارتباط / مدیریت رسانه‌های گروهی	F4-2: اطلاع‌رسانی و اعلام هشدار به موقع مخاطرات به مردم و کارکنان	M1	M1-1 تا M1-8	ماده ۹- بند ت ماده ۱۴- بندج-۱ و ۲ ماده ۱۴- بند ت- ۲ ماده ۱۴- بند ث- ۱-۴ ماده ۱۴- بند ث- ۲-۴ ماده ۱۴- بند ث- ۳-۴ ماده ۱۴- بند ج- ۱ ماده ۱۴- بند ض- ۳	ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطح استان و شهرستانها، صدا و سیما، دانشگاه‌ها (ژئوفیزیک)، هواشناسی، جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی	کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان
F5: به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری	F5-1: اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری	M2	-	ماده ۱۱	ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطح استانی و شهرستانی	کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	-
F5: به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری	F5-2: سطح‌بندی حوادث و سوانح در سطح شهرستان و استان	M2	-	ماده ۱۰- ب- تبصره ماده ۱۰- پ- تبصره ۲ و ۳ ماده ۱۱- الف و ب	رئیس ستادهای استانی، شهرستانی	دستگاه‌های موضوع ماده ۱۰ قانون، کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	-
F5: به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری	F5-3: فراخوانی ظرفیت منابع در حوادث و سوانح	M2 M8	-	ماده ۱۱- الف و ب ماده ۱۳- خ ماده ۲۲	رئیس ستادهای استانی، شهرستانی	دستگاه‌های موضوع ماده ۱۰ قانون، کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F5: به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری	F5-4: برنامه عملیات شرایط اضطراری شهرستانی و دستگاهی	M2	-	ماده ۹-ژ	فرمانداری‌ها، ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطح استانی و شهرستانی	ارتباطات و فناوری اطلاعات، دارایی، آموزش و پرورش، علوم پزشکی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، جهاد کشاورزی، پشتیبانی نیروهای مسلح، مسکن و شهرسازی، صمت، دانشگاه‌ها، نفت، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، نیرو، حفاظت محیط زیست، صدا و سیما، ستاد کل نیروهای مسلح، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، هلال احمر و کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	
	F5-5: راه اندازی مرکز عملیات اضطراری دستگاهی	M2	-	ماده ۱۱	کلیه دستگاه‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور در سطح استان		
F6: کنترل و توزیع تدارکات اضطراری	-	M8	-	ماده ۱۳ - خ	کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های ذکر شده در ماده ۲ قانون	--	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F7: عملیات جستجو و نجات	F7-1: اطفای حریق، جستجو و نجات آسیب دیدگان در حوادث شهری و روستایی	S2	S2-1	ماده ۱۴-۵-۲-۳	شهرداری‌ها و دهیاری‌ها	هلال احمر، راه و شهرسازی، علوم پزشکی (بهداشت درمان و آموزش پزشکی، اورژانس)، شوراهای اسلامی شهرها و روستاها، آبخیزداری و منابع طبیعی، ستاد کل نیروهای مسلح، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
	F7-2: ارائه کمک‌های اولیه، تخلیه و انتقال مصدومین (جستجو و نجات ابتدایی پزشکی)	S4	S4-3	ماده ۱۴-ر-۲	علوم پزشکی (فوریت‌های پزشکی، اورژانس)	هلال احمر، بهزیستی، ستاد کل نیروهای مسلح، ورزش و جوانان، سایر دستگاه‌ها و کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور در سطح استان	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
	F7-3: امداد و نجات	S6	-	ماده ۱۴-ب-۲	هلال احمر، استانداری و فرمانداری‌ها	علوم پزشکی، ستاد کل نیروهای مسلح، شوراهای اسلامی شهر و روستا، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، ثبت احوال، بهزیستی، سازمان اوقاف و امور خیریه، اداره کل ورزش و جوانان استان (از جمله نجات غریق، غواصی، کوهنوردی و صعودهای ورزشی بر اساس استانداردهای سازمان)	اداره کل مدیریت بحران، راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی، سازمان نقشه‌برداری، صدا و سیما، اداره کل بهزیستی، مرکز آمار ایران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F8: امداد و نجات هوایی					هلال احمر، ارشد آجا	مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی استان و مرکز بهداشت، فرودگاه، شرکتهای خصوصی هواپیمایی، ستاد کل نیروهای مسلح	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستانها
F9: کمک‌های پزشکی در شرایط اضطراری	F9 – 2: ذخیره‌سازی دارو، واکسن و تجهیزات پزشکی	S4	S4 -2	ماده ۱۴ – بند ۱-ر	دانشگاه علوم پزشکی	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، صمت، سازمان دامپزشکی،	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان
	F9 – 3: ارائه کمک‌های اولیه، تخلیه و انتقال مصدومین	S4	S4 -3	ماده ۱۴ – بند ۲-ر	دانشگاه علوم پزشکی	هلال احمر، بهزیستی، ستاد کل نیروهای مسلح، ورزش و جوانان و سایر دستگاه‌ها و سازمان‌های ذکر شده در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان، اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها
	F9 – 4: ایجاد مراکز پایش و هشدار اپیدمی‌ها	S4	S4 -4	ماده ۱۴ – بند ۳-ر	دانشگاه علوم پزشکی	جهاد کشاورزی، حفاظت محیط زیست، صدا و سیما	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان، اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها
F10: اولویت‌بندی بیماران و مجروحان (تریاز)		S4	S4 -1 S4 -3	ماده ۱۴ – بند ۴-ر ماده ۱۴ – بند ۲-ر	دانشگاه علوم پزشکی	هلال احمر، بهزیستی، ستاد کل نیروهای مسلح	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F11: انتقال مصدومان به مراکز درمانی		S4 S6	S4 - 1 S4 - 3 S6	ماده ۱۴ - ب - ۲ ماده ۱۴ - ر - ۲	دانشگاه علوم پزشکی هلال احمر	سازمان بهزیستی، ستاد کل نیروهای مسلح	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
F12: تهیه و توزیع اضطراری غذا		S6 M4	M4 - 1	ماده ۱۴ - ب - ۲	هلال احمر استانداری و فرمانداری‌ها	شهرداری‌ها، سمن‌ها، کمیته امداد امام (ره)، اداره بهزیستی، ناحیه مقاومت بسیج سپاه انصارالحسین (ع)، اداره کل تبلیغات اسلامی، مرکز خدمات حوزه‌های علمیه، سازمان اوقاف و امور خیریه، سازمان صنعت و معدن و تجارت، اداره بهداشت	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، ستاد کل نیروهای مسلح
F13: دریافت و توزیع کمک‌های مالی / بشردوستانه	F13-1: جذب، هدایت و توزیع امکانات و کمک‌های دولتی داخلی و خارجی	M6	M6 - 1	ماده ۹ - بند ج	اداره کل مدیریت بحران	هلال احمر، بهزیستی، صدا و سیما، دانشگاه علوم پزشکی، کمیته امداد امام خمینی (ره)، بسیج مستضعفین، ورزش و جوانان، گمرک، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، فرماندهی کل نیروی انتظامی

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F13: دریافت و توزیع کمک‌های مالی / بشردوستانه	F13-2: جذب، هدایت و توزیع امکانات و کمک‌های غیردولتی داخلی و خارجی	M6	M6 -2	ماده ۱۴ - ب - ۳	هلال احمر	کمیته امداد امام خمینی (ره)، بسیج مستضعفین، بهزیستی، میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، صدا و سیما، امور اتباع خارجی استانداری، و سایر دستگاه‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران به تشخیص سازمان	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، فرماندهی کل نیروی انتظامی
F14: جمع‌آوری مواد زائد / مدیریت پسماند	F14-1: تدوین برنامه جامع نظارت بر دفع اصولی پسماندهای عادی	صفحه ۴۰ سند جدول ۱۱			ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران (ارشد ایمنی)	دانشگاه علوم پزشکی، شهرداری‌ها، سازمان حفاظت از محیط زیست، سمن‌ها، جهادکشاورزی	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها
	F14-2: جمع‌آوری مواد زائد/ مدیریت پسماند				شهرداری‌ها	شهرداری‌ها، سازمان حفاظت از محیط زیست، سمن‌ها، جهادکشاورزی	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها
F15: برنامه پاک‌سازی محیط از آلاینده‌های زیست‌محیطی					سازمان حفاظت از محیط زیست	شهرداری‌ها، منابع طبیعی، سمن‌ها، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
	F16-1: برنامه‌ریزی لازم به منظور نظارت بر مدیریت اجساد حادثه				ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران (ارشد ایمنی)، هلال احمر	پزشکی قانونی، شهرداری، دانشگاه علوم پزشکی (ارشد ایمنی دستگاه‌های نامبرده)	
F16: برنامه مدیریت اجساد قربانیان و حیوانات	F16-2: مدیریت اجساد قربانیان (انتقال، تشخیص هویت و تدفین متوفیان)	S8	-	ماده ۱۴ بند ۲-۲ ماده ۳۸ آئین‌نامه	شهرداری‌ها و دهیاری‌ها	سازمان راه و شهرسازی استان، هلال احمر، نیروی انتظامی، پزشکی قانونی، علوم پزشکی، اورژانس، متولیان دینی - مذهبی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، ثبت احوال، تبلیغات اسلامی، بهزیستی	سازمان راه و شهرسازی استان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
	F16-3: مدیریت اجساد حیوانات (امحا و دفن تلفات ناشی از حوادث و سوانح)	S4	S4-1	ماده ۱۴- بند ۴-۴	دامپزشکی	جهاد کشاورزی، منابع طبیعی، سازمان حفاظت از محیط زیست، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستانها، فرمانداری‌ها و دهیاری‌ها، فرماندهی انتظامی استان همدان

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F17: تهیه و توزیع آبرسانی اضطراری	F17-1: ذخیره‌سازی آب برای شرایط اضطراری	S3	S3- 2	ماده ۱۴ بند پ - ۳	شرکت‌های آبفا و آب منطقه‌ای	جهاد کشاورزی، هواشناسی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها	اداره کل مدیریت بحران استان و شهرستان‌ها، دانشگاه علوم پزشکی، صدا و سیما، ستاد کل نیروهای مسلح، نماینده سازمان زمین‌شناسی کشور، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، فرمانداری‌ها و دهیاری‌ها
	F17-2: تأمین آب مراکز جمعیتی	S3	S3- 3	ماده ۱۴- بند پ- ۴	شرکت‌های آبفا و آب منطقه‌ای	اداره کل مدیریت بحران استان و شهرستان‌ها، دانشگاه علوم پزشکی، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان حفاظت محیط زیست، جهاد کشاورزی، شرکت نفت، صدا و سیما	اداره کل مدیریت بحران استان و شهرستان‌ها، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، فرمانداری‌ها و دهیاری‌ها
	F17-3: تأمین بهداشت آب	S4	S4- 1	ماده ۱۴- بند ر- ۴	دانشگاه علوم پزشکی (بهداشت)	شرکت‌های آبفا و آب منطقه‌ای	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F18: برنامه برق‌رسانی در شرایط اضطراری	F18-1: تأمین سوخت نیروگاه‌های برق	S3	S3-1	ماده ۱۴-خ	شرکت نفت	اداره کل مدیریت بحران، راه و شهرسازی، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، شرکت راه آهن	اداره کل مدیریت بحران، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
	F18-2: تأمین برق مراکز جمعیتی	S3	S3-3	ماده ۱۴ - بند پ- ۴	شرکت توزیع نیروی برق	استانداری، ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات، دانشگاه علوم پزشکی، صدا و سیما، ستاد کل نیروهای مسلح، محیط زیست، جهاد کشاورزی	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
	F18-3: تأمین برق سرویس‌های بهداشتی	S6	-	ماده ۱۴ - بند ب- ۲	شرکت توزیع نیروی برق	استانداری، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان مسکن و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، فرمانداری‌ها و دهیاری‌ها، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
	F19: برنامه سوخت‌رسانی در شرایط اضطراری	S3	S3-1	ماده ۱۴ - خ	شرکت توزیع فرآورده‌های نفت	استانداری و فرمانداری‌ها، راه و شهرسازی، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، راه‌آهن، شرکت گاز، شهرداری‌ها	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F20: ارتباطات مخابراتی ثابت و سیار در شرایط اضطراری	ایجاد زیرساختهای لازم جهت تأمین ارتباطات در شرایط اضطراری	M3	-	ماده ۱۴ - بند ذ	ارتباطات و فناوری اطلاعات	استانداری، صدا و سیما، ستاد کل نیروهای مسلح، هلال احمر و کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
F21: برنامه حمل و نقل در شرایط اضطراری	1 - F21: مدیریت تردد در شهرها و روستاهای آسیب‌دیده	S7	S7-1	ماده ۱۴ - بند د - ۱-۲ -	استانداری از طریق شهرداری‌ها و دهیاری‌ها	فرماندهی کل نیروی انتظامی، راه و شهرداری، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، راه آهن غرب	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
	2 - F21: مدیریت یکپارچه حمل و نقل و ایمن‌سازی قطارهای شهری	S7	S7-2	ماده ۱۴ - بند ث-۱	راه و شهرداری	استانداری، فرماندهی کل نیروی انتظامی، شهرداری‌ها و دهیاری‌های استان، شوراهای اسلامی شهرها و روستاهای	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
F22: برنامه عملیات آواربرداری / راه‌یابی به آوار	1-F22: آواربرداری برای امداد و نجات (راه‌یابی به آوار)	S6	-	ماده ۱۴ - بند ب-۲	جمعیت هلال احمر	آتش نشانی، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، استانداری، جهاد کشاورزی، جهاد نصر	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
	2-F22: آواربرداری مستحدثات و اماکن آسیب‌دیده	S9	S9 - 1	ماده ۱۴ - بند ث - ۳ -	راه و شهرداری، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، استانداری	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F23: برنامه اطفای حریق جاده‌ای	طراحی و عملیاتی سازی سامانه اعلام و اطفای حریق جاده‌ای بین شهری	S2	S2 - 1	ماده ۱۴ - بند د - ۳-۲ - ماده ۳۲ آئین‌نامه	وزارت کشور	هلال احمر، شهرداری‌ها (آتش‌نشانی و خدمات ایمنی) و دهیاری‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان حفاظت محیط زیست، آبخیزداری و منابع طبیعی	اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
F24: مدیریت داوطلبان داخلی و خارجی	مدیریت داوطلبان و سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها)	M4	M4 - 1	ماده ۹ - بند د	استانداری و فرمانداری‌ها	اداره کل مدیریت بحران، هلال احمر، بهزیستی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، صدا و سیما، دانشگاه علوم پزشکی، ورزش و جوانان، تبلیغات اسلامی، ثبت احوال، کمیته امداد امام خمینی، بسیج مستضعفین، امور اتباع خارجی استانداری، و سایر سازمان‌های ذکر شده در ماده ۲ قانون	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
F25: برنامه حفظ روحیه عمومی آسیب‌دیدگان و تأمین سلامت روانی	ارائه خدمات سلامت روانی - اجتماعی	S4 S6	S4 - 1 S4 - 3	ماده ۱۴ - بند ر - ۴ - ماده ۱۴ - بند ب - ۲-	دانشگاه علوم پزشکی و هلال احمر	بهزیستی، سمن‌ها	اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها
F26: برنامه سلامت روان کارکنان مدیریت بحران / امدادگران							

ادامه جدول (۴-۴): تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه پاسخ به بحران‌ها در استان همدان

عنوان کارکرد	کارکردهای تخصصی	کارکردهای مرتبط در برنامه ملی	زیرکارکردهای مرتبط در برنامه ملی	ماده قانونی مرتبط در قانون مدیریت بحران	دستگاه مسئول	دستگاه‌های همکار	دستگاه‌های پشتیبان
F27: برنامه حمایت از خانواده کارکنان عملیاتی حین شرایط اضطراری							
F28: برنامه مقابله با مواد خطرناک (HAZMAT)	ایمنی در نگهداری، حمل و مصرف مواد خطرناک	S2	S2-4	ماده ۱۴ - بند س	شرکت پخش فراورده‌های نفتی استان، نیرو، صمت، جهاد کشاورزی، علوم پزشکی، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	استانداری، تعاون کار و رفاه اجتماعی، راه و شهرسازی، آموزش فنی و حرفه‌ای، حفاظت محیط زیست، شهرداری‌ها، هلال احمر، ستاد کل نیروهای مسلح	اداره کل مدیریت بحران، صدا و سیما، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان
F29: برنامه مدیریت شرایط اضطراری پیچیده (Complex Emergency)							
F30: برنامه مدیریت حوادث پرمصدوم / پرتلفات (MCM)							
F31: برنامه مدیریت ازدحام (Mass Gathering)	F31-1: مدیریت ازدحام در مناطق آسیب‌دیده	صفحه ۳۹ سند، جدول ۱۰			ارشد امور امنیتی و انتظامی در سطح استانی		

F0: برنامه ارزیابی و جبران خسارت
F0-1: برآورد میزان خسارت وارده
دستگاه مسئول: ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطوح استان و شهرستان‌ها
<p>دستگاه‌های همکار: پزشکی قانونی، هلال احمر، دانشگاه علوم پزشکی، اداره ثبت احوال، آبفا و آبفار، شرکت آب منطقه‌ای استان، شرکت گاز، شرکت توزیع نیروی برق، شرکت پخش فرآورده‌های نفتی استان، منطقه ۷ عملیات انتقال گاز، سازمان جهاد کشاورزی، دامپزشکی، سازمان صمت، پلیس راهور، نیروی انتظامی استان، آتش‌نشانی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، فرودگاه، راه آهن غرب کشور، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، راه و شهرسازی استان، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای، دانشگاه‌ها، میراث فرهنگی و سایر سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور</p>
دستگاه پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان

شرح کارکرد:

ارزیابی خسارت، فرایند مورد استفاده در برآورد و تعیین تعداد مصدومان و افراد فوت شده، خسارات وارد به اموال خصوصی و عمومی و وضعیت امکانات و خدمات کلیدی مانند بیمارستان‌ها و دیگر مراکز بهداشتی، ایستگاه‌های پلیس و آتش‌نشانی، شبکه‌های ارتباطات، سامانه‌های آب و فاضلاب، خدمات شهری و شبکه‌های حمل و نقل بر اساس مدهای حمل و نقل در اثر یک فاجعه طبیعی یا انسان‌ساخت است. بلافاصله پس از یک سانحه، یک ارزیابی اولیه (ارزیابی سریع) یا به عبارت صحیح‌تر یک تخمین اولیه خسارت برای به دست آوردن یک دسته اطلاعات حیاتی انجام می‌گیرد که باید به لحاظ وسعت جغرافیایی خسارت، تعدد خسارات، بخش‌های مختلف خسارت‌دیده، موقعیت‌ها و رویدادهای احتمالی که برای جمعیت سانحه دیده پیش می‌آید، کامل باشد. این ارزیابی یک تصویر کلی از اینکه «مردم کجا هستند؟ در چه شرایطی هستند؟ چه کاری انجام می‌دهند؟ نیازها و منابع آن‌ها چیست؟ و چه تسهیلاتی هنوز برای آن‌ها باقی مانده است؟» را تهیه می‌کند. این نوع ارزیابی معمولاً یک دید کلی (تخمینی از نیازهای در حال افزایش و منابع در دسترس در حال کاهش) را برای انجام عملیات جستجو، امداد و نجات، شکل می‌دهد. در شرایط اضطراری پس از سانحه، نیازها روزبه‌روز تغییر می‌کند بنابراین در این شرایط، یک مجموعه‌ای از ارزیابی‌ها مورد نیاز است تا اطلاعات بیشتری در زمینه نوع، موقعیت و وسعت خسارات وارده و آسیب‌ها و در نتیجه تعیین نیازهای جمعیت سانحه‌دیده، ارائه دهد. به منظور برآورد میزان خسارات وارده به جمعیت متأثر و زیرساخت‌های منطقه تحت تأثیر از شرایط اضطراری، استقرار بانک داده‌هایی که آمار و اطلاعات قبل، حین و بعد از حوادث و سوانح از طریق آن قابل دسترسی باشد بسیار کمک‌کننده خواهد بود. داده‌ها و اطلاعاتی که قبل از وقوع حوادث و سوانح عموماً مورد نیاز است عبارتند از: داده‌های حمل و نقل، ارتباطات، مکان‌های آموزشی، مکان‌های بهداشتی، مراکز دفع پسماند، خطوط انتقال گاز، شبکه توزیع برق، سدها، تالاب‌ها، ذخایر مواد مورد نیاز و ضروری، آثار فرهنگی و باستانی، مکان‌های امن و سرپناه، نیروهای امداد و نجات و داوطلب و مانند آن، همچنین در حین و بعد از وقوع حوادث و سوانح

نیز داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز مشتمل بر تعداد افراد فوت‌شده، تعداد افراد زخمی و آسیب‌دیده، تعداد افرادی که محل زندگی خود را از دست داده‌اند، تعداد زیرساخت‌های آسیب‌دیده یا تخریب‌شده، تعداد مکان‌های تاریخی آسیب‌دیده یا تخریب‌شده و مانند آن.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- تدوین دستورالعمل و برنامه ارزیابی خسارات در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)؛
- مشارکت در تیم ارزیابی سازمان‌ها و دستگاه‌های متولی پاسخ در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)؛
- مشارکت در جمع‌آوری اطلاعات و ارزیابی خطر مستمر و ارزیابی تهدیدات ثانویه ناشی از شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)؛
- مطلع ساختن مسئولان از تسهیلات در معرض خطر مانند، پل‌ها، جاده‌ها، بیمارستان‌ها و مانند آن؛
- شناسایی و همکاری در توسعه سامانه‌ها، بانک‌های اطلاعاتی و پایگاه داده‌های جمعیت، خانوار، مسکن، کشاورزی، صنعت و معدن و مانند آن؛
- طراحی بانک اطلاعاتی یکپارچه میزان خسارات و تعریف دسترسی‌های مناسب جهت به اشتراک‌گذاری آمار و اطلاعات؛
- ثبت و بایگانی اطلاعات حاصل از ارزیابی‌ها و برآوردهای انجام شده از خسارات وارده؛
- تدوین و ارائه گزارش‌های اجمالی خسارات ناشی از وقوع حوادث و سوانح.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- ترسیم فرایند دقیق ارزیابی خسارت، پیش و پس از سانحه و تعیین مسئول برای تیم ارزیابی خسارت؛
- تشکیل تیم‌های ارزیابی خسارت متشکل از کارمندان واجد شرایط؛
- به کارگیری تجهیزات پیشرفته و فناوری‌های نوین در خصوص تخمین و ارزیابی خسارت؛
- انتخاب و تربیت کارکنان در زمینه تکنیک‌های موجود در ارزیابی خسارت؛
- استفاده از ظرفیت متخصصین، نهاد و اجتماع محور محلات برای برآورد خسارات ناشی از شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)؛
- تهیه فهرستی از همه تسهیلات حیاتی و ساختمان‌های عمومی که نیازمند اولویت بالاتری در ارزیابی هستند؛
- طراحی و توسعه سامانه‌ها، بانک‌های اطلاعاتی و پایگاه داده‌های جمعیت، خانوار، مسکن، کشاورزی، صنعت، معدن در سطح اطلاعات موجود؛
- به کارگیری کارکنان آموزش دیده ارزیابی خسارت در مرکز عملیات اضطراری؛
- همکاری در تهیه و تولید آمار برای تشکیل و به روزرسانی بانک اطلاعاتی تخصصی خسارت؛
- ثبت اطلاعات مرتبط با میزان خسارات در محدوده عملکردی هر سازمان؛
- جمع‌آوری و ارائه آمار و اطلاعات مربوط به افراد آسیب‌دیده (تعداد فوتی‌ها، مصدومین و مانند آن) خسارات وارده به ساختمان‌های عمومی و خانه‌ها، خسارت وارده به معیشت، خسارت وارده به بخش

- کشاورزی و دامداری، شیلات و آبریزان، خسارات وارده به بخش‌های خدماتی، خسارات وارده به زیرساخت‌ها و تاسیسات و...؛
- تهیه و ارائه آمار و اطلاعات مرتبط با میزان خسارات وارده به مرکز ارائه دهنده خدمت توسط تیم‌های ارزیابی سریع؛
 - فراهم سازی امکان بهره برداری از سامانه‌های موجود (مانند سامانه رصد آسیب‌های اجتماعی در سازمان بهزیستی به منظور ارزیابی آسیب‌های اجتماعی)؛
 - شناسایی منابع برای پشتیبانی و کمک‌رسانی به فعالیت‌های ارزیابی خسارت؛
 - انجام فعالیت‌های ارزیابی خسارت به صورت مستمر؛
 - بازنگری روش‌های محاسبه و گزارش خسارت؛
 - ثبت، نگهداری و مستند سازی دقیق آمار و اطلاعات مرتبط با میزان خسارات با استفاده از منابع موجود از جمله عکس‌ها و گزارش‌ها؛
 - تدوین و ارائه گزارش‌های مرتبط با برآورد میزان خسارات وارد شده به مردم و منطقه به مراکز ذیصلاح.

F0: برنامه ارزیابی و جبران خسارت
F0-2: برنامه‌ریزی، هدایت و حمایت جهت ایجاد و ارتقای روش‌های جبران خسارت
<p style="text-align: right;">گزارش مرحله اول:</p> <p>دستگاه مسئول: دانشگاه‌ها، سازمان نقشه‌برداری کشور، ارتباطات و فناوری اطلاعات استان، آبفا و آبفار، شرکت آب منطقه‌ای استان، شرکت توزیع نیروی برق، جهاد کشاورزی، هواشناسی، راه و شهرسازی، صمت، حفاظت محیط زیست، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، شهرداری‌ها، علوم پزشکی، استانداری و فرمانداری‌ها</p> <p>دستگاه‌های همکار: دانشگاه‌ها، راه و شهرسازی، سازمان نقشه‌برداری، حفاظت محیط زیست، ارتباطات و فناوری اطلاعات، شهرداری‌ها، آبفا و آبفار، شرکت آب منطقه‌ای استان، شرکت توزیع نیروی برق، جهاد کشاورزی، هواشناسی، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، صمت، علوم پزشکی، استانداری و فرمانداری‌ها</p>
<p style="text-align: right;">گزارش مرحله دوم:</p> <p>دستگاه مسئول: دانشگاه‌ها، آبفا و آبفار، شرکت آب منطقه‌ای استان، شرکت توزیع نیروی برق، جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی، صمت، حفاظت محیط زیست، علوم پزشکی، استانداری و فرمانداری‌ها، شرکت نفت، ارتباطات و فناوری اطلاعات، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی، آموزش و پرورش، مرکز آمار ایران، تعاون کار و رفاه اجتماعی، هلال احمر</p> <p>دستگاه‌های همکار: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، نقشه‌برداری، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، راه و شهرسازی و سایر سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور</p>

شرح کارکرد:

تخمین آسیب یا خسارت (گزارش مرحله اول) شامل گزارش اولیه شدت سانحه، برآورد اولیه وسعت منطقه تحت تأثیر، برآورد اولیه وسعت منطقه آسیب‌دیده، برآورد اولیه شدت آسیب‌ها و خرابی‌ها و برآورد اولیه تلفات انسانی است که با استفاده از ابزارهای اطلاعات مکانی و نقشه‌برداری، سامانه‌های ارزیابی خسارت و اطلاعات دریافتی از منطقه (مسئولان و مردم) از طرق مختلف صورت می‌گیرد. این گزارش تا ۲ ساعت برای مناطق زرد، تا ۴ ساعت برای مناطق نارنجی و تا ۶ ساعت برای مناطق قرمز تهیه خواهد شد.

گزارش ارزیابی سریع (گزارش مرحله دوم) شامل پنج مرحله است: گزارش ارزیابی سریع آسیب‌ها (گزارش دقیق شدت سانحه دارای توزیع مکانی، ارزیابی اولیه وسعت منطقه تحت تأثیر به تفکیک مناطق، ارزیابی اولیه تلفات انسانی به تفکیک مناطق، گزارش ارزیابی سریع نیازهای اضطراری امداد و نجات، گزارش ارزیابی سریع نیازهای اولیه، گزارش ارزیابی سریع خسارات و گزارش سریع ارزیابی منابع موجود در منطقه جهت امداد رسانی و اسکان اضطراری که با استفاده از ابزارهای اطلاعات مکانی و نقشه‌برداری، سامانه‌های ارزیابی خسارت، اطلاعات دریافتی از منطقه (مسئولان و مردم) از طرق مختلف و برداشت‌های میدانی اولیه صورت می‌گیرد. این گزارش تا ۴ ساعت برای مناطق زرد، تا ۸ ساعت برای مناطق نارنجی و تا ۱۲ ساعت برای مناطق قرمز تهیه خواهد شد.

گزارش ارزیابی سریع نیازهای اضطراری امداد و نجات (ارزیابی نیازهای امداد و نجات به تفکیک مناطق و نیازهای درمانی به تفکیک مناطق) که با استفاده از ابزارهای اطلاعات مکانی و نقشه‌برداری، برداشت‌های میدانی اولیه نیازها و اطلاعات دریافتی از مردم از طرق مختلف صورت می‌گیرد. این گزارش تا ۸ ساعت برای مناطق زرد، تا ۱۲ ساعت برای مناطق نارنجی و تا ۱۸ ساعت برای مناطق قرمز تهیه خواهد شد.

گزارش ارزیابی سریع نیازهای اولیه (ارزیابی نیازهای اولیه غذایی، پوشاک) به تفکیک مناطق و نیازهای اسکان اضطراری به تفکیک مناطق که با استفاده از ابزارهای اطلاعات مکانی و نقشه‌برداری و برداشت‌های میدانی اولیه نیازها صورت می‌گیرد. این گزارش تا ۱۲ ساعت برای مناطق زرد، تا ۱۸ ساعت برای مناطق نارنجی و تا ۲۴ ساعت برای مناطق قرمز تهیه خواهد شد.

گزارش ارزیابی سریع خسارات (ارزیابی اولیه خسارت‌ها به تفکیک مناطق) که با استفاده از ابزارهای اطلاعات مکانی و نقشه‌برداری و برداشت‌های میدانی اولیه نیازها صورت می‌گیرد. این گزارش تا ۲۴ ساعت برای مناطق زرد، تا ۳۶ ساعت برای مناطق نارنجی و تا ۴۸ ساعت برای مناطق قرمز تهیه خواهد شد.

گزارش سریع ارزیابی منابع موجود در منطقه جهت امداد رسانی و اسکان اضطراری (استعلام از دستگاه‌های مختلف در منطقه) که با استفاده از ارزیابی منابع موجود (لجستیکی و انسانی) در منطقه جهت امداد رسانی صورت می‌گیرد. این گزارش تا ۳۶ ساعت برای مناطق زرد، تا ۴۸ ساعت برای مناطق نارنجی و تا ۷۲ ساعت برای مناطق قرمز تهیه خواهد شد.

شرح وظایف دستگاه‌های مسئول:

- تشکیل بانک اطلاعاتی استان (شامل اطلاعات عمومی موقعیت، اطلاعات وضعیت مسکن، اطلاعات عمومی وضعیت اجتماعی و اطلاعات عمومی وضعیت اشتغال و مانند آن) در قالب سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح با قابلیت به‌روزرسانی؛
- تهیه نقشه و اطلاعات مکانی به روز از تمام مناطق برای مقایسه با وضعیت پس از سانحه؛
- تدوین دستورالعمل‌ها و فرم‌های مورد نیاز ارزیابی خسارت؛
- آموزش نیروهای تخصصی حقیقی و حقوقی و اعطای گواهی صلاحیت انجام کار؛
- تدوین و ارائه گزارش‌های ارزیابی خسارات ناشی از وقوع حوادث و سوانح.

F1: تأمین سرپناه / اسکان اضطراری / سرویس‌های بهداشتی
F1-1: تأمین سرپناه / اسکان اضطراری
دستگاه مسئول: جمعیت هلال احمر، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، استانداری‌ها و فرمانداری‌ها
دستگاه‌های همکار: دانشگاه علوم پزشکی، استانداری و فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها، شوراهای اسلامی شهر و روستا، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان اوقاف و امور خیریه، اداره کل ورزش و جوانان، سازمان بهزیستی، آموزش و پرورش، اداره ثبت احوال، جهاد کشاورزی
دستگاه پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، سازمان مسکن و شهرسازی، جهاد کشاورزی، سازمان نقشه‌برداری، صدا و سیما، اداره کل بهزیستی، مرکز آمار ایران، کمیته امداد امام، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان، شرکت توزیع فرآورده‌های نفتی، شرکت آب منطقه‌ای همدان، شرکت‌های آبفا و آبفار، شرکت توزیع نیروی برق

شرح کارکرد:

اسکان اضطراری و تأمین سرپناه از اقدامات مهم این کارکرد است. اسکان اضطراری فرآیند استقرار افراد آسیب‌دیده از حوادث و سوانح در اماکن امن واجد ملزومات و تسهیلات اولیه زندگی است که به‌طور معمول با استفاده از چادر و یا بهره‌مندی از فضاهای عمومی از جمله مدارس، مساجد، حسینیه‌ها، سالن‌ها، ورزشگاه‌ها و ... تأمین می‌گردد.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- شناسایی محل‌های اسکان، تأمین چادر، ثبت و بررسی آماری و فرایند تلفیق داده‌ها و بازدید میدانی؛
- برپایی اردوگاه اسکان اضطراری؛
- تأمین و ذخیره‌سازی اقلام زیستی آسیب‌دیدگان مطابق استانداردهای جمعیت هلال احمر با نظارت اداره بهداشت؛

– تأمین و توزیع اقلام غذایی و زیستی بر اساس بسته‌های استاندارد طراحی شده با نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- شناسایی و اولویت‌بندی نیازهای جامعه هدف تحت پوشش اقلام، سرپناه، بهداشتی و نیازهای مراکز و واحدهای تابعه به منظور تأمین سرپناه و خدمات بهداشتی و اقلام مورد نیاز افراد آسیب‌دیده با اولویت گروه‌های هدف در معرض خطر (افراد دارای معلولیت، زنان و کودکان و خانواده‌های نیازمند با همکاری دانشگاه علوم پزشکی و سازمان بهزیستی؛
- شناسایی محل‌های اسکان، تأمین چادر و کانکس با اولویت گروه‌های هدف در معرض خطر (افراد دارای معلولیت، سالمندان، زنان و کودکان و خانواده‌های نیازمند)، ثبت و بررسی آماری و فرایند تلفیق داده‌ها و بازدید میدانی و ارزیابی ساختمان‌ها با همکاری سازمان بهزیستی؛
- فراهم‌سازی امکان اسکان اضطراری در موقوفات و بقاع متبرکه سطح کشور در شرایط خاص و اضطراری توسط سازمان اوقاف و امور خیریه؛
- فراهم‌سازی امکان اسکان موقت آسیب‌دیدگان در مدارس و سالن‌های ورزشی از طریق اعلام مراکز به دستگاه‌های مسئول توسط سازمان آموزش و پرورش؛
- تأمین سوخت گرمایشی (گاز مایع و نفت سفید) جهت ستادهای اسکان موقت توسط شرکت نفت؛
- ایجاد اسکان‌های موقت دام و طیور و عشایر آسیب‌دیده توسط وزارت جهاد کشاورزی.

F1: تأمین سرپناه / اسکان اضطراری / سرویس‌های بهداشتی
F1-2: سرویس‌های بهداشتی
دستگاه مسئول: استانداری و فرمانداری‌ها، شرکت آبفا و آبفار، شرکت برق، دانشگاه علوم پزشکی (اداره بهداشت)، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، نیروی انتظامی، شرکت آب منطقه‌ای همدان، جهاد کشاورزی، شوراهای اسلامی شهر و روستا
دستگاه‌های همکار: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
دستگاه پشتیبان: ستاد کل نیروهای مسلح

شرح وظایف دستگاه‌های مسئول، همکار و پشتیبان:

- در تأمین سرویس بهداشتی، شرکت‌های آبفا، آبفار، آب منطقه‌ای و شرکت توزیع نیروی برق مسئول تأمین آب، برق و سیستم فاضلاب بهداشتی، استانداری و فرمانداری‌ها با همکاری بنیاد مسکن انقلاب اسلامی مسئول تأمین اتاقک‌های سرویس بهداشتی، دانشگاه علوم پزشکی (اداره بهداشت) مسئول تأمین سلامت و بهداشت عمومی، فرماندهی کل انتظامی مسئول تأمین امنیت و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها مسئول تأمین

فضای مورد نیاز و تعمیر و نگهداری از آن‌ها می‌باشند و ستاد کل نیروهای مسلح به عنوان دستگاه پشتیبان در انجام وظایف مذکور همکاری می‌نماید.

F2: تخلیه افراد، گروه‌ها، جوامع و حیوانات اهلی در معرض خطر
F2-1: تخلیه افراد، گروه‌ها و جوامع در معرض خطر
دستگاه مسئول: هلال احمر، علوم پزشکی، استانداری و فرمانداری‌ها
دستگاه‌های همکار: ستاد کل نیروهای مسلح، شوراهای اسلامی شهر و روستا، شهرداری‌ها (آتش‌نشانی و خدمات شهری)، دهیاری‌ها، سازمان بهزیستی، سازمان راه و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ثبت احوال، ورزش و جوانان، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، صدا و سیما، مرکز آمار ایران، اداره کل ورزش و جوانان استان
دستگاه پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، اداره کل مدیریت بحران

شرح کارکرد:

ارائه کمک‌های اولیه، تخلیه و انتقال مصدومین توسط اورژانس پیش بیمارستانی به مراکز درمانی جهت دریافت خدمات تخصصی مورد نیاز، کمک به عادی‌سازی شرایط بحران برای بازماندگان بحران و اجرای راهبردهای ایمنی‌بخش و آرام‌بخش، تسهیل جهت‌یابی دوباره و حمایت‌یابی و کمک‌های فوری ممکن به تأمین نیازهای فوریتی زیستی، روانی - اجتماعی افراد اثرپذیرفته از بحران از نکات مهمی است که باید در این کارکرد مورد توجه سازمان‌های متولی تأمین سلامت آسیب‌دیدگان قرار گیرد.

F2: تخلیه افراد، گروه‌ها، جوامع و حیوانات اهلی در معرض خطر
F2-1: تخلیه حیوانات اهلی در معرض خطر
دستگاه مسئول: جهاد کشاورزی
دستگاه‌های همکار: شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، منابع طبیعی، سازمان حفاظت از محیط زیست
دستگاه پشتیبان: شوراهای اسلامی شهر و روستا، فرماندهی انتظامی استان همدان، ناحیه مقاومت بسیج سپاه همدان سپاه انصار الحسین (ع)، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- انتقال عشایر و دام و طیور از منطقه آسیب‌دیده توسط جهاد کشاورزی
- ایجاد اسکان‌های موقت دام و طیور و عشایر آسیب‌دیده توسط جهاد کشاورزی.

F3: هدایت و هماهنگی اقدامات مقابله
F3-1: فرماندهی و کنترل
دستگاه مسئول: ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطوح استانی و شهرستانی
دستگاه‌های همکار: کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور

شرح کارکرد:

به‌کارگیری یک سامانه مدیریتی کارآمد در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) می‌تواند اثرات منفی آن‌ها را به حداقل میزان ممکن کاهش داده، با به‌کارگیری کمترین امکانات و حداقل منابع انسانی بیشترین راندمان را موجب شود. سامانه فرماندهی سانحه یکی از معتبرترین سامانه‌های فرماندهی شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) به منظور آماده‌سازی و افزایش کارایی سازمان‌های متولی پاسخ در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) می‌باشد و نظامی مدیریتی برای سازمان‌دهی کارکنان، امکانات، تجهیزات و ارتباطات در جهت ارائه پاسخی مؤثر به شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) است. استفاده از سامانه فرماندهی سانحه به دلیل پیشگیری از سردرگمی، بلا تکلیفی و کارهای خودسرانه و کوتاه کردن زمان پاسخ‌گویی به شرایط اضطراری و کم کردن عوارض آن می‌تواند به مدیریت صحیح و سازنده در راهبری شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) منجر شود. اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری از طریق فرمانده و ستاد فرماندهی از مواردی است که باید در سامانه فرماندهی سانحه مدنظر قرار گیرد. کنترل عبارت است از تحت نظر گرفتن و تأثیرگذاری بر کل فرایند عملیات. لازم است تمامی تحولات و متغیرها در زمان پاسخ‌گویی مدنظر قرار گرفته و حتی در صورت لزوم برای متغیرهای پیش‌بینی نشده و تأثیرگذار بر روند عملیات، تصمیمات مناسب اتخاذ گردد. کنترل اولین گام در فرایند فرماندهی عملیات پاسخ به حوادث و سوانح است.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- راه‌اندازی سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح توسط اداره کل مدیریت بحران؛
- تدوین ضوابط، استانداردها و دستورالعمل‌های مرتبط (مانند سطح‌بندی حوادث و مانند آن)؛
- تعیین محلی به منظور استقرار سامانه فرماندهی سانحه در سطح استان و شهرستان‌ها؛
- مشارکت در راه‌اندازی مرکز فرماندهی/هماهنگی و عملیات اضطراری سانحه در سازمان‌های همکار و متولی پاسخ؛
- مشارکت در راه‌اندازی سامانه‌های مدیریت و فرماندهی سانحه در سازمان‌های همکار و متولی پاسخ؛
- مشارکت در بازبینی، آموزش و اطلاع‌رسانی چهارچوب استانی پاسخ؛
- اطمینان از شناخت افراد از جایگاه و شرح وظایفشان در قسمت‌ها و بخش‌های (جایگاه‌های) اصلی سامانه فرماندهی سانحه؛

- مشارکت در تمرین‌ها و آموزش‌های مرتبط با ساختار و عملکرد و نحوه فعال‌سازی سامانه فرماندهی سانحه و همچنین سطح‌بندی شرایط اضطراری؛
- مشارکت در جلسات هماهنگی بین بخشی؛
- اعلام وضعیت حادثه و سطح حادثه بر اساس الگوی سطح‌بندی ملی و شاخص‌های فعال‌سازی و غیرفعال‌سازی؛
- مشارکت در بازرسی و کنترل در دسترسی به اهداف تعیین شده؛
- راه‌اندازی مراکز پیشگیری و مدیریت بحران ذیل شهرداری‌ها در کلانشهرها.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار:

- راه‌اندازی مرکز عملیات اضطراری (EOC)؛
- راه‌اندازی سامانه مدیریت سانحه (IMS)؛
- راه‌اندازی سامانه فرماندهی سانحه (ICS)؛
- آموزش و برگزاری کارگاه‌های آموزشی و تمرین‌های درون و بین بخشی برای فعال‌سازی سامانه فرماندهی و سطح‌بندی شرایط اضطراری؛
- پایش و تأمین اطلاعات لازم به منظور اعلام شرایط اضطراری به واحدهای تابعه حوزه مدیریت بحران استان پس از دریافت پیام از سازمان‌های مسئول و فعال‌سازی سامانه مدیریت بحران متناسب با سطح سانحه در واحدهای تابعه؛ و نیز اعلام خاتمه آن پس از دریافت پیام مربوطه از سازمان‌های مسئول؛
- فعال شدن برنامه پاسخ سریع و برنامه پاسخ عملیاتی سازمانی؛
- شروع مداخلات تخصصی (امداد، نجات، خدمات سلامتی، آواربرداری و مانند آن) هم‌زمان با اعلام وضعیت اضطراری؛
- آمادگی به‌منظور پایان و خاتمه تدریجی مداخلات با اعلام پایان شرایط اضطراری توسط ستاد؛
- آمادگی فعال‌سازی و آماده‌باش به نیروها؛
- کنترل و ارزیابی نحوه عملکرد مراکز فرماندهی سانحه و نحوه فعال‌سازی و عملکرد سامانه فرماندهی سانحه؛

F3: هدایت و هماهنگی اقدامات مقابله
F3-2: هماهنگی بین سازمانی (تسهیل هماهنگی بین دستگاه‌های مسئول و تسریع خدمت‌رسانی، استقرار سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح)
<p>دستگاه مسئول: ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطوح استانی و شهرستان‌ها، اداره کل مدیریت بحران</p>
<p>دستگاه‌های همکار: اداره کل مدیریت بحران، استانداری و فرمانداری‌ها، هلال احمر، نیروی انتظامی، ستاد کل نیروهای مسلح، کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور، کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور</p>
دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

عملیات پاسخ در شرایطی انجام می‌گیرد که سازمان‌های مختلف باید وظایف محوله را در زمان کوتاه، شرایط فیزیکی سخت و پراسترس، غافلگیری و تهدید به انجام رسانند و این در حالی است که ماهیت بسیاری از وظایف و فعالیت‌ها ایجاب می‌کند که چند سازمان آن کار را به کمک یکدیگر انجام دهند. لازمه این کار وجود سازوکارهای هماهنگی است تا با تعریف روشن فرآیندها، ساختارها و مسؤولیت‌های سازمانی، عوامل تسهیلگر و بازدارنده و مدیریت وابستگی‌های میان فعالیت‌های مستقل، موفقیت و اثربخشی پاسخ را تضمین نماید. در حال حاضر از دلایل مهم عدم هماهنگی سازمان‌ها در زمان حوادث و سوانح می‌توان به نامشخص بودن نقش‌ها و وظایف اشاره نمود.

ناهماهنگی درون و بین سازمانی منجر به دوباره‌کاری‌ها و موازی‌کاری‌ها شده و ضمن افزایش اتلاف منابع و از دست دادن زمان طلایی برای پاسخ مناسب، کاهش کیفیت کاری و در نهایت افزایش هزینه پاسخ و نارضایتی جمعیت آسیب‌دیده را به همراه خواهد داشت. در حال حاضر از دلایل مهم عدم هماهنگی سازمان‌ها در زمان حوادث و سوانح می‌توان به ضعف و کمبودهای قابل توجه در زمینه ارتباط سازمانی، به اشتراک‌گذاری اطلاعات و وجود بانک اطلاعاتی یکپارچه اشاره نمود. لذا تشکیل بانک اطلاعاتی تخصصی یکپارچه مشتمل بر انواع مخاطرات (گسل‌ها، زمین‌لغزش، ناپایداری دامنه‌ای، گرد و غبار، طوفان، تگرگ، موج گرما و سرما، بهمن، سیلاب، خشکسالی، مواد خطرناک و مانند آن)، اطلاعات تاریخی مناطق خسارت‌دیده از سیلاب، زلزله، مناطق حساس از نظر آتش و سایر مخاطرات، اطلاعات جمعیت‌شناختی، اطلاعات مربوط به ظرفیت‌ها، اطلاعات مربوط به آسیب‌پذیری، اطلاعات مربوط به سوابق و تجارب قبلی و همچنین اطلاعات مربوط به منابع دولتی، عمومی و خصوصی می‌تواند بسیار کمک‌کننده باشد که باید مورد توجه قرار گیرد.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- تبیین نقش و حوزه عملکرد کلیه بازیگران مدیریت بحران (دولتی، عمومی، خصوصی، مردم‌نهاد، داوطلب و مانند آن) و کلیه سطوح در حوزه مدیریت بحران؛
- تعیین دستگاه‌های متولی به تفکیک هر مخاطره؛
- تعیین سازوکارها و برنامه‌های مشترک بین دستگاه‌های متولی (نشست‌ها و کمیته‌های مشترک، تمرین‌های مشترک و مانند آن)؛
- منطقه‌بندی استان جهت تسریع خدمت‌رسانی در ساعات اولیه؛
- پشتیبانی از ایجاد شبکه DOC، EOC، PRCC، با تعریف سطوح دسترسی برای EOC دستگاه‌های اجرایی در سطوح استانی و شهرستانی جهت رصد و پایش تهدیدات، اعلام وضعیت هشدار، اعلام شدت و سطح حادثه، اطلاع‌رسانی در مراحل مختلف و مانند آن؛
- ارزیابی و رتبه‌بندی دستگاه‌های اجرایی در مدیریت بحران‌های استان بر اساس شاخص‌های مصوب؛
- انتشار عمومی نتایج و گزارش عملکرد دستگاه‌های اجرایی در مدیریت بحران‌های استان؛
- راه‌اندازی، یکپارچه‌سازی و بهره‌برداری از سامانه‌های زیر با همکاری سازمان ارتباطات و فناوری اطلاعات:
- سامانه تأمین منابع و اقلام و تجهیزات (اعم از منابع دولتی، بین‌المللی و خیریه)؛
- سامانه مدیریت کمک‌های بخش عمومی، خصوصی، مردم‌نهاد، داوطلبان و مردمی در مراحل مختلف مدیریت بحران؛
- سامانه مدیریت عملکرد کلیه بازیگران دولتی، خصوصی، مردم‌نهاد به منظور سنجش عملکرد دستگاه‌های متولی؛
- سامانه رصد موجودی امکانات و تجهیزات مقابله با بحران و اعلام نیاز اقلام و تجهیزات و مواد و ملزومات؛
- سامانه اعلام وضعیت پیشرفت بازسازی‌ها.
- مدیریت اطلاعات از طریق تدوین ضوابط فنی، استانداردها و دستورالعمل‌های مدیریت و تبادل اطلاعات؛
- تدوین تفاهم‌نامه‌های هماهنگی و همکاری در تبادل اطلاعات با تشریح کامل مسئولیت‌های سازمان‌ها؛
- شناسایی و مشارکت در توسعه سامانه‌های اطلاعاتی موجود؛
- شناسایی اقلام آماری موجود و مورد نیاز و تعیین مسئولیت هر دستگاه در خصوص جمع‌آوری، جمع‌بندی، تحلیل و اعلام موارد مورد نظر به سازمان؛
- استقرار سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح که همخوان با سایر نظام‌های بانک‌های اطلاعاتی دستگاه‌های مسئول باشد؛
- تعیین سطوح دسترسی افراد و سازمان‌ها به آمار و اطلاعات و گزارش‌های واصله؛

- فراهم‌سازی امکان دسترسی به‌موقع به آمار و اطلاعات مورد نیاز از طریق ایجاد و توسعه زیرساخت‌های مناسب؛
- فراهم‌سازی امکان تبادل اطلاعات واصله از سازمان‌های متولی بین دستگاه‌های مشمول جهت بهبود خدمت‌رسانی؛
- ایجاد پایگاه بر خط برای دسترسی لحظه‌ای و متناسب سازمان‌ها به اطلاعات مورد نیاز برای تأمین پاسخی مناسب، همه‌جانبه، مؤثر و هماهنگ؛
- یکپارچه‌سازی آمار و اطلاعات جهت ارائه آمار و اطلاعات و اطلاع‌رسانی عمومی؛
- فراهم‌سازی نظام گزارش‌گیری مناسب بنا به درخواست سازمان‌های متولی و مراجع ذیصلاح؛
- ارائه آمار و اطلاعات مناسب با تشکیل و توسعه بانک داده و پایگاه داده‌های زمین‌شناسی مشتمل بر همه اطلاعات یکپارچه در کشور؛
- پیش و نظارت بر نحوه مدیریت و تبادل اطلاعات و ارائه بازخوردهای لازم؛
- طراحی، توسعه و به‌روزرسانی نظام جامع داده‌ها و اطلاعات استان.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- ایجاد و راه‌اندازی EOC دستگاهی در مرکز و واحدهای استانی به‌منظور رصد و پیش‌تهدیدات و حوادث و سوانح و انجام هماهنگی‌های درون و بین‌سازمانی؛
- تعیین نقش‌ها و مسئولیت‌ها در برنامه پاسخ دستگاهی (EOP) و چهارچوب پاسخ ملی (NRF) در هر یک از دستگاه‌های متولی و به‌کارگیری برنامه‌ها در فاز پاسخ؛
- تهیه و به‌روزرسانی فهرست اقلام و تجهیزات موجود و مورد نیاز در شرایط اضطراری به تفکیک هر مخاطره؛
- کنترل تردد خودروها در محورهای اصلی و فرعی به منطقه حادثه‌دیده با هدف پیشگیری از راه‌بندان و روان نمودن ترافیک جهت تردد خودروهای امدادی توسط فرماندهی انتظامی استان؛
- همکاری در تخلیه اضطراری نیروگاه‌ها توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی؛
- تأمین زیرساخت‌های لازم جهت استقرار سامانه‌های مرتبط توسط سازمان ارتباطات و فناوری اطلاعات؛
- اعلام و اشتراک‌گذاری اقلام اطلاعاتی موجود توسط هر یک از دستگاه‌ها؛
- ثبت آمار و اطلاعات در سامانه مدیریت عملکرد؛
- مشارکت در نشست‌های هماهنگی و همکاری در تبادل اطلاعات و اجرای دستورالعمل‌های مرتبط؛
- استقرار و یا توسعه سامانه‌ها و بانک‌های اطلاعاتی تخصصی از طریق بسترسازی و ایجاد زیرساخت‌های لازم؛
- ثبت، به‌روزرسانی و فراهم‌سازی امکان دسترسی به آمار و اطلاعات موجود در هر یک از سازمان‌ها و دستگاه‌های مشمول مانند:

- آمار و اطلاعات ستاد کل نیروهای مسلح توسط سازوکاری که ستاد طبق آیین‌نامه نحوه ورود و نقش آفرینی، میزان و چگونگی به‌کارگیری نیروی انسانی، منابع و امکانات نیروهای مسلح مشخص می‌نماید؛
- آمار و اطلاعات جمعیتی منطقه به تفکیک گروه‌های سنی و جنسی و پرخطر، وضعیت بهداشتی و درمانی جمعیت متأثر از حادثه، مراکز بهداشتی و درمانی موجود و فعال جهت ارائه خدمات، مراکز آسیب‌دیده و تخریب‌شده و اطلاعات مرتبط بهداشتی و درمانی توسط دانشگاه علوم پزشکی و سازمان بهزیستی؛
- داده‌ها و اطلاعات گسل‌ها، زمین‌لغزش‌ها، ناپایداری دامنه‌ای و مانند آن توسط سازمان زمین‌شناسی کشور؛
- پایگاه اطلاعات جمعیت استان، اطلاعات هویت آسیب‌دیدگان حوادث و سوانح و پاسخ استعلامات هویتی افراد به مراجع ذیصلاح توسط اداره ثبت احوال؛
- بانک‌های اطلاعاتی مخاطرات با گسترش زیرساخت اطلاعات مکانی و GIS؛
- ثبت و به‌روزرسانی آمار و اطلاعات تخصصی در نظام و بانک اطلاعاتی تخصصی یکپارچه ملی؛
- به‌کارگیری نظام و بانک اطلاعاتی تخصصی یکپارچه استانی در عملیات پاسخ؛
- ثبت، ارزیابی و سنجش خسارات هر یک از مخاطرات با استفاده از فناوری‌های نوین در بانک اطلاعاتی تخصصی یکپارچه استانی توسط دستگاه‌های متولی؛
- صدور پروانه شهرداری‌ها با توجه به بانک داده‌های مخاطرات جهت کاهش خطر در مخاطرات آتی توسط شهرداری‌ها؛
- مشارکت در پایش مداوم مفاد تفاهم‌نامه‌های منعقد شده و بازبینی آن؛
- بهره‌برداری از نتایج ارزیابی‌های مرتبط با مدیریت و تبادل اطلاعات در اصلاح و بهبود فرایندهای اجرایی.

F3: هدایت و هماهنگی اقدامات مقابله
F3-3: سازماندهی گروه‌های امدادی نیروهای مسلح
دستگاه مسئول: ستاد کل نیروهای مسلح (کلیه سازمان‌های ذیل ستاد کل نیروهای مسلح)
دستگاه‌های همکار: استانداری و فرمانداری‌ها، هلال احمر
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

در حال حاضر به علت فراوانی بالای شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)، نقش گروه‌های امدادی نیروهای مسلح (کلیه سازمان‌های ذیل ستاد کل نیروهای مسلح) در کمک‌رسانی و امداد رسانی پررنگ‌تر شده و در کنار آن نیز تأمین امنیت و آرامش نیز حائز اهمیت است. مدیران استان در زمان شرایط اضطراری (حوادث و

سوانح)، می‌توانند از ادوات و تجهیزات، نیروهای هوایی، زمینی، دریایی و مانند آن، (از جمله ظرفیت بالگردی در زمینه جابه‌جایی و تخلیه مجروحان، سگ‌های آموزش‌دیده و همچنین بیمارستان‌های صحرایی) و از نیروهای متخصص و ورزیده (مانند سربازان در پادگان‌های استان و همچنین گروه‌های امدادی نیروهای مسلح سایر استان‌ها) استفاده کنند. از این رو، پذیرش، نظارت و راهبری عملیاتی گروه‌های امدادی نیروهای مسلح استان و سایر استان‌ها در شرایط اضطراری باید مورد توجه سازمان‌های مسئول و همکار قرار گیرد. آیین‌نامه نحوه ورود و نقش‌آفرینی، میزان و چگونگی به‌کارگیری نیروی انسانی، منابع و امکانات نیروهای مسلح در مدیریت حوادث و سوانح در همین رابطه ذیل اسناد قانون مدیریت بحران کشور تهیه شده است.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- هماهنگی با سایر دستگاه‌های امدادی جهت تعیین دقیق نقش‌ها و وظایف در شرایط اضطراری؛
- تأمین تجهیزات، امکانات و نیروهای تخصصی امدادی نیروهای مسلح بر اساس اعلام نیاز دستگاه‌های متولی؛
- توانمندسازی نیروهای تخصصی امدادی نیروهای مسلح برای حضور در شرایط اضطراری؛
- پذیرش، راهبری و نظارت عملیاتی گروه‌های امدادی اعزامی از نیروهای مسلح سایر کشورها؛
- نظارت بر نحوه عملکرد نیروهای تخصصی امدادی نیروهای مسلح در حوادث و سوانح.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- همکاری در برگزاری دوره‌های آموزشی مناسب جهت ارتقای توانمندی افراد در گروه‌های امدادی نیروهای مسلح؛
- همکاری در برگزاری دوره‌های آموزشی بدو و ضمن خدمت مناسب جهت ارتقا توانمندی شاغلین نیروهای مسلح؛
- ایجاد بانک اطلاعاتی جهت شناسایی و هدایت گروه‌های امدادی نیروهای مسلح؛
- فراخوانی و ساماندهی گروه‌های امدادی آموزش‌دیده نیروهای مسلح در حیطه‌های مختلف با مشارکت سایر دستگاه‌های متولی پاسخ؛
- هدایت و به‌کارگیری گروه‌های امدادی آموزش‌دیده نیروهای مسلح در هنگام بروز حوادث و سوانح و استفاده از ظرفیت‌های آن‌ها (در تأمین بهداشت و درمان، ارائه آموزش، اسکان اضطراری، تأمین ایمنی و امنیت و مانند آن)؛
- نظارت بر نحوه عملکرد گروه‌های امدادی نیروهای مسلح؛
- اخذ گزارش‌های عملکردی و اقدامات انجام‌شده توسط گروه‌های امدادی نیروهای مسلح
- ارائه گزارش از برنامه‌های موفق جهت بهره‌برداری در حوادث آتی.

F4: ارتباط / مدیریت رسانه‌های گروهی
F4-1: تشکیل کمیته امور آموزش و مدیریت رسانه در سطح استان و شهرستان
دستگاه مسئول: ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطح استانی و شهرستان‌ها
دستگاه‌های همکار: صدا و سیما، مخابرات، اداره کل تبلیغات اسلامی، اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی، روابط عمومی کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور
دستگاه‌های پشتیبان:

شرح کارکرد:

کمیته امور آموزش و مدیریت رسانه کمیته‌ای است به منظور برنامه‌ریزی، هماهنگی و پایش اقدامات دستگاه‌های موضوع ماده ۲ قانون در حوزه امور آموزش و مدیریت رسانه از جمله ارتقای آگاهی و آمادگی، تمرین و مانور، تبلیغات و اطلاع‌رسانی به ذی‌نفعان مختلف.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

رؤسای ستادهای استانی و شهرستانی به منظور بررسی طرح‌ها و پیشنهادهای واصله، مأموریت‌های ارجاعی ستاد و پایش مستمر اقدامات مدیریت بحران در حوزه‌های پیشگیری و کاهش خطر، آمادگی و پاسخ، بازسازی و بازتوانی و آموزش و اطلاع‌رسانی نسبت به تشکیل چهار کمیته به شرح زیر اقدام نمایند:

- کمیته فنی پیشگیری و کاهش خطر؛
- کمیته فنی آمادگی و پاسخ؛
- کمیته فنی بازسازی و بازتوانی؛
- کمیته امور آموزش و مدیریت رسانه.

رابط هماهنگی رسانه‌ها، نقطه اتصال مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی با رسانه‌ها می‌باشد. این رابط همچنین راهکارها و راهنمایی‌هایی در خصوص نحوه، میزان و زمان ارتباط مرکز با رسانه‌ها ارائه نموده و در امر سیاست‌های رسانه‌ای مرکز، رئیس مرکز را کمک و راهنمایی می‌کند. این رابط نقطه تماس رسانه‌ها با مرکز بوده، از سوی رسانه‌ها کاملاً شناخته شده است. ترتیب مصاحبه‌ها، تهیه گزارش از فعالیت ستاد استان توسط رسانه‌ها، کنفرانس‌های خبری و ارائه اطلاعات به رسانه‌ها، بر عهده این رابط است.

F4: ارتباط / مدیریت رسانه‌های گروهی
F4-2: اطلاع‌رسانی و اعلام هشدار به موقع مخاطرات به مردم و کارکنان
دستگاه مسئول: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، صدا و سیما، دانشگاه‌ها (ژئوفیزیک)، هواشناسی، جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی
دستگاه‌های همکار: کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور
دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان

شرح کارکرد:

اطلاع‌رسانی و هشدار میزان خطر مخاطرات قریب‌الوقوع به مردم و کارکنان از ارکان مهم مدیریت شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) است از طرفی انتشار خبر شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) و مخاطرات احتمالی نباید به گونه‌ای باشد که مردم و کارکنان دچار هراس و وحشت شوند و از سویی دیگر محدودیت خبررسانی نباید منجر به عدم اطلاع مردم از خطرات احتمالی و مواجهه تعداد بیشتری از مردم با آن مخاطره گردد. بر همین اساس نیاز است برنامه اطلاع‌رسانی میزان خطر (ریسک) برای جمع‌آوری مؤثر اطلاعات، تحلیل و جمع‌بندی و انتشار مناسب اخبار از طریق رسانه‌ها تهیه گردد. وقوع مخاطرات آب و هوایی و اقلیمی دارای قابلیت هشدار هستند و سطوح هشدار مبنایی است جهت فراخوانی منابع و ارائه خدمات نیز توسط سازمان مسئول تعیین می‌شوند. در این راستا استقرار مراکز پایش مخاطرات و هشدار سریع و سطح‌بندی شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) بر اساس الگوهای مصوب و همچنین استقرار شبکه ارتباطی مناسب توسط فرمانداری‌ها قبل از وقوع بحران ضروری است. از این رو، باید زیرساخت‌های لازم جهت امکان توسعه سامانه ملی هشدار سریع و دستگاهی شامل: سامانه شناخت مخاطرات، پایش مخاطرات، اطلاع‌رسانی میزان خطر و تأمین پاسخ اولیه و سریع به صورت یکپارچه و دستگاهی و قابلیت بهره‌برداری از آن‌ها در هنگام بحران مهیا گردد.

سامانه هشدار را تولید اطلاعات به موقع و مؤثر توسط سازمان‌های تعریف‌شده، به افراد در معرض مخاطره به‌منظور پیشگیری یا کاهش خطر و آمادگی برای پاسخ مؤثر تعریف کرده‌اند. به عبارت دیگر برای تهیه سامانه هشدار سریع نیاز به مجموعه‌ای از ظرفیت‌ها است تا اطلاعات هشدار مناسب و به موقع برای جامعه در معرض خطر ارسال گردد و اقدامات مناسب و مؤثر برای کاهش احتمال خسارت و آسیب‌ها انجام شود. آنچه در تعریف مشخص است این سامانه تنها ارسال خبر وقوع حادثه نمی‌باشد و مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و برنامه‌ها در کنار هم این سامانه را تکمیل می‌کند.

نکته حائز اهمیت دیگر اطمینان از این است که پیام هشدار به همه کسانی که در معرض خطر شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) هستند، می‌رسد و همچنین معنای پیام در خصوص خطر و هشدار برای مخاطبان، مفهوم و قابل درک است. به بیان دیگر، باید همه افراد گروه هدف، برداشت یکسانی از محتوای خبر داشته باشند. برای اجرایی شدن این سامانه به آموزش و یکسان‌سازی اصطلاحات و کدها در ارسال و انتشار خبر نیاز است که باید مورد توجه دستگاه‌های مسئول و همکار قرار گیرد.

فرایند هشدار سریع شامل:

- دریافت داده از سازمان های پیشگر؛
- تحلیل و پردازش داده و تولید اطلاعات و هشدار؛
- توزیع و انتشار اطلاعات و هشدار توسط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی؛
- ذخیره و ثبت اطلاعات؛
- انجام پاسخ اولیه تا فعال شدن کامل برنامه استانی عملیاتی پاسخ و دستگاهی در سطح شرایط اضطراری.

به منظور اطلاع رسانی عمومی از مرحله هشدار از طریق سامانه هشدار سریع تا بازسازی در هنگام بروز شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)، نسبت به هشدارهای لازم و اطلاع رسانی آگاهانه در خصوص مخاطرات و شرایط اضطراری اقدام گردد.

پیش بینی و هشدار به موقع وقوع مخاطرات زمین شناختی با ایجاد و به روزرسانی نقشه های ملی مخاطرات زمین شناسی جهت ایجاد و تقویت مراکز پایش و هشدار زلزله، آتشفشان، سونامی و زمین لغزش. به منظور پیش بینی دقیق، هشدار و اخطاریه قبل از وقوع مخاطرات هواشناختی (بهمن، طوفان، گردباد، صاعقه، تگرگ، موج گرما و سرما) نسبت به تقویت و یا ایجاد مراکز پایش، پیش بینی و هشدار مخاطرات جوی در ستاد، استان ها و شهرستان ها اقدام گردد.

به منظور پیش بینی دقیق، هشدار و اخطار قبل از رخداد سیلاب نسبت به ایجاد مرکز پایش و هشدار اقدام گردد. برای این منظور می بایست نسبت به انجام مطالعات فنی، تأمین تجهیزات، ایجاد میز هشدار، تقویت و ایجاد سامانه های پایش هواشناسی، جمعیت اطلاعات ایستگاه های دیده بانی موجود در کشور و تکمیل و راه اندازی مدل های بارش-رواناب برای حوزه های سیل خیز کشور اقدام گردد.

به منظور پیش بینی دقیق و اعلام هشدارهای لازم نسبت به تقویت و ایجاد مراکز پایش و هشدار خشکسالی اقدام گردد. در این راستا باید با انجام مطالعات فنی و انجام تحقیقات و پژوهش، تأمین تجهیزات، اجرای پروژه های مدیریت منابع طبیعی، مدیریت منابع آب، ایجاد میز هشدار و بهره برداری و نگهداری مورد توجه سازمان های مسئول، همکار و پشتیبان قرار گیرد. مجموعه فعالیت های مدیریت منابع طبیعی شامل جنگلداری، مرتع داری، بیابان زدایی ضمن آنکه باعث تقویت پوشش گیاهی، کاهش خطر وقوع سیلاب و کاهش میزان خسارات حاصل از سیلاب ها می گردد، در افزایش نفوذپذیری خاک برای کاهش اثرات خشکسالی هم مؤثر است. از طرفی این اقدامات به کاهش خطر (ریسک) واقعی پدیده ریزگردها هم کمک می کنند؛ بنابراین لازم است دستگاه های متولی اقدامات لازم را در پیشگیری از بروز خشکسالی ها از طریق بررسی آمارهای هواشناسی و به کارگیری تجهیزات سخت افزاری و نرم افزاری دستگاه های موضوع ماده ۲ قانون مدیریت خشکسالی به عمل آورند. در پایش و هشدار خشکسالی باید استفاده از شاخص های مختلف و ارائه پیش بینی های فصلی هواشناسی مورد توجه قرار گیرد.

ایجاد مراکز پایش و هشدار سریع بیماری های دام و گیاهی و بیماری های مشترک انسان و دام و بیماری های انسانی، جهت پیش بینی دقیق، هشدار به موقع و انجام اقدامات پیشگیرانه در زمینه اپیدمی بیماری های انسانی.

تولید داده‌های جدید از گسل‌های فعال و به‌روزرسانی و راه‌اندازی سامانه پاسخ سریع زلزله از طریق توسعه شبکه شتاب‌نگاری استان و نقاط در معرض خطر.

شرح وظایف دستگاه‌های مسئول:

اداره کل مدیریت بحران:

- همکاری در راه‌اندازی و ارتقای سامانه‌های هشدار سریع در دستگاه‌های مرتبط؛
- همکاری در راه‌اندازی و ارتقای مراکز پایش مخاطرات در دستگاه‌های مرتبط؛
- اتخاذ تدابیر لازم جهت دریافت به‌موقع اخبار، هشدارها و اطلاعات از مراکز پایش مخاطرات و سامانه‌های هشدار سریع به صورت ۲۴ ساعته؛
- دسترسی به اطلاعات به‌روز از وضعیت مخاطرات در دستگاه‌ها و اقدام مقتضی و به‌هنگام جهت تقلیل اثرات حوادث و سوانح؛
- تحلیل و تأیید اخبار از مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری؛
- دسترسی به لیست و کانال‌های ارتباطی اختصاصی رسانه‌های جمعی برای اطلاع‌رسانی اخبار و برقراری ارتباط با آن‌ها از طریق راه‌های ارتباطی که قبل از حادثه مشخص شده است؛
- اعلام خبر و تعیین سطح هشدار به سازمان‌ها و عموم مردم؛
- هماهنگی مصاحبه‌ها و انتشار اخبار؛
- هماهنگی جهت معرفی فرد مصاحبه‌شونده با توجه به اهمیت خبر و تخصص مورد نیاز؛
- اطمینان از درک معنای پیام‌های هشدار برای کلیه مخاطبین و ذینفعان از طریق آموزش‌های لازم قبل از رخداد شرایط اضطراری؛
- پایش اخبار در رسانه‌های محلی (شهرستان)، استانی و ملی؛
- ارائه توصیه‌های عمومی برای مخاطرات محتمل با همکاری سازمان‌های متولی؛
- ثبت درس‌آموخته‌ها.

صدا و سیما:

- دریافت پیش‌بینی‌ها از سازمان‌های پیش‌نگر و مرکز کنترل و هماهنگی استانی و با تأیید اداره کل مدیریت بحران؛
- پایش و هشدار کلیه مخاطرات به صورت مستمر بر اساس دانش و زیرساخت‌های مرتبط؛
- اعلام هشدار و اطلاع‌رسانی دوره‌ای در خصوص اپیدمی‌های بیماری‌های واگیر، بازپدید؛
- تدوین فرایند اطلاع‌رسانی در خصوص انواع مخاطرات و میزان خطر متصور مانند سیلاب، طوفان، سونامی، زلزله؛
- ایجاد حساسیت و بیان اهمیت توجه مردم به هشدارها، اختاریه‌ها و جلوگیری از ترس بی‌مورد و افزایش توان پاسخ؛
- ارائه اطلاعات دقیق در بخش‌های مهم خبری به مردم؛

— ارائه اطلاعات مربوط به بیماری های واگیر، نوپدید.

دانشگاهها (ژئوفیزیک):

- توسعه دانش فنی به منظور پایش دقیق تر مخاطرات زمین شناسی؛
- توسعه زیرساخت های مؤسسات و سازمان های مسئول و همکار؛
- پایش و هشدار مخاطرات زمین شناختی به صورت مستمر بر اساس دانش و زیرساخت های مرتبط.

سازمان هواشناسی:

- توسعه دانش فنی به منظور پایش دقیق تر مخاطرات هواشناختی؛
- توسعه زیرساخت های مورد نیاز سازمان هواشناسی برای پایش و هشدار مخاطرات هواشناختی؛
- ارتقاء شبکه دیدبانی و پایش مبتنی بر فناوری های روزآمد سازمان هواشناسی؛
- ارتقاء و ایجاد سامانه های پیش بینی و هشدار مخاطرات جوی سازمان هواشناسی؛
- به روزرسانی منظم و ارتقاء بانک اطلاعات هواشناسی توسط سازمان هواشناسی؛
- دریافت برخط داده و اطلاعات ایستگاه های هواشناسی مختلف در سطح استان؛
- کنترل کیفی داده ها؛
- به روزرسانی منظم بانک اطلاعات یکپارچه استانی هواشناسی؛
- تسهیل در اطلاع رسانی؛
- آموزش و تربیت کارشناسان مجرب توسط سازمان هواشناسی؛
- آموزش و تمرین با روش های نوین؛
- پاسخگویی متناسب با هر یک از مخاطرات مرتبط؛
- پایش و هشدار مخاطرات هواشناختی (بهمن، طوفان، گردباد، صاعقه، تگرگ، موج گرما و سرما) به صورت مستمر بر اساس دانش و زیرساخت های مرتبط؛
- نصب و راه اندازی، طراحی و پیاده سازی انواع مدل های مختلف جوی، اقلیمی از قبیل مدل های سیلاب، یخبندان، آلودگی هوا، طوفان و گردوخاک، پیش بینی فصلی، تغییر اقلیم و مانند آن توسط سازمان هواشناسی کشور؛
- سنجش منظم پارامترها به صورت برخط از طریق فعالیت ایستگاه های مختلف هواشناسی (سینوپتیک، جوبالا، باران سنجی، اقلیم شناسی، هواشناسی دریایی، هواشناسی کشاورزی، جاده ای، رادار هواشناسی، ماهواره هواشناسی) شامل فشار هوا، دما، رطوبت، باد، انواع پدیده های هواشناختی به ویژه پدیده های مخرب، تابش، ابرناکی، موج دریا و مانند آن مطابق با دستورالعمل سازمان هواشناسی جهانی و الزامات داخلی؛
- ارائه خدمات و اطلاعات هواشناسی کاربردی به درخواست مدیران بحران به صورت ۲۴ ساعته و یا لحظه ای در مراحل مختلف مدیریت بحران؛

- ارائه خدمات هواشناسی کاربردی مختلف به دستگاه‌های همکار برای کاهش آثار مخاطرات جوی و اقلیمی (ایمنی حمل و نقل، کشاورزی، بهداشت، ارزیابی توان اقلیمی و مناطق آسیب‌پذیر و مانند آن).
- خدمات هواشناسی هوانوردی ویژه کاربران تخصصی هوانوردی؛
- خدمات هواشناسی کشاورزی به مدیران بخش کشاورزی و کشاورزان؛
- خدمات تخصصی در سایر موارد (آب، انرژی، محیط‌زیست، امور دفاعی، گردشگری، بهداشت و مانند آن)؛
- صدور هشدارها و پیش‌آگاهی‌های فصلی و اقلیمی؛
- تهیه سامانه‌های پیش‌آگاهی مخاطرات فصلی و اقلیمی؛
- اطلاع‌رسانی به عموم مردم از طریق سامانه‌ها و زیرساخت‌های موجود در کشور؛
- ارائه مشاوره به عموم مسئولین ذی‌ربط، کارشناسان و مدیران بحران؛
- ایجاد سامانه‌های هشدار و اخطار مخاطرات جوی کوتاه‌مدت؛
- تهیه گزارش‌های دوره‌ای شرایط آب و هوایی؛
- ارائه گزارش‌های دوره‌ای شرایط آب و هوایی به دستگاه‌های مسئول موضوع ماده ۲؛
- تهیه هر نوع گزارش، تحلیل و ارزیابی‌های مورد نیاز مرتبط با مخاطرات جوی، دریایی و اقلیمی به درخواست دستگاه‌های ذیربط؛
- انجام مطالعات و طرح‌های پژوهشی مرتبط با جو، دریا، تغییر اقلیم و اثرات آن، پیش‌آگاهی، اقلیم آینده ایران، از طریق پژوهشگاه هواشناسی و علوم جو سازمان هواشناسی.
- توسعه دانش فنی به‌منظور پایش دقیق‌تر مخاطرات آب و هوایی؛
- توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز سازمان هواشناسی برای پایش و هشدار سیلاب؛
- تسهیل در اطلاع‌رسانی؛
- آموزش و تمرین با روش‌های نوین؛
- پاسخگویی؛
- پیش‌بینی و پایش و صدور اخطاریه‌ها؛
- ارتقاء و ایجاد شبکه پایش و هشدار سیلاب مبتنی بر فناوری‌های روزآمد برای مناطق سیل‌خیز استان توسط سازمان هواشناسی؛
- صدور اخطاریه احتمال رخداد سیلاب و اطلاع‌رسانی سریع آن توسط سازمان هواشناسی؛
- ارائه گزارش‌های دوره‌ای بارش استان توسط سازمان هواشناسی؛
- آموزش و تربیت کارشناسان مجرب توسط سازمان هواشناسی.
- توسعه دانش فنی به‌منظور پایش دقیق‌تر مخاطرات جوی؛
- توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز سازمان هواشناسی برای پایش و هشدار خشکسالی؛
- ارائه اطلاعات مکانی و عکس‌های هوایی و ماهواره‌ای؛

- پایش و هشدار بارندگی و خشکسالی / سرمازدگی و یخبندان؛
- پیش‌بینی‌های فصلی هواشناسی توسط سازمان هواشناسی؛
- ارائه اطلاعات مرتبط با خشکسالی کشاورزی توسط سازمان هواشناسی؛
- ارائه اطلاعات مرتبط با خشکسالی هواشناسی توسط سازمان هواشناسی؛
- تقویت و تجهیز مرکز پاسخ ملی خشکسالی سازمان هواشناسی؛
- تهیه و ارائه منظم انواع شاخص‌های خشکسالی با کاربردهای مختلف هواشناسی، کشاورزی، هیدرولوژی و شاخص‌های ترکیبی توسط سازمان هواشناسی؛
- تهیه نقشه‌های منظم خطر (ریسک) خشکسالی بر اساس شاخص‌های مختلف از جمله شاخص‌های هواشناسی، کشاورزی، هیدرولوژی؛
- اطلاع‌رسانی هشدارها و پیش‌آگاهی‌های خشکسالی به کاربران تخصصی و عموم مردم؛
- انجام مطالعات و طرح‌های پژوهشی مرتبط با خشکسالی، گرد و خاک، آلودگی هوا از طریق پژوهشگاه هواشناسی و علوم جو سازمان هواشناسی.

جهاد کشاورزی:

- توسعه دانش فنی به‌منظور پایش دقیق‌تر مخاطرات بیولوژیک و بیماری‌های نوپدید؛
- توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز؛
- توسعه نظام مراقبت ملی با استفاده از استانداردهای روزآمد؛
- پایش و هشدار اپیدمی آفات و بیماری‌های گیاهی و جانوری مشترک انسان و دام؛
- پیشگیری و کنترل اپیدمی آفات و بیماری‌های گیاهی و جانوری مشترک انسان و دام؛
- پیشگیری و کنترل اپیدمی آفات و بیماری‌های گیاهی و جانوری؛
- قرنطینه گیاهی و دامی پس از اعلام هشدار از مراکز بهداشتی توسط سازمان جهاد کشاورزی؛
- راه‌اندازی سامانه هشدار سریع در مورد آفات و بیماری‌های جنگل و مرتع توسط سازمان آبخیزداری و منابع طبیعی.

راه و شهرسازی:

- توسعه دانش فنی به‌منظور پایش دقیق‌تر مخاطرات؛
- توسعه زیرساخت‌های مؤسسات و سازمان‌های مسئول و همکار؛
- راه‌اندازی و امکان بهره‌برداری از سامانه‌های پاسخ بر اساس اولویت خطر لرزه‌ای و تعداد جمعیت؛
- تولید داده‌های جدید از گسل‌های فعال و تلفیق نقشه گسل‌ها و مراکز شهری و پرجمعیت؛
- ارزیابی زون‌های با درصد خرابی بالا بر اساس مطالعات انجام‌شده یا در دست اقدام و همچنین مبتنی بر مقادیر رکورد شده شتاب زلزله در دقایق اولیه شرایط اضطراری (حادثه)؛
- فراهم‌سازی امکان برآورد خسارات در لحظات پس از وقوع زلزله؛
- تجمیع اطلاعات لرزه‌نگاری و شتاب‌نگاری، به عنوان نمونه در قالب نقشه‌های دینامیک خطر (ریسک)؛
- در اختیار گذاشتن اطلاعات پهنه‌بندی زلزله.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- بهبود پیش‌بینی مخاطرات جوی با ایجاد سامانه‌های هشدار سریع پدیده‌های مخاطره‌آمیز جوی در دستگاه‌های متولی؛
- فراهم‌سازی امکان بهره‌برداری از سامانه‌های هشدار سریع پدیده‌های مخاطره‌آمیز توسط دستگاه‌های مرتبط؛
- فراهم‌سازی امکان بهره‌برداری از مراکز پایش مخاطرات و اطلس مخاطرات توسط دستگاه‌های مرتبط؛
- استقرار شبکه‌های ارتباطی بر خط هشدار سریع؛
- پایش مخاطرات (با محوریت مرکز عملیات اضطراری و EOC) در دستگاه‌ها و سازمان‌های متولی پاسخ؛
- کمک به شناسایی و ارزیابی مخاطرات از طریق تقویت و به‌روزرسانی ایستگاه‌های موجود و ایجاد ایستگاه‌ها و شبکه‌های لرزه‌نگاری جدید؛
- فراهم‌سازی امکان دسترسی به نقشه‌های ملی مخاطرات با منشأ زمین‌شناسی با محوریت سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی؛
- تأمین مستمر منابع لازم از منشأ مخاطرات زمین‌شناسی و پایش تغییرات آن‌ها در طول زمان و توسعه زیرساخت‌ها و دستیابی به دانش فنی روز برای به‌روزرسانی دوره‌ای و انتشار سریع یافته‌ها، توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور؛
- فراهم‌سازی امکان دسترسی عموم به اطلس ملی مخاطرات در قالب‌های مختلف از جمله در سامانه Web GIS به صورت برخط با در نظر گرفتن پایداری و امنیت شبکه در کلیه شرایط توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی؛
- فراهم‌سازی امکان بهره‌برداری از نقشه پایه مخاطرات زمین‌شناسی (گسل‌های استان، فرونشست و مانند آن) توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی؛
- فراهم‌سازی امکان بهره‌برداری از یافته‌های سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی در استقرار و بهره‌برداری از هر نوع شبکه پایش زمینی از جمله شبکه لرزه‌نگاری، GPS، شتابگر و مانند آن؛
- توسعه نظام‌های مراقبت از بیماری‌ها توسط علوم پزشکی؛
- تقویت شبکه پایش بارش و رواناب‌ها در کنار ایستگاه‌های لرزه‌نگاری توسط شرکت مدیریت منابع آب؛
- توسعه و به‌کارگیری نظام‌های مراقبت از بیماری‌ها توسط دانشگاه علوم پزشکی؛
- ایجاد زیرساخت‌های لازم به‌منظور امکان دریافت هشدار از سامانه‌های هشدار ملی و استانی؛
- توسعه و به‌کارگیری نظام‌های پایش و نظارت بر کنترل عوامل محیطی در حوادث و شرایط اضطراری توسط دانشگاه علوم پزشکی؛

- ارتقای ظرفیت و آمادگی نیروهای تخصصی و تیم‌های واکنش سریع دانشگاه علوم پزشکی جهت مداخلات متناسب با سطح هشدار (مداخلات کنترل عوامل محیطی، حمایت‌های روانی-اجتماعی و مانند آن) و نظارت بر اجرای مداخلات توسط متخصصین آموزش‌دیده؛
- بهره‌مندی از توان تخصصی سازمان بهزیستی (مرکز فوریت‌ها و اورژانس اجتماعی و خط‌های ۱۲۳ و ۱۴۸۰) و جمعیت هلال احمر به منظور اعمال سازوکارهای مناسب در حوادث و سوانح برای افزایش ظرفیت تاب‌آوری و مقابله از طریق رسانه؛
- ارائه آموزش‌های لازم در جهت حفظ و ارتقا سطح بهداشت همگانی در مباحث مختلف بهداشت محیط، بهداشت فردی، سلامت روان، تغذیه، کنترل بیماری‌ها و مانند آن؛
- ارائه اطلاعات مربوط به بیماری‌های بازپدید و نوپدید و واگیر و اعلام هشدار اپیدمی بیماری‌ها از طریق دانشگاه علوم پزشکی؛
- اطلاع‌رسانی آمار مرگ و میر از طریق سازمان پزشکی قانونی؛
- اطلاع‌رسانی آمار جراحات و مصدومیت‌ها و جمعیت تحت تأثیر از طریق دانشگاه علوم پزشکی؛
- اطلاع‌رسانی وضعیت بیماران و مصدومین بستری‌شده و یا انتقال داده‌شده از طریق دانشگاه علوم پزشکی؛
- اطلاع‌رسانی بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی فعال و تجهیز شده و آماده ارائه خدمت از طریق دانشگاه علوم پزشکی؛
- پایش و هشدار سریع مخاطرات زمین‌لرزه، سونامی، فرونشست و سیلاب توسط مرکز تحقیقات راه و شهرسازی؛
- اعلام به موقع و سریع هشدارها و آماده‌باش سریع عوامل اجرایی توسط راهداری؛
- تأمین پیش‌بینی‌های لازم توسط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی؛
- نظارت بر فرایند اطلاع‌رسانی توسط اداره کل مدیریت بحران؛
- تأمین اطلاعات لازم در خصوص شروع و خاتمه شرایط اضطراری توسط مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی.
- تأمین منابع لازم برای توسعه زیرساخت‌ها و دستیابی به دانش فنی روزآمد؛
- تأمین داده‌های شتاب‌نگاری توسط مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی سازمان راه و شهرسازی؛
- افزایش تعداد ایستگاه‌های لرزه‌نگاری توسط راه و شهرسازی؛
- ارتقاء زیرساخت‌های ارتباطی شبکه‌ها و ایستگاه‌های لرزه‌نگاری با همکاری راه و شهرسازی؛
- گسترش ایستگاه‌های GNSS برای پایش گسل‌ها و هشدار سریع با همکاری راه و شهرسازی؛
- ایجاد مرکز پایش تغییرات پوسته با همکاری راه و شهرسازی؛
- تهیه و تدقیق نقشه گسل‌های فعال و لرزه‌زا در مقیاس کاربردی شهری و روستایی توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور؛

- تهیه پایش و به‌روزرسانی اطلاعات مربوط به ژئودینامیک و فعالیت آتشفشان‌های استان توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور؛
- انجام مطالعات و طرح‌های پژوهشی مرتبط با تغییر اقلیم و دیرینه اقلیم و آثار آن بر زمین توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور.
- فراهم آوردن امکان دسترسی به اطلاعات مورد نیاز توسط سازمان‌های پیش‌گر؛
- تأمین و فراهم‌سازی امکان بهره‌برداری از اطلاعات سازمان هواشناسی و مراکز کنترل مخاطرات؛
- ارائه داده و اطلاعات تخصصی به مسئولین و کاربران مدیریت بحران؛
- اطلاع‌رسانی و اعلام هشدارها به عموم مردم از طریق سامانه‌ها و زیرساخت‌های موجود در استان؛
- شناسایی پهنه‌های مستعد زمینی تولید گردوغبار و شناسایی ویژگی‌های فیزیکی و شیمیایی و کانی‌شناسی و آلاینده‌های ذرات گردوغبار توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور.
- تولید اطلاعات پایه ساختگاهی، بازدید و تلفیق اطلاعات، تولید اطلاعات ژئوتکنیکی؛
- بررسی مناطق با خطر بالا از نظر مؤلفه‌های زمینی (فرسایش، ژئومورفولوژی حساس و مانند آن)؛
- بررسی و مداخله در خصوص مناطقی که نیاز به لایروبی در پهنه‌های آبی دارد؛
- انجام برنامه‌ها و فعالیتهای آبخیزداری برای کاهش خطر وقوع سیلاب در راستای کاهش خسارات وقوع این نوع از مخاطرات و همچنین کاهش اثرات خشکسالی توسط سازمان آبخیزداری و منابع طبیعی.
- انجام برنامه‌ها و فعالیت‌های مدیریت منابع طبیعی شامل جنگلداری، مرتعداری، بیابان‌زدایی توسط سازمان آبخیزداری و منابع طبیعی؛
- ارائه اطلاعات مرتبط با خشکسالی هیدرولوژی توسط شرکت منابع آب با همکاری سازمان حفاظت از محیط زیست؛
- ارائه اطلاعات مرتبط با خشکسالی اقتصادی - اجتماعی توسط شرکت مدیریت منابع آب و شرکت مهندسی آب و فاضلاب و جهاد کشاورزی؛
- مدیریت خطر و بحران خشکسالی؛
- برآورد و پیش‌آگاهی فصلی خشکسالی در استان با همکاری سازمان هواشناسی؛
- آموزش و ظرفیت‌سازی جهت ارتقاء سازگاری و کاهش اثرات خشکسالی با روش‌های نوین با همکاری سازمان هواشناسی؛
- پاسخگویی و ارائه گزارش‌های منظم دوره‌ای با همکاری سازمان هواشناسی؛
- پایش و آشکارسازی خشکسالی در سطح استان بر اساس محاسبه انواع شاخص‌ها، ارزیابی و تهیه گزارش‌های تحلیلی، پیش‌آگاهی و هشدار خشکسالی با همکاری سازمان هواشناسی؛
- اطلاع‌رسانی هشدارها و پیش‌آگاهی‌های خشکسالی به کاربران تخصصی و عموم مردم.
- تشکیل تیم ارزیابی و پاسخ سریع بیماری‌های مشترک انسان و دام از طریق دانشگاه علوم پزشکی، دامپزشکی و حفاظت محیط زیست؛

- تهیه و کاربرد نقشه پراکندگی و آسیب‌پذیری انواع بیماری‌های مشترک بومی منطقه در معرض بحران (ارزیابی خطر) با مشارکت دانشگاه علوم پزشکی؛
- تقویت تیم‌های پاسخ سریع مشترک رخدادهای بهداشتی (بیماری‌های واگیر از جمله زئونوز و قابل انتقال توسط ناقلین و مانند آن) با همکاری علوم پزشکی؛
- تقویت ساختار، نظام مراقبت و کارکنان آموزش‌دیده بیماری‌های قابل انتقال بین انسان و حیوان در شرایط فوریت و در مناطق آسیب‌دیده؛
- ایجاد شبکه آزمایشگاهی مشترک تشخیص بیماری‌های زئونوز با استفاده از ظرفیت‌های بهداشت، انستیتو پاستور، مؤسسه رازی و سازمان دامپزشکی؛
- تبادل الکترونیک و برخط اطلاعات بیماری‌های زئونوز در سامانه‌های مشترک بین حوزه سلامت انسان، دام، وحوش و نباتات؛
- اطلاع‌رسانی خاص وضعیت‌های بحرانی با مشارکت و همکاری سازمان‌های همکار، کارشناس حوزه‌های سلامت، انسان، دام و وحوش؛
- تأمین تجهیزات و لوازم آزمایشگاهی تشخیص سریع در منطقه بحران‌زده از طریق دانشگاه علوم پزشکی و با همکاری سازمان دامپزشکی؛
- تأمین تجهیزات و لوازم پیشگیری و کنترل بیماری‌های انسانی، زئونوز و قابل انتقال توسط ناقلین در بحران از طریق دانشگاه علوم پزشکی؛
- تأمین تجهیزات و لوازم حفاظت فردی جهت کارکنان عملیاتی در مناطق بحران‌زده از طریق دانشگاه علوم پزشکی؛
- پایش شدت وضعیت بحرانی از طریق جمع‌آوری و تحلیل داده‌های ابتلا و مرگ‌ومیر از طریق دانشگاه علوم پزشکی؛
- تهیه تحلیل‌های هواشناسی، کشاورزی و پیش‌آگاهی‌های اولیه شرایط جوی و اقلیمی مناسب و ارائه آن به جهاد کشاورزی جهت برآورد احتمال شیوع بیماری‌های گیاهی، دامی و مشترک انسان و دام تحت تأثیر شرایط آب و هوایی توسط سازمان هواشناسی؛
- تأمین امنیت غذایی جمعیت تحت تأثیر از طریق دانشگاه علوم پزشکی؛
- بررسی نیازهای تغذیه‌ای گروه‌های مختلف توسط دانشگاه علوم پزشکی؛
- درخواست تأمین مواد و بسته‌های غذایی مورد نیاز توسط دانشگاه علوم پزشکی؛
- نظارت بر بهداشت آب و مواد غذایی و اقلام‌اهدایی و دریافتی توسط دانشگاه علوم پزشکی؛
- نظارت بر توزیع آب و مواد غذایی بین جمعیت آسیب‌دیده بر حسب گروه‌های مختلف سنی توسط دانشگاه علوم پزشکی؛
- پایش و کنترل جمعیت آسیب‌دیده از لحاظ میزان کالری مورد نیاز و دریافتی با تمرکز بر گروه‌های آسیب‌پذیر توسط دانشگاه علوم پزشکی؛

- بررسی و کاهش ظرفیت بیماری‌زایی خاک و استفاده بهینه از خاک و همچنین تأمین امنیت غذایی از طریق تهیه نقشه‌های خاک استان از نظر کانی‌شناسی زیست‌محیطی، زمین‌شناسی پزشکی و کشاورزی توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور؛
- تأمین تجهیزات و لوازم پیشگیری و کنترل بیماری‌های مشترک بین حیات وحش، دام اهلی و انسان.
- ارائه اطلاعات مرتبط با پهنه‌بندی خطر فرونشست دشت‌های استان توسط سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی؛
- ثبت و به اشتراک‌گذاری داده‌های مربوط به فرونشست زمین از طریق مرکز پایش ماهواره‌ای زمین در سازمان فضایی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات؛
- جانمایی ایستگاه‌های لرزه‌نگاری و برآورد و اعلام بزرگی زلزله‌ها و موقعیت آن جهت اطمینان و دقت نتایج سامانه پاسخ توسط دستگاه‌های متولی؛
- ثبت و به اشتراک‌گذاری داده‌های مربوط به جابه‌جایی پوسته زمین از طریق مرکز پایش ماهواره‌ای زمین در سازمان فضایی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات؛
- تحلیل اطلاعات ایستگاه‌های پایش و استخراج شرایط اقلیمی مناطق مختلف استان، خرد اقلیم‌ها و پایش تغییرات اقلیمی در سطح استان و منطقه از طریق تهیه گزارش‌های فصلی و اقلیمی، پهنه‌بندی اقلیمی استان، تهیه اطلس اقلیمی استان، تهیه خرداقلیم‌های استان، تهیه نقشه‌های تغییرات اقلیمی توسط سازمان هواشناسی.

F5: به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری
F5-1: اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری
دستگاه مسئول: ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران (ستاد مدیریت بحران) در سطوح استانی و شهرستانی
دستگاه‌های همکار: کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور
دستگاه‌های پشتیبان: -

شرح کارکرد:

به کارگیری یک سامانه مدیریتی کارآمد در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) می‌تواند اثرات منفی آن‌ها را به حداقل میزان ممکن کاهش داده، با به کارگیری کمترین امکانات و حداقل منابع انسانی بیشترین راندمان را موجب شود. سامانه فرماندهی سانحه یکی از معتبرترین سامانه‌های فرماندهی شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) به منظور آماده‌سازی و افزایش کارایی سازمان‌های متولی پاسخ در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) می‌باشد و نظامی مدیریتی برای سازمان‌دهی کارکنان، امکانات، تجهیزات و ارتباطات در جهت ارائه پاسخی مؤثر به شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) است. استفاده از سامانه فرماندهی سانحه به دلیل پیشگیری از سردرگمی، بلا تکلیفی و کارهای خودسرانه و کوتاه کردن زمان پاسخ‌گویی به شرایط اضطراری و کم کردن عوارض آن می‌تواند به مدیریت صحیح و سازنده در راهبری شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) منجر شود.

اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری از طریق فرمانده و ستاد فرماندهی از مواردی است که باید در سامانه فرماندهی سانحه مدنظر قرار گیرد. کنترل عبارت است از تحت نظر گرفتن و تأثیرگذاری بر کل فرایند عملیات. لازم است تمامی تحولات و متغیرها در زمان پاسخ‌گویی مدنظر قرار گرفته و حتی در صورت لزوم برای متغیرهای پیش‌بینی نشده و تأثیرگذار بر روند عملیات، تصمیمات مناسب اتخاذ گردد. کنترل اولین گام در فرایند فرماندهی عملیات پاسخ به حوادث و سوانح است.

F5: به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری
F5-2: سطح‌بندی حوادث و سوانح در سطح شهرستان و استان (و برای دستگاه‌های اجرایی)
دستگاه مسئول: رئیس ستادهای استانی، شهرستانی
دستگاه‌های همکار: دستگاه‌های موضوع ماده ۱۰ قانون، کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور
دستگاه‌های پشتیبان: -

شرح کارکرد:

سطح‌بندی شرایط اضطراری با هدف تعیین بزرگی و شدت حادثه و تأثیرات منتج از آن برای تصمیم‌گیری جهت تعیین سطح فعال‌سازی برنامه‌های عملیاتی پاسخ (NRP/EOP) و مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی (PRCC) و تأمین پاسخ مناسب در زمان مقتضی طراحی شده است. با استفاده از این شاخص‌ها، مراکز عملیات اضطراری (EOC) از سطح محلی (شهرستان) و استانی تا سطح ملی برای تصمیم‌گیری به‌منظور فعال‌سازی برنامه پاسخ اولیه / سریع و پاسخ عملیاتی اقدام خواهند نمود. مراکز عملیات اضطراری در کلیه سطوح بر اساس ساختار پاسخ ملی و استانی، برنامه پاسخ استانی را فعال نموده و بر مبنای آن اقدامات لازم توسط دستگاه‌ها و سازمان‌ها به‌منظور تأمین پاسخ متناسب در زمان مناسب اقدامات لازم را طبق قانون با استفاده از منابع لازم انجام می‌دهند.

رئیس ستادهای استانی و شهرستانی و دستگاه‌های موضوع ماده ۱۰ قانون لازم است ضمن استخراج شاخص‌های سطح‌بندی استانی/شهرستانی/دستگاهی، برای هر سطح فعالیت مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری (استانی، شهرستانی و دستگاهی) مجموعه‌ای از شرح وظایف و خدمات مورد نیاز را به صورت برنامه پاسخ سریع در راستای برنامه پاسخ سریع استانی به دقت تدوین کرده و پس از آموزش، موارد را تمرین نمایند.

F5: به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری
F5-3: فراخوانی ظرفیت منابع در حوادث و سوانح
دستگاه مسئول: رئیس ستادهای استانی، شهرستانی
دستگاه‌های همکار: دستگاه‌های موضوع ماده ۱۰ قانون، کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

سطوح هشدار مبنایی است جهت فراخوانی ظرفیت منابع در حوادث و سوانح که طبق دستورالعمل مربوطه به شرح جدول ذیل انجام می‌گردد:

سطح بندی حوادث	E0	E1	E2	E3
شهرستان	-	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز
استان	-	فراخوانی تا ۷۰-۵۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز
ملی	-	فراخوانی تا ۳۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۷۰-۵۰ درصد در صورت نیاز	فراخوانی تا ۱۰۰ درصد در صورت نیاز

F5: به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری
F5-4: برنامه عملیات شرایط اضطراری شهرستانی و دستگاهی
دستگاه مسئول: فرمانداری‌ها، ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران در سطح استانی و شهرستانی
دستگاه‌های همکار: ارتباطات و فناوری اطلاعات، دارایی، آموزش و پرورش، علوم پزشکی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، جهاد کشاورزی، پشتیبانی نیروهای مسلح، مسکن و شهرسازی، صمت، دانشگاه‌ها، نفت، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، نیرو، حفاظت محیط زیست، صدا و سیما، ستاد کل نیروهای مسلح، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، هلال احمر و کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

برنامه عملیات شرایط اضطراری دستگاهی، ارتقای آمادگی یکپارچه نظام مدیریت بحران سازمان تخصصی در پاسخ مؤثر، به‌موقع و هماهنگ به مخاطرات طبیعی و انسان‌ساخت مرتبط در چهارچوب قانون را به عنوان هدف اصلی دنبال می‌کند.

دستگاه‌های تخصصی می‌بایست با استفاده از برنامه استانی، نسبت به استخراج کارکردهای مدیریتی و تخصصی پاسخ سازمان تخصصی در حوادث و سوانح، اقدام و بر اساس کارکردهای عمومی و اختصاصی سازمان تخصصی، دستگاهی و شهرستانی تنظیم نمایند.

F5: به کارگیری مقررات وضعیت اضطراری
F5-5: راه اندازی مرکز عملیات اضطراری دستگاهی
دستگاه مسئول: کلیه دستگاه‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور در سطح استان
دستگاه‌های همکار:
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

مرکز عملیات اضطراری دستگاهی، مرکزی است برای هدایت، کنترل و هماهنگی عملیات اضطراری در دستگاه‌های اجرایی و تخصصی ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور. با این تعریف مرکز عملیات اضطراری در دستگاه، مرکزی است برای هماهنگی:

- هرگونه عملیات در شرایط اضطراری
 - جمع‌آوری و پخش اطلاعات
 - هماهنگی با ستادهای مدیریت بحران در سطوح مختلف
- مراکز عملیات اضطراری باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که بتوانند پنج عملکرد را انجام دهند:
- فرماندهی: این مراکز مسئولیت مدیریت پاسخ را بر عهده دارند.
 - عملیات: این مراکز مسئولیت ایجاد هماهنگی بین تمامی عملیات را دارند.
 - برنامه‌ریزی: این مراکز مسئولیت جمع‌آوری، ارزیابی و پخش اطلاعات را داشته و مسئول تهیه برنامه‌های اقدام در شرایط اضطراری هستند.
 - لجستیک: این مرکز مسئولیت تدارک تجهیزات، خدمات، پرسنل و مانند آن را بر عهده دارند.
 - اداره امور مالی: این مراکز مسئولیت تعیین هزینه‌های حوادث و سوانح، پیش‌بینی هزینه‌ها و پرداخت هزینه پاسخ‌دهندگان را بر عهده دارند.

شرح کارکرد (F5-1 تا F5-5):

به‌کارگیری یک سامانه مدیریتی کارآمد در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) می‌تواند اثرات منفی آن‌ها را به حداقل میزان ممکن کاهش داده، با به‌کارگیری کمترین امکانات و حداقل منابع انسانی بیشترین راندمان را موجب شود. سامانه فرماندهی سانحه یکی از معتبرترین سامانه‌های فرماندهی شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) به‌منظور آماده‌سازی و افزایش کارایی سازمان‌های متولی پاسخ در شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) می‌باشد و نظامی مدیریتی برای سازمان‌دهی کارکنان، امکانات، تجهیزات و ارتباطات در جهت ارائه پاسخی مؤثر به شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) است. استفاده از سامانه فرماندهی سانحه به دلیل پیشگیری از سردرگمی، لاتکلیفی و کارهای خودسرانه و کوتاه کردن زمان پاسخ‌گویی به شرایط اضطراری و کم کردن

عوارض آن می‌تواند به مدیریت صحیح و سازنده در راهبری شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) منجر شود. اعلام شروع و خاتمه شرایط اضطراری از طریق فرمانده و ستاد فرماندهی از مواردی است که باید در سامانه فرماندهی سانحه مدنظر قرار گیرد. کنترل عبارت است از تحت نظر گرفتن و تأثیرگذاری بر کل فرایند عملیات. لازم است تمامی تحولات و متغیرها در زمان پاسخ‌گویی مدنظر قرار گرفته و حتی در صورت لزوم برای متغیرهای پیش‌بینی نشده و تأثیرگذار بر روند عملیات، تصمیمات مناسب اتخاذ گردد. کنترل اولین گام در فرایند فرماندهی عملیات پاسخ به حوادث و سوانح است.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- راه‌اندازی سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح توسط اداره کل مدیریت بحران؛
- تدوین ضوابط، استانداردها و دستورالعمل‌های مرتبط (مانند سطح‌بندی حوادث و مانند آن)؛
- تعیین محلی به منظور استقرار سامانه فرماندهی سانحه در سطح استان و شهرستان‌ها؛
- مشارکت در راه‌اندازی مرکز فرماندهی/هماهنگی و عملیات اضطراری سانحه در سازمان‌های همکار و متولی پاسخ؛
- مشارکت در راه‌اندازی سامانه‌های مدیریت و فرماندهی سانحه در سازمان‌های همکار و متولی پاسخ؛
- مشارکت در بازبینی، آموزش و اطلاع‌رسانی چهارچوب استانی پاسخ؛
- اطمینان از شناخت افراد از جایگاه و شرح وظایفشان در قسمت‌ها و بخش‌های (جایگاه‌های) اصلی سامانه فرماندهی سانحه؛
- مشارکت در تمرین‌ها و آموزش‌های مرتبط با ساختار و عملکرد و نحوه فعال‌سازی سامانه فرماندهی سانحه و همچنین سطح‌بندی شرایط اضطراری؛
- مشارکت در جلسات هماهنگی بین بخشی؛
- اعلام وضعیت حادثه و سطح حادثه بر اساس الگوی سطح‌بندی ملی و شاخص‌های فعال‌سازی و غیرفعال‌سازی؛
- مشارکت در بازرسی و کنترل در دسترسی به اهداف تعیین‌شده؛
- راه‌اندازی مراکز پیشگیری و مدیریت بحران ذیل شهرداری‌ها در کلانشهرها.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار:

- راه‌اندازی مرکز عملیات اضطراری (EOC)؛
- راه‌اندازی سامانه مدیریت سانحه (IMS)؛
- راه‌اندازی سامانه فرماندهی سانحه (ICS)؛
- آموزش و برگزاری کارگاه‌های آموزشی و تمرین‌های درون و بین بخشی برای فعال‌سازی سامانه فرماندهی و سطح‌بندی شرایط اضطراری؛
- پایش و تأمین اطلاعات لازم به منظور اعلام شرایط اضطراری به واحدهای تابعه حوزه مدیریت بحران استان پس از دریافت پیام از سازمان‌های مسئول و فعال‌سازی سامانه مدیریت بحران متناسب با

سطح سانحه در واحدهای تابعه؛ و نیز اعلام خاتمه آن پس از دریافت پیام مربوطه از سازمان‌های مسئول؛

- فعال شدن برنامه پاسخ سریع و برنامه پاسخ عملیاتی سازمانی؛
- شروع مداخلات تخصصی (امداد، نجات، خدمات سلامتی، آواربرداری و مانند آن) هم‌زمان با اعلام وضعیت اضطراری؛
- آمادگی به‌منظور پایان و خاتمه تدریجی مداخلات با اعلام پایان شرایط اضطراری توسط ستاد؛
- آمادگی فعال‌سازی و آماده‌باش به نیروها؛
- کنترل و ارزیابی نحوه عملکرد مراکز فرماندهی سانحه و نحوه فعال‌سازی و عملکرد سامانه فرماندهی سانحه؛

F6: کنترل و توزیع تدارکات اضطراری
دستگاه مسئول: کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های ذکر شده در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور
دستگاه‌های همکار: -
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های ذکر شده در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور موظفند هنگام پاسخ به بحران، با درخواست رئیس ستاد، کلیه امکانات و تجهیزات موجود خود را در اختیار ستاد قرار دهند. امکانات و تجهیزات شامل منابع مالی، دارایی‌ها، تأسیسات، منابع انسانی، منابع فیزیکی، منابع و فناوری‌های اطلاعات است. با توجه به محدودیت منابع موجود در کشور و شرایط خاص مواجهه با شرایط اضطراری (حوادث و سوانح) که عموماً آسیب جدی به منابع انسانی، فیزیکی و اطلاعاتی وارد می‌کند و نیاز به بسیج منابع در فرصت زمانی محدود است، موضوع مدیریت منابع اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. نکته مهم در درخواست‌ها و تأمین و توزیع منابع، توجه به ارزیابی نیاز و ارزیابی خسارت منطقه است تا از اتلاف منابع جلوگیری شده و ضمن کاهش هزینه‌ها، از هرج‌ومرج‌ها نیز جلوگیری به عمل آمده و رضایت ارائه‌دهندگان و گیرندگان خدمت حاصل گردد. شیوه اجرای این موضوع در آیین‌نامه نحوه تأمین، نگهداری و هماهنگی تجهیزات و ماشین‌آلات در مدیریت بحران مصوب جلسه ۱۴۰۰/۰۴/۰۶ هیأت وزیران مشخص شده است.

شرح وظایف دستگاه‌های مسئول:

- شناسایی و دسته‌بندی منابع در قالب منابع مالی و اقتصادی، منابع اقتصادی، منابع انسانی، منابع فیزیکی (مانند تجهیزات، ماشین‌آلات و نمونه‌های مشابه) موجود؛
- شناسایی منابع و تجهیزات مورد نیاز؛

- ایجاد بانک اطلاعاتی از منابع، تجهیزات و ماشین آلات موجود؛
- ارزیابی نیازهای منطقه و جمعیت متأثر از حوادث و سوانح؛
- اعلام درخواست امکانات، لوازم، تجهیزات و منابع؛
- نظارت بر تأمین و توزیع امکانات، لوازم، تجهیزات و منابع؛
- توجه به زنجیره تأمین در شرایط اضطراری.

F7: عملیات جستجو و نجات
F7-1: اطفای حریق، جستجو و نجات آسیب دیدگان در حوادث شهری و روستایی
دستگاه مسئول: شهرداری‌ها و دهیاری‌ها
دستگاه‌های همکار: هلال احمر، راه و شهرسازی، علوم پزشکی (بهداشت درمان و آموزش پزشکی، اورژانس)، شوراهای اسلامی شهرها و روستاها، آبخیزداری و منابع طبیعی، ستاد کل نیروهای مسلح، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

در زمینه تأمین و توسعه ایمنی، اطفای حریق، جستجو و نجات آسیب‌دیدگان در مراکز جمعیتی باید اقدامات لازم صورت گیرد.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- طراحی و عملیاتی‌سازی سامانه اعلام و اطفای حریق مسیرهای جاده‌ای بین شهری؛
- نظارت بر طراحی و عملیاتی‌سازی سامانه اعلام و اطفای حریق در مجتمع‌های زیستی و مراکز جمعیتی؛
- تأمین و توسعه ایمنی در سطح کلانشهرها و مراکز جمعیتی و مجتمع‌های زیستی شهری و روستایی؛
- در نظر گرفتن تمهیدات لازم در خصوص توسعه ایمنی، اطفای حریق، جستجو و نجات آسیب‌دیدگان در مراکز جمعیتی؛
- استفاده از فناوری‌های نوین و نهادینه نمودن آن.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- کمک به تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات مربوط به اطفای حریق.

F7: عملیات جستجو و نجات
F7-2: ارائه کمک‌های اولیه، تخلیه و انتقال مصدومین (جستجو و نجات ابتدایی پزشکی)
دستگاه مسئول: علوم پزشکی (فوریت‌های پزشکی، اورژانس)
دستگاه‌های همکار: هلال احمر، بهزیستی، ستاد کل نیروهای مسلح، ورزش و جوانان، سایر دستگاه‌ها و کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور در سطح استان
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

ارائه کمک‌های اولیه، تخلیه و انتقال مصدومین توسط اورژانس پیش بیمارستانی به مراکز درمانی جهت دریافت خدمات تخصصی موردنیاز، کمک به عادی‌سازی شرایط بحران برای بازماندگان بحران و اجرای راهبردهای ایمنی‌بخش و آرام‌بخش، تسهیل جهت‌یابی دوباره و حمایت‌یابی و کمک‌های فوری ممکن به تأمین نیازهای فوری زیستی، روانی - اجتماعی افراد اثرپذیرفته از بحران از نکات مهمی است که باید در این کارکرد مورد توجه سازمان‌های متولی تأمین سلامت آسیب‌دیدگان قرار گیرد.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- ارائه کمک‌های اولیه و انتقال مصدومین توسط اورژانس پیش بیمارستانی با انجام اقدامات زیر:
- ارزیابی سریع منطقه حادثه با هدف تعیین و یا تخمین وسعت و یا توقف حادثه، تعداد مصدومین و منابع و امکانات مورد نیاز در این ارزیابی علاوه بر تعیین مشخصات حادثه، تجهیزات، منابع انسانی، اقدامات و سایر نیازهایی که باید پاسخ مناسب و فوری به آن‌ها داده شود نیز مشخص می‌گردند؛
- هدایت و راهبری آمبولانس‌ها و خودروهای امدادی به صحنه و هماهنگی انتقال مصدومین به بیمارستان‌ها با هدایت دیسپچ؛
- فرماندهی و کنترل صحنه در حوادث با مصدومین انبوه تا زمان تعیین و حضور فرمانده عملیات؛
- حضور در صحنه حادثه و ارائه خدمات درمانی پیش بیمارستانی بر اساس اولویت تریاژ؛
- جستجو و نجات ابتدایی پزشکی توسط آن دسته از کارکنان اورژانس که آموزش کافی دیده‌اند (در صورت عدم حضور نیروهای آموزش‌دیده عملیاتی آتش‌نشانی و یا هلال احمر و مانند آن)؛
- توزیع و انتقال مصدومین به شکل متوازن و بر اساس ظرفیت لحظه‌ای بیمارستان‌های مقصد از طریق سامانه MCMC؛
- پذیرش، تریاژ و درمان مصدومین در مراکز درمانی متناسب با امکانات و توانمندی‌ها.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- همکاری در جستجو و نجات ابتدایی پزشکی توسط آتش‌نشانی و هلال احمر و مانند آن؛
- پذیرش، تریاژ و درمان مصدومین در مراکز درمانی متناسب با امکانات و توانمندی‌ها توسط سازمان تأمین اجتماعی و نیروهای مسلح؛
- ارائه خدمات جامع و مستمر در بعد روانی - اجتماعی به بازماندگان و آسیب‌دیدگان.

F7: عملیات جستجو و نجات
F7-3: امداد و نجات
دستگاه مسئول: هلال احمر، استانداری و فرمانداری‌ها
دستگاه‌های همکار: علوم پزشکی، ستاد کل نیروهای مسلح، شوراها، اسلامی شهر و روستا، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، ثبت احوال، بهزیستی، سازمان اوقاف و امور خیریه، اداره کل ورزش و جوانان استان (از جمله نجات غریق، غواصی، کوهنوردی و صعودهای ورزشی بر اساس استانداردهای سازمان)
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی، سازمان نقشه‌برداری، صدا و سیما، اداره کل بهزیستی، مرکز آمار ایران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان

شرح کارکرد:

نجات جان آسیب‌دیدگان، انتقال به مراکز درمانی، تأمین مایحتاج ضروری، ذخیره اقلام امدادی از اقدامات مهم این کارکرد است. نجات جان آسیب‌دیدگان، انتقال به مراکز درمانی بر اساس استانداردهای سازمان مدیریت بحران کشور و طبق دستورالعمل‌های تیم‌های عملیاتی، پایگاه‌های امداد و نجات، مراکز کنترل و هماهنگی عملیات و با همکاری هلال احمر و دانشگاه علوم پزشکی انجام می‌شود. در خصوص حوادث و سوانح مواد خطرناک و مناطق تحت پوشش آتش‌نشانی و مکان‌هایی که دارای سامانه‌های تخصصی نجات و رسیدگی به حوادث هستند مانند سازمان بنادر و دریانوردی، یا نجات غریق در کلیه آب‌ها، سازمان‌های زیرمجموعه وزارت نیرو در استان، متولی نجات دستگاه یا بخش متولی است و جمعیت هلال احمر همکار خواهد بود.

شرح وظایف دستگاه‌های مسئول:

- فعالیت‌های جستجو؛
- فعالیت‌های امداد و نجات؛
- فعالیت‌های رهاسازی؛
- تثبیت و انتقال؛
- تأمین و ذخیره‌سازی اقلام زیستی آسیب‌دیدگان مطابق استانداردهای جمعیت هلال احمر با نظارت اداره بهداشت؛
- تأمین و توزیع اقلام غذایی و زیستی بر اساس بسته‌های استاندارد طراحی شده با نظارت دانشگاه علوم پزشکی.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- انجام عملیات جستجو و نجات با همکاری دانشگاه علوم پزشکی و نیروهای مسلح از طریق یک گروهان از گردان‌های امداد و نجات و یا بیت‌المقدس با سازماندهی قبلی با محوریت نیروهای مسلح؛

- ارزیابی سریع پیش بیمارستانی با هدف تخمین وسعت حادثه، تعداد مصدومین و منابع و امکانات مورد نیاز و با هدایت و کنترل مرکز کنترل و هماهنگی پاسخ استانی (PRCC)؛
- اعزام تیم‌های عملیات پیش بیمارستانی توسط دیسیپلین دانشگاه علوم پزشکی؛
- ارائه خدمات پیش بیمارستانی بر اساس اولویت تریاژ و انتقال مصدومین به مراکز درمانی بر اساس اولویت و ظرفیت‌های مراکز درمانی و مبتنی بر اطلاعات دریافتی از مرکز MCMC؛
- به‌کارگیری منابع و امکانات علوم پزشکی، سازمان بهزیستی و سایر دستگاه‌ها به‌منظور ارائه خدمات بهداشتی و درمانی به جامعه هدف تحت پوشش، مراکز و واحدهای تابعه؛
- ارزیابی، شناسایی و اولویت‌بندی نیازهای جامعه هدف تحت پوشش اقلام، سرپناه، بهداشتی و نیازهای مراکز و واحدهای تابعه به‌منظور تأمین خدمات بهداشتی و درمانی و اقلام مورد نیاز افراد آسیب‌دیده با اولویت گروه‌های هدف در معرض خطر (افراد دارای معلولیت، سالمندان، زنان و کودکان و خانواده‌های نیازمند) با همکاری دانشگاه علوم پزشکی و سازمان بهزیستی؛
- تأمین اقلام توان‌بخشی برای جامعه هدف سازمان بهزیستی؛
- ارائه خدمات توان‌بخشی برای جامعه هدف و آحاد جامعه؛
- تأمین نیازهای گروه‌های خاص (بیماری‌های خاص و مانند آن)؛
- شناسایی و غربالگری و ارائه خدمات و حمایت‌های روانی اجتماعی و ارجاع برای آسیب‌دیدگان حوادث و بحران‌ها توسط اورژانس اجتماعی و گروه‌های محب بهزیستی و کلینیک‌های مددکاری اجتماعی با نظارت دانشگاه علوم پزشکی؛
- جاری‌سازی استانداردهای مناسب‌سازی برای افراد دارای معلولیت توسط سازمان بهزیستی؛
- برنامه‌ریزی و تسهیل فرایند الحاق و بازپیوند خانواده‌های با پشتیبانی دینفعان کلیدی توسط سازمان بهزیستی؛
- ارائه خدمات از طریق اورژانس اجتماعی و گروه‌های محب بهزیستی؛
- همکاری در تأمین تجهیزات و خودروی فرماندهی سوانح مجهز به وسایل ارتباطی/مخابراتی لازم؛
- نظارت بر تأمین اقلام غذایی، بهداشتی، دارویی، توان‌بخشی برای جامعه با همکاری دانشگاه علوم پزشکی؛
- نظارت بر تأمین نیازهای عمومی و تخصصی برای کلیه گروه‌های متأثر با همکاری دانشگاه علوم پزشکی و سازمان بهزیستی شامل:
 - آب (مصارف آشامیدن و بهداشتی)؛
 - غذا (کنسروی و گرم)؛
 - سرویس‌های بهداشتی و حمام اضطراری؛
 - نیازهای زیستی اولیه (چادر، پتو، لباس، وسایل گرمایشی و سرمایشی و مانند آن)؛
 - نیازهای بهداشتی (صابون، پودر لباسشویی، مایع دستشویی و ظرفشویی، شیرخشک، نواربهداشتی و مانند آن)؛

- نیازهای روانی (گروه‌های سنی کودکان زیر ۶ سال، سالمندان و مانند آن)؛
- هماهنگی نیروهای خدمات شهری در شرایط اضطراری با اولویت سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهرها برای همکاری عملیات امداد و نجات با نیروهای هلال احمر توسط شهرداری‌ها؛
- تأمین تجهیزات و اقلام امدادی مورد نیاز برای واکنش اضطراری و ذخیره‌سازی در پایگاه‌های پشتیبانی مدیریت بحران بر اساس سطح بحران محلی توسط شهرداری‌ها؛
- پیش‌بینی و اجرای طرح آب‌رسانی اضطراری شهرهای لرزه‌خیز برای خاموش کردن آتش‌سوزی پس از زلزله توسط شهرداری‌ها؛
- پیش‌بینی سامانه قطع خودکار گاز در شهرهای لرزه‌خیز؛
- پاسخگویی استعلامات هویتی افراد به سازمان‌های ذیصلاح توسط سازمان ثبت احوال؛
- همکاری نیروهای مسلح با هلال احمر از طریق یک گروهان از گردان‌های امداد و نجات و یا بیت‌المقدس با سازماندهی قبلی با محوریت نیروهای مسلح؛
- تأمین سوخت خودروها و بالگردهای امداد و نجات توسط شرکت نفت؛
- تأمین نیازهای تغذیه‌ای، آب و علوفه دامی و نیازهای دامپزشکی به آسیب‌دیدگان توسط جهاد کشاورزی؛
- انتقال عشایر و دام و طیور از منطقه آسیب‌دیده توسط جهاد کشاورزی.

F8: امداد و نجات هوایی
دستگاه مسئول: هلال احمر، ارشد آجا
دستگاه‌های همکار: مرکز مدیریت حوادث و فوریت‌های پزشکی استان و مرکز بهداشت، فرودگاه، شرکتهای خصوصی هواپیمایی، ستاد کل نیروهای مسلح
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستانها

شرح کار کرد:

F9: کمک‌های پزشکی در شرایط اضطراری
F9-1: ارائه خدمات بهداشتی و درمانی
دستگاه مسئول: دانشگاه علوم پزشکی
دستگاه‌های همکار: جمعیت هلال احمر، اداره بهزیستی، نیروهای مسلح، سازمان تأمین اجتماعی، سازمان پزشکی قانونی، جهاد کشاورزی
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان، بیمه مرکزی

شرح کارکرد:

اقدامات لازم جهت تأمین بهداشت و درمان (جسمی و روحی) آسیب‌دیدگان در شرایط اضطراری اعمال گردد.

شرح وظایف دستگاه مسئول:

- ارائه خدمات بهداشتی و درمانی منطبق با برنامه کلی پاسخ حوزه سلامت (EOP) و مبتنی بر نیازها و انتظارات جامعه هدف تحت پوشش، مراکز و واحدهای تابعه با مشارکت واحدهای همکار؛
- کنترل و فرماندهی از طریق EOC دانشگاه علوم پزشکی و همکاری مشترک و اختصاصی با این مرکز؛
- استقرار نظام هشدار سریع / ارزیابی خطر از طریق نظام مراقبت سندرمیک در واحدهای ارائه خدمات سلامت در سطح یک، اورژانس پیش بیمارستانی و بیمارستان؛
- ارزیابی، شناسایی و اولویت‌بندی نیازهای جامعه هدف تحت پوشش، مراکز و واحدهای تابعه به‌منظور تأمین خدمات بهداشتی و درمانی و توان‌بخشی آن‌ها با همکاری سازمان بهزیستی، نیروهای مسلح، سازمان تأمین اجتماعی؛
- تخمین و تأمین ملزومات تخصصی و اقلام بهداشتی و درمانی و توان‌بخشی موردنیاز مرکز ارائه‌دهنده خدمات و جامعه هدف با همکاری سازمان بهزیستی.
- ارائه خدمات بهداشتی با محوریت بیماری‌های واگیر مشتمل بر:
 - مدیریت و ارزیابی خطر بیماری‌های واگیر در شرایط بحران؛
 - ایجاد نظام مراقبت مشترک با رویکرد سلامت واحد؛
 - پیگیری و هماهنگی تأمین منابع مالی، انسانی و تجهیزاتی جهت اجرای مؤثر مقررات بهداشتی بین‌المللی (IHR) در برنامه راهبردی تأمین و توسعه نظام؛
 - ارائه خدمات منطبق با راهنماهای عملیاتی مدون با رویکرد به‌روزرسانی و تطبیق یافته؛
 - اجرای رویکرد سلامت واحد در مدیریت بیماری‌های واگیر؛
 - شناسایی و تشخیص به‌هنگام عوامل محیطی بیماری‌زا در فیلد عملیاتی، ثبت، تجزیه و تحلیل و گزارش‌دهی بیماری‌های واگیر؛
 - پاسخ بهینه به وقوع طغیان و همه‌گیری بیماری‌های واگیر؛

- تأمین شرایط و ارائه خدمات سلامت به جمعیت اتباع غیرایرانی و پناهندگان؛
 - مدیریت بیماری‌های نوپدید و بازپدید؛
 - تأمین و نگهداری و توزیع و ارتقای استاندارد پوشش واکسیناسیون و مواد بیولوژیک / داروهای تخصصی؛
 - مدیریت بیماری‌های منتقله از حیوان به انسان (بیماری‌های زئونوز) با همکاری وزارت جهاد کشاورزی؛
 - مدیریت پیشگیری از بیماری‌های شایع و واگیر و بیماری‌های منتقله از آب و غذا؛
 - مراقبت و کنترل بیماری‌های منتقله توسط ناقلین و جوندگان و گزش جانوران؛
 - مدیریت بیماری‌های واگیر در تجمعات انبوه انسانی؛
 - جلب مشارکت جامعه (برقراری ارتباط، اطلاع‌رسانی، آموزش بهداشتی) در حوزه بیماری‌های واگیر؛
 - تدوین و ارائه گزارش‌های بین‌المللی فوریت‌های بهداشتی.
- ارائه خدمات آزمایشگاهی:
- ارائه خدمات تشخیص آزمایشگاهی بیماری‌های عفونی خطرناک با همکاری انستیتو پاستور ایران؛
 - ارائه مشاوره جهت شناسایی و کنترل طغیان بیماری‌های عفونی با همکاری انستیتو پاستور ایران؛
 - اعزام تیم پاسخ سریع انستیتو پاستور ایران به مناطق آسیب‌دیده در صورت نیاز؛
- تأمین و ارسال خون و فرآورده‌های خون:
- فعال‌سازی شبکه ملی خون‌رسانی و تأمین و ارسال خون و فرآورده‌های خون (از جمله گروه خون O منفی)؛
 - ارسال و تحویل مستقیم خون و فرآورده‌های خون از پخش خون استان‌های معین به بانک خون بیمارستان‌های استان‌های دچار بحران شامل بیمارستان‌های صحرایی؛
 - هماهنگی استقرار بانک خون‌های پیش بیمارستانی در بیمارستان‌های منتخب جهت تحویل بلافاصله ۴ کیسه خون از گروه O منفی داخل کولدباکس به آمبولانس‌های هوایی.
- ارائه خدمات درمانی با انجام اقدامات زیر:
- ارزیابی سریع بیمارستانی؛
 - تصمیم‌گیری برای انتقال بیماران بر اساس اطلاعات تخت و سایر اطلاعات تخصصی مورد نیاز از سامانه MCMC؛
 - تریاژ بیمارستانی؛
 - نظارت بر ظرفیت پذیرش بیمارستان‌ها؛
 - برنامه فراطرفیت (افزایش ظرفیت) بیمارستانی؛

- مدیریت نیروی انسانی، منابع و تجهیزات؛
 - تیم پاسخ اضطراری بیمارستانی؛
 - ارائه خدمات درمانی؛
 - مدیریت انتقال و اعزام بین بیمارستانی آسیب‌دیدگان؛
 - تخلیه اضطراری بیمارستانی؛
 - آلودگی‌زدایی در بیمارستان؛
 - برنامه ایمنی و کنترل عفونت بیمارستانی؛
 - مدیریت ازدحام در بیمارستان؛
 - راه‌اندازی و استفاده از «بانک خون پیش بیمارستانی» در مراکز استان با محوریت سازمان انتقال خون؛
 - برنامه مدیریت فوت‌شدگان (بیماران با تگ سیاه در بحران) با مشارکت پزشکی قانونی.
- تأمین بهداشت محیط با انجام اقدامات زیر:
- کنترل کیفی آب آشامیدنی (کلرسنجی، کدورت‌سنجی، بررسی میکروبی و شیمیایی آب آشامیدنی عمومی)؛
 - بازرسی از سامانه‌های آب‌رسانی و ارزیابی خطر آن‌ها و پیگیری از سازمان‌های متولی برای کاهش خطر؛
 - تهیه نقشه پراکندگی و آسیب‌پذیری منابع تأمین آب سالم، دفع فاضلاب؛
 - تهیه و به‌هنگام‌سازی منابع آب سالم در دسترس؛ اعم از لوله کشی، چشمه، رودخانه، استفاده از واحد اضطراری (ERU) و سایر موارد؛
 - گندزدایی آب شرب؛
 - نظارت بر وضعیت دفع فاضلاب و فضولات انسانی و دامی؛
 - نظارت بر کیفیت آب آشامیدنی بسته‌بندی، آب‌رسانی سیار؛
 - ایجاد آزمایشگاه آب سیار و تأمین تجهیزات و لوازم کنترل کیفی آب و فاضلاب.
- ارائه خدمات سلامت روانی - اجتماعی مشتمل بر:
- تشکیل جلسه حمایت‌های روانی با حضور نمایندگان سازمان‌های درگیر؛
 - فراخوان برای آماده‌باش و در صورت نیاز حضور و اعزام کارشناسان سلامت روان آموزش‌دیده به مناطق حادثه‌دیده با محوریت دانشگاه علوم پزشکی؛
 - ارزیابی اولیه شدت واکنش‌های روان‌شناختی جمعیت آسیب‌دیده در هفته اول پس از حادثه؛
 - بلوک‌بندی مناطق و روشن کردن وظایف با هماهنگی سازمان‌های همکار؛
 - شناسایی و غربالگری اولیه کل جمعیت تحت تأثیر؛
 - شناسایی افراد آسیب‌دیده بر اساس شاخص‌های ASD توسط کارشناسان مرتبط؛

- تشکیل گروه‌های جمعیت آسیب‌دیده بر اساس گروه‌های سنی برای ارائه خدمات تخصصی سلامت روان مطابق شیوه‌نامه‌های موجود؛
 - ارائه خدمات و حمایت‌های روانی اجتماعی از ساعات اولیه حادثه و در صورت نیاز ارجاع آسیب‌دیدگان حوادث و بحران‌ها توسط اورژانس اجتماعی و گروه‌های محب‌به‌زیستی؛
 - ارائه مشاوره و کمک‌های روان‌شناختی به مدیران و مسئولان؛
 - شناسایی بیماران نیازمند خدمات روان‌پزشکی و دارای اعتیاد توسط کارشناسان در صحنه حادثه و ارجاع به روان‌پزشک و مراکز تخصصی سلامت روان؛
 - ارزیابی وضعیت مصرف دخانیات در جامعه آسیب‌دیده و توصیه‌های فردی در مورد خطرات مصرف و مواجهه با دود دخانیات (مراقب سلامت)؛
 - تعیین سطح وابستگی به نیکوتین در بین افراد مصرف‌کننده و مداخله رفتاری با توصیه‌های فردی به افراد با سطح وابستگی متوسط و ارجاع موارد وابستگی بالا به پزشک (کارشناس سلامت روان)؛
 - ارائه خدمات مشاوره و ترک دخانیات؛
 - مداخله درمانی - دارویی توسط پزشک دوره‌دیده (داروهای ترک دخانیات باید از محل اعتبارات مربوطه تهیه و بین متقاضیان ترک دخانیات با تجویز پزشک قرار داده شود)؛
 - ادامه غربالگری و ارائه خدمات تخصصی سلامت روان در قالب گروه‌ها و مطابق شیوه‌نامه‌های موجود پس از حادثه؛
 - حضور و ارائه خدمات سلامت روان به صورت فعال در منطقه به مدت شش ماه پس از حادثه؛
 - ارجاع و پیگیری بیماران شناسایی‌شده روان‌پزشکی تحت درمان توسط کارشناسان؛
 - ارائه خدمات درمانی برای افرادی که پس از مداخلات درمان نشده‌اند، توسط نظام مدیریت شبکه به مدت یک سال و در صورت نیاز در بلندمدت؛
- تأمین ایمنی آب و مواد غذایی:
- پیگیری و هماهنگی تأمین ایمنی مواد غذایی در شرایط بحران از طریق واحد تغذیه دانشگاه علوم پزشکی؛
 - کنترل کیفی آب آشامیدنی (کلرسنجی، کدورت سنجی، بررسی میکروبی و شیمیایی آب آشامیدنی عمومی)؛
 - بازرسی از سامانه‌های آب‌رسانی و ارزیابی خطر آن‌ها و پیگیری از سازمان متولی برای کاهش خطر؛
 - گندزدایی آب شرب در شرایط بحران؛
 - نظارت بر وضعیت دفع فاضلاب و فضولات انسانی و دامی؛
 - ایجاد آزمایشگاه آب سیار و تأمین تجهیزات و لوازم کنترل کیفی آب و فاضلاب؛
 - نظارت بر کیفیت آب آشامیدنی بسته‌بندی، آب‌رسانی سیار؛
 - تهیه نقشه پراکندگی و آسیب‌پذیری منابع تأمین آب سالم، دفع فاضلاب.

شرح وظایف دستگاه‌های همکار و پشتیبان:

- تخصیص بیمارستان‌های تأمین اجتماعی جهت ارائه خدمات درمانی توسط سازمان تأمین اجتماعی؛
- تخصیص بیمارستان‌ها و مراکز درمانی موقوفه استان جهت ارائه خدمات درمانی توسط اوقاف و امور خیریه؛
- بهره‌برداری از ظرفیت‌های نیروهای مسلح در ارائه خدمات بهداشتی و درمانی:
 - کلیه بیمارستان‌های صحرایی و ثابت نیروهای مسلح در صورت اعلام نیاز دانشگاه علوم پزشکی از طریق سلسله مراتب ستاد بحران نیروهای در اختیار دانشگاه علوم پزشکی به عنوان سازمان مسئول قرار می‌گیرد؛
 - بسیج جامعه پزشکی موظف است اکیپ‌های بهداشتی، امدادی و درمانی را با هماهنگی معاونت سلامت، آموزش پزشکی و دفاع زیستی سپاه و دانشگاه علوم پزشکی، اعزام و نسبت به ارائه خدمات اقدام نماید؛
 - گروه‌های جهادی بهداشتی و درمانی با هماهنگی دانشگاه علوم پزشکی اعزام و به ارائه خدمات می‌پردازند؛
 - گردان بهداشت، امداد و درمان آجا با هماهنگی دانشگاه علوم پزشکی اعزام و به ارائه خدمات می‌پردازند؛
 - اکیپ‌های سیار فرماندهی کل نیروی انتظامی، مرزبانی و یگان ویژه با هماهنگی سازمان مسئول اعزام و به ارائه خدمات می‌پردازند.
- ارائه خدمات سلامت روانی - اجتماعی با مشارکت سازمان بهزیستی؛
- ارائه خدمات تشخیص آزمایشگاهی بیماری‌های عفونی خطرناک توسط انستیتو پاستور ایران؛
- ارائه مشاوره جهت شناسایی و کنترل طغیان بیماری‌های عفونی توسط انستیتو پاستور ایران؛
- تأمین آفت‌کش‌ها و سموم گیاهی توسط جهاد کشاورزی؛
- امحا و دفن تلفات دامی ناشی از حوادث و سوانح توسط جهاد کشاورزی؛
- مبارزه با ملخ‌ها و آفات تهدیدکننده امنیت غذایی استان توسط جهاد کشاورزی.

F9: کمک‌های پزشکی در شرایط اضطراری
F9-2: ذخیره‌سازی دارو، واکسن و تجهیزات پزشکی
دستگاه مسئول: دانشگاه علوم پزشکی
دستگاه‌های همکار: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، صمت، سازمان دامپزشکی، نیرو و موسسه سرم‌سازی رازی
دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان

شرح کارکرد:

بایستی نسبت به ذخیره‌سازی دارو، واکسن و تجهیزات پزشکی و مدیریت ذخایر خون و فراورده‌های خونی جهت درمان آسیب‌دیدگان از حوادث و سوانح در شرایط اضطراری اقدام گردد.

F9: کمک‌های پزشکی در شرایط اضطراری
F9-3: ارائه کمک‌های اولیه، تخلیه و انتقال مصدومین
دستگاه مسئول: دانشگاه علوم پزشکی
دستگاه‌های همکار: هلال احمر، بهزیستی، ستاد کل نیروهای مسلح، ورزش و جوانان و سایر دستگاه‌ها و سازمان‌های ذکر شده در ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور
دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان، اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها

شرح کارکرد:

ارائه کمک‌های اولیه، تخلیه و انتقال مصدومین توسط اورژانس پیش بیمارستانی به مراکز درمانی جهت دریافت خدمات تخصصی مورد نیاز، کمک به عادی‌سازی شرایط بحران برای بازماندگان بحران و اجرای راهبردهای ایمنی‌بخش و آرام‌بخش، تسهیل جهت‌یابی دوباره و حمایت‌یابی و کمک‌های فوری ممکن به تأمین نیازهای فوریتی زیستی، روانی - اجتماعی افراد اثرپذیرفته از بحران از نکات مهمی است که باید در این کارکرد مورد توجه سازمان‌های متولی تأمین سلامت آسیب‌دیدگان قرار گیرد.

F9: کمک‌های پزشکی در شرایط اضطراری
F9-4: ایجاد مراکز پایش و هشدار اپیدمی‌ها
دستگاه مسئول: دانشگاه علوم پزشکی
دستگاه‌های همکار: جهاد کشاورزی، حفاظت محیط زیست، صدا و سیما
دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان همدان، اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها

شرح کارکرد:

به‌منظور پیش‌بینی دقیق، هشدار به‌موقع و انجام اقدامات پیشگیرانه در زمینه همه‌گیری (اپیدمی) بیماری‌های انسانی نسبت به ایجاد مراکز پایش و هشدار و تدوین دستورالعمل‌های مرتبط اقدام گردد.

F10: اولویت‌بندی بیماران و مجروحان (تریاز)
دستگاه مسئول: دانشگاه علوم پزشکی
دستگاه‌های همکار: هلال احمر، بهزیستی، ستاد کل نیروهای مسلح
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان

شرح کارکرد:

یک ارزیابی مختصر از شدت جراحات است که مشخص میکند زمان و توالی ویزیت بیمار در اورژانس و یا منطقه آسیب باید چگونه باشد و یا بیمار با چه سرعت و اولویتی باید جهت مداوا انتقال یابد. اهداف تریاز بصورت زیر خلاصه میشود.

- تامین بهترین خدمات برای بیشترین شمار مصدومان
- بکارگیری موثرترین شیوه استفاده از منابع موجود
- بازگرداندن هر چه سریعتر افراد به زندگی

F11: انتقال مصدومان به مراکز درمانی
دستگاه مسئول: دانشگاه علوم پزشکی و هلال احمر
دستگاه‌های همکار: سازمان بهزیستی، ستاد کل نیروهای مسلح
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

انتقال مصدومین توسط اورژانس پیش بیمارستانی به مراکز درمانی جهت دریافت خدمات تخصصی مورد نیاز

F12: تهیه و توزیع اضطراری غذا
دستگاه مسئول: هلال احمر، استانداری و فرمانداری‌ها
دستگاه‌های همکار: شهرداری‌ها، سمن‌ها، کمیته امداد امام (ره)، اداره بهزیستی، ناحیه مقاومت بسیج سپاه انصار الحسین (ع)، اداره کل تبلیغات اسلامی، مرکز خدمات حوزه‌های علمیه، سازمان اوقاف و امور خیریه، سازمان صنعت و معدن و تجارت، اداره بهداشت (نظارت)
دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، ستاد کل نیروهای مسلح

شرح کارکرد:

تأمین و توزیع اقلام غذایی و زیستی بر اساس بسته‌های استاندارد طراحی شده با نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

F13: دریافت و توزیع کمک‌های مالی / بشردوستانه
F13-1: جذب، هدایت و توزیع امکانات و کمک‌های دولتی داخلی و خارجی
دستگاه مسئول: اداره کل مدیریت بحران
دستگاه‌های همکار: هلال احمر، بهزیستی، صدا و سیما، دانشگاه علوم پزشکی، کمیته امداد امام خمینی (ره)، بسیج مستضعفین، ورزش و جوانان، گمرک، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، فرماندهی کل نیروی انتظامی

شرح کارکرد:

جلب حمایت همه‌جانبه، نوعی راهبرد ارتباطی است که محور اصلی آن را تأثیرگذاری بر افراد کلیدی و تصمیم‌گیرنده با هدف بهره‌برداری از ظرفیت‌های آن‌ها برای دستیابی به اهداف مورد نظر تشکیل می‌دهد. سازمان‌های دولتی و غیردولتی، سیاست‌گذاران و فعالان برنامه‌های حمایتی معمولاً از این راهبرد برای ایجاد

تغییر در شرایط، سیاست‌ها و برنامه‌ها استفاده می‌کنند. برنامه‌های جلب حمایت همه‌جانبه می‌تواند مسائل و مشکلات را در معرض افکار عمومی و در دستور کار سیاست‌گذاران قرار داده، سبب ایجاد حرکت اجتماعی و برانگیختگی جامعه در زمینه برنامه مورد نظر شود، به خلق برنامه‌های جدید منجر گردد و در نهایت زندگی افراد، گروه‌ها و جوامع را بهبود بخشد. یکی از مواردی که در حمایت‌طلبی از ارگان‌های داخلی و خارجی در پاسخ به حوادث و سوانح کمک‌کننده است، جذب، هدایت و توزیع امکانات و کمک‌های دولتی و خارجی با رعایت اصل هشتادم (۸۰) قانون اساسی است؛ بنابراین برنامه‌ریزی و سازماندهی مناسب جهت جمع‌آوری کمک‌های داخلی و خارجی دولتی چه نقدی و چه غیرنقدی به‌منظور تأمین نیازهای آسیب‌دیدگان سوانح و حوادث از اقدامات مهم سازمان مدیریت بحران است که طبق آیین‌نامه جذب و هدایت کمک‌های دولتی داخلی و خارجی انجام می‌شود.

F13: دریافت و توزیع کمک‌های مالی / بشردوستانه
F13-2: جذب، هدایت و توزیع امکانات و کمک‌های غیردولتی داخلی و خارجی
دستگاه مسئول: هلال احمر
دستگاه‌های همکار: کمیته امداد امام خمینی (ره)، بسیج مستضعفین، بهزیستی، میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، صدا و سیما، امور اتباع خارجی استانداری، و سایر دستگاه‌های مرتبط در ماده ۲ قانون مدیریت بحران به تشخیص سازمان
دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، فرماندهی کل نیروی انتظامی

شرح کارکرد:

جلب حمایت همه‌جانبه، نوعی راهبرد ارتباطی است که محور اصلی آن را تأثیرگذاری بر افراد کلیدی و تصمیم‌گیرنده با هدف بهره‌برداری از ظرفیت‌های آن‌ها برای دستیابی به اهداف مورد نظر تشکیل می‌دهد. سازمان‌های دولتی و غیردولتی، سیاست‌گذاران و فعالان برنامه‌های حمایتی معمولاً از این راهبرد برای ایجاد تغییر در شرایط، سیاست‌ها و برنامه‌ها استفاده می‌کنند. برنامه‌های جلب حمایت همه‌جانبه می‌تواند مسائل و مشکلات را در معرض افکار عمومی و در دستور کار سیاست‌گذاران قرار داده، سبب ایجاد حرکت اجتماعی و برانگیختگی جامعه در زمینه برنامه مورد نظر شود، به خلق برنامه‌های جدید منجر گردد و در نهایت زندگی افراد، گروه‌ها و جوامع را بهبود بخشد. یکی از مواردی که در حمایت‌طلبی از ارگان‌های داخلی و خارجی در پاسخ به حوادث و سوانح کمک‌کننده است، جذب، هدایت و توزیع امکانات و کمک‌های دولتی و خارجی با رعایت اصل هشتادم (۸۰) قانون اساسی است.

مطابق قانون مدیریت بحران هرگونه دخل و تصرف، استفاده و تصاحب کمک‌های یادشده توسط اشخاص حقیقی و حقوقی به‌صورت غیرمجاز ممنوع است و به عنوان عمل مجرمانه تصرف غیرقانونی در اموال عمومی یا دولتی محسوب شده و مرتکب برابر قانون مجازات اسلامی مجازات می‌شود. اقدامات مرتبط با این کارکرد

مطابق آیین‌نامه جذب، هدایت و توزیع کمک‌های داخلی در مدیریت بحران انجام می‌شود و جمعیت هلال احمر به عنوان هماهنگ کننده در این زمینه اقدام می‌نماید.

F14: جمع آوری مواد زائد / مدیریت پسماند
F14-1: تدوین برنامه جامع نظارت بر دفع اصولی پسماندهای عادی
دستگاه مسئول: ستاد پیشگیری، هماهنگی فرماندهی عملیات پاسخ به بحران (ارشد ایمنی)
دستگاه‌های همکار: دانشگاه علوم پزشکی، شهرداری‌ها، سازمان حفاظت از محیط زیست، سمن‌ها، جهادکشاورزی
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها

شرح کارکرد:

F14: جمع آوری مواد زائد / مدیریت پسماند
F14-2: جمع آوری مواد زائد / مدیریت پسماند
دستگاه مسئول: شهرداری‌ها
دستگاه‌های همکار: شهرداری‌ها، سازمان حفاظت از محیط زیست، سمن‌ها، جهادکشاورزی
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها

شرح کارکرد:

F15: برنامه پاکسازی محیط از آلاینده‌های زیست محیطی
دستگاه مسئول: سازمان حفاظت از محیط زیست
دستگاه‌های همکار: شهرداری‌ها، منابع طبیعی، سمن‌ها، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده ای
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها

شرح کارکرد:

F16: برنامه مدیریت اجساد قربانیان و حیوانات
F16-1: برنامه ریزی لازم به منظور نظارت بر مدیریت اجساد حادثه
دستگاه مسئول: اداره کل مدیریت بحران استان (ارشد ایمنی)، هلال احمر
دستگاه‌های همکار: پزشکی قانونی، شهرداری، دانشگاه علوم پزشکی (ارشد ایمنی دستگاه‌های نامبرده)
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها

شرح کارکرد:

F16: برنامه مدیریت اجساد قربانیان و حیوانات
F16-2: مدیریت اجساد قربانیان (انتقال، تشخیص هویت و تدفین متوفیان)
دستگاه مسئول: اداره کل مدیریت بحران استان از طریق شهرداری‌ها و دهیاری‌ها
دستگاه‌های همکار: سازمان راه و شهرسازی استان، هلال احمر، نیروی انتظامی، پزشکی قانونی، علوم پزشکی، اورژانس، متولیان دینی - مذهبی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، ثبت احوال، تبلیغات اسلامی، بهزیستی
دستگاه‌های پشتیبان: سازمان راه و شهرسازی استان، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

نسبت به انتقال، تشخیص هویت و تدفین متوفیان ناشی از وقوع بحران بر اساس اصول ۱۲ و ۱۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت آداب محلی و مذهبی اقدام گردد.

F16: برنامه مدیریت اجساد قربانیان و حیوانات
F16-3: مدیریت اجساد حیوانات (امحا و دفن تلفات ناشی از حوادث و سوانح)
دستگاه مسئول: دامپزشکی
دستگاه‌های همکار: جهاد کشاورزی، منابع طبیعی، سازمان حفاظت از محیط زیست، سازمان راه‌داری و حمل و نقل جاده‌ای
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستانها، فرمانداری‌ها و دهیاری‌ها، فرماندهی انتظامی استان همدان

شرح کارکرد:

F17: تهیه و توزیع آب رسانی اضطراری
F17-1: ذخیره‌سازی آب برای شرایط اضطراری
دستگاه مسئول: شرکت‌های آبفا و آبفار و آب منطقه‌ای
دستگاه‌های همکار: جهاد کشاورزی، هواشناسی، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران استان و شهرستان‌ها، دانشگاه علوم پزشکی، صدا و سیما، ستاد کل نیروهای مسلح، نماینده سازمان زمین‌شناسی کشور، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، فرمانداری‌ها و دهیاری‌ها

شرح کارکرد:

شناسایی محل ذخیره‌سازی و بهره‌برداری از انواع روش‌های تأمین آب.

F17: تهیه و توزیع آب رسانی اضطراری
F17-2: تأمین آب مراکز جمعیتی
دستگاه مسئول: شرکت‌های آبفا و آبفار و آب منطقه‌ای
دستگاه‌های همکار: اداره کل مدیریت بحران استان و شهرستان‌ها، دانشگاه علوم پزشکی، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان حفاظت محیط زیست، جهاد کشاورزی، شرکت نفت، صدا و سیما
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران استان و شهرستان‌ها، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، فرمانداری‌ها و دهیاری‌ها

شرح کارکرد:

ایجاد زیرساخت‌های مناسب و ایمن جهت تأمین آب مورد نیاز در زمان وقوع حوادث و بازگشایی راه‌های مواصلاتی و مانند آن جهت دسترسی مناسب مراکز جمعیتی به آب مناسب در شرایط اضطراری.

F17: تهیه و توزیع آبرسانی اضطراری
F17-3: تأمین بهداشت آب
دستگاه مسئول: دانشگاه علوم پزشکی (بهداشت)
دستگاه‌های همکار: شرکت‌های آبفا و آبفار و آب منطقه‌ای
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران ، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

اقدامات لازم جهت تأمین بهداشت آب در شرایط اضطراری اعمال گردد.

F18: برنامه برق‌رسانی در شرایط اضطراری
F18-1: تأمین سوخت نیروگاه‌های برق
دستگاه مسئول: شرکت نفت
دستگاه‌های همکار: اداره کل مدیریت بحران ، راه و شهرسازی، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، شرکت راه آهن
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران ، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

ایجاد زیرساخت‌های مناسب و ایمن برای تأمین و ذخیره‌سازی مناسب حامل‌های انرژی (گاز، نفت سفید، بنزین و گازوئیل) مورد نیاز نیروگاه‌های برق در مناطق آسیب‌دیده مورد توجه است. به‌منظور تسریع و تسهیل در تأمین سوخت مورد نیاز در شرایط اضطراری، سیاست‌گذاری و هدف‌گذاری کلان و یکپارچه، اجرای پروژه‌های مقاوم‌سازی و ایمن‌سازی لازم جهت تأسیسات نفتی و گازی، تهیه تجهیزات مورد نیاز در شرایط اضطراری، هماهنگی با شرکت‌های تابعه و معین و توسعه همکاری‌های دو یا چند جانبه بین سازمان‌های مسئول، همکار و پشتیبان و همچنین تدوین استانداردها و دستورالعمل‌های مرتبط و اجرای آیین‌نامه مدیریت حمل و نقل مواد سوختی مصوب ۱۳۸۰ از مهم‌ترین اقدامات زیرساختی است که بایستی مورد توجه قرار گیرد.

F18: برنامه برق‌رسانی در شرایط اضطراری
F18-2: تأمین برق مراکز جمعیتی
دستگاه مسئول: شرکت توزیع نیروی برق
دستگاه‌های همکار: استانداری، ارتباطات و فن‌آوری اطلاعات، دانشگاه علوم پزشکی، صدا و سیما، ستاد کل نیروهای مسلح، محیط زیست، جهاد کشاورزی
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

ایجاد زیرساخت‌های مناسب و ایمن جهت تأمین برق مورد نیاز در زمان وقوع حوادث و دسترسی مناسب مراکز جمعیتی به انرژی برق در شرایط اضطراری.

F18: برنامه برق‌رسانی در شرایط اضطراری
F18-3: تأمین برق سرویس‌های بهداشتی
دستگاه مسئول: شرکت توزیع نیروی برق
دستگاه‌های همکار: استانداری، شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان مسکن و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، سازمان راه‌داری و حمل و نقل جاده‌ای، فرمانداری‌ها و دهیاری‌ها، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

ایجاد زیرساخت‌های مناسب و ایمن جهت تأمین برق مورد نیاز در زمان وقوع حوادث و دسترسی مناسب مراکز جمعیتی به انرژی برق در شرایط اضطراری.

F18: برنامه سوخت‌رسانی در شرایط اضطراری
دستگاه مسئول: شرکت توزیع فرآورده‌های نفت
دستگاه‌های همکار: استانداری و فرمانداری‌ها، راه و شهرسازی، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، راه‌آهن، شرکت گاز، شهرداری‌ها
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

ایجاد زیرساخت‌های مناسب و ایمن برای تأمین و ذخیره‌سازی مناسب حامل‌های انرژی (گاز، نفت سفید، بنزین و گازوئیل) مورد نیاز ماشین‌آلات و ادوات راه‌سازی، بالگردها و خودروهای امداد و نجات و تأمین سوخت گرمایشی در مناطق آسیب‌دیده مورد توجه است. به‌منظور تسریع و تسهیل در تأمین سوخت مورد نیاز در شرایط اضطراری، سیاست‌گذاری و هدف‌گذاری کلان و یکپارچه، اجرای پروژه‌های مقاوم‌سازی و ایمن‌سازی لازم جهت تأسیسات نفتی و گازی، تهیه تجهیزات مورد نیاز در شرایط اضطراری، هماهنگی با شرکت‌های تابعه و معین و توسعه همکاری‌های دو یا چند جانبه بین سازمان‌های مسئول، همکار و پشتیبان و همچنین تدوین استانداردها و دستورالعمل‌های مرتبط و اجرای آیین‌نامه مدیریت حمل و نقل مواد سوختی مصوب ۱۳۸۰ از مهم‌ترین اقدامات زیرساختی است که بایستی مورد توجه قرار گیرد.

F20: ارتباطات مخابراتی ثابت و سیار در شرایط اضطراری
دستگاه مسئول: ارتباطات و فناوری اطلاعات
دستگاه‌های همکار: استانداری، صدا و سیما، ستاد کل نیروهای مسلح، هلال احمر و کلیه سازمان‌های مرتبط در ماده ۲ قانون
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

یکی از الزامات مدیریت مؤثر شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)، برقراری ارتباط و همکاری با سایر سازمان‌های متولی است. آسیب به زیرساخت‌های ارتباطی در کنار افزایش حجم زیاد داده‌های مورد نیاز برای تبادل در زمان کم، بر اهمیت برنامه‌ریزی برای برقراری ارتباط بین واحدها در زمان حوادث و سوانح می‌افزاید. برقراری ارتباطات شفاف، دقیق و به‌موقع جهت اطمینان از تصمیم‌گیری مطمئن، همکاری مؤثر، آگاهی و جلب اطمینان عمومی ضروری است. در این راستا ایجاد لایه‌ها و روش‌های ارتباطی تاب‌آور و کاربردی مختص شرایط اضطراری به‌منظور تبادل کامل، شفاف و سریع اطلاعات و کمک به واحدها و تیم‌های عملیاتی

ارائه‌دهنده خدمات، برای پاسخ به موقع و کاهش عواقب جدی ناشی از حوادث و سوانح باعث افزایش تاب‌آوری آن‌ها خواهد شد. ایجاد و توسعه زیرساخت‌های لازم جهت تأمین ارتباطات مؤثر (از قبیل تجهیزات ماهواره‌ای، باسیم، تلفن همراه، بی‌سیم اعم از صوتی و تصویری) به منظور تأمین و برقراری ارتباطات مناطق آسیب‌دیده و حفظ ارتباطات از ابتدا تا انتهای شرایط اضطراری از نکاتی است که باید مورد توجه سازمان‌های مسئول، همکار و پشتیبان قرار گیرد.

همچنین کلیه دستگاه‌های موضوع ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور مکلفند نسبت به تأمین پایداری مراکز داده خود با رعایت مقررات امنیتی و استانداردهای لازم و با همکاری و هماهنگی سازمان ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان اطلاعات اقدام نمایند.

بنابراین به منظور تقویت هماهنگی سازمان‌های پاسخگو در حوادث و سوانح در تسهیم و اشتراک اطلاعات مباحث زیر بایستی مورد توجه قرار گیرد:

- وجود مراکز مدیریت داده‌ها و اطلاعات؛
- طراحی و توسعه انواع مراکز کنترل و هماهنگی پاسخ اضطراری (PRCC, EOC, DOC) در کلیه سطوح و ایجاد وحدت رویه در طراحی‌های در دست اقدام؛
- نهادینه شدن فرهنگ کار تیمی و مشارکتی میان سازمان‌ها؛
- تدوین دستورالعمل‌های استاندارد برای ارتباطات درون‌سازمانی، بین‌سازمانی و همگانی؛
- کنترل و نظارت بر پیشرفت تجهیزات و ابزار اطلاعاتی و ارتباطی سازمان‌ها .
-

F21: برنامه حمل و نقل در شرایط اضطراری
F21-1: مدیریت تردد در شهرها و روستاهای آسیب‌دیده
دستگاه مسئول: استانداری از طریق شهرداری‌ها و دهیاری‌ها
دستگاه‌های همکار: فرماندهی کل نیروی انتظامی، راه و شهرسازی، راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، راه آهن غرب
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران ، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

ساخت، بازسازی و بازگشایی راه‌های مواصلاتی و حمل و نقل در مناطق آسیب‌دیده.

F21: برنامه حمل و نقل در شرایط اضطراری
F21-2: مدیریت یکپارچه حمل و نقل و ایمن سازی قطارهای شهری
دستگاه مسئول: سازمان راه و شهرسازی
دستگاه های همکار: استانداری، فرماندهی کل نیروی انتظامی، شهرداری ها و دهیاری های استان، شوراهای اسلامی شهرها و روستاها
دستگاه های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران ، سازمان مدیریت و برنامه ریزی

شرح کارکرد:

- استفاده از سامانه های هوشمند از جمله ITS؛
- استفاده از فناوری های نوین و یکپارچه در حمل و نقل؛
- بررسی انواع روش های ایمن سازی مدهای حمل و نقل و انتخاب بهترین نمونه آن؛
- تأمین ملزومات اضطراری مانند اتوبوس، آمبولانس و تجهیزات CBRNE برای زیرساخت های حیاتی/ حساس با هدف مدیریت بهینه زمان جهت ارائه خدمات به افراد مصدوم و آسیب دیده؛
- یکپارچه نمودن سامانه های مجزا و متعدد ایمنی حمل و نقل و تهیه تحقیقاتی در خصوص روش های نوین و فناوری های پیشرفته برای ایمن سازی قطارهای شهری در برابر انواع مخاطرات و در اولویت قرار دادن مخاطرات با خطر (ریسک) بالاتر.

F22: برنامه عملیات آواربرداری / راه یابی به آوار
F22-1: آواربرداری برای امداد و نجات (راه یابی به آوار)
دستگاه مسئول: جمعیت هلال احمر
دستگاه های همکار: آشنشانی، شهرداریها، دهیاریها، ستاد کل نیروهای مسلح، استانداری، جهاد کشاورزی، جهاد نصر
دستگاه های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران ، سازمان مدیریت و برنامه ریزی

شرح کارکرد:

آواربرداری با هدف راه یابی به آوار و نجات مصدومان زیر آور و انتقال اجساد مطابق با پنج مرحله زیر صورت می گیرد.

- ۱- ارزیابی و مدیریت صحنه آوار
- ۲- جمع آوری مصدومین واقع در سطح آوار
- ۳- جستجو فضاهای خالی و حفرات قابل دسترسی برای یافتن مصدومین احتمالی
- ۴- کنار زدن نخاله های انتخاب شده
- ۵- آوار برداری کلی

F22: برنامه عملیات آواربرداری / راه‌یابی به آوار
F22-1: آواربرداری مستحذات و اماکن آسیب‌دیده
دستگاه مسئول: راه و شهرسازی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
دستگاه‌های همکار: شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، استانداری
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

مدیریت آوار به مجموعه فرآیندها و اقدامات برنامه‌ریزی شده به‌منظور مدیریت هماهنگ، ایمن، سازگار با محیط زیست و کارآمد آوار و ضایعات به‌جای‌مانده از تخریب سازه‌ها یا فرآیندهای محیطی اطلاق می‌شود. منظور از آواربرداری در این بخش، آواربرداری پس از اتمام دوران پاسخ (آواربرداری برای امداد و نجات) بوده که با هدف شروع عملیات ساخت‌وساز، بازیافت مصالح و دپوی آوار انجام می‌شود.

F23: برنامه اطفای حریق جاده‌ای
دستگاه مسئول: استانداری و فرمانداری‌ها، اداره راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای
دستگاه‌های همکار: هلال احمر، شهرداری‌ها (واحد آتش‌نشانی و خدمات ایمنی) و دهیاری‌ها، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان حفاظت محیط زیست، آبخیزداری و منابع طبیعی
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

در زمینه تأمین و توسعه ایمنی، اطفای حریق، جستجو و نجات آسیب‌دیدگان در مراکز جمعیتی باید اقدامات لازم صورت گیرد.

F24: مدیریت داوطلبان داخلی و خارجی

دستگاه مسئول: استانداری و فرمانداری‌ها

دستگاه‌های همکار: اداره کل مدیریت بحران، هلال احمر، بهزیستی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، صدا و سیما، دانشگاه علوم پزشکی، ورزش و جوانان، تبلیغات اسلامی، ثبت احوال، کمیته امداد امام خمینی، بسیج مستضعفین، امور اتباع خارجی استانداری، و سایر سازمان‌های ذکر شده در ماده ۲ قانون

دستگاه‌های پشتیبان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی

شرح کارکرد:

هدف از این کارکرد، توسعه مشارکت‌های مردمی برای تقویت مدیریت بحران جامعه‌محور و ترویج فرهنگ ایمنی در جامعه از طریق برنامه‌ریزی و هماهنگی برای آموزش، سازماندهی و استفاده از ظرفیت تشکلهای مردمی، نهادهای غیردولتی، فدراسیون‌های ورزشی، نیروهای داوطلب مردمی و بخش خصوصی در مدیریت بحران و تدوین سازوکارهای حمایتی و تشویقی جهت آموزش و ارتقای آمادگی مردم در برابر بحران است.

در هنگام وقوع شرایط اضطراری (حوادث و سوانح)، سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن‌ها) و داوطلبان به عنوان مجری، تسهیلگر، همکار و شریک سازمان‌های دولتی متولی پاسخ عمل می‌کنند تا بتوانند به‌منظور ارائه کالاها و خدمات به افرادی که به دلیل مواجهه با حادثه، تأثیر قابل توجهی در به حداقل رساندن صدمات اقتصادی، اجتماعی - اخلاقی، جسمی و فیزیولوژیک به جمعیت متأثر از حوادث داشته باشند. این سازمان‌ها، منابع اضافی (مالی، انسانی و مواد و تجهیزات) را به نظام مدیریت بحران اضافه می‌کنند و با استفاده از امکانات خود مسئولیت تأمین غذا، سرپناه، آموزش، خدمات بهداشتی اولیه و حیاتی و سایر خدمات در راستای تأمین نیازهای افراد تحت تأثیر را در جریان حوادث بر عهده دارند. از طرفی مشروعیت، مقبولیت و حسن نیت این سازمان‌ها و داوطلبان برای ارائه کمک و خدمات حمایتی، باعث می‌شود حضور این گروه برای جمع‌آوری و جذب کمک‌های مردمی، بسیار کمک‌کننده و اثرگذار باشد. ضروری است در چهارچوب آیین‌نامه سازماندهی و استفاده از ظرفیت تشکلهای مردمی، داوطلبان و بخش خصوصی در مدیریت بحران تهیه شده ذیل اسناد قانون مدیریت بحران و بر اساس الگوی مدیریت بحران جامعه‌محور نسبت به استفاده بهینه از توان داوطلبان علاقه‌مند به مشارکت در کارکردهای کاهش خطر و مدیریت سوانح اقدام گردد.

F25: برنامه حفظ روحیه عمومی آسیب‌دیدگان و تأمین سلامت روانی
دستگاه مسئول: دانشگاه علوم پزشکی و هلال احمر
دستگاه‌های همکار: بهزیستی، سمن‌ها
دستگاه‌های پشتیبان: اداره کل مدیریت بحران در سطح استان و شهرستان‌ها

شرح کارکرد:

اقدامات لازم جهت تأمین بهداشت و درمان (جسمی و روحی) آسیب‌دیدگان و ارائه خدمات سلامت روانی – اجتماعی در شرایط اضطراری اعمال گردد.

فصل پنجم
جمع بندی و ارائه پیشنهاد

۱/۵ . مقدمه:

در این فصل جمع بندی در خصوص چالشها، محدودیتها و کمبودهای برنامه استانی پاسخ صورت گرفته است. همچنین راهکارهایی در خصوص چالشهای مدیریت بحران شناسایی شده در فصل دوم ارائه شده است. در انتها، فازهای بعدی تکمیل برنامه استانی آمادگی و پاسخ و پیشنهادهای مرتبط تحت عنوان نقشه راه برنامه آمادگی و پاسخ استان همدان ارائه شده است.

۲/۵ . ارائه راهکارهای پیشنهادی بهبود فرایند آمادگی و پاسخ

بی شک اجرای کامل و دقیق برنامه های ملی و استانی کاهش آمادگی و پاسخ می تواند نقش مهمی عدم بروز مشکلات و چالشهای شناسایی شده مدیریت بحران داشته باشد. لذا با صرف نظر از بیان مجدد پیشنهادات طرح شده در برنامه ملی در قالب طراحی و بکارگیری سامانه های پیش بینی شده و اجرای شرح وظایف جامع برنامه ریزی شده در خصوص سازمان های مسئول، همکار و پشتیبان کارکردها، در این بخش تعدادی از راهکارهای بهبود فرایند آمادگی و پاسخ به تفکیک گروه بندی صورت گرفته چالشها و مشکلات شناسایی شده در فصل دوم (شناخت و تحلیل وضع موجود) ارائه می شود.

راهکارهای بهبود حوزه اختیارات و قوانین سطح کلان

- ✓ توجیه مدیران سیاسی جهت جلوگیری از اعمال نقوذ در تغییر تصمیمات کارشناسی حوزه مدیریت بحران
- ✓ به کارگیری و اصلاح برنامه استانی آمادگی و پاسخ با هدف رفع همپوشانی وظایف برخی دستگاهها
- ✓ شناسایی چالشها و بهبود سیستمهای نظارتی مدیریت بحران
- ✓ تجمیع سیستمهای نظارتی و ایجاد یک ساختار یکپارچه گزارش دهی در حوزه مدیریت بحران
- ✓ همراستا سازی راهبردها، برنامه های کلان سازمان با قوانین بالادستی حوزه مدیریت بحران
- ✓ رفع نقایص قانونی در برخوردهای قانونی با متخلفین در حوزه درخواستهای اشتباه

راهکارهای بهبود حوزه مدیریت منابع انسانی

- ✓ تهیه چارت سازمانی مشخص مدیریت بحران در هر یک از دستگاهها و تهیه شرح وظایف و شرایط احراز این مشاغل

راهکارهای بهبود حوزه منابع مالی

- ✓ تعیین اعتبارات مشخص در خصوص مدیریت بحران به سازمانها
- ✓ طراحی سیستم تخصیص بودجه براساس ارزیابی عملکرد و میزان تحقق اهداف

راهکارهای بهبود حوزه مدیران سازمانهای متولی بحران

- ✓ الزامی نمودن آموزشهای بلند مدت برای مدیران ارشد سازمان بصورت مستمر
- ✓ الزام به حضور مدیران ارشد به حضور در جلسات ستاد پیشگیری و مقابله با بحران

راهکارهای بهبود حوزه فرماندهی بحران

بیشتر راهکارهای پیشنهادی این حوزه برگرفته شده از شرح وظایف کارکرد فرماندهی و کنترل بصورت زیر می باشد

- ✓ راهاندازی سامانه جامع مدیریت خطر حوادث و سوانح توسط اداره کل مدیریت بحران
- ✓ راهاندازی مرکز عملیات اضطراری (EOC)؛
- ✓ راهاندازی سامانه مدیریت سانحه (IMS)؛
- ✓ راهاندازی سامانه فرماندهی سانحه (ICS)؛
- ✓ آموزش و برگزاری کارگاه‌های آموزشی و تمرین‌های درون و بین بخشی برای فعال‌سازی سامانه فرماندهی و سطح‌بندی شرایط اضطراری؛
- ✓ کنترل و ارزیابی نحوه عملکرد مراکز فرماندهی سانحه و نحوه فعال‌سازی و عملکرد سامانه فرماندهی سانحه؛

راهکارهای بهبود حوزه فرایندها و مستندات سازی

- ✓ اجرای فازهای بعدی تدوین برنامه استانی آمادگی و پاسخ
- ✓ الزامی شدن برنامه استانی آمادگی و پاسخ به دستگاهها
- ✓ مستندسازی دستورالعمل‌های آمادگی و پاسخ که لازم است تدوین شوند
- ✓ تدوین دستورالعمل‌های همه دستگاهها با توجه به کارکردها تخصیص داده شده به آنها در برنامه استانی آمادگی و پاسخ
- ✓ نظارت صحیح بر اجرای وظایف محوله مطابق با برنامه‌های محول شده
- ✓ حذف مستندات چندگانه در حوزه بحران

مشکلات مرتبط با مدیریت داده و تکنولوژی

- ✓ همکاری بیشتر با دانشگاه‌ها و موسسات تحقیقاتی جهت انجام پژوهش‌های کاربردی با هدف حل و فصل چالشهای حوزه مدیریت بحران
- ✓ طراحی زیر ساختهای اطلاعاتی جهت جمع‌آوری و ایجاد بانکهای اطلاعاتی مورد نیاز با توجه به شرح وظایف کارکردهای محول شده در برنامه ملی و استانی پاسخ
- ✓ ثبت و مستند سازی درس آموخته هر دستگاه در خصوص بحران‌های گذشته

مشکلات مرتبط با فرهنگ جامعه

- ✓ افزایش برنامه‌های آموزشهای همگانی
- ✓ اطلاع‌رسانی عمومی در خصوص وظایف دستگاه‌های متولی بحران

مشکلات مرتبط با آموزش، تمرین و مانور

- ✓ طراحی و اجرای مانورهای مشترک اثربخش بین سازمانی مطابق با دستورالعمل تمرین و مانور
- ✓ طراحی و اجرای سیستم ارزیابی اثربخشی مانورهای اجرا

۲/۵. کمبودهای تدوین برنامه استانی پاسخ

در فرایند تدوین برنامه استانی پاسخ، جهت تخصیص کارکردهای اختصاصی و تخصصی برنامه استانی به سازمان‌های مسئول، همکار و پشتیبان و تعریف شرح کارکردها و شرح وظیفه آنها با دو مشکل به شرح زیر مواجه شدیم. مطابق با جدول (۵-۱) لیست کارکردهای اختصاصی استانی که مرتبط با این دو مشکل هستند ارائه شده است.

مشکل اول: نقص در تخصیص و تعریف کارکرد به دلیل عدم پیش بینی کارکرد متناظر در سند ملی پاسخ و قانون مدیریت بحران (در اسناد بالادستی کارکرد متناظر وجود ندارد).

مشکل دوم: نقص در تعریف کارکرد اختصاصی و شرح وظایف آن به دلیل کمبود اطلاعات در سند ملی پاسخ و قانون مدیریت بحران (کارکرد متناظر وجود دارد اما شرح کارکرد و شرح وظایف به خوبی موجود نمی باشد).

جدول (۵-۱): لیست کمبودهای تدوین برنامه استانی پاسخ

مشکل دوم	مشکل اول	عنوان کارکرد	کد کارکرد
√		تخلیه افراد، گروه‌ها، جوامع و حیوانات اهلی در معرض خطر	F2
√		امداد و نجات هوایی	F8
√		برنامه مدیریت اجساد قربانیان و حیوانات	F16
√		جمع‌آوری مواد زائد / مدیریت پسماند	F14
√		برنامه پاک‌سازی محیط از آلاینده‌های زیست‌محیطی	F15
√		برنامه اطفای حریق جاده‌ای	F23
√		مدیریت داوطلبان داخلی و خارجی	F24
	√	برنامه سلامت روان کارکنان مدیریت بحران / امدادگران	F26
	√	برنامه حمایت از خانواده کارکنان عملیاتی حین شرایط اضطراری	F27
	√	برنامه مقابله با مواد خطرناک (HAZMAT)	F28
	√	برنامه مدیریت شرایط اضطراری پیچیده (Complex Emergency)	F29
	√	برنامه مدیریت حوادث پرمصدوم / پرتلفات (MCM)	F30
	√	برنامه مدیریت ازدحام (Mass Gathering)	F31

لذا پیشنهاد می گردد، وزارت کشور، سازمان مدیریت بحران و پژوهشکده سوانح و بلایا طبیعی به عنوان مجریان اصلی تدوین برنامه ملی آمادگی و پاسخ، با هدف استاندارد سازی دستورالعمل ها و یا کتابچه های راهنما در خصوص موارد مطرح شده، تهیه و در اختیار استانها قرار دهد.

۳/۵. نقشه راه آینده برنامه آمادگی و پاسخ استان همدان

با توجه به اینکه سند فعلی ویرایش اول از برنامه آمادگی و پاسخ استان همدان می باشد و در زمان برنامه ریزی اولیه طرح، انجام این پروژه در چندین فاز پیش بینی شد. تکمیل این برنامه در گرو تکمیل شدن برنامه در سطوحی با جزییات بیشتر در خصوص تعیین شرح وظایف دستگاه های مسئول، همکار و پشتیبان می باشد. در گام بعدی طراحی و تدوین دستورالعمل های اجرایی مورد نیاز دستگاهها و مدیریت بحران استان از ضرورت های آتی می باشد. همچنین مطابق با اصول برنامه ریزی بهبود مستمر یا چرخه ¹PDCA پیاده سازی دستورالعملها و مستندات برنامه ریزی شده و رفع اشکالات احتمالی آنها از الزامات پراهمیت برنامه استانی می باشد. لذا در ادامه گام های بعدی این پروژه در قالب نقشه راه آینده برنامه آمادگی و پاسخ استان همدان در جدول (۲-۵) پیشنهاد شده است. امید است با تعهد بیشتر مدیران بحران استان همدان و سطوح ملی و تخصیص منابع مالی لازم جهت انجام پروژه از سمت سازمان های بالادستی زمینه رفع مشکلات فعلی و ارتقاء سطح کیفیت خدمت رسانی در زمان بحران مهیا شود.

جدول (۲-۵): نقشه راه آینده برنامه آمادگی و پاسخ استان همدان

فاز	برنامه های آتی
۱	ارسال برنامه پاسخ استانی برای دستگاه ها و برگزاری جلسات کمیته تدوین برنامه با هدف گرفتن بازخورد و اصلاح برنامه تهیه شده
۲	تکمیل شرح وظایف و راهنماهای اجرای کارکردهای اختصاصی استان
۳	تدوین دستورالعمل های مورد نیاز متناسب با کارکردهای تخصیص یافته
۴	تدوین برنامه تمرین و مانور؛ تدوین برنامه تمرین و مانور؛
۵	برگزاری کارگاههای آموزشی (نهادینه سازی برنامه استانی.)
۶	تامین اعتبارات و منابع لازم
۷	تکمیل فرایند تصویب سند آمادگی و پاسخ استانی
۸	ارزیابی، بازنگری و اصلاح مستمر برنامه آمادگی و پاسخ استانی

¹ Plan-Do-Check-Act

جدول (۳-۵): فهرست دستورالعمل‌های آمادگی و پاسخ که لازم است در آینده تدوین شوند

ردیف	عنوان دستورالعمل
۱	برنامه پاسخ عملیاتی شرایط اضطراری دستگاه‌های موضوع ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور (با تمرکز بر تدوین شرح وظایف دقیق خود و سازمان‌های همکار و پشتیبان)
۲	سناریوهای استانی و محلی و دستگاهی (برای برنامه‌ریزی و تمرین)
۳	برنامه تمرین دستگاه‌های موضوع ماده ۲ قانون مدیریت بحران کشور و سطوح استانی و شهرستانی این دستگاه‌ها
۴	دستورالعمل احراز جایگاه‌های مختلف در ساختار پاسخ در سطح استان و شهرستانها
۵	دستورالعمل برنامه پاسخ سریع در سطح استان و شهرستان و دستگاه‌های موضوع ماده (۲) و ماده (۱۰) قانون مدیریت بحران کشور
۶	دستورالعمل مدیریت اجساد در محورهای بین‌شهری
۷	دستورالعمل اسکان اضطراری و موقت و موقعیت‌هایی که قابلیت برپایی اردوگاه‌ها را دارا می‌باشد، با توجه به رویکرد چندمخاطره‌ای و تجربیات موجود در هر منطقه با تأکید بر رویکرد آمایش سرزمین
۸	دستورالعمل اطفای حریق در مسیرهای بین‌شهری و مسئولان آن
۹	دستورالعمل اطفای حریق شهری، بین‌شهری و نظامی و نوع ارتباط میان آن

مراجع

- Akbar Ahmadi, S. A., Rasuli, R., rajabzadeh ghatari, a., & pooya, p. (2012). Presenting a Crisis
 - CRED. (2019). Natural Disasters 2017. Retrieved from Brussels
 - Management Model with Emphasis on Human Resources Management System for Hospitals of Tehran. *Journal of Public Administration*, 4(10), 1-24. doi:10.22059/jipa۲۰۱۲.۲۹۱۲۸.
 - Balcik, B., Beamon, B. M., Krejci, C. C., Muramatsu, K. M., & Ramirez, M. (2010). Coordination in humanitarian relief chains: Practices, challenges and opportunities. *International Journal of production economics*, 126(1), 22-34 .
 - Doroudi, H & „sephrifar, H. (2019). Assessing Crisis Management in Iran Based on Little John Model(A Case Study of the Flood of 2019 in Lorestan, Mazandaran, and Kermanshah Earthquake in 2017). *Disaster Prevention and Management Knowledge*, 9(4), 393-402 .
 - Kabra, G & „Ramesh, A. (2015). Analyzing drivers and barriers of coordination in humanitarian supply chain management under fuzzy environment. *Benchmarking: An International Journal* .
 - Kavooosi, M., Naser Esfahane, A., & Rashide, M. M. (2019). Explaining the Influence of Managers' individuality on Their Management Styles in the Crisis Management Process through Presenting an Applied Model (case study: Managers and Experts of Khuzestan Crisis Management Headquarters). *Disaster Prevention and Management Knowledge*, 9(1). ۹۰-۱۰۹ .(
 - Kolahi Dehkordi, H., & Gholami, S. (2018). The Investigation and Prioritization of current challenges in practical exercises and maneuver for preparation against natural disasters. *Disaster Prevention and Management Knowledge*, 7(4), 332-339 .
 - Kovács, G., & Spens, K. (2009). Identifying challenges in humanitarian logistics. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management* .
 - McCool, B. (2012). The need to be prepared: Disaster management in the hospitality industry. *J Bus Hotel Manage* 1, 2(2).(
- ثبت ۲۲ مخاطره طبیعی در استان همدان. (۱۳۹۶). <https://www.isna.ir/news/>
 - آیین نامه اجرایی قانون مدیریت بحران کشور، وزار کشور سازمان مدیریت بحران کشور، ۱۳۹۹
 - ارزیابی مخاطره پذیری و ریسک لرزه ای در سطح استان همدان، شهرداری همدان و بانک جهانی، ۱۳۹۸
 - بررسی وضعیت مدیریت بلایا مبتنی بر برنامه ریزی استراتژیک و ارائه الگوی اجرایی مناسب در بیمارستان شهید بهشتی همدان، مرکز مدیریت حوادث و فوریت های پزشکی، ۱۳۹۹
 - برنامه ملی کاهش خطر حوادث و سوانح (بند ب ماده 4 قانون مدیریت بحران کشور)، سازمان مدیریت بحران کشور (پژوهشکده سوانح طبیعی)، ۱۴۰۰
 - برنامه ملی آمادگی و پاسخ (بند ت ماده 4 قانون مدیریت بحران کشور)، سازمان مدیریت بحران کشور (پژوهشکده سوانح طبیعی)، ۱۴۰۰
 - بررسی اثرات ارتباطات و فرهنگ سازمانی در آمادگی مقابله با بحران در بیمارستان های آموزشی شهر همدان، مرکز مدیریت حوادث و فوریت های پزشکی، ۱۳۹۸

- تهیه طرح مطالعاتی لرزه زمین ساخت، لرزه خیزی و پهنه بندی خطر نسبی زمین لرزه در استان همدان، سازمان مسکن و شهرسازی، ۱۳۸۰
- حبیب، س.، هجرانی، & امین. (۱۳۹۵). سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در مدیریت بحران در شهرها (نمونه موردی: شهر همدان). فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی همدان، ۳(۱)، ۱۱۳-۱۳۴.
- سپهری، م.، ایلدرومی، ع. ر.، فرخزاده، ب.، & نوری، ح. (۱۳۹۴). ارزیابی ریسک سیل در شهر تاریخی همدان. کنفرانس بین المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در مهندسی عمران معماری شهرسازی. <https://civilica.com/doc/475537>
- طرح پژوهشی نقش و قابلیت دهیاری ها در مدیریت بحران روستاهای استان همدان، استانداری همدان، ۱۳۹۹
- عباس زاده شهری، ع.، نامداری، ح. ا.، باقرزاده، ف.، & گودرزی، م. (۱۳۸۷). اثر زلزله بر شریانهای حیاتی استان همدان با نگاه ویژه به خطوط انتقال گاز. همایش ملی مقاوم سازی ایران. <https://civilica.com/doc/46505>
- فتح الله زاده، م.، & روشن نکو، پ. (۱۳۹۶). پهنه بندی سیل خیزی شهر همدان با استفاده از تحلیل سلسله مراتبی فازی. پنجمین کنفرانس جامع مدیریت و مهندسی سیلاب. <https://civilica.com/doc/741714>
- قانون مدیریت بحران کشور، وزار کشور، ۱۳۹۸
- قربانی، ز. (۱۳۹۱). تحلیل بحران آب دردشت همدان-بهار. سومین همایش ملی-دانشجویی مرتع، آبخیز و بیابان. <https://civilica.com/doc/220866>
- کرمی نور، م.، سمائی، ح.، & آرتیمانی، م. (۱۳۸۸). تهیه نقشه سیلخیزی حوزه قرهچای همدان با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی. پنجمین همایش ملی علوم و مهندسی آبخیزداری ایران. <https://civilica.com/doc/87099>
- لرزه زمین ساخت، لرزه خیزی، پهنه بندی خطر نسبی زمین لرزه در استان همدان، سازمان مسکن شهرسازی استان همدان، ۱۳۸۰
- مریانجی، ز. (۱۴۰۰). بررسی میزان خطر پذیری مخاطرات رایج استان همدان با رویکرد تدوین برنامه کاهش خطر حوادث و سوانح.
- مدیریت رودخانه‌ها و طراحی سیل برگردان‌های شهر همدان، شهرداری همدان، ۱۳۹۲
- مطالعات جمع‌آوری آب‌های سطحی شهر همدان، شهرداری همدان، ۱۳۹۰
- مطالعات سطح اول و دوم اسکان اضطراری شهر همدان، شهرداری همدان
- مطالعات ایمن‌سازی بازار همدان، اداره کل آتش نشانی همدان، ۱۳۹۰
- مطالعه پایداری شیروانی‌های محدوده گنج نامه و ارائه روشهای بهسازی، دانشگاه بوعلی سینا همدان
- مستندسازی آب گرفتگی و سیلاب فروردین ماه، اداره کل مدیریت بحران استانداری همدان، ۱۳۹۸
- موقرپاک، ع. (۱۳۹۹). تدوین استراتژی موثر در مدیریت بحران ویروس کرونا با تاکید بر نقش ناجا به روش ماتریس SWOT (مطالعه موردی شهرستان همدان).
- میرزایی سامعی، س.، حسینی بیدار، س.، & کوبکی مسعود، ج. (۱۳۹۶). مدیریت بحران زلزله؛ با رویکرد بهره برداری از تجربیات زلزله سرپل ذهاب (پایلوت شهر همدان). اولین کنفرانس ملی زلزله و مدیریت ریسک با رویکرد آسیب پذیری سازه ها و شریان های حیاتی. <https://civilica.com/doc/772957>
- نیوشا، ع.، دهنوی، م.، & پناهی، ع. (۱۳۹۳). بررسی آسیب پذیری لرزه ای ساختمان های شهر همدان. دومین همایش ملی پژوهش های کاربردی در عمران، معماری و مدیریت شهری. <https://civilica.com/doc/382520>
- هاشمی پطرودی، س.، جعفرنژادچقوشی، ا.، صادقی مقدم، م.، & صفری، ح. (۱۳۹۶). چالش های حاکمیت شبکه ی مدیریت بحران (مطالعه ی موردی: شهر تهران). مدیریت دولتی.
- وارثی، & مهام، ا. (۲۰۱۲). بررسی مقاومت ساختمان‌های مسکونی شهری در برابر زلزله (مطالعه موردی: شهر همدان). مطالعات محیطی هفت حصار، ۱(۱)، ۴۵-۶۰.

- یزدانی، و.، زارع ابیانه، ح.، & شادمانی، م. (۱۳۸۷). پهنه-بندی خشکسالی هواشناسی با استفاده از GIS در استان همدان. اولین کنفرانس بین المللی بحران آب. <https://civilica.com/doc/64217>